Jaarplan 2014

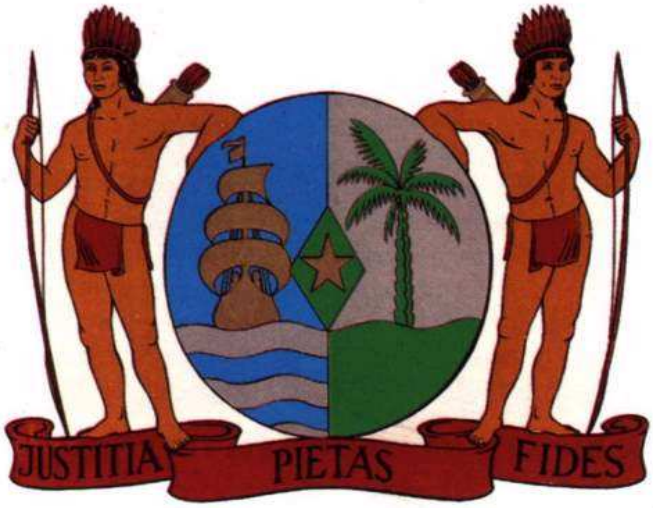

Regering van de Republiek Suriname

Publicatie van de Stichting Planbureau Suriname

September 2013

INHOUDSOPGAVE

TECHNISCHE NOTITIE BIJ JAARPLAN 2014 1
BASISTABEL MACRO-ECONOMISCHE INDICATOREN 2008-2012 2
BASISTABEL SOCIAAL MAATSCHAPPELIJKE INDICATOREN 3

1 REALISATIES ONTWIKKELINGSPLAN 2013 4
1.1 REALISATIES NAAR FINANCIERINGSBRON 4
1.2 REALISATIES NAAR MINISTERIE EN BELEIDSGEBIED 5
1.2.1 MINISTERIE VAN FINANCIEN 6
1.2.2 MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN 9
1.2.3 MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN 16
1.2.4 MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VOLKSONTWIKKELING 20
1.2.5 MINISTERIE VAN SPORT EN JEUGDZAKEN 25
1.2.6 MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID 30
1.2.7 MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN EN VOLKSHUISVESTING 32
1.2.8 MINISTERIE VAN DEFENSIE 37
1.2.9 MINISTERIE VAN JUSTITIE EN POLITIE 38
1.2.10 MINISTERIE VAN ARBEID TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING EN MILIEU 42
1.2.11 MINISTERIE VAN HANDEL EN INDUSTRIE 43
1.2.12 MINISTERIE VAN TRANSPORT COMMUNICATIE EN TOERISME 45
1.2.13 MINISTERIE VAN OPENBARE WERKEN 47
1.2.14 MINISTERIE VAN NATUURLIJKE HULPBRONNEN 49
1.2.16 MINISTERIE VAN RUIMTELIJKE ORDENING, GROND- EN BOSBEHEER 51
1.2.16 MINISTERIE VAN LANDBOUW VEELTEELT EN VISSERIJ 52
1.2.17 MINISTERIE VAN REGIONALE ONTWIKKELING 56

2 ONTWIKKELINGSPLAN 2014 58
2.1 ONTWIKKELINGSPLAN 2014 NAAR FINANCIERINGSBRON 59
2.2 ONTWIKKELINGSPLAN 2014 NAAR MINISTERIE EN BELEIDSGEBIED 61
2.2.1 MINISTERIE VAN FINANCIEN 63
2.2.2 MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN 67
2.2.3 MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN 72
2.2.4 MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VOLKSONTWIKKELING 79
2.2.5 MINISTERIE VAN SPORT EN JEUGDZAKEN 85
2.2.6 MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID 91
2.2.7 MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN EN VOLKSHUISVESTING 95
2.2.8 MINISTERIE VAN DEFENSIE 100
2.2.9 MINISTERIE VAN JUSTITIE EN POLITIE 101
2.2.10 MINISTERIE VAN ARBEID TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING EN MILIEU 110
2.2.11 MINISTERIE VAN HANDEL EN INDUSTRIE 113

2.2.12 MINISTERIE VAN TRANSPORT COMMUNICATIE EN TOERISME 114
2.2.13 MINISTERIE VAN OPENBARE WERKEN 117
2.2.14 MINISTERIE VAN NATUURLIJKE HULPBRONNEN 121
2.2.16 MINISTERIE VAN RUIMTELIJKE ORDENING, GROND- EN BOSBEHEER 124
2.2.16 MINISTERIE VAN LANDBOUW VEELTEELT EN VISSERIJ 126
2.2.17 MINISTERIE VAN REGIONALE ONTWIKKELING 130

3 MACRO-ECONOMISCH KADER 134
SAMENVATTING 134
3.1 PRODUCTIE 135
3.2 DE OVERHEIDSFINANCIËN 168
3.3 DE BRUTO STAATSSCHULD 173
3.4 DE ONTWIKKELING VAN DE BETALINGSBALANS 2008 – 2012 176
3.5 DE MONETAIRE SECTOR 189
3.6 PRIJZEN, LONEN EN KOOPKRACHTONTWIKKELING 200

LIJST VAN TABELLEN EN FIGUREN

Lijst van tabellen

BASISTABEL MACRO-ECONOMISCHE INDICATOREN 2008-2012 2
BASISTABEL SOCIAAL MAATSCHAPPELIJKE INDICATOREN 3

Tabel 1.1 Bestedingen Ontwikkelingsplan 2013 naar Financieringsbron (x SRD 1000) 4
Tabel 1.2 Bestedingen Ontwikkelingsplan 2013 naar financieringstype (x SRD 1000) 5
Tabel 1.3 Bestedingen Ontwikkelingsplan 2013 naar GIPS sectoren (x SRD 1000) 5
Tabel 1.4 Realisaties Ontwikkelingsplan 2013 naar ministerie (xSRD 1000) 6

Tabel 2.1 Ontwikkelingsplan 2013 in Meerjarenkader naar Financieringsbron (x SRD 1000) 59
Tabel 2.2 Ontwikkelingsinvesteringen 2014 naar financieringstype in Meerjarenkader (x SRD 1000) 60
Tabel 2.3 Ontwikkelingsinvesteringen 2014 naar GIPS sectoren in Meerjarenkader (x SRD 1000) 60
Tabel 2.4 Ontwikkelingsinvesteringen 2014 naar regio/district in Meerjarenkader (x SRD 1000) 61
Tabel 2.5 Onwikkelingsinvesteringen 2014 naar investeringscategorie in Meerjarenkader (x1000 SRD) 62
Tabel 2.6. Ontwikkelingsinvesteringen 2014 naar ministerie in Meerjarenkader (x SRD 1000) 62

Tabel 3.1.1 Bruto Binnenlands Product basis- en marktprijzen, relatieve aandelen sectoren en macro-economische grootheden 136
Tabel 3.1.2 Aandeel per bedrijfstak in het bruto binnenlands product (basisprijzen) 2008-2014 138
Tabel 3.1.3 Reële groeicijfers per bedrijfstak over de periode 2008-2014 140
Tabel 3.1.4 Verloop van de ontwikkelingen binnen de primaire sector 141
Tabel 3.1.5 Productie van de belangrijkste landbouwgewassen (mton) 145
Tabel 3.1.6 Productie en export van groenten en fruit (mton) 146
Tabel 3.1.7 Areaal en productie van rijst 147
Tabel 3.1.8 Exporthoveelheden en –waarden van rijst 148
Tabel 3.1.9 Areaal en productie van bacoven 149
Tabel 3.1.10 Exporthoeveelheid, -waarde en -prijs van bacoven 149
Tabel 3.1.11 Omvang veestapel en productie 150
Tabel 3.1.12 Levering rauwe melk en verwerking Melkcentrale N.V. 151
Tabel 3.1.13 Productie van eieren 152
Tabel 3.1.14 Kengetallen Visserijsector 2008-2012 153
Tabel 3.1.15 Crude productie en productie van derivaten 2008 tot juli 2013 155
Tabel 3.1.16 Binnenlandse bauxiet en aluinaarde productie van 2008-2012 157
Tabel 3.1.17 De goudproductie door IamGold van 2008 tot en met april 2013 158
Tabel 3.1.18 Aantal verzekerde rij- en motorvoertuigen 160
Tabel 3.1.19 Overzicht van in- en uitgevoerde ladingen 160
Tabel 3.1.20 Kern indicatoren luchttransport 161
Tabel 3.1.21 Overzicht telecomactiviteiten Telesur, Digicel en Uniqa 161

Tabel 3.1.22	Begroting Directoraat Toerisme	162
Tabel 3.1.23	Het aantal toeristen 2007 – 2012 vanuit de 4 grenzen	162
Tabel 3.2.1	De overheidsfinanciën op kasbasis in SRD mln, periode 2008 – 1e helft 2013	169
Tabel 3.2.2:	Overheidsuitgaven 2008 – 2013-II in mln SRD	170
Tabel 3.2.3	Begrotingssaldo 2008 – 2013-II in mln SRD en in % van het BBP	172
Tabel 3.3.1	De bruto Staatsschuld per ultimo 2008 – ultimo juni 2013 in USD mln	174
Tabel 3.3.2	De bruto buitenlandse Staatsschuld per ultimo 2008 – ultimo juni 2013 in USD mln	175
Tabel 3.3.3	Bruto binnenlandse staatsschuld per ultimo 2007 - ultimo juni 2012 in SRD mln	176
Tabel 3.4.1	Aandeel van de mijnbouwsector in de exportopbrengsten, 2008-2012	178
Tabel 3.4.2	De tien grootste importen per product in de jaren 2008 t/m 2012, samengesteld naar orde van grootte in respectieve jaren	182
Tabel 3.4.3	Betalingsbalans in USD mln, periode 2008 t/m 1ste kw. 2013	183
Tabel 3.5.1	Ontwikkeling van de liquiditeiten massa in ruime zin in SRD mln. Periode 2007 - Juni 2013	189
Tabel 3.5.2	Oorzaken liquiditeitscreatie in de periode 2007- juni 2013	190
Tabel 3.5.3	Kredietverlenging en Beleggingen in SRD naar Economische Sector van de overige Depositonemende Instellingen (Miljoenen SRD)	193
Tabel 3.5.4	Kredietverlening en beleggingen in vreemde valuta naar economische sector van de overige depositonemende instellingen (miljoenen SRD)	194
Tabel 3.5.5	Ontwikkeling reserve base en kasreserve Algemene banken in SRD mln., periode 2007 – juni 2013	196
Tabel 3.5.6:	Gemiddelde gewogen nominale en reële rentevoet op kredieten en deposito's in SRD, periode 2007 – juni 2013	197
Tabel 3.5.7:	Gewogen gemiddelde interesttarieven op kredieten en deposito's in US Dollars en Euro's, 2007 – juni 2013	197
Tabel 3.5.8:	Gemiddelde van de aan- en verkoopkoersen, USD en EUR officieel en vrije markt, periode 2007 – 2012	198
Tabel 3.6.3	Koopkrachtindices van enkele sociale voorzieningen 2008-2013, Index 2007=100	204

Lijst van Figuren

Figuur 3.1.1	Het verloop van het nominale bruto binnenlands product tegen marktprijzen 2008-2014(x SDR miljoen)	136
Figuur 3.1.2	Aandeel van primair-, secundair-, tertiair en overheid in het bruto binnenlandsproduct (basisprijzen) in 2012*	137
Figuur 3.1.3	Overzicht groei van de productie 2008-2014	141
Figuur 3.1.4	reële groei van de visserijsector in de periode 2008-2012	154
Figuur 3.1.5	Het aantal toeristen in de jaren 2007-2012	163
Figuur 3.1.6	Landen met de meeste internationale toeristen naar Suriname	163
Figuur 3.1.7	Procentuele verandering van landen met de meeste internationale toeristen	164
Figuur 3.1.8	Doeleinden van internationale bezoekers	165
Figuur 3.1.9	Nettowaterproductie van de SWM en consumptie in de periode 2008 – 2012	166
Figuur 3.1.10	Totale elektriciteitsopwekking van Suriname voor de periode 2008 – 2012	167
Figuur 3.2.1	Componenten van de lopende uitgaven in 2011 en 2012	171
Figuur 3.2.2	Trends in Overheidsuitgaven in % van BBPmp	172
Figuur 3.4.1	Transacties op de Lopende rekening van de Betalingsbalans, periode 2008– 2012	177
Figuur 3.4.2	Procentuele veradering in de internationale aluinaarde-, olie- en goudprijs t.o.v. het jaar daarvoor, periode 2008- 2012	178
Figuur 3.4.3:	Importen naar hoofdgoederengroepen; Investeringsgoederen, Consumptiegoederen, Huishoudgoederen en Overige, in USD mln periode 2008-2012	180
Figuur 3.4.4	De Financiële rekening: Financiële stromen (netto) over de periode 2008–2012	187
Figuur 3.4.5	Opbouw van de Internationale reserve, periode 2008 -2012	188
Figuur 3.5.1	Liquiditeitenmassa in ruime zin in de periode 2007 - juni 2013 (in SRD mln.)	190
Figuur 3.5.2	Jaarlijkse procentuele stijging giraal geld in de periode 2008 - Juni 2013	191
Figuur 3.5.3	Jaarlijkse procentuele stijging Chartaal geld 2008 - juni 2013	192
Figuur 3.5.4	Nominale kredietverlening in SRD en in vreemde valuta bij Algemene Banken, in SRD mln. 2007 - juni 2013	195
Figuur 3.6.1	Ontwikkeling van de inflatie en de invoerprijsmutatie 2008-2014	200
Figuur 3.6.2	Schatting wereldinflatie 2013-2015	201
Figuur 3.6.3	Ontwikkeling internationale prijzen in USD belangrijke exportproducten 2008-2014	202
Figuur 3.6.3	Verloop van het aantal ambtenaren in de periode januari 2011- juli 2013	203
Figuur 3.6.4	Procentuele ontwikkeling van het gemiddeld netto loon bij de Overheid, inflatie en koopkracht 2008-2013*	203

TECHNISCHE NOTITIE BIJ JAARPLAN 2014

Het jaarplan 2014 is samengesteld op basis van de uitvoering van het beleid van de Regering Bouterse-Ameerali, zoals vervat in het Ontwikkelingsplan 2012-2016 dat in October 2011 is aangenomen in De Nationale Assemblee. In dit kader is een beeld gegeven van de in uitvoering zijnde programma's en de uit te voeren programma's die moeten leiden tot sociale ontwikkeling en economische groei in het komend planjaar.

De beleidsmaatregelen zijn conform de Meerjaren Beleids Begroting (MJBB) conceptie voor 2014 en twee daaropvolgende jaren begroot waardoor vergelijking van de diverse begrotingsposten in het recente verleden en komende jaren mogelijk blijft. Hierdoor kan effectief gebruik worden gemaakt van de begroting als plannings- en monitoringsinstrument.

Hoofdstuk 1 omvat de evaluatie van realisaties van beleidsmaatregelen naar beleidsgebied, ministerie, financieringsbron en financieringstype evenals de sectorale bestemming volgens GIPS. Deze zijn voor het jaar 2012 en de periode januari tot en met juni 2013 geanalyseerd op basis van data van het ministerie van Financiën.

In hoofdstuk 2 wordt het Ontwikkelingsplan voor 2014 gepresenteerd. De ontwikkelingsinvesteringen betreffen het totaal van beleidsmaatregelen. Behalve het aandeel van de diverse ontwikkelingspartners in het totaal van de geraamde bestedingen voor 2013, wordt in dit hoofdstuk eveneens inzicht verschaft in de allocaties naar GIPS-sector, investeringscategorie en ministerie. Ook hier is bij de bespreking van de ontwikkelingsinvesteringen per beleidsgebied, maatregel en project, de ingang van het ministerie gehanteerd.

Het overzicht en de analyse van de regionale spreiding van ontwikkelingsinvesteringen waarmee in Jaarplan 2010 is gestart, wordt in onderliggend Jaarplan voortgezet.

In hoofdstuk 3, het Macro-economisch Kader, wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van de binnenlandse productie in de periode 2008 - 2013 waarbij aanvullend met een macro- economisch model de verwachting voor 2013 en 2014 van de binnenlandse productie is berekend. Vervolgens worden in dit hoofdstuk achtereenvolgens belicht de overheidsfinanciën, omvang van de staatsschuld, de betalingsbalans, monetaire ontwikkelingen en de ontwikkeling van prijzen, lonen en koopkracht.

De bijlagen worden gevormd door lijsten waarin de beleidsmaatregelen overzichtelijk zijn opgenomen, en de mogelijkheid bieden om het Ontwikkelingsplan voor 2014 met inkijk voor de jaren 2015 tot en met 2017 integraal te beschouwen naar ministerie, financieringsbron en financieringstype.

Paramaribo, september 2013

STICHTING PLANBUREAU SURINAME

Vivian Gordon

Voorzitter Bestuur Stichting Planbureau Suriname

BASISTABEL MACRO-ECONOMISCHE INDICATOREN 2008-2012					
	2008	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Reële groei, productie en inkomen per capita:					
BBPmp in 2007 prijzen, (x1000 SRD)	8395	8648.3	9012.6	9489.9	9857.6
Groei BBPmp in %	4.1	3.0	4.2	5.3	3.9
Nat. Inkomen per capita in lopende prijzen in **SRD**	18868	20325	22038	24801	29.444
Nat. Inkomen per capita in lopende prijzen in **USD**	6787	7311	7927	7403	8789
Overheid (in mln. SRD)[1]					
Ontvangsten en schenkingen	2355	2945	2606	3537	4025
Lopende ontvangsten	2111	2591	2457	3422	4025
Uitgaven en netto leningen	2210	2860	2955	3551	4411
Lopende uitgaven	1744	2253	2403	2854	3681
Saldo Lopende Rekening	367	337	54	568	343
SaldoTotale Rekening	145	85	-349	-14	-386
Financiering	-145	-85	349	14	386
Betalingsbalans:					
Export goederen op transactiebasis in mln USD****	1743.5	1401.8	2084.1	2466.7	2563.4
Import goederen op transactiebasis in mln USD****	-1406.7	-1390.7	-1397,9	-1679.1	-1782.4
Saldo handelsbalans op transactiebasis in mln USD****	336.8	11.1	686.2	787.6	781.1
Saldo lopende rek.Betalingsbalans in mln. USD(kasbasis)	324.7	111.3	650.8	251.1	241.3
Saldo finaniëlel rekening in mln. USD.	-48.2	-141.2	-501.6	-84.9	-321.3
Saldo totale rek.Betalingsbalans op kasbasis in mln. USD.	308.4	57.4	203.1	201.2	555.7
International reserve(in mln USD)	602.5	657.0	690.8	861.9	1008.4
Dekkingsgraad monetaire reserve in aantal mnd. import *	4.0	4,7	5.0	4.4	5.1
Monetaire en financiële sector:					
Binnenlandse liquiditeiten in mln SRD**	4336.6	4994.8	5525	6710.1	7423.5
Vv- tegoeden van ingezetenen (USD mln)	2180.1	2295.3	2379.6	3291.6	3741.4
Gemiddelde nominale krediet (debet rente) in %	11.70	11.60	11,80	11.80	11.80
Wisselkoers en inflatie:					
Gemiddelde officiële wisselkoers SRD /USD (verkoopkoers)	2,745	2,745	2,745	3.300	3.300
Gemiddelde parallelmarkt wisselkoers SRD /USD (verkoopkoers)	2,775	2,775	3.153	3.420	3.325
Inflatiepercentage (jaargemiddelde)	14.7	-0.1	6.9	17.7	5.0
Staatsschuld:					
Buitenlandse Staatsschuld in mln. USD***	319.3	269.0	334.4	462.9	567.2
Binnenlandse Staatsschuld in mln.SRD.***	639.8	918.4	1.297.0	1.359.6	1.653.2

Bron: SPS-bewerking van databronnen

[1] De cijfers van de overheid hebben als bron MinFin augustus 2010, er kunnen eventueel afrondings veschillen zijn.

BASISTABEL SOCIAAL MAATSCHAPPELIJKE INDICATOREN							
	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011 *)**	**2012 *)**
Demografie							
Omvang bevolking(abs)	504.257	509.970	517.052	524.143	531.170	539.910	550.365
Geboorte per 1000	18,5	19,2	19,5	18,7	18,3	18,0	18,6
Sterfte per 1000	6,4	6,6	6,5	6,3	6,3	6,5	6,7
Immigratie per 1000	5,2	4,9	8,1	7,5	7,4	9,1	7,8
Emigratie per 1000	3,6	3,8	4,2	4,0	4,1	3,9	0,7
Morbiditeit en mortaliteit							
% vaccinatiedekking DKTP	83,9	83,7	84,4	91,6	96,2	86,5	83,7
% vaccinatiedekking MMR	82,6	84,6	85,7	88,9	89,8	85,2	72,6
Aantal malariagevallen	3404	1416	1235	990	700	254	155
Zuigelingsterfte	19,1	19,8	18,2	20,3	20,4	15,1	
Moedersterfte	110,4	184,3	79,2	112,5	72	82,5	
Sterfte aantallen t.g.v.:							
TBC	6	8	13	12	15	11	13
Suicide	112	112	148	138	137	127	
HIV/Aids	129	142	113	106	119	105	
Diabetes	155	189	171	147	222	251	
Kanker	332	310	372	351	374	391	
Hart- en vaatziek	854	848	819	815	870	767	
het Verkeer	81	90	90	112	87	86	82
Sociale zekerheid							
Onvermogenden (kaarthouders)	27.568	27.380	29.817	31.000	32.355	31.916	24.342
Minvermogenden (kaarthouders)	39.338	38.203	43.552	48.003	51.506	50.177	52.410
Armoedegrenzen in SRD	1.049	1.067	1.357	1.424			
Werkzoekenden Totaal	571	713	881	1.210	1.168	1.281	1.479
Mannen	196	269	267	404	332	552	428
Vrouwen	375	444	614	806	836	729	1.051
Jongeren (15-30 jaar)	341	451	547	808	698	775	916
(Strikt) Werkloosheid %	12	11	9	9	8	8	7
Veiligheid en crimininaliteit							
Aantal geregistreerde misdrijven:							
Economische delicten	209	106	196	281	144	148	156
Misdrijven tegen leven en personen	4.521	3.948	4.838	5.365	3639	3.999	4925
Moord en doodslag (excl poging daartoe)	23	24	45	44	23	15	9
Drugsgerelateerde misdaad	168	227	235	272	168	165	157
Onderwijs							
	Sch.jaar	Sch.jaar	Sch.jaar	Sch.jaar	Sch.jaar	Sch.jaar	Sch.jaar
Examenresultaten slagings %	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
Glo-6-toets:							
Mulo	50,5	50,0	58,5	55,5	63,1	57,7	61,1
LBGO	16,8	16,9	14,9	14,6	12,5	14,3	19,2
Mulo eindexamen (% na herexamen)	53,3	52,7	53,5	57,1	59,3	52,6	63,5
Toelatingsexamen: VWO	11,6	20,0	19,8	20,6	20,0	16,8	24,1
Havo	10,1	12,1	12,7	9,4	10,8	11,3	14,3
Natin	26,8	35,5	31,6	30,0	42,9	31,4	35,4
Eindexamen slagingpercentages:							
VWO (% na herexamen)	78	75	83	79	76	69	76
Havo (% na herexamen)	61	59	58	62	64	63	66
Amto (% na herexamen)	35	60	76	66	73	69	69
Natin (% na herexamen)	81	76	85	76	81	75	70
Imeao (% na herexamen)	43	60	76	65	83	68	66

Bron: SPS-bewerking van databronnen

*) 2011 en 2012: Voorlopige cijfers
Bevolkingsomvang: Bron ABS, midjaarlijkse geschatte bevolking
Gezondheid: Bron Ministerie van Volksgezondheid
DKTP= Difterie- Kinkhoest- Tetanus- Poliomyelitus vaccin
MMR= Measles (mazelen) Mumps (bof)-Rubella (rode hond) vaccin
Zuigelingensterfte p/1000 levendgeboorten
Moedersterfte p/100.000 levendgeboorten
Sterfte in het Verkeer: bron KPS, afd. Verkeer.
On- en minvermogenden: Bron Mininisterie van Sociale Zaken & Volkshuisvesting, 2011: per april 2011
Armoedegrenzen : Bron ABS; Werkloosheid: Bron ABS
Armoedegrenzen zijn voor een gezin bestaande uit 2 volwassenen en 2 kinderen, uitgedrukt in SRD en hebben betrekking op kwartaalgemiddelden (1e kwartaal van het betreffend jaar basiskosten voor adequate voeding. Hoogte Engel coëfficiënt 63. Voor 2009 is de Engel coëfficiënt 60.
Criminaliteit: Bron Ministerie van Justitie en Politie / DCIV
Werkzoekenden Bron: Ministerie van Arbeid Technologische Ontwikkeling en Milieu/ afd Arbeidsmarktstatistieken, betreft geregistreerden in Paramaribo en Nickerie
Onderwijs: Bron Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling / Inspektie VOS, Onderzoek en Planning, Examenbureau

1. REALISATIES ONTWIKKELINGSPLAN 2013

1.1. REALISATIES NAAR FINANCIERINGSBRON

De gepleegde ontwikkelingsinvesteringen als gevolg van de uitvoering van de beleidsmaatregelen in 2012 en 2013, worden in tabel 1.1 naar financieringsbron aangegeven. De bestedingen in 2012 bedroegen in totaal SRD 2.120.157.000,-. Ten opzichte van de bijgestelde raming over het planjaar 2012 betekent dit een realisatiegraad van ca. 55,8%. Van de gerealiseerde uitgaven in 2012 had de overheid het grootste aandeel als financierder ca. 89,6%. Het aandeel van China beroeg ca. 7,1% en lokale financieders hadden een aandeel van 2% in de uitgavenfinanciering, met een opmerkelijke realisatie van ver boven de 100%(kolom 4). De realisatie voor het eerste halfjaar van 2013 bedraagt SRD 877.419.000,-, met een realisatiegraad van ca. 18,6% van de voorgenomen investeringen (zie kolom 8). Binnen het totaal van de geadministreerde uitgaven in deze periode is het aandeel van de Overheid (ca.99,4%) verreweg het hoogst. De overige ontwikkelingspartners dragen met minder dan 1% bij aan de realisaties in 2013.

Tabel 1.1 Bestedingen Ontwikkelingsplan 2013 naar Financieringsbron (x SRD 1000)

Naam	Uitgaven 2012		Raming 2012		Uitgaven Jan-juni 2013		Raming 2013	%uitgaven jan-juni per fin.br
		%		%		%		
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
Agence Francaise de Development	11699	0.6	43279	27.0	102	0.0	30013	0.3
China	151033	7.1	443669	34.0	0	0.0	158203	0.0
Europees Ontwikkelings Fonds	0	0.0	2000	0.0	0	0.0	0	0.0
IDB	10113	0.5	210028	4.8	4129	0.5	170158	2.4
India	0	0.0	31441	0.0	0	0.0	18370	0.0
Locale financierders	42088	2.0	20420	206.1	0	0.0	0	0.0
NHAS	5000	0.2	49044	10.2	1280	0.1	16359	7.8
Overige	0	0.0	164703	0.0	0	0.0	61096	0.0
Overheid	1900170	89.6	2832877	67.1	871908	99.4	4250198	20.5
Pan American Health Org.	0	0.0	0	0.0	0	0.0	599	0.0
UN organisaties	54	0.0	1247	0.0	0	0.0	482	0.0
totaal UNDP	54	0.0	897	6.0	0	0.0	465	0.0
UNEP	0	0.0.0	0	0.0	0	0.0	17	0.0
UNICEF	0	350	0	0	0	0.0	0	0.0
Totaal	**2120157**	**100**	**3798709**	**55.8**	**877419**	**100**	**4705470**	**18.6**

Bron: Stichting Planbureau Suriname

Tabel 1.2 Bestedingen Ontwikkelingsplan 2013 naar financieringstype (x SRD 1000)

Financieringstype	Uitgaven		Uitg. 2013		Raming 2013	
	2012	%	Jan.-juni	%		%
Lening	213494	10.1	4231	0.5	424514	1.0
Overheid	1900170	89.6	871908	99.4	4261294	20.5
Schenking	6493	0.3	1280	0.1	19662	6.5
Totaal	**2120157**	**100.00**	**877419**	**100.00**	**4705470**	**18.6**

Bron: Stichting Planbureau Suriname

De realisatieaandeel naar financieringstype bedragen voor het eerste halfjaar van 2013 voor Leningen, Overheid en schenkingen respectievelijk 0,5%, 99,4% en 0.1% (Zie tabel 1.2). De realisaties ten laste van leningen en schenkingen lopen achter op de geplande bestedingen met deze financieringsmodaliteiten.

Bestedingen naar GIPS sectoren

Tabel 1.3 toont de bestedingen naar GIPS sectoren. In de eerste helft van 2013 blijkt het grootste deel van de ontwikkelingsinvesteringen aan Infrastruktuur (50,8 %) te zijn besteed, gevolgd door Sociale sector met 38,3 %. Het ruime aandeel van de sociale sector en de Infrastuktuur wordt verklaard door onder andere uitkeringen aan rechthebbenden binnen het sociaal zekerheidsstelsel, naschoolse opvang, wegen en bruggenbouw en het huizenprogramma.

Tabel 1.3 Bestedingen Ontwikkelingsplan 2013 naar GIPS sectoren (x SRD 1000)

	Uitgaven 2012		Raming 2012		Uitgaven 2013		Raming 2013	
		%		%	Jan-Jun	%		%
Government	166105	7.8	227604	73.0	78346	8.9	859364	9.1
infrastruktuur	1094267	51.6	2342746	46.7	445655	50.8	2160930	20.6
productief	22871	1.1	226123	10.1	17472	2.0	446081	3.9
Sociaal	836914	39.5	1002236	83.5	335946	38.3	1239095	27.1
Totaal	2120157	100.0	3798709	55.8	877419	100	4705470	18.6

Bron: Stichting Planbureau Suriname

1.2 REALISATIES NAAR MINISTERIE EN BELEIDSGEBIED

In het eerste halfjaar van 2013 is totaal SRD 877.419.000,- (18,6%) voor implementatie van beleidsmaatregelen gerealiseerd (Zie tabel 1.4). De tabel geeft in kolom 6 het aandeel aan dat in de periode januari- juni 2012 per ministerie van de voorgenomen investeringen is gerealiseerd. De ministeries van Financiën en Sociale Zaken hebben in de helft van 2013 een groter aandeel in de realisatie met raspectievelijk 22,6% en 24,4%. Uit de tabel blijkt ook (kolom 7) dat het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Handel en Industrie de hoogste realisatiegraad hebben in het eerste halfjaar van 2013 en wel 69,8% en 43,8%.

Tabel 1.4 Realisaties Ontwikkelingsplan 2013 naar ministerie (xSRD 1000)

	Uitgaven		Raming		Uitgaven jan.-juni 2013		
	2012	%	2013	%		%	Raming ministerie in %
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
ATM	7434	0.4	6774	0.1	**1682**	0.2	24.8
Binnenlandse Zaken	89532	4.2	491631	10.4	**12960**	1.5	2.6
Buitenlandse Zaken	3130	0.1	50900	1.1	**35509**	4.0	69.8
Defensie	14062	0.7	30720	0.7	**983**	0.1	3.2
Financien	264541	12.5	1270035	27.0	**198355**	22.6	15.6
Handel en Industrie	6644	0.3	8675	0.2	**3799**	0.4	43.8
Justitie en Politie	60137	2.8	53791	1.1	**8152**	0.9	15.2
Landbouw Veeteelt en Visserij	21588	1.0	144178	3.1	**14439**	1.6	10.0
Natuurlijke Hulpbronnen	131489	6.2	399368	8.5	**29670**	3.4	7.4
Onderwijs	212403	10.0	408562	8.7	**100112**	11.4	24.5
Openbare Werken	544267	25.7	786135	16.7	**153531**	17.5	19.5
ROGB	22395	1.1	47600	1.0	**7293**	0.8	15.3
Regionale Ontwikkeling	31095	1.5	71663	1.5	**17346**	2.0	24.2
Sport en Jeugdzaken	22573	1.1	53610	1.1	**5189**	0.6	9.7
Sociale Zaken	520328	24.5	652234	13.9	**214220**	24.4	32.8
TCT	51004	2.4	55759	1.2	**22880**	2.6	41.0
Volksgezondheid	117535	5.5	173835	3.7	**51299**	5.8	29.5
Totaal	**2120157**	**100**	**4705470**	**100**	**877419**	**100**	**18.6**

Bron :Stichting Planbureau Suriname

1.2.1 MINISTERIE VAN FINANCIËN

Voor de uitvoering van beleidsmaatregelen ten laste van de Meerjaren Beleidsbegroting 2013 van het Ministerie van Financiën is in het eerste halfjaar 2013 voor een bedrag ad SRD 198.350.000,- uitgegeven. Genoemde bestedingen waren onder andere bestemd voor de uitvoering van beleidsmaatregelen in het kader van de financiële ontwikkeling en public sector reform. Het merendeel van de bestedingen werd opgeëist door Rentes en aflossingen en Suppletie Overheidsbijdrage Pensioenfonds. Daarnaast betroffen de bestedingen ook subsidies verstrekt aan het Bureau voor de Staatsschuld, de Deviezencommissie, de Centrale Lands Accountantsdienst, en de Stichting Algemeen Bureau voor de Statistiek. Behalve subsidies aan parastatalen, zijn ook bijdragen verstrekt aan partnerschappen.

HOOFDBELEIDSGEBIED Economie

Het Ministerie van Financiën heeft onder het subbeleidsgebied **financiële ontwikkeling** en monetair beleid in het kader van het programma **financiële ontwikkeling** beleidsmaatregelen uitgevoerd die bij dit programma zijn ondergebracht. Het betreft de volgende beleidsmaatregelen:

Automatisering, Directoraat Financiën. De uitgaven die binnen het kader van deze beleidsmaatregel zijn gepleegd hebben onder andere betrekking op de aanschaf van een nieuw systeem (freebalance),voor

een transparanter financieel beheer. In het eerste halfjaar van 2013 zijn de medewerkers van de ministeries reeds getraind in de eerste module. Het is de bedoeling dat alle ministeries worden aangesloten op het systeem van Financiën, nadat het is uitgetest en gereed zal worden gemaakt voor implementatie per januari 2014.

Per eind 2012 is ten behoeve van de automatisering een bedrag ad SRD 991.000,- uitgegeven voor de aanschaf van hardware en software en in het 1e halfjaar van 2013 SRD 104.000,-.

Bureau Staatsschuld: de uitgaven gepleegd onder de noemer van deze beleidsmaatregel hebben betrekking op de betaling van de lonen en salarissen van het personeel en op het dekken van de exploitatiekosten van genoemd bureau. Dit kerninstituut is bij wet ingesteld, middels de "Wet op de Staatsschuld" van 19 maart 2002 en alle aan het Bureau voor de Staatsschuld toebedeelde taken werden door het Ministerie van Financiën en de Centrale Bank van Suriname aan dit instituut overgedragen. Per eind 2012 en in het 1e halfjaar 2013 is respectievelijk SRD 999.000,- en SRD 421.000,- gerealiseerd aan lonen en salarissen en exploitatiekosten ten behoeve van het Bureau voor de Staatsschuld.

De beleidsmaatregel met betrekking tot de **CLAD** betreft de betaling vanwege voor de Overheid verrichte diensten, met name controlewerkzaamheden bij de verschillende ministeries en parastatale bedrijven en instellingen. In de loop van het jaar worden voorschotten betaald aan de CLAD en aan het eind van het jaar declareert deze dienst voor werkzaamheden verricht ten behoeve van de Overheid. Achteraf vindt verrekening plaats met de ontvangen voorschotten.

Behalve de betaling vanwege verrichte diensten, worden ook middelen beschikbaar gesteld voor de betaling van salarissen van het personeel en de exploitatiekosten van het bureau. Per eind 2012 en in het 1e halfjaar 2013 is respectievelijk SRD 4.235.000,- en SRD 1080.000,- betaald vanwege door de CLAD verrichte werkzaamheden en voor exploitatiekosten en salarissen.

Rentes en Aflossingen. Deze beleidsmaatregel heeft betrekking op de aflossing van de staatsschuld en op de betaling van rente op die schuld. In dit geval betreft het zowel binnenlandse als buitenlandse leningen. Aan het eind van 2012 en in het 1e halfjaar 2013 heeft de Overheid een totaal bedrag van respectievelijk SRD 124.974.000,- en SRD 127.934.000,- gerealiseerd vanwege de aflossing van de staatsschuld en betaling van rente op deze schuld.

Bijdrage stimulering ontwikkelingsprojecten. Deze maatregel is gericht op de herstructurering van de huisvestingssector, welke een van de ontwikkelingsprojecten is, en in het 1e halfjaar 2013 heeft de Overheid hiertoe een totaal bedrag van SRD 176000,- gerealiseerd.

Capaciteitsopbouw ten behoeve van het directoraat Financiën is bedoeld ter verbetering van de interne bedrijfsvoering en monitoring van het financieel proces. Er is hierbij geïnvesteerd in Human Capital en aan het eind van 2012 en in het 1e halfjaar 2013 is een totaal bedrag van respectieveljk SRD 300.000,- en SRD 236.000,- gerealiseerd in trainingen.

Suppletie overheidsbijdrage pensioenfonds. Gebleken is dat de pensioenpremie die geheven wordt op lonen van overheidswerkers niet voldoende is om de aangepaste pensioenen te betalen. In dat kader heeft de Regering besloten de meerkosten voor haar rekening te nemen. Per eind 2012 en in het 1e halfjaar

2013 heeft de Overheid respectievelijk SRD 112.179.000,- en SRD 58.351.000,- als overheidsbijdrage overgemaakt naar het Pensioenfonds.

Automatisering, Directoraat Belastingen. De uitgaven die binnen het kader van deze beleidsmaatregel zijn gepleegd, waren gericht op het vervangen c.q. upgraden van het automatiseringssysteem van de Inspectie der Directe Belastingen. Per eind 2012 en in het 1e halfjaar van 2013 heeft de Overheid respectievelijk een totaal bedrag van SRD 1.597.000,- en 1.186.000 uitgegeven vanwege automatisering van het Directoraat Belastingen, voor aanschaf van hardware en licenties voor software programma's.

Bijzondere Voorzieningen rampen. Het NCCR heeft een rampenplan ontwikkeld en op basis van dit plan zijn er activiteiten gefinancierd. Per eind 2012 is een totaal bedrag van SRD 1.049.000,- gerealiseerd.

Renovatie kantoorgebouwen en dienstwoningen. Ten behoeve van de renovatie van kantoorgebouwen en dienstwoningen is per ultimo 2012 SRD 7.000,- gerealiseerd. Ten aanzien van de belastingdienst is er een aanvang gemaakt met de renovatie van het pand waarin de leiding gehuisvest zit en zullen ook bouw units worden opgezet voor de afdeling Klantenservice. In het 1e halfjaar 2013 is reeds een bedrag van SRD 641.000,- uitgegeven aan schilderwerkzaamheden.

Ter financiering van de twee parastatalen, te weten de **Stichting Algemeen Bureau voor de Statistiek (ABS)** en de **Stichting Planbureau Suriname (SPS)**, is per eind 2012 respectievelijk SRD 7.089.000,- en SRD 6.483.000,- uitgegeven. In het 1e halfjaar 2013 is SRD 3.066.000,- uitgegeven ten behoeve van ABS en is de bijdrage ten behoeve van het Planbureau per 2013 overgeheveld naar het Ministerie van Binnenlandse Zaken. In 2013 is de bijdrage aan een nieuw Overheidsorgaan, te weten Investment and Development Corporation Suriname, opgenomen, waarbij de exploitatiekosten, lonen en salarissen van personeel van het instituut worden gefinancierd. Dit instituut heeft als voornaamste taak het aantrekken van buitenlandse investeringen voor Suriname. In het eerste haljaar van 2013 is SRD 4.558.000,- gerealiseerd.

In het kader van de beleidsmaatregel **Onderhoudscontract ten behoeve van de containerscan** is een onderhoudscontract gesloten met een bedrijf, dat zorg moet dragen voor het regulier onderhoud van de scan. De uitgaven ten behoeve van het onderhoudscontact bedroegen aan het eind van 2012 SRD 856.000,-. Voor 2013 is deze maatregel niet meegenomen.

Onder de beleidsmaatregel **Vervanging en vernieuwing wagenpark** is een aantal dienstvoertuigen aangeschaft. Aan het eind van 2012 is een bedrag van totaal SRD 1.598.000,- uitgegeven ter vervanging en vernieuwing van het wagenpark.

In het kader van de beleidsmaatregel **Capaciteitsopbouw,** wordt binnen het directoraat belastingen, continuering gegeven aan gespecialiseerde trainingen. Ook zal de aanzet worden gegeven voor een Code of Conduct. Aan het eind van 2012 en in het 1e halfjaar van 2013 zijn respectievelijk SRD 2.193.000,- en SRD 602.000 gerealiseerd.

1.2.2 MINSITERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Voor de uitvoering van beleidsmaatregelen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken is in het haast afgelopen planjaar 2013 een bedrag ad SRD 35.508.848,52,- uitgegeven. Deze ontwikkelingsinspanningen hebben zich hoofdzakelijk geconcentreerd op de drie speerpunten van beleid, te weten commerciële en economische relaties in algemene zin, duurzame versterking van de onderhandelingspositie en waarborging van de nationale veiligheid in de betekenis van soevereiniteit. De presidentiële en de ontwikkelingsgerichte diplomatie waren in 2013 gericht op onder andere de land- en tuinbouw, het onderwijs, de gezondheidszorg, de rurale ontwikkeling, armoedebestrijding, veiligheid, bescherming van het milieu en mitigatie van de effecten van klimaatsverandering. Tevens werd ondersteuning verleend aan relevante ministeries en institutionele versterking van de interne organisatie.

HOOFDBELEIDSGEBIED Veiligheid en Internationaal Beleid

BELEIDSGEBIED Ontwikkelingsdiplomatie

De Presidentiële diplomatie heeft als oogmerk een doorbraak teweeg te brengen en daarmede mogelijkheden te openen, opdat een bijdrage wordt geleverd aan de transformatie van de Surinaamse samenleving naar een duurzame sociaal-maatschappelijk rechtvaardige maatschappij.

In 2013 werd ten laste van het programma **Ontwikkelingsdiplomatie** de samenwerking met de grens- en buurlanden overeenkomstig het principe van goed nabuurschap en onder meer uit veiligheidsoverwegingen, waaronder de grensoverschrijdende criminaliteit, verdiept en uitgebreid.

Met Brazilië werd, vanwege de aldaar beschikbare expertise en kennis op het gebied van de landbouwtechnologie, de samenwerking voortgezet bij de verdere ontwikkeling van de landbouwsector in Suriname. Ook werden er trainingen met betrekking tot handelsanalyse en industriële verwerking benut. Daarnaast werd de samenwerkingsrelatie geïntensiveerd op het gebied van onderwijs, volksgezondheid, openbare veiligheid en drugsbestrijding, alsmede defensie en geologie. Op het gebied van infrastructuur werd de samenwerking versneld voortgezet in het kader van het beleid tot fysieke ontsluiting van Suriname ten opzichte van het Zuid-Amerikaanse achterland. Bilaterale technische bijeenkomsten in het kader van de Brazil – Suriname Work programme werden gecontinueerd, waaronder het beleggen van een Politiek Consultatie Mechanisme en een Multidisciplinaire Bijeenkomst ter evaluatie van de uitgevoerde of in uitvoering zijnde samenwerkingsprojecten en ter identificatie van nieuwe samenwerkingsprojecten, de instelling van een vrijhandelszone op Zanderij voor connectie met Manaus, onderhandelingen over een nieuwe luchtvaartovereenkomst, onderhandelingen over het opleiden van Surinaamse diplomaten aan het Rio Branco Instituut, de 4^{e} Technische Bijeenkomst inzake de wegverbinding tussen Suriname en Brazilië en de 3e Bijeenkomst van de Suriname – Brazilië Joint Border Commission voor het uitzetten van de tweede fase van grensopschoning en demarcatie-activiteiten.

Met Guyana werd in het planjaar 2013 - naast de voortzetting van de bestaande samenwerking - verder afgestemd over de bouw van de brug over de Corantijn rivier en over de mogelijkheid samen op te treden bij inspanningen om een leidende rol als voedselproducent in het Caribisch gebied in te nemen.

De relatie met Frankrijk werd in het planjaar 2013 verder geïntensiveerd. Zo vond onder andere verdere uitwerking plaats van de beslissingen, die genomen zijn op de Rio+top in Brazilië. Daarnaast werd door middel van een te tekenen Memorandum of Understanding de samenwerkingsrelatie op agrarisch gebied verder gestalte gegeven.

De relatie met Frans Guyana stond in dit haast afgelopen planjaar in het teken van de verdere uitvoering van de afspraken in het kader van de 6e River Council. Tijdens deze bijeenkomst is onder andere de samenwerking in het grensgebied van de Marowijne rivier verder besproken. Er bestaan concrete plannen voor de implementatie van een integraal Masterplan voor een versnelde ontwikkeling van beide oevers van het grensgebied. Bijzondere prioriteit heeft de vaste oeververbinding die moet komen tussen beide landen, welke een aanmerkelijke stimilus zal geven aan handel en toerisme met Frans Guyana. De 7^{e} en de 8^{e} bijeenkomst van de River Council werden in 2013 gehouden. De operationalisering van de dependance in Saint Laurent van het Consulaat Generaal in Cayenne, welke geplaatst dient te worden in het licht van de facilitering van het reisverkeer tussen beide landen, kreeg gestalte. Suriname zal voor de oplossing van zijn grensgeschillen met Frans Guyana en Guyana gebruik maken van een oprechte, weloverwogen communicatie op nationaal, regionaal en internationaal vlak, uitgaande van de continuering van de bestaande vriendschappelijke betrekkingen die met deze landen worden onderhouden.

De samenwerking met Venezuela in dit haast voltooid planjaar vond plaats tegen de achtergrond van de afspraken die de presidenten van beide landen hebben gemaakt op de gebieden van rijst, ureum, woningbouw en olieleveranties via Petro Caribe.

De **Bilaterale betrekkingen** met andere landen werden voorts in 2013 ter hand genomen.

In de relatie met **Cuba** werd de samenwerking geïntensiveerd op met name de gebieden sport, onderwijs, cultuur, landbouw en veeteelt, gezondheidszorg, alsmede handel en industrie. Tevens vond er uitwisseling van relevante informatie, kennis en ervaringen plaats voor technische samenwerking bij aangeboden beurzen.

Afspraken met **Barbados**, voortvloeiend uit het overleg van 2012 voor onder andere de levering van landbouwproducten, e.e.a. ter invulling van het voornemen van de Regering om Suriname een leidende rol als voedselproducent in het Caribisch gebied te doen vervullen, werden in het planjaar 2013 voortgezet.

De samenwerking met de **Verenigde Staten van Amerika** op de gebieden handel, gezondheidszorg, misdaad- en drugsbestrijding en defensie, werd gecontinueerd. Met name werd de defensiesamenwerking uitgebouwd en middels het Caribbean Basin Security Initiative (CBSI) programma ontwikkeld, gericht op onder meer maritieme en luchtvaartcontrole, jongereneducatie, gezondheidszorg, milieubescherming en criminaliteitsbestrijding. Recentelijk is de eerste stap gezet naar het sluiten van een ‘Open Skies’ luchtvaartverdrag.

Aan de verdere intensivering van de bilaterale relatie met **Canada** werd bijgedragen door het Canadese bedrijfsleven in Suriname. Gewerkt werd aan de opzet van een geïntegreerd grensbeheersingssysteem ter beveiliging van de Surinaamse grenzen. De geplande installatie zal in het derde kwartaal 2013 aanvangen.

Middels het lidmaatschap van de Caricom zal Suriname profiteren van de Caricom-Canada CIDA ontwikkelingsprojecten. In de relatie met Mexico zal Suriname gebruik maken van het lidmaatschap van de Caricom om mogelijke samenwerkingsgebieden te identificeren.

Met **Argentinië** werd verder gewerkt aan de opzet van een Argentijnse ambassade in Paramaribo, hetgeen onder meer de identificatie van samenwerkingsmogelijkheden in het kader van het Argentijns Fonds voor Horizontale Samenwerking (FOAR) zal faciliteren.

Met **El Salvador, Honduras** en **Panama** werd de samenwerking op de gebieden van personenverkeer, toerisme, handel, investeringen en scheepvaart opgepakt. Met Ecuador zijn er afspraken voor intensivering van de relatie in diverse economische sectoren.

Als uitvloeisel van het lidmaatschap van **Haïti** van de Caricom, zal een visumafschaffingsovereenkomst met dit land getekend worden. Dit zal ook geschieden in UNASUR-verband met daarvoor in aanmerking komende Zuid- Amerikaanse landen.

Binnen de bilaterale samenwerking tussen Suriname en lidstaten van de **CELAC** zal onder andere Colombia bijzondere aandacht verkrijgen voor het realiseren van samenwerkingsvormen, die kunnen leiden tot vergroting van de Surinaamse productiecapaciteit alsmede toegangverschaffing tot afzetmarkten voor producten vervaardigd in Suriname. Ook aan de promotie van Suriname als toeristische bestemming zal voortvarend worden gewerkt.

In de relatie met **Europa** werden de effecten van de alomvattende EURO-crisis gevolgd en daarbij de mogelijke invloed hiervan op de Surinaamse economie. Als exporteur van goederen naar de Europese Unie is het immers geboden, allert te zijn ten aanzien van onder andere de koersverhoudingen. De politiek-diplomatieke verdieping van de relaties met onder andere Frankrijk, België, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Georgië zal plaatsvinden.

De mogelijkheden die zich aandienden binnen het raamwerk van de zusterstedenrelatie met België, werden aangewend voor de sectorale ontwikkeling in Suriname.

Met **Nederland** werd een zakelijke relatie voortgezet, waarbij de nadruk werd gelegd op de bijdrage die Surinamers in de diaspora in dat land kunnen leveren voor de nationale ontwikkeling enerzijds, en op het bevorderen van de handels- en investeringsstromen tussen beide landen anderzijds.

Bilaterale samenwerking met de landen op het **Aziatisch Continent** vond voornamelijk plaats binnen het kader van de gemengde commissie samenwerking, gericht op India, China, Indonesië, Zuid- Korea en Japan. Met China en India is de relatie, zoals voorheen, voornamelijk gericht op technische en financiële samenwerking, waarbij reeds beschikbare en nieuwe kredietlijnen, leningen en schenkingen benut werden voor het realiseren van gestelde beleidsdoelen.

Met Indonesië, Zuid-Korea en India werden gemaakte afspraken in het kader van de reeds bestaande samenwerkingsmechanismen op bilateraal niveau, de zogeheten Gemengde Commissie Bijeenkomsten, in het planjaar planjaar 2013 gecontinueerd en uitgevoerd.

Ook werd verder inhoud gegeven aan de bevordering van banden met zustersteden (in Indonesië en China) middels het aangaan van diverse overeenkomsten, waaronder vermijding van dubbele

belastingheffing en visumafschaffing. Daarnaast maakte Suriname versneld gebruik van de middelen van diverse schenkingsovereenkomsten tot een waarde van ca. USD 20,9 miljoen; in dit kader werden gebruiks- en verbruiksgoederen aangeschaft, onder andere ter stimulering van relevante productiesectoren.

Het beleid was er in 2013 op gericht om voor onder andere Japan, Thailand, Maleisië en Singapore, waar Suriname nog niet op het hoogste niveau wordt vertegenwoordigd, voorstellen te doen voor mede- accreditering dan wel het benoemen van Honorair Consuls teneinde het samenwerkingspotentieel in die landen te kunnen benutten.

Ter benutting van de bilaterale relaties met Afrika, die ook ten voordele kunnen zijn voor Suriname, werden zowel de politieke, sociale als economische strategieën rond een Caricom- Afrikaanse Diaspora beleid, ontwikkeld. Het verkrijgen van de waarnemersstatus binnen de Afrikaanse Unie via mede-accreditering van de Ambassadeur van Suriname in Zuid-Afrika, werd actief bevorderd. In het kader van de ontwikkelingsdiplomatie werd in 2013 via de Surinaamse ambassade in Pretoria deelgenomen aan het Grulac Film Festival en de International Diplomatic Fair, teneinde Suriname meer bekendheid te geven. Volgens gemaakte afspraken werden in 2013 initiatieven ontplooid om te komen tot de bouw van een Ambassade en residentie in Equatoriaal Guinee. Daarnaast werd een fact finding missie afgevaardigd om mogelijkheden na te gaan tot het openen van een diplomatieke post in Ghana.

Invulling werd gegeven aan de in 2009 getekende MoU tussen Caricom en Australië, dat een bedrag van 60 miljoen Australische dollars ter beschikking heeft gesteld ten behoeve van ontwikkelingsprojecten rond klimaatverandering, disastermanagement, regionale integratie en beurzen. Bovenvermelde ontwikkelingsinspanningen in het kader van de bilaterale betrekkingen met andere landen hebben geresulteerd in een besteding van SRD 894.062,51,-.

Op het gebied van **Multilaterale betrekkingen**, waarvoor een bedrag van SRD 447.094,35,- is geïnvesteerd, werd ook in 2013 het accent gelegd op de naleving van de algemeen aanvaarde principes zoals vastgelegd in de handvesten van de Verenigde Naties (VN) en de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS). De politieke dialoog in het kader van de Non-Aligned Movement (NAM) werd gecontinueerd, terwijl de samenwerking in het raamwerk van de Organisation of Islamic Cooperation (OIC) werd geïntensiveerd. In NAM-verband werd een actieve bijdrage geleverd met betrekking tot vraagstukken van internationale aard, waaronder de hervorming van de Verenigde Naties en haar instituten, ontwapening en internationale veiligheid alsmede non-proliferatie van massavernietigingswapens. De inspanningen van Suriname op deze fora voor het bereiken van gezamenlijke strategieën inzake klimaatsverandering en duurzaam bosbeleid, werden met het oog op de gemaakte afspraken tijdens de Rio+20 Summit in 2012, voortgezet.

Binnen de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) heeft Suriname actief geparticipeerd in de discussies betreffende het beleid van voornoemde Organisatie, in het bijzonder de discussies met betrekking tot traditionele en actuele vraagstukken, zoals internationale ontwikkeling, vrede en veiligheid, democratie, goed bestuur, burgerveiligheid, drugsbestrijding, alsmede voedselzekerheid en –veiligheid.

BELEIDSGEBIED Regionale Samenwerking

Met betrekking tot de **Regionale Integratie** heeft Suriname in 2013 actief geparticipeerd in de regionale en bi-regionale samenwerkingssystemen. De mogelijkheden voor verdere uitdieping van het bestaande samenwerkingsverband tussen respectievelijk de Zuid-Amerikaanse en Pacifische regio (ASPA) en de Zuid-Amerikaanse en Afrikaanse regio (ASA) werden in kaart gebracht.

Continuering en uitvoering van afspraken voortvloeiend uit de China Caribbean Consultation Mechanism en de China Caribbean Economic & Trade Cooperation Forum, die tot doel hebben de technische en economische samenwerking tussen China en de Caribische landen te bevorderen, vond plaats.

Als lid van het Forum voor Samenwerking tussen Zuid-Amerika en Oost-Azië (FEALAC), heeft Suriname in 2013 actief geparticipeerd in de reguliere High Officials vergaderingen met het oog op de potentiële voordelen uit deze samenwerking met landen van zowel de Zuid-Amerikaanse als de Aziatische regio.

In IIRSA-verband werden de rehabilitatie en oplevering van de Oost-West verbinding in 2013 krachtig ter hand genomen. De gesprekken betreffende de brugverbinding met Guyana en Frans Guyana werden voortgezet.

De post van Secretaris-Generaal van de Organisatie van het Verdrag voor Amazonische Samenwerking (ACTO) zal door Suriname ingenomen worden voor een periode van 3 jaar. In dat kader werd het proces tot heractivering van de ACTO Permanente Nationale Commissie voortgezet en werden de werkzaamheden geïntensiveerd met als doel effectieve implementatie van de ACTO-doelstellingen zoals opgenomen in de Strategische Agenda 2010-2018.

Suriname heeft voorts actief geparticipeerd in de reguliere en buitengewone ministeriële en Delegates vergaderingen en Summits, met het oog op de invulling van het voorzitterschap van UNASUR in de periode juli 2013 – juni 2014.

De 6de CALC (CELAC – Gemeenschap van Latijns-Amerika en het Caribisch Gebied) Summit werd in het 2de kwartaal van 2013 gehouden op het niveau van Staatshoofden. Vakministeries zullen betrokken worden voor actievere deelname aan sectorale vergaderingen op het gebied van economie en handel, productie, cultuur en sociale en institutionele issues. De deelname van Suriname in dit samenwerkingsverband was gericht op het vervullen van een brugfunctie tussen beide subregio's. De genoemde activiteiten ter implementatie van de regionale integratie hebben in 2013 geresulteerd in een besteding van SRD 3.768.698,64,-.

BELEIDSGEBIED Internationale Samenwerking

De **Internationale Ontwikkelingssamenwerking** werd als instrument ingezet om een gunstig klimaat te creëren voor de ontwikkeling in zowel stad, district als binnenland. Door gerichte onderhandelingen en samenwerkingsverbanden werd zowel financiële als technische hulp verkregen uit samenwerkingsverbanden, die de precondities voor investeringen, productie en handel kunnen helpen verbeteren en zodoende zullen leiden tot zowel economische als sociale ontwikkeling van Suriname

en de mens. De Regering onderkent het feit dat gebruik dient te worden gemaakt van alle mogelijkheden binnen de bi- en multilaterale samenwerkingsverbanden op zowel technisch als financieel vlak om ontwikkeling, handel en productie positief te stimuleren en daarmede bij te dragen aan het vergroten van Suriname's verdiencapaciteit en ontwikkeling van de individuele burger. Het aanboren van financieringsbronnen middels internationale ontwikkelingssamenwerking is van eminent belang. Derhalve zal bijzondere aandacht worden geschonken aan een gerichte coördinatie, gestuurd door de prioriteitssectoren van ontwikkeling aangegeven door de regering om zodoende efficiëntie en effectiviteit van ontwikkelingsfinanciering te kunnen garanderen. Het beleid ten aanzien van de internationale ontwikkelingssamenwerking was in 2013 gericht op de verbreding en/of diversificatie van samenwerkingsrelaties. Hierbij werden met name de samenwerkingsmogelijkheden binnen de Caricom, Zuid- Amerika, Latijns-Amerika en Azië verder uitgebouwd. De samenwerking tussen Suriname en Frankrijk vormde, voor wat betreft de samenwerking met Europa, de belangrijkste spil. De samenwerking met de VN- organisaties en de OAS werd verder gestructureerd, met name op het gebied van technische samenwerking voor duurzame ontwikkeling.

Het Ministerie heeft in het planjaar 2013 verdere initiatieven ontplooid ter uitbreiding van de diplomatieke betrekkingen met diverse landen; voorbereidingen werden getroffen voor het opzetten van Consulaten Generaal in onder andere Belem (Brazilië) en te Springlands (Guyana). Identieke inspanningen werden gepleegd op het Europese vasteland.

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken zette in 2013 het proces voort met het voeren van bilaterale en **internationale onderhandelingen**, met als doel het vergroten van het aandeel van Suriname in het internationaal handelsgebeuren, door onder andere het bewaken en versterken van de concurrentiepositie en de toegang tot internationale markten van de Surinaamse industrie en de Surinaamse ondernemer. Hiertoe werden gerichte handelsmissies georganiseerd in samenwerking met de werkarmen van het Ministerie in het buitenland. Er werd tevens gewerkt aan een country profile van Suriname in samenwerking met het bedrijfsleven en toerisme- en cultuurorganisaties. Bovenvermelde activiteiten staan in het licht van de handelsbevordering en dienen tevens als herbevestiging van de authentieke Surinaamse landkaart.

BELEIDSGEBIED Immigratiebeleid

De activiteiten met betrekking tot **Migratie en personenverkeer** over het dienstjaar 2013 liepen synchroon met het beleid gericht op de beheersing van de migratiestromen als gevolg van de groei in het internationaal reisverkeer en de ordening van het personenverkeer, die prioriteit geniet in deze regeerperiode. Het consulair beleid werd gecontinueerd met als bedoeling de coördinatie van alle consulaire activiteiten van Suriname, nationaal en internationaal. De bestedingen in het planjaar 2013 bedroegen SRD 1.618.006,70,-.

De geplande activiteiten voor 2013 betroffen:

A. Consulaire Zaken:

- Verbetering van de werkprocessen en infrastructuur op het Onderdirectoraat Conza. Ook werd gewerkt aan de fysieke inrichting van de Visumdienst te Zanderij.
- De voorbereiding en/of finalisering van de visumafschaffing voor Zuid-Amerika. In dit verband werden bilaterale gesprekken gevoerd met de desbetreffende landen.
- Invoering van een pilotproject met betrekking tot de introductie van een toeristenkaart voor vreemdelingen van Surinaamse origine en Frans Guyanezen om de verhoogde mobiliteit van deze groepen adequaat op te vangen.

B. Personenverkeer en migratie:

- De inrichting van de afdeling Personenverkeer en Migratie**.** Er zal zorg gedragen worden voor de infrastructuur ten einde de werkzaamheden uit te voeren.
- De implementatie van een geïntegreerd grensbeheerssysteem (Border Management System) in samenwerking met alle relevante instanties, waaronder het kabinet van de President (Bureau Nationale Veiligheid), Juspol, Financiën, ATM en BuZa**.**
- Continuering Overleg met Nederland inzake terugname van wederzijdse onderdanen. Het eerstvolgende overleg had plaats in januari 2013 in Nederland.
- Het plegen van overleg met Frankrijk inzake terugname van Surinaamse gedetineerden.
- Het instellen van een Interdepartementale Commissie Migratiebeleid met als doel het formuleren van regels en procedures ten behoeve van het migratiebeleid en het samenstellen van migratieprogramma's.
- Toetreden tot de Internationale Organisatie voor Migratie ten einde daadwerkelijk gebruik te kunnen maken van alle aangeboden technische ondersteuning op het gebied van migratie.
- Verdere uitwerking van het diasporabeleid met als doel extra expertise in te zetten bij de nationale ontwikkelingsinspanningen. Het betreft dan vreemdelingen van Surinaamse herkomst die een bijdrage willen leveren zowel in als buiten Suriname. Geïnteresseerden zullen aangesteld worden als sectorale honorair consuls voor de strategische sectoren, onder andere de agrarische, financiële en private sector, cultuur, onderwijs en ICT. Voorts zou gezorgd worden voor het identificeren van fondsen ter ondersteuning van het diasporabeleid. In dit verband zou er overleg plaatsvinden in Nederland, omdat de grootste groep van vreemdelingen van Surinaamse origine zich daar bevindt.

HOOFDBELEIDSGEBIED Economie

BELEIDSGEBIED Economische Planning, Ontwikkeling en Investeringen

Ten aanzien van **Beleidsonderzoek, planning en capaciteitsversterking**, werd in het planjaar 2013 een bedrag van SRD 65.347,50,- geïnvesteerd. Er werd gewerkt aan de instelling van het Instituut voor Strategische Studies, dat studies zal verrichten en adviezen uitbrengen aan de Minister van Buitenlandse

Zaken aangaande onderwerpen die van belang zijn voor het buitenlands beleid van de Republiek Suriname. Ook werden inspanningen gepleegd om via het forum van Ambassadeurs Overleg recente en relevante informatie te ontvangen en uit te wisselen. Voorts werd er gewerkt aan de opstelling van een Reglement voor de Buitenlandse Dienst, waarin de rechten en plichten van elke diplomatieke functionaris zullen zijn opgenomen.

De beleidsmaatregel **Residentiële kosten van lokale en buitenlandse vertegenwoordigingen** werd in het haast afgelopen planjaar uitgevoerd voor een bedrag ad SRD 28.715.638,82,-. Onder deze beleidsmaatregel wordt verstaan aanschaf, onderhoud en reparatie van vestigingen voor lokale en buitenlandse vertegenwoordigingen.

1.2.3 MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

Aan beleidsmaatregelen over het dienstjaar 2012 heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken ca. 80% van de begroting gerealiseerd. De begrotingsrealisatie per directoraat bedroeg respectievelijk: Algemene Zaken 70% en Binnenlandse Zaken 49%. Als staatsorgaan valt De Nationale Assemblee onder het directoraat Algemene Zaken, dat vanaf 2013 zelfstandig haar begroting administreert.

In het eerste halfjaar van 2013 echter hebben de ontwikkelingsinspanningen van dit Ministerie geresulteerd in een uitgave van ca. SRD 12.960.439,-. De bestedingen per directoraat bedroegen: **Algemene Zaken** SRD 10.626.663, Binnenlandse Zaken SRD 2.011.468,- en **De Nationale Assemblee** SRD 322.308,-.

De inspanningen werden onder meer gepleegd bij uitvoering van de maatregelen: Onderstanden, Welvaartsbevordering, Subsidie Stichting Planbureau Suriname en het Centraal Bureau voor Burgerzaken.

Naar volgorde van beleidsgebied worden de maatregelen van respectievelijk de directoraten Algemene en Binnenlandse Zaken en De Nationale Assemblee beschreven.

BELEIDSGEBIED Bestuur

De maatregel **Institutionele Versterking Kabinet Vice President**, die onder meer ten doel heeft het verbeteren van de overheidsdienstverlening middels modernisering van het overheidsapparaat, valt onder het subbeleidsgebied **Hervorming Publieke Sector**. In 2012 werd SRD 4.590.000,- gerealiseerd, waarvan SRD 616.000,- ten laste van de IDB schenkingsmiddelen en SRD 3.974.000,- overheidsbijdrage. Vanwege administratieve factoren, waaronder het werven van deskundigen en het aanbesteden van enkele diensten, bedroeg de besteding in de eerste helft van 2013 ca. SRD 198.500,-.

Binnen de maatregel **Overheidspersoneelsbeleid** is in het dienstjaar 2012 ca. SRD 1. 342.000,- besteed aan het institutioneel versterken van de stafafdelingen van het onderdirectoraat Personeelsbeleid. Enkele activiteiten die in het te formuleren HRM-beleid worden meegenomen zijn: formalisering van een centrale personeelszorgstructuur, introductie van dependances voor personele aangelegenheden en de pilot van een nieuw presentiesysteem. In het eerste halfjaar 2013 zijn er geen uitgaven gepleegd ten laste van deze maatregel, die eveneens behoort tot het eerder vernoemd subbeleidsgebied.

Door het verlaat aantrekken van de benodigde consultants ten behoeve van de maatregel **Institutionele Versterking Rekenkamer,** die onder het subbeleidsgebied **Openbaar Bestuur** ressorteert, werd in het dienstjaar 2012 ca. SRD 587.000,- besteed. Overige activiteiten, waaronder aanschaffingen, werden verschoven naar het dienstjaar 2013, dat in de eerste helft resulteerde in een uitgave van SRD 28.630,-. Ter controle van overheidsbesteding hebben medewerkers van de Rekenkamer werkbezoeken afgelegd aan diverse departementen.

Ter facilitering van de activiteiten van het Kabinet van de Vice President, wordt uitvoering gegeven aan de maatregel **Gebouwelijke aanpassingen en inventaris Regeringsgebouw**. In 2012 is SRD 4.781.000,- besteed. Opgetreden stagnatie in de bouwwerkzaamheden ten gevolge van verlate verlening van autorisatie heeft in de eerste helft van 2013 geresulteerd in een uitgave van SRD 138.249,-.

Binnen het budget van de maatregel **Subsidie Stichting Planbureau Suriname** over het dienstjaar 2013 zijn middelen gereserveerd voor de uitvoering van reguliere en verruimde taken. Besloten werd de bijkomende kosten verbandhoudend met de verbouwingen in en om het Dr. Ir. Frank Essedgebouw en de verruimde taken van het Planbureau ten laste te stellen van het Kabinet van de Vice President. Tot de reguliere taken worden gerekend: de vervaardiging van Jaar- en Meerjarenontwikkelingsplannen en het uitbrengen van relevante sociaal-economische publicaties. De verruimde taken betroffen: evaluatie en monitoring van het vigerend Ontwikkelingsplan 2012-2016, activiteiten met betrekking tot de ruimtelijke planning, het implementeren van een geïntegreerd planningsmechanisme, invulling van de reeds jaren opengevallen functies op directieniveau en werving van benodigd kader ter uitvoering van voornoemde taken. Echter is in de eerste helft van het lopend jaar slechts uitvoering gegeven aan de reguliere werkzaamheden met een realisatie ad. SRD 3.986.202,-.

Onder meer zijn in het dienstjaar 2012 binnen de maatregel **Pre- en Postelectorale activiteiten** straatnaamborden in Paramaribo vernieuwd en/of geplaatst, is materiaal aangeschaft voor de afdeling ID kaarten van het CBB en zijn oude verkiezingsdocumenten opgeslagen ten bedrage van SRD 940.000,-. Logistieke ondersteuning en institutionele versterking van de verkiezingsorganisatie hebben in de eerste helft van 2013 geresulteerd in een uitgave van SRD 24.000,-.

Met een realisatie van SRD 4.004.000,- voor de maatregel **Centraal Bureau voor Burgerzaken** (CBB) in het dienstjaar 2012 zijn naast de reguliere werkzaamheden voorbereidingen getroffen voor de aanschaf van een nieuw ID - systeem en het houden van ceremoniën voor genaturaliseerden. In de eerste helft van 2013 hebben de ceremoniën onder meer plaatsgevonden en zijn capaciteitsversterkende uitgaven gepleegd ten bedrage van SRD 500.008,-.

Ten laste van de maatregel **Management Regelgeving** is in het dienstjaar 2012 SRD 234.000,- besteed voor de institutionele versterking van de afdeling **Juridische Aangelegenheden en Regelgeving** middels het huren van een pand. De realisatie in de eerste helft van 2013 bedroeg SRD 38.750,-.

In het eerste halfjaar van 2013 hadden de activiteiten binnen de maatregel **Onafhankelijk Kiesbureau (OKB)** betrekking op: het registreren van politieke partijen, het opstellen van relevante concept-wetgeving, het houden van toezicht op de samenstelling en bijwerking van kiezerslijsten en het opstellen van ethische codes in samenspraak met politieke partijen.

De realisatie van de maatregel **Renovatie en uitbreiding gebouwen hoofdkantoor Binnenlandse Zaken** bedroeg in het dienstjaar 2012 ca. SRD 518.000,-, dat deels is aangewend voor renovatie van het archiefgebouw aan de Doekhieweg, zodat het personeel in het oud Volksmobilisatie gebouw daarnaar toe kon verhuizen en anderzijds voor het aanhuren van een gebouw ten behoeve van de afdeling Centrale Personeelsadministratie. In het eerste halfjaar van 2013 zijn er geen uitgaven gepleegd.

De uitgaven ter verbetering van de voorzieningen voor en de vaardigheden van de leden van het **Centraal Hoofdstembureau** (CHS) bedroegen in 2012 en half 2013 respectievelijk SRD 10.000,- en SRD 12.425,-. Deze beleidsmaatregel behoort ook tot het subbeleidsgebied **Openbaar Bestuur**.

De maatregel **Institutionele versterking D.N.A.** wordt in partnerschap met de UNDP en andere donoren uitgevoerd. In het dienstjaar 2012 werd SRD 61.000,- van de besteding door DNA geadministreerd en SRD 7.000,- door het directoraat Algemene Zaken. Binnen deze beleidsmaatregel wordt onder meer gestreefd naar: verbetering van de vertegenwoordigingsfunctie van het instituut, intensivering van zinvolle internationale parlementaire relaties, bevorderen van de gendergelijkheid in de samenleving en verbetering van ICT- voorzieningen**.** De realisaties in de eerste helft van 2013 bedroegen SRD 321.903,-.

Ten einde te voorzien in de behoefte aan adequate kantoorruimten werd voor de maatregel **Nieuwbouw en herinrichting DNA** over het dienstjaar 2013 SRD 15.000.000,- gereserveerd. In de eerste helft van het lopend jaar zijn er geen uitgaven gepleegd. Deze beleidsmaatregel valt eveneens onder het subbeleidsgebied **Openbaar Bestuur**.

Via de maatregel **Inrichting en accomodatie DNA fracties** werd het tekort aan vergaderruimte opgevangen middels het plegen van gebouwelijke aanpassingen. De nieuwe accomodaties werden tevens voorzien van de nodige kantoorinventaris. In 2012 bedroegen de uitgaven SRD 79.000,-, die door het directoraat Algemene Zaken zijn geadministreerd.

BELEIDSGEBIED Communicatie en Informatie

In het dienstjaar 2012 is SRD 1.454.000,- besteed aan de maatregel **Institutionele Versterking NVD**, terwijl in de eerste helft van 2013 voor vernoemde maatregel, noch voor de maatregel **Vergroting bereikbaarheid Staatsmedia** uitgaven zijn gepleegd.

Ter bevordering van de efficiëntie en effectiviteit binnen het Overheidsapparaat bedroegen de bestedingen ten laste van de maatregel **E-governance** in 2012 en in het eerste halfjaar 2013 respectievelijk SRD 4.055.039,- en SRD 191.477,-.

Vanuit het directoraat Binnenlandse Zaken is in 2012 ten laste van de maatregelen **Voorlichting** en **Informatie Technologie** respectievelijk SRD 831.000,- en SRD 719.000,- besteed. Echter zijn voor deze maatregelen geen uitgaven verricht in de eerste helft van 2013. Besparing op het voorlichtingsbudget vindt mede plaats door het onder overheidsbeheer uitzenden of publiceren van mediaproducties en als gevolg van het centraal karakter van de maatregel **E-governance** wordt er bespaard op de maatregel **Informatie Technologie**.

Ten laste van de maatregel **Voorlichting en Communicatie** van De Nationale Assemblée is in de eerste helft van 2013 ca. SRD 405,- besteed ter verbetering van de relatie met de media en vergroting van de toegankelijkheid van de bevolking tot de volksvertegenwoordigers en tot de informatie vanuit het instituut.

BELEIDSGEBIED Wetenschap en technologie

Voor de uitrusting van het laboratorium, Fab Lab Paramaribo, dat op 18 juni 2013 werd geopend, is in de eerste helft van 2013 ca. SRD 24.690,- besteed binnen de maatregel **Innovatie centrum**. Ten einde de concurrentiepositie van Suriname te verbeteren, biedt dit centrum ruimte voor training, onderzoek en een werkplaats voor digitale fabricage. Producten worden vervaardigd op basis van een digitaal ontwerp en met behulp van aanwezige machines.

BELEIDSGEBIED Cultuur

In 2012 bedroegen de bestedingen ten laste van de maatregel **Nationaal Archief Suriname** (NAS) ca. SRD 1.872.000,-. De realisaties betroffen onder meer: het sluiten van samenwerkingsovereenkomsten inzake archieven met India, Ghana, Indonesië en het Caribisch gebied en participatie in internationale conferenties, workshops en congressen. In de eerste helft van 2013 is ten bedrage van SRD 65.007,- uitgegeven.

Ten bedrage van SRD 68.000,- en SRD 24.129,- is respectievelijk in 2012 en half 2013 besteed aan de maatregel **Eredienst.** Enkele activiteiten waren: aan geestelijken door het Bureau Genderbeleid verzorgde training ter verhoging van het bewustzijn inzake gender en huiselijk geweld ten einde passende interventies te kunnen plegen, het treffen van voorbereidingen ter verzorging van morele educatie op basisscholen, het opleiden tot en verder bekwamen van huwelijksambtenaren, het bespreken van het aangepaste organogram en de uitgave van religieuze brochures en de Religieuze Wegwijzer.

HOOFDBELEIDSGEBIED Welzijn

Met een realisatie van ca. SRD 6.058.914,- in het eerste halfjaar van 2013 ten laste van de maatregel **Welvaartsbevordering** zijn voorbereidingen getroffen om de Basiszorgverzekering per 1 juli 2013 in te voeren voor alle Surinamers jonger dan 16 en vanaf 60 jaar. Het bestand en het verstrekken van pasjes aan rechthebbenden geschiedt door overheidsdepartementen, terwijl een aangewezen verzekeraar belast is met de uitvoering van de regeling. De basiszorgverzekering vormt een onderdeel van een nieuw zorgsysteem: het algemeen sociaal zekerheidsstelsel, dat eveneens uit een algemene pensioenregeling en een verplicht algemeen minimumloon zal bestaan.

Van het budget ad. SRD 27.000.000,- voor het dienstjaar 2012 is SRD 26.881.000,- besteed aan **Onderstanden** en pensioenen, die worden toegekend aan daarvoor in aanmerking komende ex-landsdienaren en gewezen hoge ambtsdragers van de Staat. In het eerste halfjaar van 2013 is SRD 1.143.849,- uitgegeven.

Ten laste van de maatregel **Genderbeleid** bedroegen de realisaties voor 2012 en half 2013 respectievelijk SRD 359.000,- en SRD 60.238,-. De activiteiten betroffen onder meer: de transformatie c.q. herinrichting van het Nationaal Bureau Genderbeleid naar Bureau Gender Aangelegenheden (BGA), ontwerp logo, aanschaf promotiemateriaal, vervaardiging van het 4e en 5e CEDAW landenrapport inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie tegen vrouwen, start onderzoek naar de aard en oorzaken van partnergeweld, data huiselijk geweld centraliseren met Nickerie als pilot en informatiebeurs in Commewijne.

BELEIDSGEBIED Interne Veiligheid

De bestedingen in 2012 aan de maatregelen **Institutional Strengthening C.I.V.D** en **Bijzondere Aanschaffingen C.I.V.D** bedroegen respectievelijk SRD 2.520.475,- en SRD 7.572.000,-. Mede vanwege verlate autorisatieaanvraag zijn er geen uitgaven in het eerste halfjaar van 2013 voor voornoemde maatregelen.

BELEIDSGEBIED Externe Veiligheid

Middels de maatregel **Opzet Kustwacht** wordt zeepiraterij bestreden en eventueel voorkomen. De voorbereidingen tot en de aanschaf van patrouilleboten resulteerden in 2012 in een uitgave van SRD 23.653.000,-. In het eerste halfjaar bedroegen de bestedingen ca. SRD 143.062,- , onder meer voor het trainen van personeel.

BELEIDSGEBIED Internationale samenwerking

De realisaties ten laste van de maatregel **Internationale Betrekkingen** van De Nationale Assemblee bedroegen in 2012 SRD 2.395.000,- en hadden betrekking op participatie in en het houden van internationale parlementaire vergaderingen.

1.2.4 MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VOLKSONTWIKKELING

De inspanningen van het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling zijn in 2013 gericht op de ontwikkeling van het hoofdbeleidsgebied **Onderwijs, Wetenschap en Cultuur.** Deze inspanningen hebben voor de eerste helft van het planjaar 2013 geresulteerd in een besteding van ca. SRD 100.112.000,-.

In het kader van **Onderwijs** is de bereikbaarheid verbeterd middels onder andere renovatie en bouw van onderwijsfaciliteiten, continuering van subsidie aan diverse instellingen die onderwijs en educatie verzorgen en bijdragen aan instellingen en huishoudens. De kwaliteit van het onderwijs is verbeterd middels bijscholing van leerkrachten, ontwikkeling van curricula en vroege kinderstimulering. Tot en met juni is gerealiseerd SRD 84.047.000,-.

Binnen **Cultuur** is het bewustwordingsproces voor wat betreft kunst en cultuur, verder gestimuleerd middels onder andere bijdragen aan instituten en organisaties die muziek en ander kunst- en cultuuronderwijs verzorgen. De reguliere specifieke culturele activiteiten zijn georganiseerd, onder andere viering van nationale feestdagen, het opzetten van exposities, culturele manifestaties en teken- en andere creatieve cursussen. Voorts staat dit planjaar in het teken van Carifesta IX dat gehouden wordt van 16 tot en met 25 augustus onder het Thema Culture for Development. Ook heeft Suriname met succes het voorzitterschap bekleed van het Forum van Ministers voor Cultuur van Latijns-Amerika en het Caribisch gebied (Forumm LAC) met als hoogtepunt de organisatie van de gecombineerde vergadering van ministers van Cultuur en de CELAC. Voor Cultuur bedroegen de realisaties SRD 16.065.000,-.

HOOFDBELEIDSGEBIED Onderwijs, Wetenschap en Cultuur

BELEIDSGEBIED Onderwijs

Met betrekking tot de maatregel **Nieuwbouw, rehabilitatie en renovatie van scholen en woningen** is in 2012 SRD 9.645.000,- aan investeringen gepleegd. De renovatie- en schilderwerkzaamheden aan schoolgebouwen van het VOS, VOJ en basisonderwijs zijn in 2012 en 2013 op diverse lokaties voortgezet. Voor Paramaribo en randdistricten zijn werkzaamheden verricht voor de bouw van 226 nieuwe lokalen bestemd voor het basis- en secundair onderwijs. Voor het Binnenland en met name in de gebieden Manlobi, Mopiekondre, Ricanau Mofo, Gran Kaba, Drietabbetje, Sipaliwini en Brokopondo is gewerkt aan totaal 62 nieuwe schoollokalen en 32 dienstwoningen.

Ook in dit planjaar is **subsidie verstrekt aan instellingen**, die onderwijs en educatie verzorgen. Bijzondere aandacht wordt besteed aan instellingen die zich richten op kinderen met leerproblemen en een beperking. Het gaat om Bijzonder Lager Onderwijs, Bijzonder Nijverheidsonderwijs, Christelijk Pedagogisch Instituut, Stichting Dierentuin Medische Zending en Parima, Stichting Kennedyschool en Mythylschool. De financiële bijdrage betreft voornamelijk het dekken van personeelskosten via de maandelijkse kredietopening. Van januari tot en met juni 2013 is totaal aan subsidie verstrekt SRD 667.400,-. In 2012 bedroeg de totale uitgekeerde subsidie SRD 76.580.000,-

Ook zijn **Bijdragen aan huishoudens** gerealiseerd, waarbij het gaat om bijdragen in de kosten van levensonderhoud voor studenten, die in aanmerking komen voor een studiebeurs. Voor de eerste helft van 2013 is SRD 93.700,- gerealiseerd. In 2012 bedroeg het gerealiseerd bedrag SRD 1.076.000,-.

In het eerste halfjaar 2013 is SRD 577.000,- subsidie verstrekt aan de **Stichting Conservatorium Suriname**. Dit bedrag is voor een groot deel bestemd voor de huur van een ruimte die op dit moment het meest geschikt is voor het verzorgen van muziekonderwijs op dit niveau en voor het aantrekken van buitenlandse docenten.

Met betrekking tot de maatregel **Nationaal Orgaan voor Accreditatie (NOVA)** is in 2012 is het gebouw NOVA in gebruik genomen en is het proces van aantrekken van personeel van start gegaan. Gewerkt wordt aan de opzet van kwaliteitszorgsystemen voor Hoger Onderwijsinstellingen en de opstelling van instrumenten en richtlijnen voor interne kwaliteitscontrole en zelfevaluatie. Met betrekking tot de accreditatie van de mastersopleiding Petroleum Geologie is het adviesrapport opgesteld en is in november

2012 het positief accreditatiebesluit genomen door de Raad. Voorts zijn er nog 2 aanvragen voor accreditatie ingediend. Ter ontwikkeling van accreditatiekaders voor het Hoger Beroepsonderwijs en Wetenschappelijk Onderwijs zijn interne en externe deskundigen geraadpleegd, workshops georganiseerd en formats ontwikkeld. Deze zijn intussen opgesteld en voor bekrachtiging aangeboden aan het Ministerie. De kaders zijn noodzakelijk voor het opstellen en beoordelen van zelfevaluatierapporten van de opleidingen.

Het project **Ondersteuning voor verbetering van Basisonderwijs (BEIP) fase I** is in 2012 afgerond. Doel is verbetering van de kwaliteit en interne efficiëntie van het basisonderwijs. Binnen BEIP1 is over de algehele uitvoeringsperiode onder andere gerealiseerd: revisie van het curriculum voor de leerjaren 1 tot en met 3; curriculum raamwerk voor leerjaren 1 tot en met 8; renovatie van 55 scholen; bouw van 10 opleidingscentra voor leerkrachten; trainen van stakeholders binnen het onderwijs; voorzien in studieboeken en –materiaal en de opzet van EMIS (Education Management Information System). Voor BEIP II is een leningovereenkomst tussen de Overheid en de Inter-American Developmen Bank gesloten van USD 13.7 miljoen en is de eigen inbreng gedurende vier jaren USD 750.000,-. In het eerste halfjaar 2013 is reeds verbonden een bedrag van SRD 30.700,-.

Door de **ECD-unit Suriname** zijn activiteiten uitgevoerd, gericht op het ruimer bekendheid geven omtrent het belang van ECD en een kindvriendelijke leeromgeving. Via de **ECD-website** wordt de toegang tot informatie over het ECD-gebeuren in Suriname vergroot. Voorts vindt de uitgave van het **ECD-magazine** regelmatig plaats. De uitgaven bedragen voor 2012 SRD 87.000,-.

De maatregel **Schoolvoeding** is in oktober 2008 gestart met een pilot op de Glo-scholen in de districten Paramaribo, Commewijne, Para en Nickerie. In 2012 en 2013 is dit project voortgezet, waarbij behoeftige kinderen uit alle tien districten, na selectie in aanmerking kwamen voor voeding. Voor 2012 is aan bestedingen genoteerd SRD 7.633.000,-.

Met betrekking tot **Basic life skills (BLS)** bedragen de uitgaven in 2012 SRD 16.000,-. De activiteiten zijn in 2013 voortgezet en betreffen de ontwikkeling en implementatie van BLS-handleidingen. Doel is kinderen binnen het formeel en niet-formeel onderwijs vaardigheden bij te brengen voor het ontwikkelen van een gezonde leefstijl.

In het kader van **Ouderparticipatie** vond de instelling van de Unit Ouderparticipatie in Suriname (OSU) plaats. Doel is de betrokkenheid van ouders bij het schoolgebeuren en de opvoeding van hun kinderen te vergroten. In het eerste halfjaar 2013 is reeds besteed SRD 4.000,-.

Binnen de maatregel **Vernieuwing onderwijsstelsel en verbetering kwaliteit** van het onderwijs zijn in 2012 voorbereidende activiteiten uitgevoerd. Een boekenbeurs is gehouden waarbij 8 uitgeverijen de bij hun beschikbare leermiddelen hebben gepresenteerd. Op basis hiervan heeft een voorselectie plaatsgehad, waarna het materiaal wordt bestudeerd en aangepast aan de Surinaamse situatie. De uitgaven bedroegen voor 2012 SRD 40.162.000,-. In 2013 is reeds besteed SRD 7.199.500,-.

In 2012 is gestart met **Naschoolse opvang/vorming** van leerlingen op diverse scholen. De opvang bestaat uit onder andere recreatiemogelijkheden, huiswerkbegeleiding, extra-activiteiten ter ondersteuning

en begeleiding van kinderen na school en een warme maaltijd. In 2012 waren de uitgaven SRD 2.976.000,-. In het eerste halfjaar 2013 bedroeg het gerealiseerd bedrag SRD 33.110.400,-.

In het kader van de uitvoering van **Maatregelen gericht op opwaardering positie onderwijzend personeel** is in 2013 reeds een realisatiebedrag van SRD 105.000,- genoteerd. Activiteiten zijn ontplooid op het gebied van scholing ter verbetering van de deskundigheid.

In 2012 is aan de **Anton de Kom Universiteit van Suriname** ten behoeve van personeelskosten en een deel van de exploitatiekosten subsidie verstrekt ten bedrage van SRD 60.000.000,-. In voornoemde periode is aan de **Stichting Polytechnic College** aan subsidie uitgekeerd SRD 2.000.000,-. Voor de eerste helft van 2013 is het gerealiseerd bedrag respectievelijk SRD 41.290.200,- en SRD 1.000.000,-.

Aan **Studielening voor hoger onderwijs in Suriname** is in 2012 uitgegeven SRD 11.000.000,-. Doel is het opzetten van een nieuw studiefinancieringssysteem, waarbij personen in de gelegenheid worden gesteld middels een lening hun studie te bekostigen. In 2009 is een fonds Studiefinanciering Suriname bij staatsbesluit ingesteld. In de opstartfase komen vooralsnog de studenten van de voltijdse dagopleidingen van de Anton de Kom Universiteit van Suriname en het Instituut voor de Opleiding van Leraren in aanmerking.

BELEIDSGEBIED Cultuur

Binnen het beleidsprogramma **Subsidie** worden instituten en organisaties ondersteund die het bewustwordingsproces helpen stimuleren bij burgers wat betreft kunst en cultuur. Deze instituten en organisaties zijn veelal gericht op het verzorgen van muziek en ander kunst- en cultuuronderwijs. Ook wordt een bijdrage geleverd aan het bewaren en conserveren van de Surinaamse historie voor het nageslacht. Per medio 2013 zijn de subsidieaanvragen van Stichting Surinaams Museum en Cultureel Centrum Suriname en Volksmuziekschool in proces en zal de subsidie van Naks gemeenschapscentrum, en Stichting Nationale Volksmuziekschool Suriname (NVMS) in de 2^{e} helft van 2013 worden voldaan. In 2012 is totaal aan subsidie aan deze instellingen uitgekeerd SRD 160.000,-.

Met betrekking tot subsidie aan overige **niet-commerciële instellingen en instanties** is in 2012 gerealiseerd SRD 96.000,-. Per medio 2013 is reeds SRD 112.000,- besteed ten behoeve van Isra Daycare, Shri Krishna Mandir, Stg Gebouwd Erfgoed, Clark Accord Foundation en Carifesta XI Surinaams Contigent.

Ook in 2013 is uitvoering gegeven aan het beleidsprogramma **Reguliere specifieke culturele activiteiten**. In het 1^{e} halfjaar 2013 is het gerealiseerd bedrag SRD 677.000,-. De beschikbare middelen zijn besteed aan de volgende activiteiten en organisaties: de internationale Ketikoti Conferentie, de Forum Lac en Celac Conferentie, Carifesta XI Surinaams Contigent, Cuba Festival, Bundru Festifal, project Caricom Song Competition, Unesco workshop Cultuur conventies en Upkar. Voor 2012 is in totaal gerealiseerd SRD 490.000,-.

De realisaties van de maatregel **Voorbereiding en deelname Carifesta** bedragen voor 2012 SRD 200.000,-. Met de installatie van een Host Country Management Team in juni 2012 door de President is

formeel een aanvang gemaakt met de voorbereidingen voor de organisatie van Carifesta XI in Suriname. Dit team wordt actief ondersteund door het Carifesta Bureau binnen het Directoraat Cultuur. In 2013 zijn de middelen ten bedrage van SRD 15.000.000,- reeds volledig ter beschikking gesteld en gerealiseerd ten behoeve van de organisatie van de Carifesta in de periode 16 tot en met 25 augustus. Het thema van Carifesta XI is Culture for Development: Celebrating our diversity and promoting the central role of culture in economic, social and human development.

In 2013 zijn de activiteiten binnen de maatregel **Bevordering van Cultuurstudies** voornamelijk gericht op de samensteling van een informatiefolder ten behoeve van Carifesta over de Surinaamse culturele diversiteit.

Ten behoeve van het **Opzetten van landelijke kunst en nijverheidsprojecten en een permanente exporuimte voor craft- en textielproducties** is in 2012 besteed SRD 80.000,-. De bouw van de craft exporuimte in de Palmentuin is reeds afgerond en gestart is met de inrichting. Ook werd de Suriname Handicraft Festival & Competition in 2012 gehouden. Dit festival voorziet in de behoefte van de doelgroep hun creaties zichtbaar te maken en heeft bijgedragen aan de verbetering van de kwaliteit van de producten. In 2013 zijn activiteiten, waaronder trainingen ontplooid als voorbereiding op deelname van crafters aan Carifesta XI. Ook zijn de middelen aangewend ten behoeve van Carifesta Surinaams Contigent. In het eerste halfjaar 2013 is reeds SRD 46.000,- besteed. De resterende middelen zijn gereserveerd voor de organisatie van Suriname Handicraft Festival & Competition 2013.

In de eerste helft van 2013 is van de beschikbare middelen van de maatregel **Exploitatie bijzondere commissies en/of stichtingen** SRD 30.000,- reeds verstrekt aan de Stichting Joden Savanna en Stichting ter Bevordering van de Journalistiek. In 2012 bedroegen de bestedingen SRD 50.000,-.

In verband met de **Landelijke viering hoogtij-/feestdagen** is in 2012 in totaal SRD 100.000 uitgegeven aan activiteiten rond de herdenking van de Afschaffing van de Slavernij op 1 juli en de viering van de 38ste jaardag van de Onafhankelijkheid van Suriname. In 2013 is in het eerste halfjaar SRD 200.000,- besteed aan de viering van 140 jaar Hindostaanse immigratie, 150 jaar Afschaffing van de Slavernij, Conferentie Diaspora, Carifesta Surinaams Contigent, deelname Suriname aan het InterGuiana Festival, subsidie aan de Vids in verband met de viering dag der Inheemse Volkeren. Het restant bedrag is gereserveerd voor de viering van de 39ste jaardig van de Republiek Suriname.

Binnen de maatregel **Ondersteuning Cultureel Centra Districten** zijn in 2013 in uitvoering de projecten Kunst- en Cultuureducatie Train de Trainers Atjoni en Bakana Fatu Openlucht Museum Commewijne. In totaal is een bedrag van SRD 24.700 verbonden.

In 2008 is de **Stichting Openlucht Museum Nieuw Amsterdam** opgericht en is het beheer van het openluchtmuseum in Commewijne formeel aan deze stichting overgedragen. Op basis van het rehabilitatie- en exploitatieplan en een hernieuwde museumvisie, is met medefinanciering van donoren in uitvoering het meerjarenbeleidsactieplan. In 2012 is de subsidie ten bedrage van SRD 50.000,- volledig verstrekt.

1.2.5 MINISTERIE VAN SPORT- EN JEUGDZAKEN

De inspanningen van het Ministerie van Sport- en Jeugdzaken zijn in 2013 gericht op de ontwikkeling van het hoofdbeleidsgebied **Welzijn** met als gebieden Sport en Jeugd. Deze inspanningen hebben voor de eerste helft van het planjaar 2013 geresulteerd in een besteding van ca. SRD 5.189.000,-.

In het kader van **Sport** zijn de investeringen gericht geweest op het stimuleren van de sportbeoefening, inclusief recreatiesport en bewegingsrecreatie. Onder andere zijn sportevenementen ontplooid op buurt- en georganiseerd niveau, is deelgenomen aan nationale en internationale wedstrijden en zijn accommodaties verbeterd. Ook heeft deskundigheidsbevordering plaatsgevonden middels kadertrainingen. Aan de georganiseerde sport is ondersteuning verleend bij de uitvoering van jaarprogramma's, deelname aan regionale en internationale meetmomenten, trainingen alsook carrièreplanning met het doel de sport verder te professionaliseren. Binnen dit subgebied is reeds geïnvesteerd SRD 1.654.000,-.

In de ontwikkeling van de **Jeugd** is voorzien middels onder andere training, onderzoek en naschoolse activiteiten, waaronder studie- en huiswerkbegeleiding. Tevens zijn geïnitieerd projecten met als doel terugdringing van jeugdwerkloosheid, waaronder vaktraining voor schoolverlaters en stimulering van het ondernemerschap en zelfwerkzaamheid. Om de participatie van jongeren te bevorderen zijn inspanningen gepleegd voor de instandhouding en uitbouw van het Jeugdparlement. In de eerste helft van 2012 is via voornoemde jeugdprogramma's geïnvesteerd SRD 3.535.000,-.

HOOFDBELEIDSGEBIED Welzijn

BELEIDSGEBIED Sport

De uitvoering van de maatregel **Intensievere aanpak Recreatie-, Jeugdsport en Bewegingsrecreatie** in 2013 heeft in het eerste halfjaar geresulteerd in een realisatie van SRD 474.100,**-**. Het gerealiseerd bedrag in 2012 bedroeg SRD 1.867.000,-. Binnen deze maatregel zijn landelijk **Schoolsportevenementen** georganiseerd in samenwerking met het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling in met name atletiek, slagbal,voetbal, volleybal, jongens en meisjes onder de Glo-scholen. Het Glo-zwemmen voor de 4^{e} klassen vindt het gehele jaar door plaats en worden de examens afgenomen in de districten Wanica, Commewijne en Nickerie. Deze evenementen hebben weer talenten opgeleverd voor de IGS-spelen. **Buurtsport** is het gehele jaar in uitvoering in de verschillende districten, waar competities worden afgewerkt in voetbal, slagbal, atletiek, volleybal en basketbal. Aan het eind van het jaar vindt de landelijke finale plaats in Paramaribo. De **Pupillen Aspiranten Sport (PAS)** wordt in 2013 als onderdeel van het programma Hoe fit is Suriname uitgevoerd. De voorbereidingen hiervoor zijn in volle gang en zal na goedkeuring door de Raad van Ministers van start gaan. De **Vakantiesportactiviteiten** worden landelijk in de grote vakantie georganiseerd, waarbij de jeugd de gelegenheid krijgt deel te nemen aan recreatie-, sport- en vormingsactiviteiten. Het vakantiezwemmen wordt wederom uitgevoerd in samenwerking met particuliere zwembaden en is een onderdeel van het schoolzwemmem dat doorloopt gedurende de vakanties. Doel is zoveel mogelijk kinderen zwemvaardig te maken. Met betrekkking tot **Sportieve recreatie** wordt op hoogtijdagen uitgevoerd zoals Lantiman- en internatentoernooi. De **Volksspelen**

hebben een landelijk karakter en zijn in het buurtsportprogramma geïncorporeerd. Ook komen ze aan de orde in de gehele vakantieperiode en in de buurtcentra. In alle vakantiecentra wordt aandacht besteed aan de Fositen Prey. Voorts zijn in 2013 reeds 3 sportdagen voor mensen met een beperking georganiseerd in samenwerking met Sport Unlimited Suriname en Be Innovative.

Binnen de maatregel **Bouw, civieltechnische en logistieke activiteiten** zijn verschillende activiteiten in uitvoering op het gebied van de landelijke renovatie jeugd- en sportaccommodaties, buurtcentra en speeltuinen; inzetten van transport, landelijke renovatieprojecten Sportzaken, noodzakelijke renovatie en inrichting van kantoren en dienstwoningen. Onder andere zijn werkzaamheden verricht aan de sporthal en het zwembad te Van Pettenpolder in Nickerie, het W.B. Axwijck sportcentrum, de Abdoel Rahman sporthal en gebouwen van het Ministerie van Sport en Jeugdzaken. Voorts is er gewerkt aan de uitbreiding van het wagenpark en zijn organisaties ondersteund bij de aankoop van materiaal en aankoop van attributen. Reeds zijn voorbereidingen getroffen voor de bouw van multifunctionele sportcentra in de districten en de bouw van een centrale huisvesting voor het ministerie. In 2012 bedroegen de realisaties SRD 6.068.000,-. In de eerste helft 2013 is reeds gerealiseerd SRD 663.200,-.

Binnen de maatregel **Ontwikkeling van het Sport- en Jeugdbeleid middels Onderzoek, Informatievoorziening en Deskundigheidsbevordering** is een aantal activiteiten voortgezet. Op het gebied van opleiding en vorming worden clinics verzorgd aan medewerkers van het ministerie en sportkader, waarbij het accent wordt gelegd op sporttraining en scouting van talent. Deze groep wordt ingezet in de districten en in achtergestelde wijken van Paramaribo. Het bestaande team van buitenlandse trainers dient ter ondersteuning van de coaches, trainers en de sporters met als doel de topsport te bevorderen. Ook is in uitvoering het sportontwikkelingsproject Brokopondo dat gericht is op gemeenschapsontwikkeling via de sport. Op het gebied van de Informatie en documentatievoorziening vindt het verzamelen en conserveren van sport- en jeugdmateriaal plaats. Radio- en televisieproducties gericht op actuele onderwerpen jeugd en sport rakend zijn gecontinueerd. Voor het planjaar 2012 is gerealiseerd SRD 2.480.000,-.

Ook is via de maatregel **Subsidie aan sportorganisaties en andere instellingen** ondersteuning verleend aan de buurt-, jeugd- en wedstrijdsportontwikkeling met het doel de sport in Suriname te professionaliseren. Niet alleen is er groei in het aantal deelnemers aan sport- en bewegingsactiviteiten, maar steeds meer organisaties en groepen nemen initiatieven die in lijn zijn met het sportbeleid. Meer sportbonden breken internationaal door en hebben daardoor grotere behoefte aan ondersteuning. Dit is vooral het geval bij de individuele sporten. Het subsidiebedrag is hierdoor te laag gebleken. Deze maatregel wordt in samenhang met de maatregelen Topsport en INS uitgevoerd om op effecieve wijze het talent van de individuele sporter te ontwikkelen. In 2012 is in totaal aan subsidie verstrekt SRD 1.332.000,-. In de eerste helft van 2013 zijn minimaal 64 organisaties in aanmerking gekomen voor subsidie. Een aantal individuele sporters is in verband met deelname aan internationale ontmoetingen ondersteund. Reeds is gerealiseerd SRD 235.600,-.

Voor 2012 heeft het eerste deel van de **Inter Guyanese Spelen (IGS**) geen voortgang gehad vanwege organisatorische problemen in Frans Guyana. Het tweede deel is in oktober en november 2012 gehouden. De onderdelen volleybal, wielrennen en schaken vonden in Guyana plaats, terwijl tennis en basketbal in

Suriname werden gehouden. Suriname was succesvol op de onderdelen basketbal, volleybal, schaken en tennis. Voor 2012 bedroeg het gerealiseerd bedrag SRD 395.000,-. In 2013 worden de spelen in de maanden augustus en oktober gehouden in Guyana en Suriname. Deze spelen worden gezien als effectief meetmoment voor studenten onder de negentien jaar.

Binnen de maatregel **Instituut voor Nationale Sportselecties (INS)** zijn ook in 2012 en 2013 alle door de overheid geselecteerde sporters en individuele aanvragen voor een sportmedische keuring en het medisch gezond sporten gehonoreerd en uitgevoerd. Het INS heeft onder andere als taak talentontwikkeling en in dit kader is het verrichten van nulmetingen voortgezet. Het INS heeft ook een wetenschappelijk boekwerk uitgebracht getiteld Suriname: een bron van potentiële talentontwikkeling. In 2012 is een 2e boek geproduceerd met als titel Etnische kenmerken in lichaamsbouw en fysiek prestatievermogen van Surinaamse jongens (12-17 jaar). In 2013 is een coördinator aangetrokken en zijn actviteiten in voorbereiding voor revitalisering van het INS. In 2012 bedroeg het gerealiseerd bedrag SRD 1.807.000,-.

Via de maatregel **Topsport Projecten** zijn in 2012 minimaal 21 individuele topsporters financieel ondersteund ter dekking van de kosten voor hun deelname aan nationale, regionale en internationale sportevenementen zoals de Olympische Spelen. In 2013 is het aantal 36. Het gaat in deze om zwemmers, atleten, tennissers, wielrenners, vechtsporters en badmintonspelers. Ook zijn 2 sporters in aanmerking gekomen voor een volledige studiebeurs en zijn 6 financieel ondersteund. In 2012 zijn aan investeringen gerealiseerd SRD 307.000,-. De realisaties voor de eerste helft van 2013 bedragen SRD 100.000,-.

Het **Nationaal Ontwikkelingsplan voor Bewegen, Lichamelijke Opvoeding en Sport** is tot stand gekomen na twee consultatierondes in 2010 en 2011 in de vorm van sportcongressen met alle betrokken stakeholders met als doel te komen tot een breed gedragen nationaal beleid. In 2012 is een nationaal sportcongres gehouden, waarbij het plan is geëvalueerd en bijgesteld. Een operationeel plan is geformuleerd en diverse commissies zullen worden ingesteld ter implementatie van specifieke taken. De realisaties voor 2012 bedroegen SRD 200.000,-. In 2013 is in samenwerking met RSA een regionaal congres gehouden en staan in de tweede helft van dat jaar 2 nationale congressen gepland. Een commissie voor onderzoek en bepaling van de Surinaamse norm voor gezond bewegen is geïnstalleerd en heeft haar werkplan reeds af.

Binnen de maatregel **Subsidie aan de Suriname Anti Doping Autihority** is een aantal dopingtesten uitgevoerd en is een landelijk doping awareness project uitgevoerd. Reeds zijn 10 doping controle officials opgeleid. In februari 2013 is deelgenomen aan de op St Kitts/Nevis gehouden Board meeting van de Caribbean RADO (Regional Anti-doping Organization), waarvan Suirname ook lid is. In 2012 bedroegen de realisaties SRD 150.000,-. In de eerste helft van 2013 is reeds gerealiseerd SRD 150.000,-.

Met betrekking tot **de Regionale Sport Academie (RSA)** is het plan tijdens de 22e tussentijdse Caricom staatshoofdenvergadering op 25 februrai 2011 op Grenada door de president gepresenteerd. In februari 2012 is de Stuurgroep en Nationale Commissie RSA geïnstalleerd. De coördinerende taak is gedelegeerd aan de stuurgroep, bestaande uit deskundigen van Suriname en de Caricom. De stuurgroep wordt technisch ondersteund door de nationale commissie. De Stichting RSA is formeel opgericht en het collegebestuur is ingesteld. Een samenwerkingsovereenkomst is gesloten met de Vrije Universiteit van Brussel en de Anton de Kom Universiteit van Suriname. Het curriculum voor de certificaatopleiding

Sportstudies is geformuleerd en de eerste certificaatopleiding is in april 2012 van start gegaan. Deze is in november 2012 afgerond en heeft 30 studenten afgeleverd. In 2012 bedroeg het gerealiseerd bedrag SRD 1.000.000,-. In april 2013 is de 2e certificaatopleiding Sportstudies aangevangen. De voorbereidingen met betrekking tot de certificaatopleiding Talent coaching zijn afgerond en zijn de bachelors en masters opleidingen Sportstudies zijn in voorbereiding. Ook zijn 2 basketbal high performancekampen georganiseerd in samenwerking met de Surinaamse Basketbal Associatie en de Impact Basketbal Academy in Florida.

De maatregel **Health promotion** heeft in het eerste halfjaar 2013 een realisatie van SRD 32.000,-. De voorbereiding voor de opzet van een bewustwordingscampagne Gezonde leefstijl is in een afrondende fase en zal worden uitgevoerd vanaf oktober in samenwerking met onder andere Boeroeswing. Op 29 mei heeft Suriname voor de 13e maal deelgenomen aan de World Challenge Day. Het aantal Surinamers dat bewoog was 67.940. De Caribbean Wellness Day is in het kader van landelijke bewegingsactiviteiten georganiseerd. Stichting Active Living heeft haar actviteiten in de diverse bejaardentehuizen uitgebreid met speciale beweegdagen. Prisiri Fit Camp voor kinderen met obesitas is wederom uitgevoerd door Boeroeswing. Voorts is de Sport recreatie en gezondheidsbeurs 2013 in voorbereiding.

BELEIDSGEBIED Jeugd

In uitvoering is de maatregel **Voorzien in de ontwikkeling van de jeugd** ter ondersteuning van het algemeen jeugdbeleid. Doel is het ontwikkelen van projecten gericht op de bevordering van het maatschappelijk functioneren van de jeugd en het leveren van een bijdrage aan de vermindering van jeugdwerkloosheid. In 2012 is een realisatie genoteerd van SRD 1.106.000,-. Binnen deze maatregel zijn in het kader van de **creatieve en culturele vorming** naschoolse en buitenschoolse activiteiten ontplooid voor jeugdigen tussen de 5 en 15 jaar. Deze actviteiten vonden in sociaalzwakke buurten plaats in Paramaribo en de districten. Ook zijn **Kadertrainingen** opgezet en uitgevoerd ten behoeve van jeugd- en buurtwerkers. Doel is het bevorderen en verbeteren van gemeenschaps- en ontwikkelingswerk. Ter bevordering van actief burgerschap is de activiteit **Uitwisseling tussen de districten** uitgevoerd, waarbij scholen en organisaties ondersteund zijn bij de uitvoering van hun uitwisselingsprogramma's. Via kennismaking, persoonlijk contac en correspondentie worden onderling begrip en solidariteit bevorderd. Voor **Netwerkontwikkeling en capaciteitsversterking** is regelmatig contact onderhouden met diverse jeugd- en buurtorganisaties met het doel ondersteuning te verlenen aan organisaties ter vergroting van hun betrokkenheid bij het jeugdwerk. Het contact geschiedt telefonisch, schriftelijk en middels bijeenkomsten. In samenwerking met de Jongerenwerkgroep OD Jeugdcentra wordt via de activiteit **Uitzendservice** een systeem ontwikkeld, waarbij in samenwerking met het bedrijfsleven jongeren in aanmerking kunnen komen voor een vrijetijdsbaan. Diverse scholen zijn ondersteund die **educatieve dagtochten** hebben georganiseerd. Doel is VOJ/VOS-leerlingen kennis te laten maken met diverse maatschappelijk relevante instanties/bedrijven en historische plaatsen. Ook worden in het kader van **zinvolle vrijetijdsbesteding** in de vakantieperioden verschillende activiteiten ontplooid. Middels het houden van een **jongereninformatiebeurs** wordt aan jongeren van 12 jaar en ouder informatie verstrekt over opleidings- en trainingsmogelijkheden en hulp- en dienstverlenende instanties.

De implementatie van de maatregel **Ondersteuning instellingen met jeugdprogramma's** heeft geresulteerd in de realisatie van SRD 326.800,- in de eerste van helft van 2013. In 2012 bedroegen de realisaties SRD 1.120.000,-. Onder andere zijn gefacilteerd de programma's van de Caricom Jeugdambassadeurs en de Millennium Development Goals. De **Antidiscriminatie-optocht** is georganiseerd met verschillende scholen i.v.m. de Internationale Dag ter uitbanning van Racisme en Discriminatie op 21 maart. Ook zijn binnen deze maatregel diverse trainingsprojecten in uitvoering. De training Houtbewerking is verzorgd aan leerlingen van de Tata Colin school en van het Jeugd Opvoedings Gesticht. In het kader van Social Enterprises zijn 40 jongeren van de padvinderij Bersaba en Coronie en 16 jongeren van de Stichting in de Ruimte getraind in het telen van groente en fruit. Ook zijn de trainingen Cellulairreparatie en Kapper verzorgd aan vroege schoolverlaters en kansarme jongeren. In totaal zijn 150 jongeren getraind.

Het beleidsprogramma **Subsidie aan Jeugdorganisaties** heeft als doel jeugdorganisaties in staat te stellen zich verder te ontwikkelen en op termijn hun doelen zelfstandig te bereiken. Medio 2013 zijn reeds diverse organisaties in aanmerking gekomen voor financiële ondersteuning voor een totaal bedrag van SRD 155.000,-. In 2012 bedroegen de realisaties SRD 500.000,-. Ook is in 2012 SRD 87.000 besteed aan de maatregel **Bijdrage aan overheidsinstellingen en niet-commerciële instellingen.**

Met het doel de participatie van jongeren te bevorderen is de maatregel **Instandhouding en verdere uitbouw Nationaal Jeugdinstituut** in de eerste helft van het planjaar 2013 uitgevoerd voor een bedrag van SRD 326.830,-. In 2012 was SRD 1.610.000,- uitgegeven. Dit bedrag is ter dekking van de kosten van onder andere: vergaderingen van het Jeugdparlement, trainingen in effectief vergaderen, parlementaire procedures en in het openbaar spreken voor leden van het jeugdparlement, afleggen van bezoeken aan de districten ter versterking van het contact en identificatie van problemen, organisatie van mini-jeugdcongressen in de districten en het Nationaal Jeugdcongres in Paramaribo en productie van het tv-programma Fesi.

Binnen de maatregel **Versterking en begeleiding van risico jongeren** is het pilotproject Naschoolse opvang en begeleiding Winti Wai uitgevoerd. Binnen het Scholierenmoederprogramma vonden plaats counseling en begeleiding tienermoeders, uitreiking hand- en werkboek, kook- en cateringcursus, themadagen, documentaire tienerzwangerschap, bewustwordingsactiviteiten over problematiek tienerzwangerschap en versterking van counselors. In 2012 bedroegen de realisaties SRD 869.000,-.

Via de maatregel **Jeugd- en Sportontwikkeling regionale gebiedsdelen** vond in 2012 de deelname van Surinaamse jongeren plaats aan de Caricom-Unasur high level youth meeting. Ook zijn de activiteiten Naschoolse vorming Sipaliwini en Marowijne en Uitwisseling Districtskinderen uitgevoerd. Voor 2012 bedroeg het gerealiseerd bedrag SRD 1.375.000,-. In 2013 worden voorbereidende activiteiten uitgevoerd voor de instelling van het Onderdirectoraat Recreatie en Sport Binnenland. Ook is in voorbereiding het project Jeugdsport en beweging Binnenland. In het eerste halfjaar 2013 is reeds besteed SRD 148.260,-.

In 2013 is de maatregel **Carifesta Youth Focus** uitgevoerd voor een bedrag van SRD 2.500.000,-. In het kader van Carifesta XI, dat in Suriname is gehouden, hebben jongeren bijgedragen aan het opzetten van een Youth Village, waar jongeren de ruimte wordt geboden hun talent te tonen op het gebied van onder

andere muziek, dans, toneel en mode. Ook zijn ze getraind als liaison officers om de artiesten en kunstenaars te begeleiden.

1.2.6 MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID

Volgens de administratie van het Ministerie van Volksgezondheid is ruim zeventig procent (70%) van de begroting voor beleidsmaatregelen over het dienstjaar 2012 gerealiseerd. De subsidie aan zeven doelgroepen vormde in dat dienstjaar 55% van de begroting en 72% van de realisaties.

In het eerste halfjaar van 2013 is SRD 51.297.957,- (30%) van de begroting besteed aan onder meer: de bestrijding van specifieke ziekten, de opbouw van lokale medische voorzieningen en de versterking van medische beroepsgroepen. De specifieke ziekten die via beleidsmaatregelen ten laste van het Global Fund en de overheidsbegroting worden bestreden, zijn: Hiv/Aids, Malaria, chronische niet overdraagbare aandoeningen en Tuberculose. Mede door de maatregelen **ARMULOV** en **Support to the Health Sector** worden de lokale medische voorzieningen opgebouwd. De medisch specialisten, de verpleegkundigen en aanverwanten zijn de beroepsgroepen die met behulp van maatregelen worden versterkt.

BELEIDSGEBIED Gezondheidszorg en Gezondheidsbescherming

Naar hoogte van gebudgetteerd bedrag hadden de objecten van subsidie in het dienstjaar 2012 de volgende rangorde: 1) de Stichting Regionale Gezondheidsdienst, RGD 2) de Stichting Medische Zending Primary Health Care, PHC 3) het Psychiatrisch Centrum Suriname, PCS 4) de Stichting COVAB 5) de Stichting Jeugd Tandverzorging, JTV 6) Babyvoeding en 7) de Stichting Bureau Dak- en Thuislozen.

Van het geraamd bedrag ad. SRD 4.204.000,- voor de maatregel **Subsisie Babyvoeding** in 2012 werd ca. SRD 3.885.961,- (92%) gerealiseerd. De subsidies aan zes instellingen vormen in 2013 ca. 54% van de Volksgezondheidsbegroting en 78% van de halfjaarlijkse realisatie. Van de respectieve subsidie werd per instelling de volgende realisatie in de eerste helft van 2013 geboekt:

Instellingen	Realisatie 2012 in SRD	Raming 2013 in SRD	Realisatie 1e helft 2013 in SRD
Stichting COVAB	9.240.000	7.500.000	3.750.000
Stichting Medische Zending (PHC)	23.920.000	27.000.000	13.336.000
Stichting Jeugd Tandverzorging (JTV)	7.200.000	7.700.000	3.902.500
Psychiatrisch Centrum Suriname (PCS)	9.652.000	15.000.000	2.227.800
Stichting Regionale Gezondheidsdienst (RGD)	29.000.000	33.000.000	15.600.171
Stichting Bureau Dak- en Thuislozen	1.286.000	3.500.000	1.213.361

Aan de maatregel **Afbouw Regeling Medische Uitzending Lokale Opbouw Voorziening** werd in 2012 en in het eerste halfjaar 2013 respectievelijk SRD 9.000.000,- en SRD 4.882.641,- besteed. Vanwege het toenemend aantal patiënten dat aangeboden wordt voor bestraling in het Radiotherapeutisch Centrum Suriname van het Academisch Ziekenhuis Paramaribo neemt het aantal medische uitzendingen naar het buitenland drastisch af tot ca. dertig (30) per jaar. In de eerste helft van 2013 werden 108 patiënten lokaal bestraald. Ten laste van de ARMULOV-middelen worden ook medisch specialistische missies naar Suriname gerealiseerd.

Tot de doelstellingen van de maatregel **Global Fund ter bestrijding van HIV/AIDS, TBC en Malaria** behoren: verbetering van de HIV-surveillance bij zwangere vrouwen om moeder op kind besmetting te voorkomen, toename in de screening van mensen op Tuberculose, trainen van gezondheidswerkers in HIV en TB protocollen en verdere reductie van het aantal malariagevallen. De uitgaven in 2012 bedroegen SRD 9.077.096,- en in de eerste helft van het lopend jaar is SRD 5.625.000,- besteed.

De maatregel **Bureau Algemene Ziektekostenverzekering (AZV)** kwam met de invoering van de Basiszorgverzekering voor alle Surinamers van 16 jaar en jonger en van zestig jaar en ouder per 1 juli 2013 te vervallen. De verzekerden hebben met de van overheidswege verstrekte gezondheidspassen gratis toegang tot kwalitatieve gelijkwaardige gezondheidszorg binnen het overeengekomen zorgpakket, dat de uitvoerende verzekeringsmaatschappij aanbiedt. In 2012 bedroegen de exploitatiekosten van het Bureau AZV ca**.** SRD 623.384,- en in de eerste helft van 2013 ca. SRD 187.504,-.

Ten laste van de lening van de Franse Ontwikkelingsbank, Agence Francaise de Devellopement (AFD) wordt de maatregel **Support to the Health Sector (AFD)** vanaf 2009 gefinancierd**.** Onder meer betreft deze maatregel de bouw van het streekziekenhuis Albina, dat medio 2014 wordt opgeleverd, de opzet van drie nieuwe operatiekamers in het ‘s Lands Hospitaal en het inrichten van patiëntenopvangfaciliteiten in het Psychiatrisch Centrum Suriname. Uit de AFD-middelen werd in 2012 ca. SRD 10.875.503,- en in de eerste helft van 2013 ca. SRD 101.745,-.besteed.

De schenkingsmiddelen van de maatregel **Support to the Health Sector (AFD-grant)** worden aangewend voor verbetering van de samenwerking tussen gezondheidsinstellingen in het grensgebied Marowijne met betrekking tot ziektepreventie en patiëntenzorg. Naast het klinisch overleg tussen Surinaamse en Frans Guyanese specialisten, waarbij overeengekomen protocollen worden gehanteerd, is deze maatregel gericht op het verrichten van onderzoek en verbeteren van de enthomologisch onderzoekscapaciteit. De uitgaven voor onder meer het aantrekken van specifieke deskundigheid bedroegen in 2012 ca. SRD 822.655,-, terwijl in de eerste helft van 2013 er geen bestedingen waren.

De activiteiten binnen de maatregel **Bestrijding chronische niet-overdraagbare aandoeningen** vloeien voort uit: 1) het NCD Plan 2012-2016 (non communicable diseases) van het Ministerie van Volksgezondheid in Suriname; 2) de Port of Spain Declaration van de Caricom staatshoofden en 3) de UN High Level Meeting on NCDs in november 2011. Enkele activiteiten zijn: 1. de uitvoering van een nationale anti-tabak campagne; 2. operationalisering van de One Stop Shops in Paramaribo en Nickerie ter voorkoming van complicaties, invaliditeit en sterfte ten gevolge van bepaalde chronische ziekten en 3. de productie en uitzending van een laagdrempelig beweegprogramma om bewegen te promoten. In 2012 bedroegen de realisaties SRD 2.050.000,- en half 2013 SRD 360.955,-.

Als gevolg van de extreme weersomstandigheden die consequenties hebben voor de gezondheidszorg wordt de maatregel **Interventies bij rampspoed en gezondheidsbedreiging** uitgevoerd. Om de gezondheidszorgsector altijd in staat van paraatheid te hebben, worden onder meer vaccins en bespuitingsmiddelen in voorraad gehouden. Alle instellingen moeten eveneens een rampenplan ontwikkelen en implementeren, waarvan evacuatieplannen een belangrijk onderdeel vormen. In 2012 werd SRD 600.252,- gerealiseerd en in de eerste helft van 2013 zijn geen uitgaven gepleegd.

Binnen de maatregel **Institutionele versterking van de verpleegkundige en aanverwante beroepen** werd in het eerste halfjaar van 2013 onder leiding van het COVAB een nationaal verpleegkundig onderwijscongres georganiseerd, waaruit aanbevelingen zijn voortgekomen die door voornoemde instelling ondersteund met overheidsmiddelen uitgevoerd zullen worden. In 2012 werd SRD 302.011,- en in de eerste helft van 2013 werd SRD 33.000,- besteed.

De begrotingsmiddelen ten behoeve van de maatregel **Aanvulling tekort medische specialisten** zijn op een revolverend fonds van de Nationale Ontwikkelingsbank gestort ter financiering van studiebeurzen en buitenlandse stages voor medisch specialisten en het aantrekken van buitenlands medisch kader. In 2013 hebben acht (8) medisch specialisten-in-opleiding hun buitenlandse stage aangevangen en werken vijfentwintig (25) Cubaanse gezondheidswerkers in Surinaamse gezondheidszorginstellingen op basis van de overeenkomst met de Cubaanse regering. In het eerste halfjaar van 2013 is ten laste van het fonds SRD 77.280,- gerealiseerd.

BELEIDSGEBIED Armoedebestrijding

De doelstelling van de maatregel **Subsidie Babyvoeding**, te weten de ouders/verzorgers van zuigelingen via het netwerk van RGD- en MZ-poliklinieken voorzien van gesubsidieerde babyvoeding, is vanaf het begrotingsjaar 2013 opgenomen in de maatregel **Welvaartsbevordering** van het directoraat Algemene Zaken. De maatregel Welvaatsbevordering heeft ten doel individuen en gezinnen met een laag inkomen van overheidswege financieel te ondersteunen via een systeem van subjectsubsidie ter dekking van kosten voor medische zorg, elektriciteit, drinkwater, kookgas, babyvoeding, openbaar en schoolvervoer. In 2012 werd SRD 3.885.961,- gerealiseerd.

1.2.7 MIINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN EN VOLKSHUISVESTING

De gerealiseerde ontwikkelingsinvesteringen van het Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting bedragen in het eerste halfjaar 2013 ca. SRD 214.220.000,-. Deze investeringen zijn ten behoeve van het Hoofdbeleidsgebied **Welzijn**, waarbinnen de gebieden Sociaal Zekerheidsstelsel en Huisvesting vallen.

In het kader van **Sociale Zekerheid** zijn de reguliere ondersteuningsprogramma's voortgezet zoals AKB, FB, AOV en GH aan minder draagkrachtigen en kwetsbare groepen ter garandering van sociale zekerheden. Bescherming van kinderen en jeugdigen is geboden middels onder andere bijdragen in de kosten van schoolkleding en voeding en via het opvangcentrum Koela. Ook worden instellingen gericht op sociale dienstverlening aan seniore burgers, mensen met een lichamelijke en geestelijke beperking,

kinderen en jeugdigen financieel ondersteund. Voorts zijn investeringen gepleegd ter verbetering van het sociaal voorzieningensysteem en de institutionele capaciteit van de uitvoerende instanties met het doel de dienst- en hulpverlening naar de doelgroep efficiënter en doelmatiger te doen plaatsvinden. Voor het eerste halfjaar is een bedrag van SRD 210.467.000,- gerealiseerd.

Ten aanzien van **Huisvesting** bedroegen de investeringen in 2012 SRD 7.809.000,- en over januari tot en met juni 2013 SRD 3.753.000,- en waren gericht op het bevorderen van huisvesting in Suriname middels uitvoering van: het Low Income Shelter Programma II (LISP2); de landelijke training van bouwvaklieden, instelling van de Nationale Habitat Commissie, herinstitutionalisering van de dienst Huisvesting Onderzoek en Planning, herregistratie van woningzoekenden, organisatie van workshops en formulering van huursubsidiebeleid; het woningbouwprogramma, start bouw van woningen landelijk en transformatie van uitvoering LMISP ter ondersteuning van LISPII.

HOOFDBELEIDSGEBIED Welzijn

Beleidsgebied Sociaal Zekerheidsstelsel

In het kader van het beleid ter **v**erbetering van de voorziening aan kinderen die bescherming behoeven wordt jaarlijks de maatregel **Schoolkledingactie** uitgevoerd in de vorm van een bijdrage aan kinderen in sociaal zwakke huishoudens. Voor het schooljaar 2011/2012 heeft een verruiming plaatsgevonden en is de toegekende financiële tegemoetkoming per kind voor het bekostigen van 1 stel uniform als volgt: Kleutonderwijs van SRD 37,50 naar SRD 50,-, Glo van SRD 47,50 naar SRD 60,-, VOJ SRD 52,50 naar SRD 65,- en LTS van SRD 62,50 naar SRD 75,-. Ook krijgt de doelgroep een tegemoetkoming van SRD 50,- voor de aanschaf van leermiddelen. In 2012 is een aanvang gemaakt met uitbreiding naar alle scholen in Sipaliwini en wordt deze maatregel thans in alle districten uitgevoerd. In 2012 bedroegen de realisaties SRD 670.000,-. Voor 2013 heeft de registratie reeds plaatsgevonden en zullen ruim 12.600 leerlingen in aanmerking komen voor deze voorziening.

Voor de uitvoering van de maatregel **Bromki Fu Tamara** is een samenwerkingsovereenkomst gesloten met de IDB, die loopt van 2012 t/m 2016. Reeds is een project management unit opgezet, die ondergebracht is binnen het ministerie. In 2012 is onderzoek verricht, waarbij een pilot van de Proxi Means Test (PMT) is uitgevoerd. Dit is een subjectief en transparant selectiemechanisme ter identificatie van de behoeftige huishoudens. In de eerste halfjaar van 2013 vond verdere analyse plaats van de PMT, is een bedrijf aangetrokken voor de implementatie en zijn er social marketing activiteiten ontplooid om meer bekendheid te geven aan dit programma.

Binnen de maatregel **Behoeftige kinderen** is de Dienst Kindervoeding belast met het bereiden en distribueren van voeding en het beschikbaar stellen van melk aan gezinnen, crèches en andere kinderinstellingen. De doelgroep betreft kinderen die ondervoed zijn of met ondervoeding bedreigd worden. In 2012 zijn in totaal 1720 pupillen in aanmerking gekomen voor deze voorziening. In 2013 is het aantal dat reeds in aanmerking gekomen is voor voeding gestegen naar 3121. Vanwege de stijgende behoefte wordt de verstrekking uitgebreid naar het binnenland. Tot en met juni 2013 is reeds besteed SRD 703.500,-. In 2012 bedroegen de realisaties SRD 930.000,-.

De **Algemene Kinderbijslag (AKB)** is gebaseerd op de Algemene Kinderbijslagregeling van 1973 G.B. 107 en wordt verstrekt aan huishoudens met kinderen waarvan de gezinshoofden niet uit andere hoofde aanspraak maken op kinderbijslag. De uitkering is per februari 2011 van SRD 3,- verhoogd naar SRD 30,- per kind per maand tot een maximum van 4 kinderen per gezin. Voor 2013 is rekening gehouden met een bestand van totaal 74.515 kinderen. In 2012 is AKB volledig uitbetaald en bedroegen de realisaties SRD 24.063.000,-.

De maatregel **Opvangcentrum voor jongens Koela** heeft als doel opvang en begeleiding te bieden aan jongens tussen 6 en 16 jaar met gedragsproblemen.Naast de reguliere werkzaamheden zoals opvang en begeleiding van de pupillen, zijn in 2013 voorbereidende werkzaamheden verricht voor de renovatie van het complex. Tot en met juni 2013 is SRD 3.600,- besteed. Het besteed bedrag in 2012 was SRD 55.000,-.

Via de maatregel **Subsidies en bijdragen** wordt ondersteuning gegeven aan zowel overheids- als particuliere instellingen, belast met sociale dienstverlening aan seniore burgers, mensen met een lichamelijke en geestelijke beperking en kinderen/jeugd. Door een terugval in het aantal donateurs heeft het ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting in 2013 extra middelen beschikbaar gesteld en nietsubsidie-ontvangende instellingen opgebracht voor subsidie. Ook zijn de tarieven per verblijfsdag per pupil/bejaarde aangepast. Tot en met juni 2013 is reeds aan subsidie en bijdragen SRD 200.000,- verbonden. In 2012 werd gerealiseerd een bedrag van SRD 4.075.000,-. In de bedragen zijn ook ingecalculeerd de kosten betrekking hebbend op de uitvoering van het assistentieprogramma Implementatie kwaliteitsstandaarden. In 2013 is de ontwerpwet Opvanginstellingen, waarin wet- en regelgeving van opvanginstellingen voor senioren, kinderen en mensen met een beperking is opgenomen, reeds voor behandeling ingediend bij DNA.

Via de maatregel **Medische kosten ten behoeve van geneeskundige hulp(GH)kaarthouders** wordt aan deze groep medische hulp geboden bij de RGD en ziekenhuizen op kosten van de Overheid. Het gaat hierbij om onder andere medicamenten en lig- en verpleeg- en poliklinische kosten. Voorts heeft het Ministerie in 2012 het dienstenpakket uitgebreid met onder andere MRI Scan, CT Scan, shuntoperaties en medicamenten die buiten de Nationale Geneeskundige Klapper en de Bijzonder Essentiële Geneesmiddelen vallen en waarvoor ontheffingen kunnen worden verleend. Tot en met juni 2013 is SRD 35.817.500,- besteed. De uitgaven bedroegen in 2012 SRD 136.089.000,-.

Voorts is uitgevoerd de maatregel **Bijdrage aan medische hulpmiddelen**, waarbij het Ministerie financiële steun geeft aan degenen die daartoe een verzoek hebben ingediend. Tot de medische hulmiddelen behoren onder andere prothesen, orthesen en gezichts-, gehoor- en verzorgingsmiddelen op basis van medische indicatie, hulpmiddelen ter bevordering van de mobiliteit van personen en aankoop van medicamenten. Reeds is van januari tot en met juni 2013 besteed SRD 168.200,-. In 2012 werd in totaal SRD 255.000,- aan medische hulpmiddelen bijgedragen.

In het kader van Materiële hulpverlening in de vorm van een financiële vergoeding aan onvermogenden zijn voor **Financiële Bijstand en Alivio** aan minvermogenden in aanmerking gekomen mensen die niet in hun eigen onderhoud kunnen voorzien en personen met een beperking. De uitkering aan personen met een beperking is per februari verhoogd naar SRD 225,-. Het aantal geregistreerden per juni 2012 is 6.881. Met betrekking tot de sociaal zwakke huishoudens is de uitkering in 2012 aangepast naar SRD 50,- voor

alle huishoudens. Per juli 2012 zijn 15.597 huishoudens geregistreerd. Voor deze maatregel is in 2012 besteed SRD 29.424.000,-. In 2013 is deze maatregel gesplitst in de volgende maatregelen: **Financiële Bijstand aan mensen met een beperking** en **Financiële Bijstand aan sociaal zwakke huishoudens**. Voor het eerste halfjaar bedroegen de uitgaven voor deze maatregelen respectievelijk SRD 17.660.400,- en SRD 735.500,-.

Via de maatregel **Zorgvervoer** draagt het Ministerie bij aan de dekking van transportkosten van voornamelijk mensen met een beperking, die tegen een gereduceerd tarief gebruik kunnen maken van een geschikt vervoersmiddel. Per februari 2011 bestaat de mogelijkheid voor zorgvervoerders om via het Ministerie in aanmerking te komen voor transportbijdragen. De volgende vervoerders staan geregistreerd: NVB, Mr. Huber Stichting, Matoekoe en Diapura. De uitgaven voor het eerste halfjaar 2013 bedroegen SRD 73.500,-. Voor 2012 was in totaal gerealiseerd SRD 270.000,-.

Via de maatregel **Bijdrage in acute noodsituaties** wordt invulling gegeven aan het beheersbaar maken van de sociaaleconomische situatie van minderdraagkrachtige huishoudens in geval van onder andere woningbrand, overlijden van een gezinslid, calamiteiten bij natuurrampen en ziekte, waarbij medische behandeling in het buitenland noodzakelijk is. Hierbij wordt materiële, sociale en psychosociale hulp geboden. Toewijzing vindt plaats op basis van een sociaalfinancieel rapport. In 2012 zijn in totaal 478 aanvragen afgehandeld, waarbij de realisaties SRD 482.000,- bedroegen. Van januari tot en met juni 2013 zijn 404 gevallen in behandeling genomen en bedragen de uitgaven SRD 220.700,-.

Binnen de maatregel **Armoedebestrijding** zijn activiteiten ontplooid ter garandering van de primaire levensbehoeftes van elke burger. In 2012 bedroegen de realisaties SRD 3.510.000,-.

De maatregel **Algemeen Oudedagsvoorzieningsfonds** valt binnen het Beleidsprogramma **Ouderenzorg.** Dit fonds is een dienstverlenende instelling die belast is met het beheer van de financiële middelen en de uitbetaling van uitkeringen aan AOV-gerechtigden. In februari 2011 is de AOV-uitkering verhoogd van SRD 350,- naar SRD 425,- per maand. De uitkering is per januari 2012 opnieuw aangepast naar SRD 525,- per maand. Het aantal rechthebbenden per juni 2012 is 47.050. Over de periode januari tot en met juni 2013 is een totaal bedrag van SRD 155.024.100,- gerealiseerd. In 2012 was dit bedrag SRD 307.031.000,-.

De herdenking van de Internationale Dag van de seniore burgers, de **Bigi Sma Dey** in 2012 heeft in totaal gekost SRD 1.000.000,-. Deze viering is een jaarlijks terugkerend evenement en vindt ook in de districten plaats.

Binnen de maatregel **Gemeenschapsontwikkelingsprogramma** worden activiteiten uitgevoerd ter ondersteuning en ontwikkeling van buurtgroepen en ter vergroting van de participatie van personen met een achterstand in het maatschappelijk leven. Dit programma wordt uitgevoerd door de Dienst Maatschappelijk Werk, Dienst Algemeen Maatschappelijk Werk, Dienst Jeugdzorg, Dienst Bejaardenzorg en Dienst Gehandicaptenzorg. Vanuit MOW wordt middels veldonderzoek nagegaan welke remmende factoren ten grondslag liggen aan de achterstelling van de doelgroep. Met de uitvoering van kleinschalige projecten wordt ingespeeld op de geïdentificeerde behoeften en worden relevante diensten binnen het ministerie en waar nodig ook ngo’s en cbo’s betrokken. In dit kader is in uitvoering het project Soos voor

personen met een beperking te Sophia's Lust. De Dienst AMW heeft, naast de reguliere psychosociale begeleiding aan individuen en gezinnen, een project gericht op opvoedingsondersteuning aan in het bijzonder kwetsbare gezinnen geïnitieerd. Ook is in uitvoering een voedselzekerheidsproject. De realisaties voor het eerste halfjaar 2013 bedragen SRD 4.000,-. In 2012 was dat SRD 900.000,-.

Binnen het project **Versterken Child Indicators Monitoring System (CIMS)** is het Actieplan Kinderen 2009-2014 opgesteld, waarbij voor een breed draagvlak relevante stakeholders zijn geconsulteerd. Het monitoringsmechanisme bij de uitvoering van het kinderbeleid is operationeel, waarbij het Bureau Rechten van het Kind als coördinerend instituut fungeert. Een belangrijke partner in dit geheel is de Presidentiële Werkgroep Integraal Kinder- en Jeugdbeleid. Voorts zijn focalpoints vanuit de relevante ministeries aangewezen. Per ministerie zijn werkplannen opgesteld om uitvoering te geven aan de beleidsdoelen opgenomen in het Aktieplan Kinderen 2009-2014. Dit project is in 2013 komen te vervallen en de actviteiten zijn geïncorporeerd in de maatregel **Monitorings- en evaluatiemechanisme uitvoering integraal Kinderrechtenbeleid.**

De beleidsmaatregel **Monitorings- en evaluatiemechanisme uitvoering integraal Kinderrechtenbeleid** heeft in het eerste halfjaar 2013 een realisatiebedrag van SRD 57.400,- genoteerd. In 2013 is een aanzet gegeven tot de vestiging van een integraal sociaaljustitieel netwerk voor de bescherming van kinderen die geweld ervaren, hebben ervaren en dreigen te ervaren.

BELEIDSGEBIED HUISVESTING

De activiteiten onder de beleidsmaatregel Low Income Shelter Program 2 (LISP2), werden in 2012 gecontinueerd. Middels een uitgave van SRD 7.806.000,- in 2012 werden 601 woonoplossingen gerealiseerd. In het eerste halfjaar van 2013 bedroegen de bestedingen ten behoeve van voornoemde beleidsmaatregel SRD 3.550.000,-, waarmee 287 woonoplossingen werden gerealiseerd.

In het kader van de uitvoering van de beleidsmaatregel **Instituut en scholing** is voor het dienstjaar 2013 SRD 27.000,- aan uitgaven geregistreerd. Er zijn onder meer trainingen verzorgd door de SAO. Het proces van instelling van een Nationale Habitat Commissie NHC is opgestart en er vindt continuering plaats.

Het Ministerie registreert onder de beleidsmaatregel **Woningbouwprogramma** in het dienstjaar 2012 een realisatie van de afbouw van 40 woningen te Tout Lui Faut in het district Wanica en 24 te Soemboredjo in het district Coronie tegen een bedrag van SRD 796.000,-.

De uitvoering van de beleidsmaatregel **Overbruggingsregeling** in 2012 heeft geresulteerd in een besteding van SRD 473.000,-. In de eerste helft van 2013 werd SRD 176.000,- uitgegeven aan voornoemde beleidsmaatregel, in verband met de uitvoering van het Low Middle Income Shelter Program (LMISP). Hierbij zijn in totaal vanaf 2010 tot en mei 2013 104 woonoplossingen gerealisseerd.

Het Ministerie noteert aan uitgave in 2012 onder de beleidsmaatregel **Bouwsubsidie** een realisatie van SRD 2.000.000,-. In 2013 is in het eerste halfjaar reeds aan 70 gezinnen ondersteuning verleend.

De bestedingen ten laste van de beleidsmaatregel **Grondontwikkelingsbedrijf** bedragen SRD 500.000,-. Middels deze investeringen zijn grondontwikkelingsactiviteiten uitgevoerd in 2012.

1.2.8 MINISTERIE VAN DEFENSIE

Het Ministerie van Defensie heeft onder het hoofdbeleidsgebied **Veiligheid en Internationaal beleid** in 2012 aan ontwikkelingsinvesteringen SRD 14.062.000,- gerealiseerd en over het eerste halfjaar van 2013 werd SRD 983.000,- uitgegeven.

BELEIDSGEBIED INTERNE VEILIGHEID

Het Ministerie heeft middels implementatie van de beleidsmaatregel **Bijzondere aanschaffingen Defensiematerieel,** in 2012 een uitgave geregistreerd groot SRD 961.000,- Deze investering is besteed aan onder meer de aanschaf van kookketels, vriescel, boten en specialistisch materieel voor de krijgsmachtdelen (marine Landmacht en Luchtmacht).

Onder de beleidsmaatregel **Bijzondere voorzieningen Defensie** is in 2012 een bedrag groot SRD 1.648.000,- uitgegeven. Hierbij zijn infrastructurele werkzaamheden uitgevoerd (ten behoeve van het Korps Militaire Politie, het kantoor van het ministerie van Defensie en het Militair Hospitaal). In de periode januari tot en met juni 2013 is voor deze beleidsmaatregel gerealiseerd SRD 98.000,-. Middels voornoemde investeringen zijn de renovatie en bouwwerkzaamheden voortgezet.

In 2012 bedroeg het totaal aan uitgaven voor beleidsmaatregel **Bijdrage Stichting Nazorg Dienstplichtigen en Ex-Militairen** SRD 1.706.000,-.Tot en met juni 2013 werd gerealiseerd SRD 630.000,- .Voornoemde uitgaven waren onder andere ten behoeve van exploitatiekosten van de Stichting en salarissen van het personeel.

In 2012 werd door het Ministerie middels implementatie van de beleidsmaatregel **Bijdrage Nationaal Coördinatie Centrum voor Rampenbeheersing (NCCR)** een realisatie genoteerd van SRD 95.000,-. In de eerste helft van 2013 is SRD 29.000,- gerealiseerd.

In het kader van de uitvoering van de beleidsmaatregel **Kosten in verband met waarborgen veiligheid** is door het Ministerie in 2012 een uitgave van SRD 2.078.000,- gerealiseerd.

Het Ministerie heeft middels implementatie van de beleidsmaatregel **Opzet van een Jungle Survival Site** in 2012 SRD 67.000,- gerealiseerd aan bestedingen.

Het Ministerie heeft middels implementatie van de beleidsmaatregel **Bijdrage Ismay van Wilgen Sporthal** ten behoeve van personele en exploitatiekosten van de stichting in 2012 een uitgave gerealiseerd van SRD 111.000,-. In het eerste halfjaar van 2013 bedroeg de uitgave SRD 75.000,-

In 2012 heeft de vervanging van strategisch materieel en overige logistieke voorzieningen ten behoeve van het Nationaal Leger plaats gevonden in het kader van de uitvoering van de beleidsmaatregel **Voorzieningen t.b.v. het Nationaal Leger**. De realisatie voor deze periode bedroeg SRD 7.340.000,-.

In de eerste helft van het planjaar 2013 is SRD 21.000,- uitgegeven ten behoeve van de uitvoering van de beleidsmaatregel **Doorstart Agrarisch bedrijf Von Freyburg**.

BELEIDSGEBIED Externe Veiligheid

Er is door het Ministerie in 2012 ten aanzien van de beleidsmaatregel Militaire diplomatieke vertegenwoordiging een uitgave gerealiseerd van SRD 56.000,-. In 2013 bedroeg deze uitgave SRD 130.000,-.

1.2.9 MINISTERIE VAN JUSTITIE EN POLITIE

Het Ministerie van Justitie en Politie heeft in 2013 in het kader van de ontwikkeling van de hoofdbeleidsgebieden: **Bestuur en Justitie en Veiligheid en Internationaal beleid** inspanningen gepleegd ter versterking van de dienstonderdelen: Rechterlijke Macht, Justitie, Politie, Brandweer en Beveiliging en Bijstand. De inspanningen hebben in de eerste helft van 2013 geresulteerd in een realisatie van SRD 8.152.138,-. De uitgaven bedroegen in 2012 SRD 60.137.000,-.

Voor wat betreft het dienstonderdeel Rechterlijke Macht zijn voorzieningen getroffen ter versterking van de rechtsstaat middels traningen en opleidingen gericht op het verbreden van de capaciteit, effectiviteit en inzetbaarheid van justitiële actoren. Voorts zijn de **Infrastructurele voorzieningen van de Rechterlijke macht** aangepakt. In 2012 bedroeg het totaal aan uitgaven voor deze dienstonderdeel SRD 9.302.000,-. Tot en met juni 2013 werd gerealiseerd SRD 1.911.473,-.

Met betrekking tot het dienstonderdeel **Justitie** is de corruptie aangepakt en zijn activiteiten uitgevoerd inzake mensenhandel en mensensmokkel. Ook zijn activiteiten ontplooid in het kader van resocialisatie van de jeugd. Op het gebied van de infrastructurele werkzaamheden zijn enkele activiteiten ontplooid. De uitgaven voor 2012 bedroegen SRD 25.071.000,-.

Voor de Politie zijn in het kader van de rechtshandhaving, openbare orde en veiligheid voorzieningen getroffen ten aanzien van capaciteitsversterking menskracht. Tevens zijn activiteiten ontplooid ten aanzien van de verkeersveiligheid en zijn infrastructurele werkzaamheden uitgevoerd ten behoeve van het Korps Politie Suriname.

Binnen het dienstonderdeel **Brandweer** is per ultimo 2013 gewerkt aan verbetering mobiliteit KBS en aanschaf uniform, uitrusting en attributen. Voorts is gewerkt aan verbetering infrastructurele voorzieningen, renovatie van brandweerkazernes. De realisatie voor 2012 bedroeg SRD 12.385.000,-.

In het kader van het dienstonderdeel **Beveiliging en Bijstandsdienst (BBS)** is het project BBS in uitvoering. Ook wordt aandacht besteed aan versterking van het management en mobiliteit BBS. De uitgaven voor 2012 bedroegen SRD 929.000,-.

HOOFDBELEIDSGEBIED Bestuur en Justitie

Ten behoeve van de Rechterlijke Macht is in 2013 de beleidsmaatregel **Versterking Rechtsstaat** uitgevoerd. De realisaties voor het eerste halfjaar bedragen SRD 849.333.,-. De bestedingen in 2012 bedroegen totaal SRD 4.177.000,-.

Met betrekking tot de Versterking Rechterlijke Macht is per ultimo 2013 gewerkt aan het project Professionalisering van de Parketorganisatie. Er zijn computertraningen verzorgd voor het personeel van het Openbaar Ministerie. Inmiddels zijn 6 rechters benoemd en zijn voorbereidingen getroffen inzake het versterken van alle justitiële afdelingen die met jeugdigen te maken hebben. Ook zijn computers en scanners aangeschaft en zijn elektronische camera's en brandbeveiliging ten behoeve van gebouw van het Openbaar Ministerie geïnstalleerd.

Ter versterking en professionalisering van de afdeling Wetgeving wordt gewerkt aan Herziening Wetboek voor Strafvordering.

In het kader van het project RAIO opleidingen is de RAIO-opleiding voor staande magistratuur afgerond.

Binnen het programma **Infrastructurele voorzieningen Rechterlijke macht** zijn de bouw en inrichting Kantongerecht Strafzaken in afrondingsfase. Per ultimo 2013 is in het kader hiervan SRD 1.062.140,- besteed. In 2012 bedroeg deze uitgaven SRD 5.125.000,-.

Binnen het dienstonderdeel Justitie zijn in de eerste helft van 2013 de volgende activiteiten uitgevoerd. In het kader van de maatregel Aanpak corruptie zijn bewustwordingssessies voor medewerkers Juspol en ambtenaren gehouden. De anti-corruptiewet is reeds herzien en weer ingediend bij de Raad van Ministers. In het kader van het project mensenhandel en mensensmokkel is het plan van aanpak productie en uitzending film inzake loverboys goedgekeurd en wordt het thans geïmplementeerd. Thans zijn voorbereidingen getroffen voor survey kennis samenleving met betrekking tot mensenhandel. Ook zijn overheidsfunctionarissen van Vreemdelingenzaken getraind ter verbetering van de opvang en begeleiding van slachtoffers van mensenhandel.

In het kader van de beleidsmaatregel **Jeugd, Zeden en Huiselijk geweld** wordt inzake het project Bureau Vrouwen en Kinderbeleid bewustwording bevorderd en trainingen verzorgd ten behoeve van het personeel van Justitie en Politie. Ook zijn met betrekking tot het project Bureau Slachtofferzorg nieuwe partners geïdentificeerd en is het huurcontract van het deelproject Huren opvanghuis slachtoffers verlengd. Binnen het project Voorlichting is inzake het deelproject Productie professionele multimedia voorlichtingsprogrammas een consultant aangetrokken voor het maken van een documentaire over verkeersveiligheid. In het kader van het project Centraal HRM beleid zijn afdelingen voorzien van vingerscans.

In het kader van de beleidsmaatregel **Rechtsbescherming en mensenrechten** zijn per ultimo 2013 de projecten Alternatieve straffen, regiemdifferentiatie, reclassering en resocialisatie integraal aangepakt. Per ultimo 2013 is inzake herstructurering delinquentenorganisatie het traject evaluatie en aanpassing organogram, taakomschrijvingen, werkprocessen en formatieplan, inclusief JK en JKB afgerond. Thans zijn in voorbereiding en in uitvoering reguliere FMZ resocialisatieprojecten. Het voorlichtingsplan Resocialisatie Jeugd is herschreven. Het deelproject follow up voorlichtingstraining is afgerond.

Ter verbetering van de voorlichting is gewerkt aan integrale aanpak en uitvoer van voorlichtingsprogramma's.

Met betrekking tot het project communicatiemiddelen en call blockers voor het gevangeniswezen is een vervangings- en uitbreidingsplan opgesteld voor logistieke en beveiligde voertuigen voor alle inrichtingen. De implementatie van de databank gevangeniswezen is afgerond.

Met betrekking tot het project uniformkleding en attributen KPA zijn aanbestedingen gehouden voor aanschaf van benodigde kleding, uitrusting en attributen.

Met betrekking tot het project Capaciteitsversterking ondersteuningsgroepen KPA is in de periode januari tot en met juni 2013 de Bouw Opleidingscentrum KPA gemonitoord en vond werving plaats van in totaal 300-500 rekruten en vindt integrale aanpak plaats van gespecialiseerde vak- en managementtrainingen voor FMZ en JKB, inclusief zelfverdedigingstrainingen.

Binnen het project Implementatie doorlichtingsrapport BUFAZ is het deelproject Intervisie voor hoofd, onderhoofd en sectiechefs van 7 afdelingen van BUFAZ afgerond.

Per ultimo 2013 is in het kader van het project Modernisering en Professionalisering van het vreemdelingenbeleid, automatisering en ontwikkeling vreemdelingenpas het opzetten van dependances in de districten Commewijne, Wanica en Brokopondo gecontinueerd.

De uitvoering van de maatregel Infrastructurele voorzieningen Justitie is in 2013 voortgezet. Werkzaamheden zijn verricht aan de kantoorruimte OPD en de trainingzaal van Justitie. Voorts zijn voorbereidingen getroffen voor renovatie en herinrichting van het kantoor Delinquentenzorg en bouw administratiegebouw KPA. Voortzetting renovatie en inrichting van het volgende: van het gebouw aan de Grote Combéweg en het gebouw van Openbare Werken aan de Duisburglaan. Voorts is de aankoop gepleegd van een pand aan de Tibitistraat t.b.v. het onderdirectoraat DZ. Ook worden momenteel voorbereidingen getroffen voor de aankoop van een nieuw pand ten behoeve van BUFAZ. Voor **infrastructurele voorzieningen van Justitie** is per ultimo 2013 SRD 229. 659,- besteed. De uitvoering van dit programma heeft in 2012 geresulteerd in een besteding van SRD 20.516.000,-.

HOOFDBELEIDSGEBIED Veiligheid en Internationaal Beleid

BELEIDSGEBIED Interne Veiligheid

Binnen het beleidsgebied Interne Veiligheid vallen (voor wat betreft het Ministerie van Justitie en Politie) de volgende dienstonderdelen: Politie, Brandweer en de Beveiligings- en Bijstandsdienst Suriname (BBS).

Met betrekking tot het dienstonderdeel Politie is per ultimo 2013 verder uitvoering gegeven aan het beleidsprogramma Rechtshandhaving openbare orde en veiligheid. Ten behoeve van het project Telecom netwerken KPS is een SAN back-up systeem Data Center aangeschaft.

Ten behoeve van het project Vaartuigen te water KPS zijn per ultimo 2013 aluminiumboten en boten backtrack met radar systeem en buitenboordmotor geleverd. Voorts zijn ook lokaal vervaardigde boten t.b.v. Atjoni en Stoelmanseiland geleverd.

Voor het project Ontwikkelen geautomatiseerde (basis) informatievoorzieningen KPS zijn in de eerste helft van 2013 voertuigen aangeschaft voor de uitbreiding en vervanging van het wagenpark. Ook zijn twee

politieboten geveild, wapens gekocht en is de installatie van netwerken en software op grote bureaus voortgezet.

Voorts is in het kader van het project Reorganisatie KPS een change manager bezig met evaluatie van de organisatiestructuur. Bij het project capaciteitsversterking menskracht (HRM) is de Lichting Elementaire Politie Opleiding (EPO) 2012 afgerond en wordt de tweejarige inspecteursopleiding op bachelorsniveau voortgezet.

Ten aanzien van het project Speciale criminaliteitsbestrijdingsprojecten, terreurbestrijding, herstel verkeersveiligheid wordt in de eerste helft van het planjaar 2013 het volgende uitgevoerd: de evaluatie en verbetering uitvoering Integraal Verkeersveiligheidsprogramma en is de implementatie van de Alcoholwetgeving i.h.k.v. de gewijzigde rijwet 2007 afgerond. Thans is in voorbereiding aanleg parkeerplaatsen wetgeving. Thans is de wetgeving m.b.t. landelijke introductue flitspalen, uitbreiding verkeerscontroles (snelheid, alcohol, etc) in concept voorbereid. De evaluatie en aanscherping verkeersvoorlichting gefocust op preventie, awareness en fatsoen is gecontinueerd. Ook heeft digitalisering van het rijbewijzenbestand plaats gevonden en heeft invoering van een nieuw rijbewijs naar internationale maatstaven plaats gevonden.

Ter versterking van het Meldpunt Ongebruikelijke Transacties (MOT) is in de periode januari tot en met juni 2013 gewerkt aan permanente huisvesting en beveiliging gebouw informatie en personeel. Voorts is training van het personeel lokaal en internationaal (money laundering en terrorisme financiering) voorbereid.

In het kader van de **Infrastructurele voorzieningen van KPS** zijn per ultimo 2013 maatregelen getroffen voor de bouw en inrichting van nieuwe politiebureaus te Munderbuiten, Kwakoegron, Stoelmanseiland, Benzdorp en de controleposten te Stolkerstsijver (oost) en Klaaskreek (zuid) en van 10 recherche units op ressortniveau. In 2012 is voor deze voorzieningen een bedrag van SRD 4.500.000,-besteed.

Voor uitvoering van het dienstonderdeel Brandweer is ter Versterking van de brandweerzorg gewerkt aan de brandveiligheidsvoorschriften in samenwerking met de afdeling Wetgeving Juspol en is in voorbereiding Handleiding Brandweerzorg Suriname, inclusief het proces van risico - analyse ten behoeve van dekkingsplannen. Voorts is gewerkt aan brandpreventieprogramma's ten behoeve van de gemeenschap en het basisonderwijs.

Binnen het project Herstructurering KBS organisatie is in behandeling de conceptwet Vuilverbranding en is organisatieverandering Voorlichting KBS in proces.

In het kader van het project Capaciteitsversterking menskracht is in de eerste helft van 2013 de change managementtraining afgerond. Thans is in proces de lichting aspirant brandwacht en is de onderofficiersopleiding gestart. In proces is het meerjarige officiersopleidingsprogramma. Ook is een openbare aanbesteding gehouden voor de aanschaf van materialen ten behoeve van brandbestrijding en hulpverlening.

Met betrekking tot het project **Infrastructurele voorzieningen KBS** vonden in de eerste helft van 2013 bouw en inrichting van brandweerkazernes plaats. Er zijn voorbereidingen getroffen voor de bouw en inrichting van de volgende brandweerkazernes: het hoofdkantoorgebouw annex kazerne Verlengde

Gemenelandsweg, doorgangshuizen Lelydorp in het district Wanica, doorgangshuizen Albina, doorgangshuizen te Totness en de kazerne te Kwatta. In deze periode bedroegen de uitgaven SRD 49.355,-.

Bij het dienstonderdeel **Beveiligings- en bijstandsdienst Suriname** vond versterking van het management plaats middels werving en opleiding van een nieuwe lichting rekruten. Er zijn ook voorzieningen getroffen voor het opzetten van een reguliere interne opleidingsstructuur en programma's.

Ter verbetering van de mobiliteit en communicatie zijn pick-ups en een bus ontvangen. Tevens vonden in de eerste helft van 2013 de volgende Infrastructurele voorzieningen voor BBS plaats: renovatie en uitbreiding van het pand BBS aan de Van Idsingastraat, aanpassing bouw voorzieningen z.a. kledingmagazijn en zijn voorzieningen getroffen voor het wapendepot. Ook heeft aanbesteding plaats gevonden voor de aanschaf van kleding, uitrusting en attributen en zijn pistolen en riot shut guns ontvangen.

1.2.10 MINISTERIE VAN ARBEID TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING EN MILIEU

Over het dienstjaar 2012 noteert het Ministerie van Arbeid Technologische Ontwikkeling en Milieu aan bestede ontwikkelingsinvesteringen voor de sector arbeid SRD 4.459.000 en over de eerste helft van 2013 bedragen de uitgaven SRD 1.625.000,-. De uitgaven aan ontwikkelingsinvesteringen voor de sector Milieu per ultimo juni 2013 bedroegen SRD 225.000,-

BELEIDSGEBIED Welzijnsbevordering

De implementatie van de beleidsmaatregel **Stichting Arbeidsmobilisatie en Ontwikkeling (SAO)** wordt door het Ministerie ter hand genomen middels continuering van het beleid op het gebied van het scholen, her-, om- en bijscholen van werkzoekenden, jonge schoolverlaters en werkenden vanaf 16 jaar en ouder ten behoeve van de arbeidsmarkt. De uitgaven voor 2012 bedroegen SRD 2.675.000,-. Over het planjaar 2013 is tot en met juni SRD 1000.000,- gerealiseerd in verband met de uitvoering van de reguliere activiteiten van de vakschool.

In het kader van armoedebestrijding en sociale bescherming heeft het Ministerie in2012 invulling gegeven aan het beleid door uitvoering van de beleidsmaatregel **Armoedebestrijding/ Onderwijs en volksontwikkeling - verbetering sociale bescherming,** middels een besteding van SRD 1.784.000.-. In de eerste helft van het planjaar 2013 werd aan voornoemd beleidsprogramma SRD 625.000,- uitgegeven aan ontwikkelingsinvesteringen.

HOOFDBELEIDSGEBIED Milieu

In het Planjaar 2013 is er tot ultimo SRD 225.000 besteed in diverse milieuprojecten. Aan het **Nationaal Instituut Milieu en Ontwikkeling Suriname (NIMOS)** is er minder besteed dan geraamd was, vanwege

de late ontvangst van de subsidie over het 1e kwartaal. Het 2e kwartaal is nog in behandeling. Hierdoor vond er stagnatie plaats in de uitvoering van de geplande werkzaamheden over het eerste halfjaar.

De beleidsmaatregelen **Chemicaliënbeheer, Duurzaam waterbeheer** en **Milieuwet- en regelgeving** zijn deels wel gerealiseerd door de donormiddelen die beschikbaar waren.

Bij het beleidsgebied **Chemicaliënbeheer** werd er ondanks de beschikbare donormiddelen minder gerealiseerd dan geraamd vanwege het feit dat:

- - de donormiddelen later dan gepland ter beschikking werden gesteld;
- - bij de implementatie van activiteiten stagnatie is geweest;
- - na een selectieprocedure van 2 maanden er geen gekwalificeerde kandidaten waren voor het verrichten van analyse- en inventarisatiewerkzaamheden.

Bij de beleidsmaatregel **Duurzaam waterbeheer** is er meer gerealiseerd dan geraamd was, omdat er meer donormiddelen beschikbaar waren dan gepland. Hierdoor vond er uitbreiding plaats van de activiteiten. Bij de beleidsmaatregel **Milieu ondersteuningsmechanismen** waren er juist minder donormiddelen beschikbaar waardoor het geraamd bedrag niet kon worden gerealiseerd.

1.2.11 MINISTERIE VAN HANDEL EN INDUSTRIE

Voor de uitvoering van beleidsmaatregelen ten laste van de meerjaren beleidsbegroting 2012 van het Ministerie van Handel en Industrie is een bedrag van ca. SRD 6.644.000, - besteed. In de eerste helft van het dienstjaar 2013 is een bedrag van ca. SRD 3.799.000,- uitgegeven. De investeringen in beide perioden hadden voornamelijk betrekking op het beleidsgebied **Economie.**

HOOFDBELEIDSGEBIED Economie

De institutionele versterking van het **Surinaams Standaarden Bureau,** is in het dienstjaar 2012 voortgezet. Hiervoor is een investering van ca. SRD 921.000, - gepleegd. Deze besteding resulteert in verbetering van de standaardeninfrastructuur van Suriname. De kwalitatieve verbetering heeft een positieve invloed op het exportvolume en consumentenbescherming. Ten behoeve van de exploitatie van het **Surinaams Standaarden Bureau** is in de eerste helft van het planjaar 2013 een investering van SRD 533.458, - gepleegd. De bestedingen hebben betrekking op personeels- en exploitatiekosten.

De inspanningen ter oprichting van het Nationaal Mededingingsorgaan, in het kader van het beleidsgebied **Opzet Mededingings Autoriteiten,** vinden voortgang. In het dienstjaar 2012 is een bedrag van ca. SRD 180.000, - ten behoeve van dit beleidsgebied besteed. Het regionaal orgaan voor de mededinging, de Caricom Competition Commission, is in Suriname gevestigd. De besteding in de eerste helft van het planjaar 2013 ten behoeve van dit beleidsgebied bedraagt ca. SRD 91.319,-. In dit bedrag is inbegrepen een deel van de huur- en bewakingskosten van het gebouw van de Caricom Competition Commission.

Het Ministerie heeft een bedrag van SRD 215.000, - in 2012 besteed ten behoeve van het **Suriname Business Forum (SBF).** In de eerste helft van het planjaar 2013 is een bedrag van SRD 450.000,- uitgegeven aan remuneratiegelden en exploitatiekosten. Het Ministerie draagt bij in het dekken van de exploitatiekosten van het SBF. Het bestuur van het SBF heeft het Nationaal Strategisch Beleid ten behoeve van de lokale private sector en het daaraan gerelateerde activiteitenplan 2011-2015 aan het Ministerie van Handel en Industrie aangeboden. Dit plan wordt thans uitgevoerd.

Het Ministerie heeft in 2012 voldaan aan **contributieverplichtingen** bij internationale organisaties, ten bedrage van ca. SRD 5.190.000, -. Het Ministerie is bij uitvoering van deze beleidsmaatregel in staat internationale handels- en andere committeringen na te komen. De bestedingen aan **contributieverplichtingen** aan regionale en internationale organisaties in de eerste helft van het dienstjaar 2013 zijn ca. SRD 2.501.491,-.

Voor het beleidsgebied **Uitvoering Export Support Programma (ESP)** is in het dienstjaar 2012 een bedrag groot SRD 40.000,- besteed. Dit programma verbetert de concurrentiepositie van Surinaamse producten op de wereldmarkt. De doelen die met dit programma worden nagestreefd zijn: het versterken van het innovatievermogen van het Surinaams bedrijfsleven; voortgang internationale handelsliberalisatie; voortschrijdende verwijdering van kunstmatige handelsbarrières en garandering van de markttoegang; opzet van een data-informatiebestand; ontwikkeling van een netwerk ten behoeve van de beschikbaarheid van technische en economische informatie; ontwikkeling van een institutionele structuur voor exportbegeleiding; bevordering van een stabiele macro-economische omgeving en versterking van de interne markt.

In het dienstjaar 2012 is een bedrag van ca. SRD 50.000,- besteed aan het beleidsgebied **Uitvoering Industrieel Technische Assistentie Programma (ITAP).** De bestedingen waren bestemd voor de stimulering van export- en lokaalgerichte productie, diversificatie van de industriële sector, toename aandeel industriële exporten in het totaal exportpakket van Suriname en toename productie hoogwaardige industriële producten.

Aan de **Versteviging van Suriname's internationale, industriële, economische en handelsbetrekkingen** is in het dienstjaar 2012 een bedrag van ca. SRD 22.000,- besteed. Dit in het kader van de verscheidene economische integratieprocessen en onderhandelingen waarin Suriname verwikkeld is, zoals: de Caricom Single Economy; de Wereldhandelsorganisatie (WTO); het economische samenwerkingsverband met de Europese Unie binnen het kader van de ACP; bilaterale Caricom-verdragen met derde landen en het Zuid-Amerikaanse Integratieproces (UNASUR).

In het kader van de **Nationale bewustwording inzake CSME, WTO, ACP-EU, EPA e.a. overeenkomsten,** is een bedrag van ca. SRD 26.000,- uitgegeven in het dienstjaar 2012. Het ministerie voert een ongoing bewustwordingscampagne uit, waarbij de gehele bevolking op de hoogte wordt gehouden van regionalisatieprocessen en handelsovereenkomsten.

Aan de uitvoering van de beleidsmaatregel **ontwikkeling van de industriële sectoren** is in de eerste helft van het dienstjaar 2013 een bedrag van SRD 16.500,- besteed. In dit bedrag zitten voorbereidingen tot de ontwikkeling van industrieparken en het ontwikkelen van innovatieprogramma's voor verschillende

sectoren. Met ondersteuning van de ministeries van Ruimtelijke Ordening Grond- en Bosbeheer en Openbare Werken is het ministerie gestart met de voorbereidingen voor de opzet van industrieparken en gemengde industrieparken, waarin ondernemingen vrijelijk kunnen opereren. De ontwikkeling van Vrije Zones is een belangrijk aspect in deze.

De vrije zone wordt gezien als een afgebakend gebied waarin bedrijven onder speciale fiscale faciliteiten produceren, doorvoeren, importeren, verhandelen, verwerken en exporteren. De innovatieprogramma's zijn gestart met innovatietrainingen ten behoeve van verschillende sectoren. De programma's hebben tot doel innovatie en internationale marketing tot cultuur te maken in de bedrijfsvoering en om het aanpassingsvermogen te vergroten.

Voor de **ontwikkeling van de dienstensector** is in de eerste helft van het dienstjaar 2013 een bedrag van SRD 24.750, - besteed. Middels het aantrekken van investeringen, het voeren van bilaterale en multilaterale onderhandelingen met handelsblokken ter bevordering van markttoegang en vestiging van bedrijven en via het uitvoeren van handelsmissies, tracht het ministerie de productie en afzet van diensten te bevorderen. De sectoren die reeds geïdentificeerd zijn als gebieden waar bijzondere aandacht naar uit gaat zijn: telecommunicatie, transport, constructie, distributie, milieu, onderwijs en training, diensten in de gezondheidszorg, financiële diensten, toerisme, recreatieve diensten, cultuur en sport, computer en makelaardij en professionele diensten.

Voor het **uitvoeren van het Nationaal Strategisch Actieplan voor facilitering van de Locale Private Sector** is het bedrag van SRD 32.129, - uitgegeven in de eerste helft van het dienstjaar 2013. Middels deze investering is een omgeving gecreëerd, waarin het Surinaams bedrijfsleven versterkt wordt om op regionale en internationale markten te kunnen concurreren. In dit dienstjaar zijn de volgende acties ter hand genomen: de instelling van de Legal Steering Committee voor verbetering van het juridisch kader; de opzet van een Business Information Window; Pilotcluster project Agro en Toerisme; Project Finpyme Export Plus voor Certificering van bedrijven; project Business Innovation Center; Project Garantiefonds voor startende ondernemers en Project Sector analyse Creative Industries.

Voor de eerste helft van het dienstjaar 2013 is een investering van SRD 150.000,- gepleegd voor de **Ontwikkeling van Nationale Certificeringsprogramma's**. Het betreft het opzetten, implementeren en certificeren van een kwaliteitsmanagementsysteem voor het Surinaams bedrijfsleven, ter ondersteuning van de private sector. Bedrijven worden in de gelegenheid gesteld hun bedrijfsprocessen en producten te certificeren. De certificering zal uiteindelijk resulteren in de vervaardiging en verlening van kwalitatief goede producten en diensten, bescherming van het milieu en de ontwikkeling van een gezonde en veilige samenleving.

2.2.12 MINISTERIE VAN TRANSPORT, COMMUNICATIE EN TOERISME

Ter realisering van de verschillende beleidsvoornemens voor het dienstjaar 2013 is per ultimo juni 2013 door het Ministerie van Transport Communicatie en Toerisme een bedrag van SRD 22.879.166,33 besteed voor de uitvoering van zowel Toerisme gerelateerde projecten als projecten in het beleidsgebied Transport

en Communicatie verspreid over het gehele grondgebied. Ten behoeve van het beleidsgebied **Transport en communicatie** is per ultimo juni 2013 een bedrag van ca SRD 21.316.666,66 besteed. Voor het beleidsgebied **Toerisme** is de besteding per ultimo juni 2013 SRD 1.562.000- geweest.

HOOFDBELEIDSGEBIED Economie

BELEIDSGEBIED Dienstensector

Het transportbeleid in het begrotingsjaar 2013 is een continuering geweest van het beleid in het afgelopen planjaar 2012, waarbij een efficiënt, modern, veilig, competitief, comfortabel, betaalbaar en kwalitatief goed transportsysteem werd nagestreefd. Het **Nationaal Vervoer Bedrijf (NVB)** heeft als werkarm van het Ministerie per ultimo juni 2013 SRD 15.150.000,- aan subsidie ontvangen. Het project van nachtbussen is gecontinueerd, terwijl ook is geïnvesteerd in onder andere de uitbreiding van trajecten, zorgvervoer en het verhogen van de efficiëntie van controle.

Het Ministerie heeft in het planjaar 2013 verder gewerkt aan uitbreiding van de vliegverbindingen. Ook is gewerkt aan verdere versterking van luchtvaartrelaties met overige landen buiten de regio, zoals in de Europese Unie, Azië, Noord-Amerika en het Midden-Oosten. Bijzondere aandacht is geschonken aan de veiligheid en beveiliging van de luchtvaart. In dit kader is aan het **NCASC** programma verder invulling gegeven. Ten aanzien van het beleidsprogramma **Vliegdiensten Binnenland** is per ultimo juni 2013 SRD 1.666.666,66 besteed. Het in overeenstemming brengen van de airstrips met de wet- en regelgeving op dit stuk is verder ter hand genomen. Via het beschikbaar stellen van subsidies zijn vluchten naar het binnenland uitgevoerd. Trainingen en studiemogelijkheden zijn verzorgt aan het personeel in de luchtvaart ter versterken en vergroten van de deskundigheid. Ten einde een effectieve beveiliging van de burgerluchtvaart en het naleven van internationale standaarden waaraan wij ons hebben gecommitteerd, te garanderen, is het luchtvaartveiligheidsbeleid aangescherpt. Het Nationaal Burgerluchtvaart- en beveiligingsprogramma is herzien.

Door de veiligheid, beveiliging en milieuvriendelijke aspecten te verheffen tot prioriteiten heeft het Ministerie van Transport Communicatie en Toerisme getracht de vaste weginfrastructuur te ontlasten door het transport te water te stimuleren. De hout- en mijnbouwbedrijven zijn in dit kader gestimuleerd om bij transport van zwaar materieel meer gebruik te maken van waterwegen. Er is een integraal maritiem beleid uitgestippeld, dat gericht is op een gestructureerd, effectief en efficiënt gebruik van de waterwegen. De controle op het gebruik van de waterwegen opgevoerd door middel van vastgestelde voorwaarden. De **Scheepvaart Maatschappij Suriname (SMS)** heeft als werkarm van het Ministerie SRD 4.500.000,- aan subsidie ontvangen.

Bij het toegankelijker maken van het Internet, door het effectief en efficiënt gebruikmaken van het Suriname Guyana Submarine Cable System, SG-SCS, gaat het om betere dienstverlening. Hierbij is er naast de verbinding van de Americas II, alternatieve capaciteit gecreëerd. De consument en het bedrijfsleven trekken hun voordelen hieruit. Ter optimalisering van de dienstverlening naar de samenleving en om het internetgebruik te stimuleren, met name binnen het onderwijs en voor personen met een beperking, zijn bewustwordingscampagnes opgezet. Het Ministerie van TCT heeft samen met de

Telecommunicatie Autoriteit Suriname, TAS, initiatieven ondernomen op het gebied van breedband en computercentra op scholen. Wet- en regelgeving zijn ook aangepast om de nieuwe technologische ontwikkelingen mogelijk te maken. Het proces om te komen tot introductie van digitale omroep wordt door de TAS gecoördineerd. Na de testfase in 2013 wordt ernaar gestreefd om in 2015 dit proces te hebben afgerond.

BELEIDSGEBIED Toerisme

Het beleid is gericht op het ontwikkelen van een kwalitatief goed en duurzaam toeristisch product met inachtneming van de rechten van de Inheemse en Marrongemeenschappen en respect voor het milieu. Ter bevordering van het toerisme als exportproduct, wordt naast de traditionele markten en doelgroepen, uitgekeken naar nieuwe markten en doelgroepen. Hiervoor zijn naast de gebruikelijke marketingproducten (brochures en het bezoeken van beurzen) ook de moderne ICT-middelen ingezet. Het toerismeproduct van Suriname zal professioneel worden gebrand middels een eigen identiteit.

Ten behoeve van het **Suriname Hospitality and Tourism Training Centre** (SHTTC) is SRD 62.500,- besteed. Teneinde een gestage en een duurzame groei van het aantal toeristen naar Suriname te realiseren, zijn de **awareness, trainingen en opleidingen** op het gebied van toerisme opgevoerd. Deze trainingen in de sector en de opleidingen voor koks zijn gecontinueerd. De **Stichting Toerisme Suriname** is, als overkoepelende organisatie van het Ministerie ter ondersteuning van de uitvoering van het beleid, waarbinnen de private sector een essentiële rol vervult, gesubsidieerd. Ten behoeve van de STS is SRD 1.500.000,- besteed in 2013.

2.2.13 MINISTERIE VAN OPENBARE WERKEN

Ter realisering van de verschillende beleidsvoornemens voor het dienstjaar 2013 is per ultimo juni 2013 door het Ministerie van Openbare Werken een bedrag van SRD 153.532.998,56 besteed aan de uitvoering van zowel civieltechnische, bouwkundige als milieugerelateerde projecten, verspreid over het hele grondgebied. Ten behoeve van de uitvoering van projecten in het kader van Openbaar Groen is een bedrag van SRD 1.407.173,55 besteed.

BELEIDSGEBIED Infrastructuur

Per ultimo juni 2013 zijn aan de weginfrastructuur binnen het kader van het beleidsprogramma **Onderhoud van wegen** bestedingen gedaan. Met name zijn de bestedingen SRD 4.410.903,78 geweest. In dit kader is het regulier onderhoud van geasfalteerde, bestrate, lateriet- en zandwegen plaats gevonden.

Binnen het beleidsprogramma **Aanleg en verbetering van wegen** zijn per ultimo juni 2013 op drie gebieden de nadruk gelegd. Een bedrag van SRD 58.710.918,88 is besteed aan dit programma onderdeel. Het verbeteren van de kwaliteit van de geasfalteerde wegen heeft prioriteit genoten, aangezien de weginfrastructuur als primaire basis dient voor zowel de lokale productie als leefomstandigheden. Het herinrichten en reconstrueren van wegen in Paramaribo en districten, afgestemd op de plaatselijke

behoeften, behoort tot een van de aandachtspunten binnen dit beleidsprogramma. De nodige consultatie om te komen tot een daadwerkelijke Public PrivatePartnership bij de aanleg van de Highway zijn deels gehouden. Aan het regulier **Onderhoud van Bruggen** in Paramaribo en districten zijn de bestedingen per ultimo juni 2013 SRD 538.194,00 geweest. De bestedingen aan het beleidsprogramma **Bouwen van Bruggen** bedroegen per ultimo juni 2013 SRD 18.680.909,80. De bestedingen waren gericht op de voortzetting van de bouw van acht bruggen die landelijk zijn opgezet op vitale punten in zowel de stad als in de districten. Tevens is de bouw van de zesde brug over het Saramaccakanaal in afrondende fase.

Binnen de beleidsprogramma's **Onderhoud irrigatie- en afwateringswerken** zijn de bestedingen voor Onderhoud irrigatie en afwateringswerken, Onderhoud open en gesloten rioleringen en Verbetering irrigatiewerken en afwateringswerken per ultimo juni 2013 respectievelijk SRD 443.210,09 SRD 2.544.480,40 en SRD 36.455.693,52 geweest. Deze beleidsprogramma's zijn de basis van het landelijk onderhoudsplan van irrigatie- en drainagewerken in zowel Paramaribo als in de districten.

In het kader van het beleidsprogramma **Onderhoud Waterkering-** en **Verbetering Waterkeringswerken** zijn door het Ministerie vitale kunstwerken, waar oppervlaktewater uit zee, rivier of zwamp een gevaar vormt voor de gemeenschap, onderhouden of verbeterd. Onder andere de ontwatering van Jachtlust en Dordrecht zijn ter hand genomen, evenals uitvoering van een studie en aanleg van de oeververdediging van onder andere Paramaribo, Albina en Groningen. Ook zijn onderhoudswerken uitgevoerd aan waterkeringswerken te onder andere Weg naar Zee, Latour/Wintiwai, Cocobiaco, Leidingen alsmede herstel werken aan de Nani-verdeelwerken en Arawarasluis. Hiervoor is respectievelijk SRD 10.291,66 en SRD 445.556,70 besteed.

Voor de beleidsprogramma's **Verkeersvoorzieningen** en **Onderhoud verkeerstechnische voorzieningen** zijn tot ultimo juni 2013 respectievelijk SRD 393.330,00 en SRD 1.209.024,97 besteed ter verbetering van de verkeersveiligheid en ter bevordering van een vlottere verkeersafwikkeling.

In het kader van het beleidsprogramma **Verbetering van landsgebouwen** is SRD 278.023,83 besteed aan renovatiewerkzaamheden ten behoeve van diverse afdelingen van het Ministerie van Openbare Werken en andere overheidsgebouwen in Paramaribo en districten.

Ter concretisering van het beleidsprogramma **Bouw en uitbreiding van landsgebouwen en ambtenarenwoningen** is ca SRD 15.559.081,04 besteed.

HOOFDBELEIDSGEBIED Welzijn

Binnen het subbeleidsgebied **Gezin** ter verbetering van het **Sociaal Maatschappelijk Welzijn van** de burgers is ten behoeve van het beleidsprogramma **Woningbouw** ca SRD 3.760.970,16 besteed

BELEIDSGEBIED Ruimtelijke ordening en Milieu

In het kader van de beleidsprogramma's Onderzoek en dataverzameling, Planning, Milieu, en Verkaveling en Advies is ten behoeve van het beleidsgebied Ruimtelijke Ordening Urbanegebieden SRD 188.160,00 besteed.

In het kader van het beleidsprogramma **Verzelfstandiging Vuilophaal en Verwerkingsdienst** zijn investeringen gepleegd in de logistieke, fysieke en beheersvoorzieningen ten behoeve van de vuilophaaldienst en vuilverwerking. Per ultimo juni 2013 is SRD 8.482.030,48 geinvesteerd. Ten behoeve van het beleidsprogramma **Ophalen van dichtbegroeide lozingen** is SRD 157,137,00 per ultimo juni 2013 besteed.

Ter concretisering van het beleidsprogramma **Rehabiliteren van secundaire** en tertiaire wegen is per ultimo juni 2013 SRD 79.430,00 besteed. Onder andere zijn de investeringen gepleegd ten behoeve van de districten Paramaribo, Wanica, Saramacca en Commewijne.

In het kader van het beleidsprogramma **Opruimen van illegale vuilstortplaatsen** en ophalen van groot vuil is per ultimo juni 2013 SRD 201.456,00 besteed.

Ter implementatie van het beleidsprogramma Maaien van parken en pleinen is per ultimo juni 2013 SRD 476.531,38 besteed.

Ter concretisering van het beleidsprogramma **Stadsverfraaiingsprojecten en Groenvoorziening** is per ultimo juni 2013 SRD 276.346,17 bebesteed. In het kader van het integraal project Herinrichting Binnenstad van Paramaribo heeft het Directoraat Milieubeheer ook een wezenlijke bijdrage geleverd middels groenvoorziening langs de diverse wegen.

Ter realisatie van het beleidsprogramma **Boomzorg** is per ultimo juni 2013 ca SRD 170.998,00 besteed. Op basis van de gehouden inventarisatie en het lange termijn onderhoudsplan is gericht gewerkt aan regelmatig onderhoud van bomen op openbaar terrein en het uitvoeren van een herbeplantingsplan voor de binnenstad van Paramaribo.

Binnen het kader van het beleidsprogramma **Nationale Schoonmaakactie** en overige milieuprojecten is per ultimo juni 2013 SRD 45.275,00 besteed. Ook het jaarlijkse project Clean up the World is binnen dit beleidsprogramma gefinancierd worden. Diverse projecten zullen worden uitgevoerd ter verhoging van de milieubewustwording binnen de samenleving.

1.2.14 MINISTERIE VAN NATUURLIJKE HULPBRONNEN

In het jaar 2012 is van de begrote financiële middelen, SRD 303.320.000,-, voor de uitvoering van beleidsprogramma's via het ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen het bedrag van SRD 130.523.484,- gerealiseerd. Voor de uitvoering van de beleidsprogramma's voor het begrotingsjaar 2013 via het Ministerie is tot ultimo juni 2012 een bedrag van SRD 172.361.067,- gerealiseerd van de begrote SRD 399.368.150,-.

Van de in de 1^{e} helft van 2013 bestede middelen is een bedrag van SRD 53.238,- aangewend voor de aankoop van **een kantoorpand voor de Dienst Energievoorziening** terwijl SRD 12.650.100,- is geïnvesteerd in activiteiten aangaande de ordening van de goudsector.

BELEIDSGEBIED Water

Het Ministerie heeft in het kader van het programma **Watervoorziening** in het planjaar 2012 van de begrote middelen ad SRD 21.250.000,- een bedrag van SRD 16.741.572,- gerealiseerd. In 2013 is tot en met ultimo juni SRD 8.085.437,- geïnvesteerd van de begrote SRD 26.000.000,-. Gewerkt is aan zowel de renovatie als de rehabilitatie van de bestaande drinkwaterinfrastructuur in de verschillende districten met als doel kwantitatief en kwalitatief goed drinkwater aan de bevolking te leveren. Daarnaast worden investeringen gepleegd in het zoeken naar nieuwe watervoorkomens en exploitatie van nieuwe waterbronvelden. De Surinaamsche Waterleiding Maatschappij neemt de distributiegebieden, behorend aan de Dienst Watervoorziening (DWV) langzamerhand over. Deze dienst zal zich concentreren op het binnenland, waarvoor een nieuw kantoorgebouw met magazijn wordt opgezet.

Voor de aankoop van het gebouw waarin de **Dienst Energievoorziening** is gehuisvest, is in de 1e helft van 2013 een bedrag van SRD 53.238,- geïnvesteerd.

BELEIDSGEBIED Energie

Het Ministerie heeft in het kader van de **Openbare straatverlichting** in het planjaar 2012 van de begrote SRD 2.976.000,- een bedrag van SRD 423.186,- gerealiseerd. Tot ultimo juni 2013 is voor een bedrag van SRD 691.000,- van de geraamde SRD 4.038.000,- uitgegeven aan **Openbare straatverlichting** in de districten en het binnenland. In dit kader zijn gefaseerd cobra head lampen in de diverse dorpen aangebracht voor straatverlichting. Van de geraamde uitgaven van SRD 76.000.000,- voor de **inkoop van energie via de Brokopondo Oveenkomst** ten behoeve van de EBS is in 2012 SRD 70.290.644,- gerealiseerd. In 2013 is tot en met juni voor SRD 142.522.000,- aan energie ingekocht bij de Suralco. De **Dienst Elektriteitsvoorziening** heeft in het planjaar 2012 van de geraamde SRD 21.250.000,- in totaal SRD 11.156.561,- gerealiseerd aan nieuwe projecten. Nieuwe lichtaggregaten en lijnmateriaal zijn aangeschaft. De oude netten zijn gesloopt en nieuwe netten worden gefaseerd gebouwd. Tot ultimo juni 2013 is aan de instandhouding van de elektrische centrales in het binnenland een totaal bedrag besteed van SRD 1.097.628,- van de begrote SRD 5.000.000,-. De operationele kosten voor de **instandhouding van de elektrische centrales** in het binnenland waren geraamd op SRD 5.000.000,- in 2012. Van dit bedrag is SRD 4.140.345,- gerealiseerd.

BELEIDSGEBIED Mijnbouw

Eind 2010 is de commissie **Ordening Goudsector** ingesteld. Deze commissie heeft in het planjaar 2012 in totaal SRD 14.486.000,- gerealiseerd. Tot ultimo juni 2013 is er een bedrag van SRD 12.650.100,- van de geraamde uitgaven van in totaal SRD 26.149.000,- gerealiseerd.

In dit kader is de Mineral Processing school in de opstartfase en deze zal op verschillende niveaus opleidingen in de mijnbouwsector aanbieden.

Er is een anti-kwikcampagne in ontwikkeling om gouddelvers in het binnenland en bij de verwerking van goud betrokken personen in Paramaribo en daarbuiten bewust te maken van de schade die kwik in het milieu veroorzaakt. Er zullen in de toekomst alleen milieuvriendelijke methoden worden toegepast.

Na de inleidende fase werden goudzoekers en andere belanghebbenden in de goudsector opgeroepen zich te registreren. Deze registratie had tot doel meer specifieke informatie te verzamelen, met het oogmerk in aanmerking komende belanghebbenden een registratiekaart te verstrekken, waarmee zij in voorkomende gevallen gebruik kunnen maken van bepaalde overheidsfaciliteiten. Hieronder worden gedecentraliseerde diensten van de Overheid verstaan. De bedoelde diensten worden ondergebracht in zogenoemde Mijnbouw Service Centers (MSC's). Belangrijke doelen zijn de Overheid dichterbij de mensen te brengen en het centraal gezag te herstellen. De delfstoffenoverrenkomsten met IamGold en Newmont zijn door de DNA goedgekeurd.

Van de geraamde uitgaven van SRD 2.400.000,- voor het **Bauxiet Instituut Suriname** in 2012 is SRD 1.499.880, gerealiseerd. In 2013 is tot en met juni een bedrag van SRD 575.885,- aan subsidie verstrekt aan het Bauxiet Instituut Suriname. Met het ter beschikking stellen van deze middelen zijn deeltaken van het ministerie die ondergebracht zijn bij dit kerninstituut, uitgevoerd.

1.2.15 MINISTERIE VAN RUIMTELIJKE ORDENING, GROND- EN BOSBEHEER

De bijgestelde begroting van het ministerie van Ruimtelijke Ordening, Grond- en Bosbeheer voor de uitvoering van de beleidsprogramma's **Grondaankoop, Verkaveling, Stichting Bosbeheer en Bostoezicht** (SBB) en het Glis bedroeg in 2013 totaal SRD 31.500.000,-. Van dit bedrag is SRD 22.400.000,- gerealiseerd.De bestedingen ten laste van de beleidsprogramma's in de eerste zes maanden van het planjaar 2013 hebben geresulteerd in een uitgavenpost van SRD 7.293.000,-.

BELEIDSGEBIED Grondbeleid

De beleidsmaatregel **Grondaankoop** heeft als doel het aankopen van grond met eventuele opstallen ten behoeve van overheidsinstellingen en verkavelingsprojecten. In 2012 is er ten laste van deze beleidsmaatregel SRD 9.629.000. uitgegeven. Hoewel voor het planjaar 2013 een bedrag van SRD. 10.000.000,- is begroot voor de aankoop van gronden, zijn er tot ultimo juni geen uitgaven gepleegd. De beleidsmaatregel **Institutionele Versterking Grondbeheer** heeft een doel : het bestuderen van de taken van de verschillende instanties m.b.t. ruimtelijke planning en ordening, het concipiëren van een wet voor de ruimtelijke ordening voor RGB en het samenstellen van structuur- en bestemmingsplannen voor bepaalde regio's. Voor deze maatregel is in 2013 een bedrag van SRD 1.400.000,- begroot. Voor de beleidsmaatregel **Institutionele Versterking Grondbeheer** is tot ultimo juni 2013 SRD 543.000,- uitgegeven van het totaal begrote bedrag van SRD 2.100.000,- voor 2013.

De beleidsmaatregel **Verkaveling** heeft als activiteiten: het landelijk inventariseren van verkavelingsprojecten die nog niet ontsloten zijn, het landelijk in kaart brengen van beschikbare domeingronden en het bevorderen van een stabiele huisvestingssector. In 2012 is er ten laste van deze

beleismaatregel SRD 1.291.000,- uitgegeven. Tot ultimo juni 2013 is nog geen geld besteed voor deze maatregel van het totaal begrote bedrag van SRD 7.500.000,-.

BELEIDSGEBIED Bosbeleid

De begroting voor de **Stichting Bosbeheer en Bostoezicht (SBB)** in het planjaar 2012 bedroeg SRD 11.475.000,- , wat voor 100% is besteed.

Tot ultimo juni van het planjaar 2013 heeft het Ministerie subsidie verstrekt aan de Stichting Bosbeheer en Bostoezicht voor een bedrag van SRD 6.000.000,-. Dit bedrag is besteed aan de training van het aanwezige kader, het uitvoeren van controlewerkzaamheden en de uitbreiding van veldposten.

De **Stichting Natuurbehoud Suriname** heeft per ultimo juni 2013 SRD 500.000,- aan subsidie ontvangen, terwijl het **Jan Starke Opleidings- en Ontspanningscentrum** een bedrag van SRD 250.000,- heeft ontvangen.

1.2.16 MINISTERIE VAN LANDBOUW VEETEELT EN VISSERIJ

De investeringen besteed via het Ministerie van Landbouw Veeteelt en Visserij in het eerste halfjaar van 2013 ter realisatie van de voornemens opgenomen in het kader van de verschillende beleidsgebieden lopen op tot het bedrag van SRD 14.439.000,-. Van dit bedrag is SRD 2.623.000,- besteed aan subsidieverstrekking aan parastatale bedrijven.

BELEIDSGEBIED Agrarische Sector

Tot eind juni heeft het onderzoeksinstituut **ADRON** (SNRI) voor SRD 1.867.000,- aan subsidie ontvangen. In het eerste halfjaar heeft ADRON de verstrekking van origineel zaad aan de zaaizaadboeren verruimd tot 280 ton. De laboratoriumfaciliteiten van het onderzoeksinstituut zijn verbeterd en het kiemplasma en de zaadcollectie zijn ververst en vermeerderd. Naast de reguliere onderzoeksactiviteiten als kruising en selectie, is gewerkt aan voorlichting, training en verbetering van de communicatie met de landbouwers. Tevens is er een programma van start gegaan voor de ontwikkeling van drooglandrijstrassen voor de hoog gelegen gebieden in de oude kustvlakte.

Het staatsbedrijf **Alliance** houdt zich bezig met de productie van citrus, waaronder sinaasappel en grape fruit. De onderneming heeft voor het eerste halfjaar 2013 subsidie ontvangen tot het bedrag van SRD 618.000,-. In het eerste halfjaar zijn naast de reguliere onderhoudswerkzaamheden en verjonging van de citrusaanplant ook andere gewassen verbouwd. Voor de verkoop van deze gewassen zijn er overeenkomsten aangegaan met derden. De aanschaf van twee kleine machines voor onderhoud en productie zijn in deze periode gerealiseerd.

De **Stichting Landbouw Ontwikkeling Commewijne** (SLOC) heeft in 2013 tot eind juni SRD 138.000,- aan subsidie ontvangen. Met deze middelen is het elektriciteitesnet ten behoeve van de kwekerij

uitgebereid en zijn de interne wegen voorzien van een zand- en schelplaag. Daarnaast is er ook een tuinbouwkas opgezet om de groeiprocessen van diverse groentesoorten te observeren.

De **Stichting Nationale Parken** is belast met het beheer van de Cultuurtuin aan de Letitia Vriesdelaan. In het kader van dit beleidsprogramma zijn in het eerste halfjaar van 2013 diverse maatregelen getroffen. Onder andere is er voor het beheer van de Cultuurtuin een nieuw bestuur geïnstalleerd, de infrastructuur is gedeeltelijk ter hand genomen, inventarisatie van de voorkomende soorten is gemaakt en zijn nieuwe cultivars in de tuin geplant.

Ter uitvoering van de beleidsmaatregel **Cultuurtechnisch Onderhoud** zijn diverse cultuurtechnische projecten uitgevoerd ter onderhoud van zowel de natte als droge infrastructuur in de agrarische productiegebieden. In 2012 en de eerste helft van 2013 is ter implementatie van deze beleidsmaatregel respectievelijk SRD 8.159.000,- en SRD 3.349.000,- besteed.

In het kader van de beleidsmaatregel **Bouwwerkzaamheden** zijn de kantine en het kantoor van de tuinlieden op het hoofdkantoor opgezet. In het district Saramacca zijn zowel te La Poule als te Dirkshoop een beheerderswoning opgezet, terwijl bij het eerstgenoemde eveneens een kantoorfaciliteit is opgeleverd. In de districten Paramaribo, Wanica en Saramacca is een aanvang gemaakt met de bouw van kantoren en beheerderswoningen. De omgeving van de kantoren is verhard en er zijn parkeerruimtes aangelegd. Het SAIS gebouw is uitgebreid. Op deze post is 2012 en tot ultimo juni 2013 respectievelijk SRD 1.758.000,- en SRD 211.000,- besteed.

In het kader van de realisatie van het beleidsprogramma **Landaanwinning en Ontginning** is in 2012 het bedrag van SRD 856.000,- besteed aan rehabilitatiewerkzaamheden aan de zwampkerende dam in het district Coronie. In 2013 heeft de finale oplevering inzake de rehabilitatiewerkzaamheden aan de zwampkerende dam Coronie plaatsgevonden. Thans is een aanvang gemaakt met de studie voor de bouw van een overlaat en inlaatwerken op de zwampkerende dam.

Ter implementatie van het beleidsprogramma **Reactivering Waterschappen** is in 2012 voor een bedrag van SRD 990.000,- besteed aan de rehabilitatie van waterschappen Corantijnpolder en is de voorstudie inzake het waterschap Europolder-Noord afgerond, terwijl de voorstudie van waterschap Henar is aangevangen. In het eerste halfjaar van 2013 is er in hetzelfde kader SRD 1.280.000,- besteed. Hierbij zijn rehabilitatie van waterschap Corantijnpolder en van waterschap Europolder-Noord technisch opgeleverd. De rehabilitatiewerken waterschap Henarpolder zijn aanbesteed en is de voorbereidingsstudie van de waterschappen Bruto & Nannipolder, Wasima, Clarapolder en Paradise & Longmay aangevangen.

Het beleidsprogramma **Institutionele Vormgeving** heeft in 2012 SRD 1.229.000, - gesoupeerd. In dit kader zijn samen met de bestedingen van SRD 2.137.000,- gedurende het eerste halfjaar van 2013 de navolgende projecten gerealiseerd:

- Het permanente kantoorgebouw van CAHFSA, alsook van AGVIS zijn in aanbouw.
- Begeleiding van landbouwproducenten op het toepassen van GLOBAL GAP-richtlijnen wordt gecontinueerd.
- Herstructurering proeftuinen middels aanschaf technische uitrusting en opzet nieuwe gebouwen op de proeftuinen Dirkshoop en La Poule.

- 3 tuinbouwkassen opgezet voor onderzoek en demonstratie.
- Aanvang gemaakt met de bouw van een nieuwe beheerderwoning op proeftuin Boma en een nieuw kantoorgebouw te Tijgerkreek West.
- Verbetering infrastructuur proeftuinen.
- Trainingen voor het personeel van het residulaboratorium.

In het kader van de uitvoering van de beleidsmaatregel **Stimulering Landbouwsector** zijn verschillende projecten uitgevoerd voor zowel kwalitatieve als kwantitatieve productieverhoging. De uitgevoerde projecten zijn zeer uiteenlopend doch essentieel voor de agrarische productie. In dit kader is ruime aandacht besteed aan voorlichting en training van zowel induviduele landbouwers als binnen landbouwbedrijven, aanmaak van plantmateriaal, stimulering tuinbouwkassenproductie , erfcultures, landbouwontwikkeling binnenland, agrotoerisme en bijenteelt.

Ten behoeve van deze projecten is in 2012 en het eerste halfjaar van 2013 respectievelijk SRD 3.101.000,- en SRD 752.000,- besteed.

Het statistisch rapport en de thematische rapporten van de **Vijfde Landbouwtelling** zijn afgerond. De resultaten worden dit jaar gepubliceerd. Ter uitvoering van het Surinaams Agrarisch Informatie Systeem (SAIS) worden FAO-missies verwacht. Tevens worden voorbereidingen getroffen om het SAIS te koppelen aan het Geografisch Informatie Systeem (GIS). In het kader hiervan zal een GPS-training verzorgd worden. De jaarlijkse groente en fruit survey is uitgevoerd en de gegevens zijn verwerkt. Er is reeds een aanvang gemaakt met de analyse hiervan.

Ter implementatie van de beleidsmaatregel **Kennis** zijn via onderzoek voorlichtingsbehoeften van de agrariërs gepeild. Aan de hand van de resultaten is een trainingsprogramma opgezet om een optimaal functionerende voorlichtingsdienst te realiseren. Landbouwers en voorlichters zijn getraind inzake veilig werken met bestrijdingsmiddelen en landelijk is er een training cassaveteelt verzorgd.

In het kader van het beleidsprogramma **Stimulering private sector** is de training Agro Ondernemerschap verzorgd met als algemeen doel bij agrariërs het ondernemerschap (verder) te ontwikkelen. In het eerste halfjaar van 2013 zijn 68 agrariërs van de districten Marowijne, Commewijne en Para getraind. Thans is de training in Brokopondo gaande.

In het kader van de implementatie van de beleidsmaatregel **Landbouwinfrastructuur en exportpromotion** is de studie voor de Packing House en de bouw van de laboratoria (residu en veterinair) voor voedselveiligheid in volle gang. Het VKI wordt fysiek gebouwd te Bethesda, terwijl de overige laboratoria aan de Letitia Vriesdelaan zullen verrijzen. Ter uitvoering van deze projecten is in 2012 SRD 28.275.000,- besteed. Per juni 2013 is voor deze beleidsmaatregel SRD 1.409.000,- uitgegeven. Deze laboratoria zijn een onmisbare schakel in de productieketen en van vitaal belang voor de export van agrarische producten.

In het kader van het beleidsprogramma **Agrarische Ontwikkeling Binnenland** zijn er in verschillende dorpen voorlichtings- en trainingsprogramma's afgewerkt. Zowel de productiestructuur als de voorziening

van zaaizaad en plantmateriaal zijn projectmatig aan de orde geweest. In 2012 is er SRD 537.000,- besteed in dit beleidsprogramma.

In het kader van de ontwikkeling van het beleidsprogramma **Veehouderij** zijn diverse projecten uitgevoerd in 2012, hetgeen heeft geresulteerd in de besteding van een bedrag van SRD 3.629.000,-. Het ging in deze om de volgende projecten:

- Bouw eerste melkcollectorcentrum Reeberg.
- Vermeerderingsstation verkoopt 270 rammen aan producenten die daarmee hun veestapel verbeteren.
- Afbouw en inrichting in voorbereiding slachthuis Nickerie.
- Nieuwbouw veeteeltkantoor Paramaribo in aanbouw
- Opleiding van 17 keurmeesters is gestart.
- Consultant bereids aangevangen met het schrijven van concept wetgevingsproducten.
- Opleiding AHA wordt voorbereid.
- Nieuwe rechtsvorm in het kader van verzelfstandiging in voorbereiding staatsboerderij.
- Bouwactiviteiten voor verbetering infrastructuur Staatsboerderij.

Per ultimo juni 2013 is in dit kader SRD 2.678.000,- besteed aan projecten. De resultaten worden als volgt samengevat:

- Gebouw eerste melkcollectorcentrum op de Staatsboerderij opgeleverd.
- Vermeerderingsstation herkauwers.
- Afbouw en inrichting slachthuis Nickerie.
- Nieuwbouw veeteeltkantoor Paramaribo bouwkundig opgeleverd.
- Nieuwbouw kantoor Nickerie aanbesteed.
- Aanpassing wetgevingsproducten.
- Opleiding Animal Health Assistance voorbereid en 17 keurmeesters opgeleid.
- Continuering bouwactiviteiten voor verbetering infrastructuur Staatsboerderij.
- Voorbereiding kwaliteitsonderzoek rauwe melk.
- GAP-trainingen verzorgd.
- HACCP-trainingen verzorgd aan vleeswinkels en vleesverwerkende bedrijven.
- Voorbereiding haalbaarheidstudies voor grootschalige slachtvee- en melkproductie.
- Voorbereiding aanschaf identificatiemiddelen voor landbouwhuisdieren

In het beleidsgebied **Visserij** is in 2012 het bedrag van SRD 2.527.000,- besteed aan projecten voor duurzame ontwikkeling en export binnen het visserijgebeuren. De genoemde investeringen leidden tot de volgende resultaten:

- Afbouw modelvisrokerij Commewijne.
- Voortzetting bouw modelvisrokerij Nickerie.

- Bouw van het viskeuringslaboratorium te Bethesda.
- Voorbereiding concept Aquacultuurwet en herziene Visserijwet.
- Opstart aquacultuur onderzoeks- en kweekstation op nieuwe locatie.
- Implementatie van de visserijsurvey.
- Voorbereiding reorganisatie visserijcentra.
- Implementatie van de voorwaarden van ICCAT (non contracting party).
- Intensievere controle op de naleving van de visvergunningsvoorwaarden.
- Fish Disease Monitoring Tor goedgekeurd door FAO en start implementatie.
- Start nationale meetings binnen het CLME project.

Gedurende het eerste halfjaar van 2013 zijn de navolgende projecten gerealiseerd:

- Modelvisrokerij Nickerie is opgezet.
- Bouw van het viskeuringslaboratorium is afgerond en is een aanvang gemaakt met de inrichting.
- Opstart aquacultuur onderzoeks- en kweekstation i.h.k.v Public Private Partnership.
- Aanvang reorganisatie visserijcentra.
- Draft Nationaal Strategie en beleid voor ontwikkeling Aquacultuur sector gereed.
- Draft “National Aquatic Animal Healht Strategy” is gereed.
- Oplevering aanmeersteiger te Visserij Centrum Commewijne heeft plaatsgevonden.
- Concept Aquacultuur wet gereed.
- Training aan stakeholders in “Risk Analysis in aquaculture” verzorgd.

1.2.17 MINISTERIE VAN REGIONALE ONTWIKKELING

Door het Ministerie van Regionale Ontwikkeling zijn belangrijke investeringen gepleegd ter implementatie van de beleidsprogramma´s van het Ministerie. In dit kader is per ultimo juni 2013 een bedrag van SRD 17.347.467,- besteed.
Voor het dienstjaar 2012 is door het Ministerie van Regionale Ontwikkeling voor implementatie van de beleidsprogramma´s een bedrag van SRD 31.095.000,- besteed**.**

BELEIDSGEBIED Bestuur en Justitie

De uitvoering van het **Decentralization and Local Government Strengthening Program** is in volle gang. Het beleidsprogramma heeft als doel versterking van de capaciteit van de verschillende districtsbesturen bij het proces van decentralisatie en wordt gefinancierd door de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB). Per ultimo juni 2013 is aan dit project SRD 475.000.- uitgegeven.

Op de **districtsbegroting** van de gedecentraliseerde, gecertificeerde districten **Wanica**, **Para, Commewijne, Marowijne, Nickerie,Paramaribo, Sipaliwini, Saramacca, Coronie en Brokopondo** is in dit kader een bedrag van SRD 6,295.291**,-** uitgegeven aan lokale projecten.

In het kader van het decentralisatieproces is **Radio Boskopu,** dat onder de stafafdeling Voorlichting en Burgerparticipatie ressorteert, voorzien van moderne apparatuur en de nodige faciliteiten voor een bedrag van SRD 125.331,-

Voor de verdere professionalisering van de Bestuursdienst is door uitvoering van het beleidsprogramma **Instituut Bestuurs Ambtenaren voor Suriname (IBAS)** een aantal projecten uitgevoerd, waaronder het verzorgen van opleidingen, cursussen en trainingen voor de Bestuursdienst, waaraan SRD 355.118**,-** is besteed.

HOOFDBELEIDSGEBIED Welzijn

Onder dit beleidsgebied valt de beleidsmaatregel **Dorpsontwikkeling**, waarbij middelen zijn opgebracht om kleinschalige projecten te financieren in het kader van de geïntegreerde ontwikkeling van achtergestelde gebieden in de districten en het binnenland in samenspraak met de lokale gemeenschappen. Hieraan is een bedrag van SRD 7.000,- besteed tot ultimo juni 2013.

Het programma **Waterschappen** heeft onder meer als doel het ontwikkelen en faciliteren van de agrarische sector. Tot ultimo juni 2013 is een bedrag van SRD 6.798.250**,-** besteed aan het uitvoeren van projecten van dit beleidsgebied.

Stichting Fonds Ontwikkeling Binnenland (SFOB) die een belangrijk beleidsinstrument van het Ministerie van Regionale Ontwikkeling is, heeft als doel de economische achterstand van de in het binnenland woonachtige bevolkingsgroepen weg te werken en heeft voor het uitvoeren van haar projecten tot ultimo juni 2013 een bedrag van SRD 2.200.000,- besteed.

BELEIDSGEBIED Ruimtelijke Ordening en Milieu

Voor het uitvoeren van de **bouwkundige werkzaamheden,** in het kader van de ontwikkeling van bestuurscentra, zijn diverse werkzaamheden uitgevoerd in de verschillende districten, waarbij tot ultimo juni een bedrag van SRD 192.000,- is gerealiseerd.

Voor het uitvoeren van onderhouds-, renovatie- en uitbreidingswerkzaamheden in het kader van het beleidsgebied **Onderhoud van gebouwen en terreinen,** is tot ultimo juni een bedrag van

SRD 296.000,- gerealiseerd.

Beleidsgebeid Grondenrechten en traditioneel gezag

In het kader van de erkenning van de tribale rechten en het evalueren van mogelijkheden ter regulering en/of **versterking van het traditioneel gezag** zijn diverse activiteiten uitgevoerd, zoals het houden van krutu's en seminars, waaraan een bedrag van SRD 603.000**,-** is besteed tot ultimo juni 2013.

2. ONTWIKKELINGSPLAN 2014

2.1 ONTWIKKELINGSPLAN 2014 NAAR FINANCIERINGSBRON

Voor implementatie van de beleidsmaatregelen in het Ontwikkelingsplan 2014 bedragen de begrote ontwikkelingsinvesteringen ca. **SRD 4.752.317.000,-**

In tabel 2.1 is een overzicht weergegeven van de begroting van het totaal aan beleidsmaatregelen in meerjarenkader voor de periode 2014 t/m 2018, waarbij alle voor deze begroting relevante financieringsbronnen zijn opgenomen.

Het aandeel van de Overheid in de financiering van beleidsmaatregelen in het begrotingsjaar 2014 is **90,3 %.** Belangrijke ontwikkelingspartners in 2014 zijn de IDB(1,3 %) en China (5,8 %).

Tabel 2.1 Ontwikkelingsplan 2013 in Meerjarenkader naar Financieringsbron (x SRD 1000)

Financieringsbron	Raming 2013		Raming 2014		Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018
		%						
Agence Francaise de Development (AFD)	30013	0.6	19185	0.4	0	0	0	0
China	158203	3.4	273992	5.8	300000	186250	16100	0
Europese Ontwikkelings Fonds	0	0	0	0	0	0	0	0
IDB	170150	3.6	63750	1.3	50944	31457	26971	26986
India	18370	0.4	1000	0	0	0	0	0
IsDB	0	0	8000	0.2	0	0	0	0
Lokale Financierders	0	0	37700	0.8	0	0	0	0
NHAS	16359	0.3	20946	0.4	20946	20946	20946	20946
Overige	61096	1.3	35438	0.7	40000	40000	40000	40000
Overheid	4250198	90.3	4291577	90.3	4483503	4635499	5013128	5260606
Pan American Health Org	599	0	599	0	0	0	0	0
UN organisaties total	482	0	130	0	0	0	0	0
UNDP	465	0	20	0	0	0	0	0
UNEP	17	0	110	0	0	0	0	0
Unicef	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	**4705470**	**100**	**4752317**	**100**	**4895393**	**4914152**	**5117145**	**5348538**

Bron: Stichting Planbureau Suriname

Tabel 2.2 Ontwikkelingsinvesteringen 2014 naar financieringstype in Meerjarenkader (x SRD 1000)

Financieringstype	Raming 2013		Raming 2014		Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018
		%		%				
Lening	424514	9.0	433901	9.1	389944	256707	82071	65986
Overheid	4261294	90.6	4293980	90.4	4483503	4635499	5013128	5260606
Schenking	19662	0.4	24436	0.5	21946	21946	21946	21946
Totaal	**4705470**	**100**	**4752317**	**100**	**4895393**	**4914152**	**5117145**	**5348538**

Bron:Stichting Planbureau Suriname

Tabel 2.2 geeft een overzicht van Ontwikkelingsplan 2014 naar financieringstype. Het aandeel van de geraamde overheidsmiddelen stijgt in absolute termen tot ca. SRD 4.293.980.000,-, doch procentueel blijkt deze een lichte daling van 0.2% ten opzichte van 2013 te vertonen. Vergeleken met Ontwikkelingsplan 2013 is het aandeel van de schenkingen en van de leningen, elk met 0,1% toegenomen.

Ontwikkelingsplan 2014 naar GIPS-sector

In tabel 2.3 blijkt bij de vergelijking van de GIPS-sectoren van Ontwikkelingsplan 2013 en 2014 de relatieve toename van allocaties ten behoeve van Infrastructuur, Productief en Sociaal. De allocaties voor de sectoren Infrastructuur en Productief zijn respectievelijk gestegen van 45,9 % in 2013 naar 48,0 % in 2014 en van 9.5% in 2013 naar 10,9% in 2014. Voor de sector Sociaal is een lichte stijging voorzien van 26,3 % in 2013 naar 27,5 % in 2014.

Tabel 2.3 Ontwikkelingsinvesteringen 2014 naar GIPS sectoren in Meerjarenkader (x SRD 1000)

Sector	Raming 2013		Raming 2014		Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018
		%		%				
Government	859364	18.3	649139	13.7	262044	261275	255848	253384
Infrastructuur	2160930	45.9	2280372	48.0	2903136	2860024	2986318	3099194
Productief	446081	9.5	517549	10.9	448421	448830	445975	446359
Sociaal	1239095	26.3	1305257	27.5	1281792	1344023	1429004	1549601
Totaal	**4705470**	**100**	**4752317**	**100**	**4895393**	**4914152**	**5117145**	**5348538**

Bron: Stichting Planbureau Suriname

Tabel 2.4 Ontwikkelingsinvesteringen 2014 naar regio/district in Meerjarenkader (x SRD 1000)

District/Regio	Uitgaven 2012 %	Raming 2013 %	Raming 2014	Raming 2014 %	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018
Paramaribo	6.6	6.0	267935	5.6	257239	260803	275344	295125
Wanica	0	0	1500	0	1575	1654	1736	1823
Nickerie	0.2	0.4	19000	0.4	19950	20948	21994	23094
Saramacca	0	0	1000	0	1050	1103	1158	1216
Coronie	0	0	1000	0	1050	1103	1158	1216
Commewijne	0.1	0.1	3584	0.1	3659	3738	3820	3907
Marowijne	0.1	0	1500	0	1575	1654	1736	1823
Para	0.1	0	1500	0	1575	1654	1736	1823
Brokopondo	3.3	3.8	178000	3.7	189655	189708	189763	189821
Sipaliwini	0.2	0.1	5000	0.1	5250	5513	5788	6078
Meerdere regio's	1.9	5.8	243795	5.1	507757	495990	487717	484129
Nationaal	87,4	83.7	4028503	84.8	3905058	3930284	4125195	4338483
Totaal	**100**	**100**	**4752317**	**100**	**4895393**	**4914152**	**5117145**	**5348538**

Bron: Stichting Planbureau Suriname

De in tabel 2.4 aangegeven ontwikkelingsinvesteringen naar Regio in Meerjarenkader werden in Jaarplan2010 voor het eerst gepresenteerd. Vergeleken met 2012 is in 2013 een afnemend aandeel van Nationaal te zien ten gunste van andere meer specifieke gebiedseenheden, terwijl voor 2014 een lichte stijging is waar te nemen.

Tot de hoge allocatie voor Nationaal dragen bij de beleidsmaatregelen en programma's in de sociale sfeer die de totale bevolking als doelgroep hebben. Hieronder vallen algemene maatregelen voor Gezondheidszorg, Onderwijs, en Sociale zekerheid.

Vooralsnog biedt de wijze van beschrijving van beleidsmaatregelen en programma's niet voldoende ruimte om de regio van implementatie hiervan af te leiden. Bij vergroting van de regio informatie op uitvoeringsniveau van de beleidsmaatregels en programma's, zal het Planbureau in staat zijn meer inzicht en een juister beeld van de investeringen naar regio te verschaffen en hierdoor de monitoring voor het bereiken van een evenwichtige regionale spreiding van de sociaal- economische ontwikkeling beter kunnen ondersteunen.

Ontwikkelingsplan 2014 naar investeringscategorie

In tabel 2.5 is het Ontwikkelingsplan in meerjarenkader per investeringscategorie weergegeven. Bij vergelijking van de investeringscategorieën van Ontwikkelingsplan 2013 en 2014 blijkt dat de **investeringen, onderzoek en inputsvoorzieningen** lichtelijk zijn gestegen, doch een lichte daling is waar te nemen in het gereserveerde budget voor het treffen van **wettelijke voorzieningen** van diensten en voor **institutionele versterking**.

Tabel 2.5 Onwikkelingsinvesteringen 2014 naar investeringscategorie in Meerjarenkader (x1000 SRD)

Categorie	Raming 2013		Raming 2014		Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018
		%		%				
Input	888424	18.9	900605	19.0	885631	910208	943892	989555
Institutionele versterking	728044	15.5	696166	14.6	698575	801654	824006	860696
Investering	2815859	59.8	2872602	60.4	2950771	2897946	3041573	3188595
Onderzoek	64756	1.4	86367	1.8	136153	79570	82016	82581
Wettelijke maatregel	208387	4.4	196577	4.1	224263	224774	225658	227111
Totaal	**4705470**	**100**	**4752317**	**100**	**4895393**	**4914152**	**5117145**	**5348538**

Bron: Stichting Planbureau Suriname

2.2 ONTWIKKELINGSPLAN 2014 NAAR MINISTERIE EN BELEIDSGEBIED

In Tabel 2.6 wordt een overzicht verschaft van de ontwikkelingsinvesteringen naar ministerie voor uitvoering van Ontwikkelingsplan 2014 in meerjarenkader. Hierbij is voor vergelijking de begroting van 2013 geplaatst. Het betreft alle beleidsmaatregelen, ongeacht financieringstype of financieringsbron. Voor het planjaar 2014 bedraagt de raming voor de uitvoering van beleidsmaatregelen SRD **4.752.317.000,-**

De beleidsmaatregelen worden in de navolgende paragrafen toegelicht, waarbij een gedetailleerde beschrijving van de begrote uitgaven voor 2014 wordt gegeven. Meer detail per ministerie wordt gegeven in bijlage 1.

Tabel 2.6. Ontwikkelingsinvesteringen 2014 naar ministerie in Meerjarenkader (x SRD 1000)

Ministerie	Raming 2013		Raming 2014		Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018
		%		%				
ATM	6774	0.1	4867	0.1	9076	9200	9460	9460
Binnenlandse Zaken	491631	10.4	562431	11.8	652992	600202	601377	601477
Buitenlandse Zaken	50900	1.1	42700	0.9	44835	47078	49903	52897
Defensie	30720	0.7	14592	0.3	19701	22212	30775	30775
Financiën	1270035	27.0	1220627	25.7	714164	799974	787015	775458
Handel en Industrie	8675	0.2	8675	0.2	10816	10816	10816	10816
Justitie en Politie	53791	1.1	40625	0.9	51095	52655	55925	62310
Landbouw, Veeteelt en Visserij	144178	3.1	144178	3.0	144178	144178	144178	144178
Natuurlijke Hulpbronnen	399368	8.5	402519	8.5	691055	618830	608480	606480
Onderwijs	408562	8.7	468987	9.9	493572	541886	622762	746145
Openbare Werken	786135	16.7	809278	17.0	1078632	1059098	1165008	1251506
ROGB	47600	1.0	35750	0.8	35750	35750	35750	35750
Regionale Ontwikkeling	71663	1.5	70713	1.5	74250	77968	81858	85953
Sport en Jeugdzaken	53610	1.1	44585	0.9	49464	54302	59788	65762
Sociale Zaken	652234	13.9	660137	13.9	636909	636909	636909	636909
TCT	55759	1.2	55759	1.2	55759	55759	55759	55759
Volksgezondheid	173835	3.7	165894	3.5	133145	147245	161382	176903
Totaal	**4705470**	**100**	**4752317**	**100**	**4895393**	**4914152**	**5117145**	**5348538**

Bron: Stichting Planbureau Suriname

2.2.1 MINISTERIE VAN FINANCIEN

De begroting voor de uitvoering van de beleidsmaatregelen 2014 voor het **Ministerie van Financiën** wordt geraamd op SRD 1. 220.627.000,-, waarvan SRD 1.172.889.000,- ten behoeve van het directoraat Financiën, SRD 37.000.000,- ten behoeve van het directoraat Belastingen en SRD 10.738.000,- ten behoeve van het directoraat Ontwikkelingsfinanciering.

Voor dit dienstjaar zijn uitgaven gepland voor de uitvoering van beleidsmaatregelen onder de hoofdbeleidsgebieden Bestuur & Justitie, Economie en Veiligheid & Internationaal beleid.

HOOFDBELEIDSGEBIED Bestuur & Justitie

Het Ministerie van Financiën zal onder het hoofdbeleidsgebied **Bestuur & Justitie** c.q. het beleidsgebied **Bestuur** in het kader van het programma **Public Sector Reform** maatregelen treffen die onder andere gericht zijn op de institutionele versterking van het overheidsapparaat en op de implementatie van Performance Management. Betreffende maatregelen omvatten:

Capaciteitsopbouw, die gericht is op het investeren in Human Capital middels specifieke opleidingen en trainingen voor het personeel van de directoraten Financiën en Belastingen. Het doel dat wordt nagestreefd met genoemde trainingen is verbetering van de interne bedrijfsvoering en monitoring van het financieel proces, verbetering van de interne en externe samenwerking, evenals vergroting van de efficiëntie bij de uitvoering van werkzaamheden. Onder deze beleidsmaatregel zijn, voor wat betreft het directoraat Belastingen, tevens opgenomen de kosten voor voorlichting en training betreffende de nieuwe fiscale maatregelen, inclusief de nieuwe belastingwet- en regelgeving, evenals de kosten die gepaard gaan met de introductie van de Belasting op de Toegevoegde Waarde (BTW) en een Code of Conduct & Ethics.

De kosten voor de capaciteitsopbouw ten behoeve van het personeel van de directoraten Financiën en Belastingen zijn voor 2014 geraamd op respectievelijk SRD 1.500.000,- en SRD 2.500.000,-. Genoemde bedragen zullen uit eigen middelen worden gefinancierd.

HOOFDBELEIDSGEBIED Economie

Het Ministerie van Financiën zal onder het hoofdbeleidsgebied **Economie** c.q. het beleidsgebied **Financiële ontwikkeling**, maatregelen treffen die onder andere gericht zijn op verbetering van de credit rating van Suriname, verbetering van de planning, verhoging van de efficiëntie in het beheer van de overheidsfinanciën, verhoging van de effectiviteit en efficiëntie bij de inning van inkomsten, effectieve benutting van de beschikbare financieringsmiddelen voor ontwikkelingsprojecten en integrale belastinghervorming. Betreffende maatregelen omvatten:

Automatisering, directoraat Financiën: hierbij gaat het onder andere om de aankoop van computer hard- en software, de betaling van licenties op software, de aanschaf van een nieuw systeem, Freebalance, dat de mogelijkheid biedt tot een modern financieel en management informatie systeem (IFMIS). Het is de bedoeling dat alle ministeries worden aangesloten op het systeem. Deze investeringen zijn gericht op

onder andere het verbeteren van werkprocessen, zodat de beschikbaarheid van actuele en betrouwbare financieel-economische data, wordt versneld. Voor de Automatisering is voor 2014 een bedrag ad. SRD 10.000.000,- geraamd. Daarvan zal SRD 2.000.000,- uit eigen middelen en SRD 8.000.000,- middels een lening van de Inter-American Development Bank (IDB) worden gefinancierd.

Het beschikbaarstellen van middelen voor de personeelskosten en exploitatie van het **Bureau voor de Staatsschuld** of **Suriname Debt Management Office (SDMO)**. De middelen zijn nodig voor adequate invulling van de taken van het SDMO in het kader van het overheidsbeleid met betrekking tot de Staatsschuld, zoals is geregeld in de Wet op de Staatsschuld van 19 maart 2002 SB 2002 no. 27. Voor de betaling van personeelskosten en de exploitatie van genoemd bureau is voor 2014 een bedrag ad. SRD 1.202**.**000,- geraamd, dat uit eigen middelen zal worden gefinancierd.

Het beschikbaarstellen van middelen voor betaling vanwege in opdracht van de Overheid casu quo het Ministerie van Financiën verrichte controlewerkzaamheden bij ministeries en parastatale bedrijven en instellingen, personeelskosten en exploitatie van de **Centrale Landsaccountantsdienst (CLAD**) en de betaling van consultants. Voor de personeelskosten, exploitatie, betaling van consultants en de dienstverlening naar de Overheid casu quo het Ministerie van Financiën, is voor 2014 een bedrag ad. SRD 5.099.000,- begroot, dat uit eigen middelen zal worden gefinancierd.

Het reserveren van middelen voor **Rentes en Aflossingen** inclusief provisie- en transferkosten. Het doel hiervan is om middels de betaling van rente op en de aflossing van leningen, de Staatsschuld op een wettelijk aanvaardbaar niveau te houden. De middelen voor de betaling van rente op en de aflossing van leningen zijn voor 2014 geraamd op SRD 285.000.000,-. Deze middelen zullen volledig uit eigen inspanningen worden opgebracht.

Bijdrage ter stimulering van ontwikkelingsprojecten. Hierbij betreft het de reservering van de middelen ten behoeve van woningbouw en de exploitatiekosten voor de werkgroep Huisvesting. Verder zijn er middelen gereserveerd voor het Paranam Industrial and Commercial Park (PICP) en andere ontwikkelingsprojecten. Voor 2014 is het bedrag geraamd op SRD 312.858.000,-. Dit bedrag wordt uit eigen middelen gefinancierd.

Bijdrage aan innovatie Agro-Processing N.V. Voor de dekking van de operationele kosten en het plegen van de investering in de startfase, biedt de Staat een financiële bijdrage van SRD 2.000.000,- in 2014. Het gaat in deze om de verwerking van cassave tot producten bestemd voor de export.

Suppletie Overheidsbijdrage Pensioenfonds gericht op het aanvullen door de Overheid van het tekort bij het Pensioenfonds als gevolg van de aanpassing van pensioenen, waardoor het bedrag aan in te houden pensioenpremies niet voldoende is om de overheidspensioenen uit te betalen. Voor 2014 is het geraamde bedrag aan suppletie Overheidsbijdrage Pensioensfonds gelijk aan SRD 115.000.000,-. Genoemd bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

Beheer en toezicht staatsfinanciën, welk een programma is dat onder andere gericht is op het op realistische ramingen baseren van de Meerjaren Beleidsbegroting (MJBB), met de focus op resultaatgerichte projecten/programma's, een nieuwe comptabiliteitswet, herziening van de budgetclassificatie en verbetering van de inkomstenramingen en van de interne controle. Met de

implementatie van genoemde programmaonderdelen is reeds in 2011 en 2012 gestart. Voor 2014 is het geraamde bedrag ten behoeve van het programma Beheer en toezicht staatsfinanciën gelijk aan SRD 8.000.000,-. Genoemd bedrag zal middels een lening van de IDB worden gefinancierd.

Renovatie en nieuwbouw kantoorgebouwen, directoraat Financiën, gericht op het renoveren van kantoorgebouwen voor Financiën. Voor 2014 is het geraamde bedrag voor de renovatie en nieuwbouw van kantoorgebouwen gesteld op SRD 2.830.000,-. Dit bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd. Voor de **aankoop van een nieuw kantoorgebouw** voor het directoraat Financiën is een bedrag opgenomen van SRD 3.500.000,- in 2014.

Beveiliging directoraat Financiën. Uitgaand van moderne standaarden, zullen de gebouwen die ressorteren onder het directoraat Financiën worden beveiligd. In dit verband moet worden gedacht aan camera- en elektronische beveiliging, evenals andersoortige beveiliging. Voor 2014 is het geraamde bedrag voor beveiliging gesteld op SRD 400.000,-. Dit bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

Bijdrage Investment & Development Corporation Suriname (IDCS). De IDCS is een staatsbedrijf waarvan alle aandelen in handen zijn van de Overheid. Genoemd bedrijf is opgericht met het doel: buitenlandse investeringen aan te trekken, joint ventures met buitenlandse bedrijven aan te gaan en te opereren als one stop window voor de sectoren mijnbouw, energie, toerisme en landbouw. Voor de bijdrage IDCS is voor 2014 een bedrag ad SRD 7.500.000,- geraamd. Genoemd bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

Bijzondere Voorziening Rampen. Ter beheersing en bestrijding van eventuele rampen levert de Staat een bijdrage van SRD 3.000.000,- in 2014.

Staatsparticipatie in de goudindustrie. De staat heeft een overeenkomst gesloten met de goudmaatschappijen Iamgold en Newmont op 6 juni 2013, waavoor zij op 13 april 2013 goedkeuring heeft gekregen van de Nationale Assemblee. In de deal is opgenomen dat de deelname van de staat in de investeringen ca. USD 123,8 miljoen zal bedragen met een tegenwaarde van SRD 414.730.000.

In 2014 is een bedrag gereserveerd van SRD 415.000.000,- om de overeenkomst na te leven.

Automatisering, **directoraat Belastingen**. De introductie van de belasting op de toegevoegde waarde (BTW) vereist de aanschaf van een nieuw automatiseringssysteem, evenals van benodigde hardware en randapparatuur. Om de werkzaamheden van de douane efficiënter en effectiever te doen uitvoeren, is het noodzakelijk dat er enkele scans worden aangekocht. Daarnaast is het belangrijk dat de apparatuur regelmatig wordt onderhouden. Voor de automatisering is voor 2014 een bedrag ad. SRD18.500,- geraamd, Waarvan een bedrag ad. SRD 15.000.000,- middels een lening van de IDB en de rest ad. SRD 3.500.000,- uit eigen middelen wordt gefinancierd.

Ondersteuning van de **Fiscale Controle Binnenland**, door het geven van voorlichting en het ondernemen van verschillende expedities naar de goudvelden in multidepartementaal verband. De uitgaven betreffen de Fiscale Controle Binnenland in het kader van de ingezette ordening van de kleinschalige goudsector. In 2014 zullen expedities worden opgevoerd en hiertoe zijn de kosten geraamd op SRD 400.000,-. Dit bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

De beveiliging kantoorgebouwen, gericht op het opvoeren van de beveiliging van kantoorgebouwen onder beheer van het directoraat Belastingen. In dit verband moet worden gedacht aan camera-, elektronische en andere soorten van beveiliging van onder meer de containerscan op het Nieuwe Havencomplex. De uitgaven betreffende de beveiliging van kantoren, inclusief de beveiliging van de containerscan, zijn voor 2014 geraamd op SRD 250.000,-. De financiering van deze maatregel zal uit eigen middelen geschieden.

Introductie nieuwe fiscale wet- en regelgeving. In het kader van de hervormingen op het gebied van de overheidsfinanciën en gegeven de veranderingen op economisch gebied c.q. in de samenleving is het noodzakelijk dat de bestaande fiscale wet- en regelgeving wordt aangepast aan de vereisten van de tijd. Dit is een van de voorwaarden voor succesvolle hervorming van de Belastingdienst en de overheidsfinanciën. De uitgaven voor de introductie van nieuwe fiscale wet- en regelgeving zijn voor 2014 geraamd op SRD 2.000.000,-. De financiering van deze maatregel zal uit eigen middelen geschieden.

Modernisering/verzelfstandiging van de belastingorganisatie. De modernisering en verzelfstandiging van de belastingorganisatie omvat onder andere de overgang van de Belastingdienst in een belastingautoriteit. Deze overgang gaat gepaard met de evaluatie, het herschrijven en opstellen van processen en procedures. Om dit proces te begeleiden zullen consultants worden aangetrokken. Voorts zullen trainingen worden verzorgd. De uitgaven voor de modernisering en verzelfstandiging van de belastingorganisatie zijn voor 2014 geraamd op SRD 3.000.000,-. Dit bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

Renovatie en nieuwbouw kantoorgebouwen, directoraat Belastingen. Renovatie van gebouwen en decentralisatie van de dienstverlening naar de districten zijn belangrijk voor de verbetering van de dienstverlening naar de samenleving. In dat kader zal de laatste fase voor de opzet van units voor de afdeling Klantenservice worden opgeleverd en zullen voorbereidingen worden getroffen voor de opzet van een centraal kantoorgebouw voor de gehele Belastingsdienst. De kosten voor renovatie en nieuwbouw kantoorgebouwen zijn voor 2014 geraamd op SRD 3.000.000,-. Dit bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

Renovatie en nieuwbouw dienstwoningen, directoraat Belastingen. In dit kader zullen renovatiewerkzaamheden aan de dienstwoningen worden voortgezet en zullen dienstwoningen die niet meer op een verantwoorde wijze kunnen worden gerenoveerd, middels nieuwbouw worden vervangen. Voor 2014 is het geraamde bedrag voor renovatie en nieuwbouw dienstwoningen gesteld op SRD 1.500.000,-. Dit bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

Aanschaf kantoorgebouwen, directoraat Belastingen. Ter facilitering van een aantal diensten is het noodzakelijk gebleken een kantoorgebouw te kopen. Hiervoor is een bedrag van SRD 5.580.000,- uitgetrokken in 2014, welk uit overheidsmiddelen zal worden gefinancierd.

Het beschikbaarstellen van middelen voor personeelskosten en exploitatie van de **Stichting Algemeen Bureau voor de Statistiek (ABS)**. Met het beschikbaarstellen van de middelen wordt beoogd deeltaken van het Ministerie onder andere op het gebied van dataverzameling, die ondergebracht zijn bij dit

kerninstituut, uit te laten voeren. Voor de betaling van personeelskosten en de exploitatie van genoemd instituut is voor 2014 een bedrag ad. SRD. 7.266.000,- uitgetrokken.

Ondersteuning van **het Censusprogramma**. Een van de belangrijkste databronnen van de Stichting Algemeen Bureau voor de Statistiek (Stg. ABS) is de algemene volks- en woningtelling. De kosten voor de census zijn begroot op circa USD 5 mln en omvatten kosten voor budgetonderzoek, financiële administratie en monitoring & evaluatie. Voor 2014 is in het kader van het censusprogramma een bedrag ad SRD 702.000,- gereserveerd. Betreffend bedrag zal uit de lening van de IDB ten behoeve van het censusprogramma worden gefinancierd.

Activiteiten in het kader van sociaaleconomische ontwikkelingen. Het betreft onder andere het microkredietenprogramma, accountantscontrole, IntEnt en institutionele versterking bij implementatie Rio conventies. Voor de activiteiten in het kader van sociaaleconomische ontwikkelingen is voor 2014 een bedrag van SRD 2.270.000 geraamd. Betreffend bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

Donorcoördinatie. De maatregel wordt uitgevoerd onder leiding van het Directoraat Planning en Ontwikkelingsfinanciering. Er zal een effectieve donorcoördinatie gevoerd worden om beleid te formuleren ten aanzien van diversificatie van de ontwikkelingspartners. Voor 2014 is het geraamd bedrag SRD 500.000,-, welk uit eigen middelen zal worden gefinancierd.

2.2.2 MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft ten behoeve van de ontwikkelingsinspanningen voor het planjaar 2014 een bedrag van SRD 42.700.000,- geraamd. Voor dit begrotingsjaar zal het Ministerie zich concentreren op de beleidsgebieden Ontwikkelingsdiplomatie, Regionale Samenwerking, Internationale Samenwerking en Immigratiebeleid als onderdeel van het hoofdbeleidsgebied Veiligheid en Internationaal beleid.

HOOFDBELEIDSGEBIED Veiligheid en Internationaal Beleid

BELEIDSGEBIED Ontwikkelingsdiplomatie

In de interacties met andere landen, regionale en internationale organisaties zal de realisatie van de nationale ontwikkelingsdoelen centraal staan, indachtig het beleidsuitgangspunt dat het buitenlands beleid zal dienen ter ondersteuning van beleidsgebeiden die essentieel zijn voor de nationale ontwikkeling, met bijzondere aandacht voor: landbouw, mijnbouw, gezondheidszorg, rurale ontwikkeling, armoedebestrijding, bescherming van het milieu, onderwijs, toerisme, voedselzekerheid, bescherming van opkomende bedrijven en industrieën, binnenhalen van kapitaalstromen en effecten van klimaatsverandering. Deze ontwikkelingsgerichte diplomatie zal gericht zijn op effectiviteit en productiviteit van onze interacties als bijzondere impuls voor de ontwikkelingsdiplomatie en het vestigen en onderhouden van bilaterale relaties in het kader van de Zuid-Zuid samenwerking op het hoogste niveau. Deze demarches hebben inmiddels reële potenties in beeld gebracht, onder andere op het gebied van de ontwikkeling van de landbouw, industrie en infrastructuur.

In 2014 zal als onderdeel van het programma **Ontwikkelingsdiplomatie** de samenwerking met de **grens- en buurlanden** gericht zijn op de verdere implementatie van gemaakte afspraken met het oog op de versnelde verwezenlijking van de nationale ontwikkelingsdoelen. Als gevolg van de behoefte van Suriname om indachtig het principe van goed nabuurschap en onder meer uit veiligheidsoverwegingen in de ruimste zin des woords, goede betrekkingen te hebben met Brazilië, Guyana, Frans Guyana en Venezuela, zal het beleid ten opzichte van deze landen ook in deze beleidsperiode speciale aandacht genieten.

Op het gebied van Veiligheid zullen de samenwerkingsprogramma's met de buurlanden op politiegebied verder worden verdiept. De defensierelaties met de grens- en buurlanden zullen worden gecontinueerd en verdiept en ten behoeve van een effectievere aanpak van de grensoverschrijdende criminaliteit, zoals drugsgerelateerde criminaliteit, illegale visserij, mensenhandel, mensensmokkel en terrorisme in de regio, zullen ordehandhaving en gerechtelijke samenwerking met de grens- en buurlanden worden geïntensiveerd.

Suriname heeft voor de oplossing van haar grensgeschillen met Guyana en Frans Guyana een nationale grenscommissie ingesteld die deze integraal zal aanpakken.

Speerpunt in de relatie met Brazilië is de verdere ontwikkeling van de agrarische sector van Suriname in het kader van het voornemen om de voedselschuur van het Caribisch gebied te worden. In deze beleidsperiode zal verdere invulling gegeven worden aan de agro-ecologische zonering die Suriname in staat zal stellen zijn landbouwarealen zo effectief mogelijk te exploiteren. In het beleid naar Brazilië toe zal een verdere intensivering plaatsvinden in de bestaande samenwerkingsrelatie op de volgende gebieden: onderwijs, volksgezondheid, openbare veiligheid en drugspreventie, defensie, geologie, handel en energie. Er zal een verdere verdieping plaatsvinden van de samenwerking met de staat Pará, Brazilië, op het gebied van handel en toerisme. De samenwerking op het gebied van de infrastructuur moet resulteren in de aanzet tot de fysieke ontsluiting van Suriname ten opzichte van Brazilië en de overige landen van Zuid-Amerika, hetgeen zal bijdragen tot realisatie van de economische, sociale, culturele en politieke brugfunctie die Suriname wenst te vervullen tussen het Zuid-Amerikaans continent en het Caribisch Gebied. Brazilië wordt samen met de Volksrepubliek China gezien als strategische partner bij de implementatie van enkele van de grote infrastructurele projecten die in deze planperiode zullen worden uitgevoerd.

In de relatie met Guyana zal in deze beleidsperiode verdere uitbreiding van de bestaande samenwerking op het gebied van visserij, sport, bestrijding van criminaliteit en veiligheid, onderwijs, landbouw, energie, watervoorziening, milieu en houtverwerking plaatsvinden. Een van de belangrijkste speerpunten in het buitenlands beleid naar Guyana toe is de bouw van een brug over de Corantijnrivier en de creatie van additionele aanmeerfaciliteiten ten behoeve van het personen- en goederenverkeer.

De focus in het beleid naar Frankrijk toe is gericht op een snelle en makkelijke markttoegang voor Surinaamse producten naar de Europese Unie en de Franse Antillen. In verband met de gezamenlijke aanpak van de uitdagingen en problemen in het grensgebied Albina-St.Laurent is een overlegmechanisme, de *River-Council,* in het leven geroepen. Middels dit mechanisme zullen de nodige impulsen worden gegeven voor het scheppen van duurzame werkgelegenheid in het grensgebied en

daarbij continuering en uitbreiding van het marktaandeel van Surinaamse landbouwproducten uit het Marowijnegebied in Frans Guyana en op de Franse Antillen. Op het hoogste niveau zal over een van de prioriteiten van de regering in het beleid naar Frankrijk toe worden onderhandeld, te weten een vaste oeververbinding tussen beide landen ten behoeve van handel en toerisme met Frans Guyana en het noorden van Brazilië.

Er zal een aanvang worden gemaakt met de implementatie van een integraal Masterplan **v**oor een versnelde ontwikkeling van beide oevers van de grensrivier.

De samenwerking met de Bolivariaanse Republiek Venezuela in de sectoren olie, visserij, landbouw, mijnbouw, telecommunicatie en woningbouw, zal worden gecontinueerd.

De besprekingen inzake de nieuwe visserijovereenkomst zullen gefinaliseerd worden.

De beleidsmaatregel **Bilaterale betrekkingen,** welke in het komend planjaar 2014 zal worden uitgevoerd voor een bedrag ad SRD 2.000.000,- , heeft als doelgroep China, Nederland, India en Indonesië.

De activiteiten in het kader van deze beleidsmaatregel hebben betrekking op de grens- en buurlanden alsmede de betrekkingen met landen uit diverse continenten en regio's waar Suriname vriendschappelijke relaties mee onderhoudt. Deze activiteiten moeten ertoe leiden dat de samenwerkingsrelatie met de verschillende landen intensiever wordt en nieuwe opties geëxploreerd zullen worden.

Naast de betrekkingen met de grens- en buurlanden onderhoudt de Republiek Suriname bilaterale betrekkingen met meer dan 100 landen in de wereld, verspreid over haast alle continenten en regio’s.

In 2014 zullen de bilaterale betrekkingen met een aantal van deze landen verder worden verbreed op basis van politieke, economische en strategische belangen, wederzijds voordeel en respect, verdere materialisering van de aanwezige ontwikkelingspotentie en het leveren van een concrete bijdrage aan de realisatie van de ontwikkelingsdoelen. Ook kunnen bilaterale betrekkingen worden aangegaan met andere landen in dit zelfde kader.

In 2014 zal Suriname blijven zoeken naar nieuwe samenwerkingsgebieden in Europa.

In 2014 zal de samenwerking met China worden voortgezet op het gebied van landbouw, waarbij gestreefd wordt naar de opzet van een research en development demonstratie center.

De bilaterale samenwerking met India vindt hoofdzakelijk plaats binnen het samenwerkingsmechanisme van de Gemengde Commissie Suriname-India.

Op het gebied van **Multilaterale betrekkingen**, waarvoor in 2014 een bedrag van SRD 4.000.000,- is begroot, zal het accent gelegd worden op de naleving van de algemeen aanvaarde principes zoals vastgelegd in de handvesten van de Verenigde Naties (VN) en de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS). De politieke dialoog in het kader van de Non-Aligned Movement (NAM) zal gecontinueerd worden, terwijl de samenwerking in het raamwerk van de Organisation of Islamic Cooperation (OIC) geïntensiveerd zal worden. In NAM-verband zal een actieve bijdrage worden geleverd met betrekking tot vraagstukken van internationale aard, waaronder de hervorming van de Verenigde Naties en haar instituten, ontwapening en internationale veiligheid alsmede non-proliferatie van

massavernietigingswapens. De inspanningen van Suriname op deze fora voor het bereiken van gezamenlijke strategieën inzake klimaatsverandering en duurzaam bosbeleid, zullen met het oog op de gemaakte afspraken tijdens de Rio+20 Summit in 2012, voortgezet worden.

Actieve participatie zal plaatsvinden in de vergaderingen van de ACP Raad van Ministers tot het verkrijgen van inzichten met betrekking tot projecten en programma's welke passen binnen het uitgestippeld regeringsbeleid.

BELEIDSGEBIED Regionale Samenwerking

Met betrekking tot de **Regionale Integratie** zal Suriname in 2014 actief participeren in de regionale en bi-regionale samenwerkingssystemen. De mogelijkheden voor verdere uitdieping van het bestaande samenwerkingsverband tussen respectievelijk de Zuid-Amerikaanse en Pacifische regio (ASPA) en de Zuid-Amerikaanse en Afrikaanse regio (ASA) zullen in kaart gebracht worden.

Continuering en uitvoering van afspraken voortvloeiend uit de China Caribbean Consultation Mechanism en de China Caribbean Economic & Trade Cooperation Forum, die tot doel hebben de technische en economische samenwerking tussen China en de Caribische landen te bevorderen, zal plaatsvinden.

Als lid van het Forum voor Samenwerking tussen Zuid-Amerika en Oost-Azië (FEALAC), zal Suriname in 2014 actief participeren in de reguliere High Officials vergaderingen met het oog op de potentiële voordelen uit deze samenwerking met landen van zowel de Zuid-Amerikaanse als de Aziatische regio.

In IIRSA-verband zal de rehabilitatie en oplevering van de Oost-West verbinding in 2014 krachtig ter hand worden genomen. De gesprekken betreffende de brugverbinding met Guyana en Frans Guyana zullen worden voortgezet.

De post van Secretaris-Generaal van de Organisatie van het Verdrag voor Amazonische Samenwerking (ACTO) zal door Suriname ingenomen worden voor een periode van 3 jaar. Het proces tot heractivering van de ACTO Permanente Nationale Commissie zal worden voortgezet en de werkzaamheden zullen geïntensiveerd worden met als doel effectieve implementatie van de ACTO-doelstellingen zoals opgenomen in de Strategische Agenda 2010-2018.

Suriname zal actief participeren in de reguliere en buitengewone ministeriële en Delegates vergaderingen en Summits, met het oog op de invulling van het voorzitterschap van UNASUR in in de periode juli 2013 – juni 2014.

Vakministeries zullen betrokken worden voor actievere deelname aan sectorale vergaderingen op het gebied van economie en handel, productie, cultuur en sociale en institutionele issues. De deelname van Suriname in dit samenwerkingsverband zal gericht zijn op het vervullen van een brugfunctie tussen beide subregio's. De genoemde activiteiten ter implementatie van de regionale integratie zullen in 2014 resulteren in een geraamde besteding van SRD 8.500.000,-.

BELEIDSGEBIED Immigratiebeleid

Het Ministerie heeft ten laste van de beleidsmaatregel **Migratie- en personenverkeer** een bedrag van SRD 1.000.000,- geraamd. De activiteiten met betrekking tot Consulaire zaken en Migratie over het dienstjaar 2014 lopen synchroon met het beleid gericht op de beheersing van de migratiestromen als gevolg van de groei in het internationaal reisverkeer en de ordening van het personenverkeer welke prioriteit geniet in deze regeerperiode. Deze activiteiten omvatten: de instelling van een Interdepartementale Commissie speciale Migratie programma's ten behoeve van Chinezen, Indiërs, Afrikanen, Haïtianen en risicogroepen; kosten in het kader van het Border Management System; training in het tegengaan van mensen- en drugshandel alsook de handel in illegale wapens; bijwonen van een Internationale Conferentie omtrent Migratie en Consulaire aangelegenheden. Ook zal het consulair beleid met als doel de coördinatie van alle consulaire activiteiten van Suriname, nationaal evenals internationaal, worden gecontinueerd.

BELEIDSGEBIED Internationale Samenwerking

De **Internationale Ontwikkelingssamenwerking** zal als instrument ingezet worden om een gunstig klimaat te creëren voor de ontwikkeling in zowel stad, district als binnenland. Door gerichte onderhandelingen en samenwerkingsverbanden zal zowel financiële als technische hulp verkregen kunnen worden uit samenwerkingsverbanden, die de precondities voor investeringen, productie en handel kunnen helpen verbeteren en zodoende zullen leiden tot zowel economische als sociale ontwikkeling van Suriname en de mens. De Regering onderkent het feit dat gebruik dient te worden gemaakt van alle mogelijkheden binnen de bi- en multilaterale samenwerkingsverbanden op zowel technisch als financieel vlak om ontwikkeling, handel en productie positief te stimuleren en daarmede bij te dragen aan het vergroten van Suriname's verdiencapaciteit en ontwikkeling van de individuele burger. Het aanboren van financieringsbronnen middels internationale ontwikkelingssamenwerking is van eminent belang. Derhalve zal bijzondere aandacht worden geschonken aan een gerichte coördinatie, gestuurd door de prioriteitssectoren van ontwikkeling aangegeven door de regering om zodoende efficiëntie en effectiviteit van ontwikkelingsfinanciering te kunnen garanderen. Het beleid ten aanzien van de internationale ontwikkelingssamenwerking zal in 2014 gericht zijn op de verbreding en/of diversificatie van samenwerkingsrelaties. Hierbij zullen met name de samenwerkingsmogelijkheden binnen de Caricom, Zuid- Amerika, Latijns-Amerika en Azië verder worden uitgebouwd. De samenwerking tussen Suriname en Frankrijk zal voor wat betreft de samenwerking met Europa, de belangrijkste spil vormen. De samenwerking met de VN- organisaties en de OAS zal verder worden gestructureerd, met name op het gebied van technische samenwerking voor duurzame ontwikkeling.

Het Ministerie zal in het planjaar 2014 verdere initiatieven ontplooien ter uitbreiding van de diplomatieke betrekkingen met diverse landen; voorbereidingen zullen worden getroffen voor het opzetten van Consulaten Generaal in onder andere Belem (Brazilië) en te Springlands (Guyana). Identieke inspanningen zullen worden gepleegd op het Europese vasteland.

Voorts zal het Ministerie de beleidsmaatregel **Internationale onderhandelingen** in het komend planjaar uitvoeren voor een bedrag ad SRD 100.000,-. Bij de acties die met internationale samenwerking en

internationale handel te maken hebben gaat het om het behalen van optimale voordelen en resultaten uit samenwerkingrelaties en het vergroten van het marktaandeel van Surinaamse producten in het internationaal handelsgebeuren, ter ondersteuning van de nationale ontwikkeling. Deze acties hebben voornamelijk te maken met participatie in reguliere vergaderingen op het gebied van de internationale samenwerking en de bevordering van de handel alsmede training en opleiding van personeel.

Voorts zullen gerichte handelsmissies worden georganiseerd in samenwerking met de werkarmen van het Ministerie in het buitenland. Er zal tevens gewerkt worden aan een country profile van Suriname in samenwerking met het bedrijfsleven en toerisme- en cultuurorganisaties. Bovenvermelde activiteiten staan in het licht van de handelsbevordering en dienen tevens als herbevestiging van de authentieke Surinaamse landkaart.

Het beleid ten aanzien van het **opzetten van ambassades en consulaten** in landen en steden die van strategisch belang zijn voor de ondersteuning van de nationale ontwikkeling, zal in 2014 worden voortgezet. Het voornemen bestaat om in 2014 ambassades in zowel Argentinië als Equatoriaal Guinee op te zetten alsmede een Consulaat-generaal in Springlands, Guyana. De betreffende investeringen zullen in 2014 leiden tot een uitgavenpost van SRD 1 . 1 0 0 . 000,-.

HOOFDBELEIDSGEBIED Economie

BELEIDSGEBIED Economische Planning, Ontwikkeling en Investeringen

Ten aanzien van **Beleidsonderzoek, planning en capaciteitsversterking**, waarvoor in het planjaar 2014 SRD 1.000.000,- zal worden geïnvesteerd, zal gewerkt worden aan de instelling van het Instituut voor Strategische Studies, dat studies zal verrichten en adviezen uitbrengen aan de Minister van Buitenlandse Zaken aangaande onderwerpen die van belang zijn voor het buitenlands beleid van de Republiek Suriname. Ook zullen inspanningen gepleegd worden om via het forum van 'Ambassadeurs Overleg' recente en relevante informatie te ontvangen en uit te wisselen. Gewerkt zal worden aan de opstelling van een Reglement voor de Buitenlandse Dienst, waarin de rechten en plichten van elke diplomatieke functionaris zullen zijn opgenomen.

Tenslotte heeft het Ministerie de beleidsmaatregel **Residentiële kosten van lokale en buitenlandse vertegenwoordigingen** gepland voor een bedrag ad SRD 25.000.000,-. Onder deze beleidsmaatregel wordt verstaan aanschaf, onderhoud en reparatie van vestigingen voor lokale en buitenlandse vertegenwoordigingen. In het komend planjaar 2014 zullen de kanselarijen te New York, Washington en Miami worden gekocht.

2.2.3 MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

Voor het planjaar 2014 zijn de ontwikkelingsinspanningen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken geraamd op SRD 562.431.000,-. Het aandeel van de directoraten in de begroting is respectievelijk: Algemene Zaken 72%, Binnenlandse Zaken 22% en DNA 6%. De inspanningen zullen onder meer gericht

zijn op de beleidsmaatregelen: Welvaartsbevordering, Institutionele Versterking Kabinet President, Opzet Kustwacht Suriname, Onderstanden, Nieuwbouw en Herinrichting DNA en Verkiezingen.

Per beleidsgebied worden de uit te voeren activiteiten van de totaal drieëndertig maatregelen in de respectievelijke volgorde van directoraten beschreven: Algemene en Binnenlandse Zaken en De Nationale Assemblee.

BELEIDSGEBIED Bestuur

Tot het subbeleidsgebied Hervorming Publieke Sector behoort de maatregel **Institutionele Versterking Kabinet Vice President**, die tot doel heeft het verhogen van de efficiëntie, de effectiviteit en de totale productie van de Overheid. Onder leiding van de Competitive Unit Forum Suriname wordt onder meer via wet- en regelgeving het investeringsklimaat verbeterd. Voor het planjaar zijn de uitgaven geraamd op SRD 4.500.000,-, die opgebouwd zijn uit SRD 325.000,- IDB schenkingsmiddelen en SRD 4.175.000,- overheidsbijdrage.

De maatregel **Overheidspersoneelsbeleid** valt ook onder het subbeleidsgebied Hervorming Publieke Sector. De Personeelswet, die is aangepast ten gevolge van de ingevoerde FISO-beloningsstructuur en de geplande institutionalisering van het directoraat Human Resource Management binnen de Overheid, zal na overleg met belanghebbenden in het laatste kwartaal van 2013 aan de Raad van Ministers en in het dienstjaar 2014 aan de DNA worden aangeboden. Het HRM-beleid zal gericht zijn op de optimale benutting en inzet van de menselijke hulpbronnen ten einde het overheidsapparaat doel- en resultaatgericht te doen functioneren. De bestedingen zijn geraamd op SRD 1.750.000,-.

Samengesteld uit SRD 765.000,- Overheidsbijdrage en SRD 335.000,- Wereldbankmiddelen wordt totaal SRD 1.100.000,- aan uitgaven in het planjaar geraamd voor de maatregel **Institutionele versterking Rekenkamer**. De activiteiten betreffen: het aantrekken van een Register Accountant ter ondersteuning van de voorzitter en secretaris van de Rekenkamer, de aanschaf van een TeamMate auditmanagement systeem en softwarepakket ter ondersteuning van de auditwerkzaamheden, continuering van trainig en bijscholing van het personeel en het vernieuwen van de verouderde airco's.

Middels het praktischer en transparanter maken van ruimten in het Dr.Ir. Frank Essedgebouw, het zogeheten Regeringsgebouw, worden deze ruimten na een opknap- en schilderbeurt volledig voorzien van de nodige inventaris verbandhoudend met de huidige technologische ontwikkelingen. In het voornoemd gebouw, dat gedeeld wordt met de Stichting Planbureau Suriname, is het Kabinet van de Vice President gehuisvest en vinden onder meer de wekelijkse vergaderingen van de Raad van Ministers plaats. De werkzaamheden binnen de maatregel **Gebouwelijke aanpassingen en inventaris Regeringsgebouw** zullen in het planjaar worden voortgezet en betreffen eveneens de vervanging van de twee liften voor een totaal bedrag van SRD 5.000.000,-.

Het kabinet van de Vice President heeft als staatsorgaan een achttal (8) beleidsmaatregelen in uitvoering, waaronder **Uitbreiding faciliteiten kabinet Vice President**. Daarnaast is dit kabinet ook verantwoordelijk voor enkele dienstonderdelen, zoals de Naschoolse Opvang en de aanmaak en verstrekking van basiszorgverzekeringspasjes. Voor het onderbrengen van enkele dienstonderdelen wordt reeds een pand

aangehuurd. Ten gevolge van de toegenomen activiteiten is er een tekort ontstaan aan werk- en vergaderruimten in het Regeringsgebouw, dat gedeeld wordt met de Stichting Planbureau Suriname. In het planjaar worden voorbereidingen getroffen voor de aankoop van een kantoorpand, waarvoor SRD 5.000.000,- wordt gereserveerd.

Ten einde de uitvoeringscapaciteit van het personeel duurzaam te versterken, zullen trainingen worden verzorgd door aan te trekken deskundigen binnen de maatregel **Institutionele Versterking Kabinet President**. Deze deskundigen zullen leiding geven aan geïdentificeerde processen ter verhoging van de efficiëntie en effectiviteit van het geheel overheidsgebeuren. De uitgaven zijn in het planjaar begroot voor SRD 55.000.000,-.

Ten laste van de maatregel **Subsidie Stichting Planbureau Suriname**, die voor het planjaar geraamd is op SRD 9.304.000,- zullen reguliere werkzaamheden, zoals het maken van macro-economische projecties en het vervaardigen van het Jaarplan 2015 worden uitgevoerd. Voorafgaand aan de realisatie van de verruimde taken, waaronder de implementering van een geïntegreerd planningsmechanisme en de voorgenomen activiteiten met betrekking tot de ruimtelijke planning, moeten de vacante functies op directie- en lager niveau worden ingevuld. Om het nationaal planningsproces in nauwere afstemming en samenspraak te doen verlopen, is een geïntegreerd planningsmechanisme noodzakelijk. Ten einde de locatie van het Regeringsgebouw en de directe omgeving onderdeel te maken van het regeringscentrum, zullen zwaardere eisen gesteld worden aan representativiteit en veiligheid. In dit kader zullen voorzieningen worden getroffen om het complex efficiënt aan te wenden, met als gevolg dat de beheerderswoning zal worden ontruimd en de technische ruimten optimaal zullen worden gebruikt.

Binnen de maatregel **Pre- en Postelectorale activiteiten** zal in het planjaar ten bedrage van SRD 20.000.000,- worden omgeschakeld van post- naar pre-electorale activiteiten. Middels het scheppen van randvoorwaarden, waaronder het instellen van verkiezingswerkgroepen en het institutioneel versterken van de betreffende verkiezingsactoren, wordt gestreefd naar verbetering van de verkiezingsorganisatie. Tot de overige voorwaarden behoren: het beheren van de kiezersadministratie, de aanmaak en verstrekking van ID- en oproepingskaarten, het herstellen, vernieuwen en plaatsen van straatnaamborden en het voorzien in verkiezingsmateriaal en meubilair.

De maatregel **Centraal Bureau voor Burgerzaken (CBB)** heeft ten doel zowel het verbeteren van de werkomstandigheden van de bureaumedewerkers, als de dienstverlening naar de burgers toe. Tot de activiteiten van het CBB behoren onder meer: het actualiseren van de bevolkingsadministratie, de opzet, renovatie en het onderhoud van de bureaus voor burgerzaken en modernisering van identiteitskaarten enerzijds en anderzijds het versterken en optimaliseren van de dienstverlening. De uitgaven zijn begroot voor SRD 9.015.000,-.

In het kader van goed bestuur wordt binnen de maatregel **Management Regelgeving** juridisch instrumentarium tot stand gebracht door het onderdirectoraat Juridische Aangelegenheden en Regelgeving ter vergroting van de rechtstatelijke kwaliteit en verbetering van overheidsfunctioneren. Het onderdirectoraat zal middels het aantrekken van personeel en de aanschaf van literatuur institutioneel worden versterkt. De bestedingen zijn geraamd op SRD 30.000,-.

Door het gehele verkiezingsproces rechtvaardig, accuraat en met een grote toegankelijkheid te doen verlopen, zorgt het **Onafhankelijk Kiesbureau (OKB)** voor waarborging van de rechtsstaat en beleving van de democatie voor elke Surinamer. Enkele onderdelen zijn: het trainen van OKB-leden en toezichthouders en het houden van seminars en workshops in het binnenland. De uitgaven zijn begroot voor SRD 680.000,-.

De maatregel **Renovatie en uitbreiding gebouwen hoofdkantoor Binnenlandse Zaken** bestaat uit een viertal onderdelen, te weten: 1) nieuwbouw voormalig Volksmobilisatiegebouw ten bedrage van SRD 2.500.000,- 2) renovatie werkruimten Technische Dienst, Dossiervorming en de Bewakingsdienst voor SRD 450.000,- 3) het volledig bestraten van het terrein waarop het hoofdkantoor van het ministerie van Binnenlandse Zaken staat ten bedrage van SRD 500.000,- en 4) voortzetting renovatiewerkzaamheden aan het monumentaal gebouw van de afdeling Centrale Personeelsadministratie (CPA). Vanwege het beperkt budgetplafond van het ministerie van Openbare Werken zal in het planjaar alleen de renovatie van het CPA-gebouw ten laste worden gebracht van de begroting van voornoemd ministerie, terwijl de nieuwbouw lastens de begroting van het directoraat Binenlandse Zaken wordt gebracht. De totale besteding is geraamd op SRD 3.450.000,-.

Door het **Centraal Hoofdstembureau** (CHS) zal het nieuwe automatiseringssysteem voor de verwerking van de éénprocentregeling, de kandidaatstelling en de verkiezingsuitslag, verder worden ontwikkeld. Eveneens zal door het CHS een workshop worden gehouden voor de verkiezingsactoren, waarbij het gebruik van het automatiseringssysteem zal worden gedemonstreerd. De uitgaven zijn begroot voor SRD 150.000,-.

De maatregel **Institutionele versterking D.N.A** is in het planjaar begroot voor SRD 2.174.000,-. Activiteiten die tot de deskundigheidsversterkende en -bevorderende doelstelling behoren, zijn onder meer: het aanpassen van de personeelsstructuur, het trainen van districtsraadsleden en het personeel en het voor publicatie gereedmaken van handelingen. Enkele ICT-versterkende activiteiten zijn: aanschaf van diverse softwarelicenties, implementeren van streamingmogelijkheid, instellen van de digitale bibliotheek en het upgraden van medewerkers in ICT.

BELEIDSGEBIED Communicatie en Informatie

Voor het planjaar is de maatregel **Institutionele Versterking Nationale Voorlichtingsdienst (NVD)**, die onder de verantwoordelijkheid van het Kabinet van de Vice President valt, begroot voor SRD 1.000.000,-. Ter verbetering van de dienstverlening van overheidsvoorlichtingsafdelingen zal aanschaf van moderne radio- en televisieopname- en zendapparatuur in 2014 worden voortgezet, alsmede de training en bijscholing van alle ambtenaren binnen voornoemde voorlichtingsafdelingen.

De maatregel **E-Governance** behoort eveneens tot één der acht taakgebieden van het Kabinet Vice President. Om de maatregel een structureel karakter te geven, zal op het kabinet het directoraat e-Government worden ingesteld, dat uit een directeur, ondersteund door een secretariaat en drie coördinatoren zal bestaan. Het directoraat zal vanuit het kabinet de interne overheidsorganisatie en haar diensten elektronisch aansturen. Op ministrieel en interministrieel niveau zal via toegang tot

geautoriseerde bestanden informatie worden ingewonnen, data worden verzameld, verwerkt en verstrekt aan onder andere parastatalen, het bedrijfsleven en de burgerij. Binnen deze maatregel zullen betreffende overheidsambtenaren worden getraind en/of bijgeschoold. De uitgaven voor onder meer de aanschaf en installatie van moderne ICT-apparatuur zijn geraamd op SRD 5.000.000,-.

Uitgaande van het streven iedere burger op het gehele Surinaamse grondgebied te bereiken met overheidsinformatie via de staatsmedia, SRS en STVS, zullen uitbreidings- en vervangingsinvesteringen in moderne technologische apparatuur en infrastructuur bij voornoemde media worden gepleegd en wel via de maatregel **Vergroting bereikbaarheid Staatsmedia**. De bestedingen zijn begroot voor SRD 2.000.000,-.

Ten laste van de maatregel **Voorlichting** zal in het planjaar SRD 560.000,- worden besteed door de Communicatie Unit van het directoraat Binnenlandse Zaken. Enkele onderdelen zijn: de aanschaf van drie voertuigen voor de landelijke vastlegging van verkiezingsgerelateerde activiteiten, de aanschaf van kantoormeubilair, kantoor- en studioapparatuur en het vervaardigen van mediaproducties en drukwerk.

Een doelstelling van de maatregel **Informatie Technologie Binnenlandse Zaken** is het scheppen en/of voldoen aan de randvoorwaarden voor de uitvoering van de E-Governance strategie. Met het op te zetten ICT-netwerk zal de gelijknamige afdeling adviezen over gerelateerde activiteiten kunnen verschaffen, de in- en uitstroom van informatie kunnen monitoren en onderlinge data-eenheden van diverse afdelingen kunnen coördineren. De uitgaven zijn begroot voor SRD 500.000,-.

Ten laste van de maatregel **Voorlichting en Communicatie** van De Nationale Assemblée worden de volgende uitgaven gedekt: de uitzending van DNA-vergaderingen, de informatie-ontmoeting met de media, investering in voorlichtingsprogramma's en aanschaf van communicatieapparatuur. De bestedingen zijn geraamd op SRD 373.000,-

BELEIDSGEBIED Bevolkingspolitiek

De nieuwe maatregel **Bevolkingsbeleid, Integratie en Migratie** valt onder het beleidsgebied **Bestuur** en bevat de volgende activiteiten: het doornemen van studies en publicaties over bevolkingsbeleid, het houden van inburgeringsactiviteiten, het verrichten van onderzoek naar migrantengroepen en genaturaliseerden, het verzamelen van actuele demografische data en de aanschaf van vakliteratuur over inburgering en kantoorhulpmiddelen. Het bevolkingsbeleid behelst overheidsmaatregelen die bedoeld zijn om de omvang, groei, samenstelling en/of spreiding van de bevolking te beïnvloeden ten einde inzicht in en greep te hebben op de demografische ontwikkelingen. De uitgaven zijn begroot voor SRD 328.000,-.

BELEIDSGEBIED Wetenschap en technologie

De maatregel I**nnovatie centrum** betreft het Fab Lab Paramaribo dat in het kader van het technologiebeleid op initiatief van het Kabinet van de Vice President op dinsdag 18 juni 2013 voor bezoekers en gebruikers werd geopend. Met behulp van computergestuurde gereedschappen worden uitvindingen en vernieuwingen in een Fab Lab gefaciliteerd en binnen het bereik van individuen gebracht.

Tot de computergestuurde gereedschappen in het laboratorium behoren onder meer: de driedimensionale printer, de lasersnijder, de digitale freesmachine en de elektronicahoek. Het laboratorium leent zich als werkplaats voor digitale fabricage, waarbij haar kracht voornamelijk tot uitdrukking komt door de genoemde productiemachines in combinatie te gebruiken. Indien gebruikers hun inspanningen in het Fab Lab bundelen kan dat uiteindelijk leiden tot nieuwe producten en diensten om inkomsten mee te genereren. Voor het planjaar zijn de bestedingen geraamd op SRD 1.000.000,-.

BELEIDSGEBIED Cultuur

Naar budgetomvang zijn de onderdelen van de maatregel **Nationaal Archief Suriname (NAS)**, die voor het planjaar geraamd is op SRD 1.875.000,- als volgt: Professionalisering Archiefkader ten bedrage van SRD 625.000,-, Onderzoek SRD 510.000,-; Overbrenging archieven van ministeries naar het NAS voor SRD 480.000,-, internationale samenwerking ten bedrage van SRD 200.000,- en onderhoud nieuwbouw en terrein voor SRD 150.000,-. Tot de onderzoeksactiviteiten behoren: het inventariseren en verwerven van archieven uit het buitenland, het houden van migratie- en diasporaonderzoek en het vastleggen van de orale geschiedenis middels het interviewen van voor de historie relevante persoonlijkheden.

De maatregel **Eredienst** is getransformeerd tot de maatregel **Bureau Religieuze Aangelegenheden (BRA)** die in het planjaar begroot is voor SRD 440.000,-. De activiteiten zullen onder meer gericht zijn op verbetering van het netwerk met religieuze partners, mede door het bestand van geestelijken in 2014 met 30 uit te breiden. Ten behoeve van onderzoek en landelijke dataverzamelingsactiviteiten zal een voertuig worden aangeschaft. In het planjaar zal een tweede versie van de Religieuze wegwijzer worden uitgegeven. In het kader van deskundigheidsbevordering zullen vier lichtingen huwelijksambtenaren worden opgeleid en voor honderd (100) van deze ambtenaren of geestelijken zal een training worden verzorgd in het mede bestrijden van huiselijk geweld.

HOOFDBELEIDSGEBIED Welzijn

Ter bevordering van het welzijn van de Surinaamse bevolking, worden individuen en gezinnen die onvoldoende in hun levensonderhoud kunnen voorzien, waar nodig tegemoetgekomen met subject- en/of objectsubsidie via de beleidsmaatregel **Welvaartsbevordering**. Subsidie wordt verstrekt ter dekking van onder meer: de medische kosten, kosten voor elektriciteit, drinkwater en kookgas en openbaar en schoolvervoer. Met betrekking tot de medische kosten werd op 1 juli 2013 de Basis Zorgverzekering ingevoerd voor Surinamers van zestien jaar (16) en jonger en van zestig jaar (60) en ouder. De Basis Zorgverzekering is de voorloper van het Nationaal Zorgsysteem, dat in het eerste kwartaal van 2014 gedeeltelijk in werking zal treden. Dit zorgsysteem of sociaal zekerheidsstelsel, dat over een tijdbestek van vijf jaar feilloos moet werken, zal drie (3) componenten bevatten, met name een algemene ziektekosten verzekering, een algemene pensioenregeling en een algemeen verplicht minimumloon. Met het verzorgingssysteem zal elke Surinamer verzekerd zijn van gelijkwaardige, kwalitatieve gezondheidszorg en een redelijk pensioen. De uitgaven zijn geraamd op SRD 299.000.000,-.

Vanuit de maatregel **Bijdrage aan huishoudens** worden op basis van het Onderstandbesluit van 1957 onderstanden toegekend aan hen die in overheidsdienst hebben gefunctioneerd, maar vanwege de beperkingen door de wet opgelegd niet in aanmerking komen voor een pensioen. De uitkering geldt inclusief voor de weduwe/weduwnaar en de wezen van de vroegere landsdienaar. Een deel van het onderstandsbudget wordt besteed aan de medische voorziening van de rechthebbenden in de vorm van SZF-premieafdrachten. Conform de voorgestelde wijziging in de conceptwet Wijziging Wet Financiële Voorzieningen Ministers en Onderministers, zullen ook de ministers en onderministers die in de jaren ' 80 in de genoemde ambten hebben gediend, aanspraak maken op een pensioen en onderstand, met terugwerkende kracht naar januari 2011. Rekening houdend met voornoemde wetswijziging zal het betreffende bestand met vierentwintig (24) toenemen en navenant ook het budget, dat in het planjaar begroot is voor SRD 32.500.000,-.

Mede op basis van een nieuwe organisatiestructuur wordt het Nationaal Bureau Genderbeleid getransformeerd tot het **Bureau Gender Aangelegenheden (BGA)**, waarvan de bestedingen in het planjaar begroot zijn voor SRD 995.000,-. Deze maatregel is gericht op het optimaliseren van de gendergelijkheid en gelijkwaardigheid en bestaat uit een zestal onderdelen, die naar budgetomvang als volgt zijn gerangschikt: 1) beleidsbepaling SRD 575.000,- 2) beleidsondersteuning SRD 200.000,- 3) versterking personeel BGA SRD 115.000,- 4) coördinatie en monitoring SRD 100.000,- 5) herdenkingen SRD 70.000,- en 6) contributie internationale organisaties SRD 20.000,-.

BELEIDSGEBIED Interne Veiligheid

De maatregel **Institutionele versterking CIVD** is in het planjaar begroot voor SRD 3.500.000,- en behelst de volgende onderdelen: gedeeltelijke uitbreiding en vervanging van het wagenpark, aanschaf van diverse vaartuigen en de verbouwing van het aangekochte kantoorpand, dat dient als opslagruimte voor het rollend en vaarmateriaal.

Ten laste van de maatregel **Bijzondere aanschaffingen C.I.V.D. ter waarborging van de nationale veiligheid** zullen in het planjaar specifieke aanschaffingen worden gedaan verbandhoudend met onder meer het opruimen van explosieven en het werven van inlichtingen. De bestedingen zijn in het planjaar geraamd op SRD 14.000.000,-.

BELEIDSGEBIED Externe Veiligheid

De maatregel **Opzet Kustwacht Suriname**, dat in het planjaar begroot is voor SRD 49.500.000,-, is gericht op de institutionalisering en operationalisering van de Kustwacht Suriname (KWS) ter bestrijding van zeepiraterij. Met de aankoop van drie patrouillevaartuigen zullen ook de volgende onderdelen ter hand worden genomen: bouw en inrichting van het hoofdkwartier te Paramaribo inclusief een aanmeerfaciliteit, bouw van een basis te Boskamp en te Nieuw Nickerie. De basis in Nieuw Nickerie moet ook voorzien zijn van een aanmeerfaciliteit, een vliegbasis en transportmiddelen. Naast het verzorgen van interne opleidingen zal het maritiem vliegtuig ook worden overgenomen en gerepareerd en een helikopter worden aangeschaft.

BELEIDSGEBIED Internationale samenwerking

Uitgaven aan parlementaire vergaderingen onder meer in Zuid-Amerikaans verband komen ten laste van de maatregel **Internationale Betrekkingen** van De Nationale Assemblee. Deze vergaderingen zijn gericht op het verstevigen van de internationale betrekkingen en het intensiveren van de internationale parlementaire relaties. Voor het planjaar zijn de bestedingen geraamd op SRD 800.000,-.

BELEIDSGEBIED Milieu

Met ingang van het begrotingsjaar 2014 is de maatregel **Milieu bescherming en Milieu rehabilitatie** onder de administratieve verantwoordelijkheid geplaatst van het staatsorgaan Kabinet President. Middels het totstandbrengen van wet- en regelgeving en het uitoefenen van controle op de naleving daarvan, zullen sectorrichtlijnen worden ontwikkeld ter bescherming van het milieu. Een object voor bescherming is de ozonlaag, terwijl chemicaliën een gevaar voor mens en milieu kunnen vormen. Het doen van onderzoek, het verzorgen van trainingen en het ontplooien van bewustzijnsvergrotende activiteiten, zullen het inzicht in het milieuvraagstuk vergroten en het nemen van passende maatregelen bevorderen. De activiteiten in dit kader zijn in het planjaar geraamd op SRD 1.907.000,-, waarvan SRD 1.777.000,- ten laste van de Overheidsbegroting, SRD 20.000,- uit UNDP- en SRD 110.000,- uit UNEP-middelen.

BELEIDSGEBIED Infrastructuur

Voor een effectieve en efficiënte uitvoering van de vele parlementaire taken en verantwoordelijkheden is een grote behoefte ontstaan aan kantoorruimte. Het proces van voorbereidingen voor de opzet van een nieuw DNA-gebouw zal in 2014 via de maatregel **Nieuwbouw en Herinrichting DNA** worden voortgezet, waarvoor SRD 30.000.000,- is begroot.

2.2.4 MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VOLKSONTWIKKELING

De ontwikkelingsinvesteringen van het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling zijn voor het planjaar 2014 geraamd op SRD 468.987.000,-. Deze investeringen zullen gepleegd worden ten behoeve van het hoofdbeleidsgebied Onderwijs, Wetenschap en Cultuur. Voor Onderwijs zijn de investeringen geraamd op SRD 460.987.000,- ten behoeve van de uitvoering van programma's ter verbetering van bereikbaarheid en effectiviteit van het onderwijs op alle niveau's, onderzoek en ontwikkeling. De investeringen zijn onder meer gericht op structuur- en onderwijsinhoudelijke vernieuwing, bij- en herscholing van onderwijsgevenden en bureaupersoneel, decentralisatie van het onderwijs en bouw, renovatie en inrichting van onderwijsfaciliteiten.

De investeringen voor Cultuur bedragen SRD 8.000.000,- en zijn gericht op behoud en bescherming van ons cultureel erfgoed, het ontwikkelen en toegankelijk maken van kunst- en cultuuronderwijs en het stimuleren en ontwikkelen van kunst- en cultuurproductie. Voorts zullen in 2014 inspanningen worden gepleegd ter verduurzaming van het succes van Carifesta XI dat in Suriname is georganiseerd met als thema Culture for Development.

HOOFDBELEIDSGEBIED Onderwijs, Wetenschap en Cultuur

BELEIDSGEBIED Onderwijs

De beleidsmaatregel **Nieuwbouw, uitbreiding en renovatie van scholen en dienstwoningen** is voor 2014 begroot op SRD 21.500.000,-. Voor Paramaribo, randdistricten en het binnenland zijn onder andere gepland: de bouw van een basisschool te Sawariweg, Goede Verwachting, Nieuwweergevondenweg; VOJ school te Pontbuiten, Nieuwe Charlesburg, project Hanna's Lust; basis-VOJ school te Richelieu en Militairproject in Commewijne; VOS-school in Wanica en vervanging oudbouw van de AMS. Voorts zullen plaatsvinden de bouw van 15 onderwijswoningen, uitbreiding van 50 lokalen ten behoeve van basis-, VOJ- en VOS-scholen en de bouw van een scholengemeenschap in Para, alsook renovatie van het hoofdkantoor van het ministerie en de administratieve diensten.

Ook wordt aan diverse onderwijsinstellingen subsidie verstrekt om het onderwijs voor een ieder toegankelijk te maken. Bijzondere aandacht wordt besteed aan het onderwijs op lager niveau.

Het **Bijzonder Lager Onderwijs**, waaronder de gemeenteschoolen RKBO, EBGS, Sanatan Dharm, Arya Dewaker, SIS, Zevendedags Adventisten, AMEC, Baptisten Gemeente, Bahai, Wesleyaanse Gemeente, IMG en de Vrije School, ontvangt totaal aan subsidie SRD 146.950.000,- in 2014. Deze scholen verzorgen onderwijs op Glo- en VOJ-niveau.

De subsidie aan het **Bijzonder Nijverheidsonderwijs** wordt geraamd op SRD 764.000,-. Binnen dit onderwijstype worden studenten bepaalde beroepsgerichte praktische vaardigheden bijgebracht.

Aan de **stichtingen Kennedyschool en Mythylschool** wordt subsidie verstrekt voor respectievelijk onderwijs aan kinderen met auditieve beperking en opvang van kinderen met een dubbele beperking in Suriname. Het bedrag in 2014 is begroot op SRD 100.000,-.

Ook wordt het **Christelijk Pedagogisch Instituut** financieel ondersteund, waarvoor SRD 5.211.000,- is gereserveerd. Op dit instituut worden studenten op middelbaar niveau opgeleid tot leerkrachten.

De financiële bijdrage aan **Stichting Dierentuin, Medische Zending en Parima** is totaal begroot op SRD 165.000,-. Het doel van deze maatregel is instellingen te ondersteunen die educatie en informatie verzorgen ten behoeve van de samenleving, in het bijzonder de schoolgaanden.

De volgende maatregel binnen dit programma is **Bijdragen aan huishoudens**, begroot voor SRD 2.684.000,-. Binnen deze maatregel wordt de mogelijkheid geboden kosten voor studie in Suriname en in het buitenland te financieren.

De maatregel **Stichting Conservatorium Suriname** is opgebracht voor een bedrag van SRD 1.500.000,- en is voor een groot deel bestemd voor de huur van een ruimte die op dit moment het meest geschikt is voor het verzorgen van muziekonderwijs op dit niveau en voor het aantrekken van buitenlandse docenten. De stichting is opgericht in 2011 en heeft als doel het muziekonderwijs in Suriname op een hoger peil te brengen .

De maatregel **Nationaal Orgaan voor Accreditatie** (NOVA) heeft als doel de kwaliteitszorg en accreditatie binnen het onderwijs te garanderen. Voor 2014 is ten behoeve van de instelling van de

Nationale Accreditatie Raad (NAR) en de opzet en bemensing van het Nationaal Accreditatiebureau (NAB) gereserveerd SRD 350.000,-.

Het project **Ouderparticipatie** wordt in 2014 begroot voor SRD 300.000,-. Binnen dit project wordt de Ouderparticipatie Stimulerende Unit opgezet met als doel de ouders maximaal te laten participeren in het onderwijsgebeuren ten behoeve van een grotere mate van betrokkenheid bij samenwerken, samendenken en samendoen. Dit proces waarbij de leerling centraal staat zal uiteindelijk moeten leiden tot een beter schoolresultaat.

De maatregel **Ondersteuning voor verbetering van Basisonderwijs** zal worden voortgezet middels het Basic Education Improvement Project Fase 2 (BEIPII). Doel is het verbeteren van de kwaliteit van het basisonderwijs middels het ontwikkelen van onderwijsprocessen en leergebieden; professionaliseren van leerkrachten in de didactiek en methodiek van de nieuwe leergebieden, ondersteunen van het scholenbouw- en renovatieplan en verbeteren van managementvaardigheden van onderwijzend en niet-onderwijzend personeel. Het project zal wordt gefinancierd middels een lening van de IDB van USD 13,7 mln. De totale eigen inbreng gedurende 4 jaren is USD 750.000,-. Het project is voor het jaar 2014 begroot voor SRD 629.000,-.

De maatregel **Uitvoering activiteiten ECD-unit Suriname,** voorheen Early Childhood Development (ECD), is voor 2014 begroot voor SRD 200.000,-. ECD houdt in het ontwikkelen van programma's ter stimulering van de algehele ontwikkeling van het kind van 0 tot 8 jaar. De ECD-programma's vormen een aanvulling op en verrijking van het onderwijs, via bevordering van schoolrijpheid, vermindering van zittenblijven en drop-out in de eerste schooljaren en verbetering van intellectuele en sociale vaardigheden. De activiteiten worden uitgevoerd vanuit de ECD-unit Suriname en bestrijken het kleuteronderwijs, de beginjaren van het basisonderwijs en het speciaal onderwijs. Doel is informatieverspreiding en mobilisatie van de gemeenschap met betrekking tot ECD, het ontwikkelen van een communicatiestrategie voor de uitvoering van ECD-beleid, de ECD-principes en standaarden visualiseren via onder andere wetenschappelijk onderzoek, de aandacht te vergroten voor het belang van investeren in het kind en een educatiecommunicatierelatie ontwikkelen met het publiek.

In 2014 zal het project **Schoolvoeding** worden voortgezet. Doel is het verschaffen van voeding aan behoeftige leerlingen om zodoende het schoolbezoek te bevorderen en de leerprestaties positief te beïnvloeden. Het aantal behoeftige kinderen wordt vastgesteld op basis van informatie verzameld door schoolleiders en de deskundigen van de dienst Inspectie. Dit project heeft een landelijk karakter, waarbij behoeftige kinderen uit alle tien districten, na selectie in aanmerking kwamen voor voeding. Voor 2014 zijn de bestedingen uitgaande van 28.110 kinderen en 200 schooldagen geraamd op SRD 10.000.000,-.

De maatregel Uitvoering activiteiten Basic Life Skills (BLS) is in 2014 begroot voor SRD 100.000,-. Doel is bij kinderen vaardigheden te ontwikkelen om de uitdagingen van het leven aan te kunnen. De activiteiten in het planjaar zullen gericht zijn op het ontwikkelen en invoeren van een BLS-educatieprogramma in leerjaar 5 en 6 van het Glo en leerjaar 1 en 2 van het VOJ.

Binnen de maatregel **Vernieuwing onderwijsstelsel en verbetering kwaliteit onderwijs** zullen in het schooljaar 2013-2014, na een gedegen voorbereiding, de VOJ- en VOS-scholen worden voorzien van

nieuwe aan de tijd aangepaste boeken en leermiddelen. Het betreft nog niet alle vakken, maar het doel is te komen tot een algehele vernieuwing. Voor 2014 bedraagt het begrote bedrag SRD 99.200.000,-. In dit bedrag zijn ook meegenomen de kosten voor opslagruimte, levering, verpakking en distributie.

Het doel van de maatregel **Naschoolse opvang** is via het ontwikkelen en uitvoeren van vormingsactiviteiten een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de jeugd. Kinderen in achtergestelde buurten en gebieden worden na de reguliere schooluren opgevangen en op een educatieve manier beziggehouden. Zwakke leerlingen krijgen middels deskundige begeleiding extra aandacht, zodat ze hun schoolprestaties kunnen verbeteren. Voor 2013 zijn de bestedingen geraamd op SRD 90.834.000,-.

Voor de uitvoering van **Maatregelen gericht op opwaardering positie onderwijzend personeel** in 2014 is gereserveerd een bedrag van SRD 6.000.000,-. Doel is via regelmatige scholing de motivatie en het professionalisme van het korps van onderwijsgevenden en het management op peil te houden. De activiteiten binnen deze maatregel zijn gericht op verdieping en uitbreiding van kennis, inzicht, vaardigheden en beroepshouding, waarbij voortgebouwd wordt op de in de opleiding verworven aanvangsbekwaamheid.

Via de maatregel **Centrum voor Nascholing Suriname** (Cenasu) zal in 2014 bijscholing van niet-onderwijzend personeel plaatsvinden op het gebied van Human Resource Management en andere on the job trainingen. Voor de uitvoering van deze maatregel is opgebracht SRD 500.000,-.

Voor de maatregel **Adek Universiteit van Suriname** is in 2014 ter beschikkking een bedrag groot SRD 60.000.000,-. Doel is de universiteit te ondersteunen bij de uitvoering van taken die liggen op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en universitair onderwijs.

Ook het hoger beroepsonderwijs wordt ondersteund middels onder andere subsidie aan de **Stichting Polytechnic College** (PTC) voor SRD 2.000.000,- in 2014. PTC heeft als doel het verzorgen van beroepsgerichte opleidingen, die moeten leiden tot het afleveren van studenten die onder andere in staat zijn theoretische kennis te integreren en toe te passen bij het oplossen van technische problemen.

Ten behoeve van de maatregel **Studielening voor Hoger onderwijs in Suriname** wordt SRD 10.000.000,- beschikbaar gesteld. Doel van het studiefinancieringssysteem is personen in de gelegenheid te stellen middels een lening de studie te bekostigen. De ratio voor het invoeren van dit studieleningsysteem is dat onder andere het rendement van de student en de instelling wordt verhoogd en meer ruimte wordt gecreëerd voor kwaliteitsverbetering bij de instellingen.

Binnen de maatregel **Onderwijs Innovatie, Wetenschap en Technologie** zullen in 2014 onder meer de volgende activiteiten worden uitgevoerd voor een begroot bedrag van SRD 2.000.000:

Het instellen van twee instituten, te weten: Nationale Raad voor Wetenschap en Technologie en een Nationaal Instituut voor Geschiedenis. Om te komen tot formalisatie, accommodatie en bemensing van genoemde instituten zullen consultaties met relevante departementen en instellingen worden gehouden.

Het instellen van een Nationaal Onderzoeksnetwerk (National Research Netwerk) door het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling in samenwerking met de Anton de Kom Universiteit van Suriname en het

Ministerie van Transport Communicatie en Toerisme. Hiertoe worden voorbereidingen getroffen ten einde Suriname aan te sluiten op het Caribnet via het Caribbean Knowledge and Learning Network.

BELEIDSGEBIED Cultuur

Voor het planjaar 2014 wordt subsidie aan enkele instituten en organisaties gecontinueerd. De Stichting Surinaams Museum die opgericht is met het doel Surinaams historisch erfgoed te conserveren, te ontsluiten en toegankelijk te maken voor het nageslacht, wordt voor SRD 80.000,- gesubsidieerd. Het Cultureel Centrum Suriname en de Volksmuziekschool ontvangen SRD 50.000,- en Stichting Nationale Volks Muziekschool Suriname ontvangt SRD 50.000,- aan subsidie. Deze instituten beijveren zich voor het bereikbaar maken van muziekonderwijs voor alle lagen van de bevolking. Het Naks Gemeenschapscentrum is een niet-commerciële instelling die zich richt op culturele educatie, ontwikkeling en recreatie, waarbij nadruk wordt gelegd op de persoonsvorming. In dit kader worden trainingsprogamma's opgezet voor overdracht van culturele kennis, waarden en normen door middel van dans, zang, theater, muziek en onderzoek. De jaarlijkse subsidie is SRD 10.000-.

Voor **Subsidie aan overige niet-commerciële instellingen en instanties**, die een sociaal-maatschappelijke en culturele achtergrond hebben, is in het planjaar 2014 SRD 400.000,- gereserveerd. Hierbij kunnen de volgende organisaties worden genoemd: ACCUR, de Soeki Irodikromo Volksacademie voor Kunst en Cultuur, de Nola Hatterman Art Academy, VHJI/SanaBudaya, de Culturele Unie Suriname, Cultureel Centrum Coronie, Cultureel Centrum Nickerie, Organisatie van Inheemsen in Suriname en andere ngo's en of personen in Paramaribo en de districten. Deze organisaties zullen in 2014 een belangrijk deel van hun activiteiten richten op het natraject Carifesta XI.

De beleidsmaatregel **Reguliere specifieke culturele activiteiten** zal in 2014 in lijn met het meerjarenbeleidsplan worden uitgevoerd en is in dit planjaar begroot voor SRD 2.500.000,-. In dit kader wordt aandacht besteed aan capaciteitsversterking en de ontwikkeling van artistieke producties, cultuuronderzoeken en publicaties en het bevorderen van integratie door middel van kunst en cultuur op nationaal, regionaal en internationaal niveau. Voorts zullen activiteiten ter bevordering van literaire en podiumkunstproducties en beeldende kustwerken worden ontplooid, w.o. InterGuiana Festival. Kunstnijverheidstrainingen worden in diverse wijken in en rondom Paramaribo en de districten verzorgd met als doel de aanwezige talenten en vaardigheden te ontwikkelen. Ook worden cultuuruitingsvormen van jongeren, zoals rappen, breakdance en muurschilderen gestimuleerd. Voor 2014 staan ook gepland de participatie aan Festival de Fuego in Cuba, waarbij Suriname het themaland zal zijn en activiteiten in UNASUR-verband.

De maatregel **Bevordering van Cultuurstudies** zal in 2014 voor een bedrag van SRD 10.000,- worden uitgevoerd. Doel is het verrichten van onderzoek, alsmede het ontsluiten, vastleggen en toegankelijk maken van de veelheid aan culturele informatie als onderdeel van het rijk en divers Surinaams Cultureel Erfgoed. In 2014 zullen de activiteiten zich richten op de samenstelling en uitgave van een informatiefolder over de Surinaamse culturele diversiteit in zowel het Nederlands als het Engels.

De kosten voor de beleidsmaatregel **Voorbereiding en deelname aan Carifesta** voor 2014 geraamd op SRD 3.000.000,-. Met het concept Culture for Development wordt Carifesta gezien als een continu proces gericht op het stimuleren van nieuwe talenten, creatieve en innovatieve uitingen ter benutting van de economische potenties van de sector kunst en cultuur en het bevorderen van regionale integratie.

In 2014 zal de maatregel **Opzetten van landelijke kunst en nijverheidsprojecten en een permanente exporuimte voor craft- en textielproducties** zich voornamelijk richten op het voorbereiden van de crafters op de deelname aan regionale beurzen. Hiertoe zullen de volgende activiteiten worden uitgevoerd: trainingen kwaliteitsverbetering van de producten; verdere inrichting permanente expositieruimte en organisatie van nationale beurzen. De kosten zijn voor 2014 geraamd op SRD 150.000,-.

De maatregel **Exploitatie bijzondere commissies en/of stichtingen** ten behoeve van het Directoraat Cultuur heeft als doel de bijkomende operationele kosten te dekken. Het gaat hierbij om onder andere de Commissie Monumentenzorg, Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname en Stichting Joden Savanne. In 2014 is het verwachtbaar dat de Commissie Kunst- en Cultuureducatie en de Commissie tot behoud van voorwerpen welke historische, culturele dan wel wetenschappelijke waarde hebben voor Suriname, wederom een beroep zullen doen op deze maatregel. De totale raming voor 2014 is gesteld op SRD 100.000,-.

De maatregel **Landelijke viering nationale hoogtij-/feestdagen** betreft het begeleiden, coördineren en voorbereiden van activiteiten in verband met de viering van de door de Overheid erkende nationale feestdagen op landelijk niveau. Ter ondersteuning van het activiteitenprogramma dat in samenwerking met de relevante NGO's en de eventueel door de Overheid ingestelde Nationale Commissies zal worden uitgevoerd, wordt in 2014 een bedrag van SRD 250.000,- gereserveerd.

De maatregel **Kunst- en Cultuureducatie** wordt in 2014 uitgevoerd met een budget van SRD 50.000,-. Deze betreft een meerjarig beleidsprogramma gericht op het doen opnemen van kunst- en cultuureducatie in het Onderwijscurriculum, te beginnen op de basisscholen. Doel is de betrokkenheid en participatie van de schooljeugd in het cultuurgebeuren te verhogen.

Bij de uitvoering van de maatregel **Ondersteuning Culturele Centra Districten** zal met het oog op de bestaande districtsplannen afgestemd worden met het Ministerie van Regionale Ontwikkeling. Doel is beleving van kunst en cultuur door alle lagen van de gemeenschap. Per district zijn centra geïdentificeerd, die wederom vanuit het Directoraat Cultuur zullen worden ondersteund. De communityfestivals, die gedurende Carifesta XI in 2013 zijn gehouden, zullen verduurzaamd worden. Het streven is deze jaarlijks te organiseren met als doel de kunst- en cultuurontwikkeling in de respectieve districten te stimuleren. De kosten zijn voor 2014 geraamd op SRD 250.000,-.

De maatregel **Subsidie Stichting Openlucht Museum Fort Nieuw Amsterdam** betreft de ondersteuning van de Overheid aan de rehabilitatie van het museum. De stichting heeft ten doel het bevorderen en verspreiden van kennis over de Surinaamse geschiedenis en het ontwikkelen van het openluchtmuseum tot een centrum van educatie, studie en vrijetijdsbesteding. De bijdrage van de Overheid houdt in het beschikbaar houden van personeel en een jaarlijkse subsidie, die voor 2014 geraamd is op SRD 80.000,-.

De maatregel **Opzet Nationaal Informatiecentrum Surinaamse Cultuur** heeft in 2014 een budget van SRD 750.000,-. In 2014 worden voorbereidingen getroffen voor de opzet van een Nationaal Instituut voor Geschiedenis en Cultuur. Dit instituut heeft als doelstelling het bevorderen van onderzoek, vastleggen en toegankelijk maken van de Surinaamse cultuur en geschiedenis.

De maatregel **Inventarisatie en modernisering beheersysteem van en aankoop kunstwerken t.b.v. de Staatscollectie** is begroot voor SRD 30.000,-. Voor de staatscollectie van kunstwerken onder verantwoordelijkheid en beheer van het Directoraat Cultuur is dringend behoefte aan adequate opslagruimte. Ook dient de staatscollectie geïnventariseerd te worden. De conditie van kunstwerken die onder het beheer zijn van andere overheidsinstanties zal worden gecontroleerd. Voorts zal een modern beheersysteem, met gebruikmaking van digitale technologie, worden ontwikkeld.

In 2014 zullen vanwege structureel tekort aan capaciteit de activiteiten binnen de maatregel **Bevordering gedegen modern mediabeleid** worden beperkt tot het verlenen van materiële ondersteuning aan organisaties die als doel hebben bevordering en verbetering van de kwalitatieve uitoefening de journalistiek middels trainingen, workshops en seminars zoals Stichting ter Bevordering van de Journalistiek en Stichting Vereniging van Journalisten. De bestedingen voor 2014 zijn geraamd op SRD 80.000,-.

Ten behoeve van de maatregel **Kunst en Cultuur voorlichtingsprogramma's** is voor 2014 een bedrag van SRD 20.000,- opgebracht. In 2014 zal het tweewekelijks televisieprogramma wederom worden opgepakt. In dit programma zullen culturele informatie, het materieel en immaterieel erfgoed, alsook visie, missie, doel en beleid van het directoraat aan de orde komen. Door meer aandacht te besteden aan de achtergrond en veelzijdigheid van onze samenleving, kunst en cultuur en rolmodellen, markante persoonlijkheden die hun sporen hebben verdiend op cultureel gebied, zal het onderlinge begrip worden bevorderd.

De maatregel **Monumentenzorg** heeft ten doel behoud van de monumentale panden die voorkomen op de werelderfgoedsite van Paramaribo en de monumentale lijst Paramaribo. In 2014 zal het beleid met betrekking tot het stuiten van verval en/of verlies van monumentale panden worden voortgezet. Bij de uitvoering van deze maatregel worden de werkarmen Commissie Monumentenzorg en Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname ingezet. Voor 2014 is SRD 140.000,- op de begroting gereserveerd.

2.2.5 MINISTERIE VAN SPORT- EN JEUGDZAKEN

De ontwikkelingsinvesteringen van het Ministerie van Sport- en Jeugdzaken zijn voor het planjaar 2014 geraamd op SRD 44.585.000,-. Deze investeringen zullen gepleegd worden ten behoeve van de beleidsgebieden Sport en Jeugd, die binnen het hoofdbeleidsgebied **Welzijn** vallen. Voor **Sport** zullen de investeringen op basis van het regionaal en mondiaal concept Sport voor Ontwikkeling gericht zijn op het waarborgen en stimuleren van kwalitatieve sport-, recreatie- en bewegingsactiviteiten waaraan de totale bevolking, in het bijzonder de jeugd, kan deelnemen. Deze activiteiten worden zowel op buurt- als georganiseerd niveau ontplooid. Hierdoor kan interesse voor sportbeoefening groeien en talentontwikkeling voor deelname aan de topsport plaatsvinden. Ter ondersteuning zullen de sport- en

jeugdaccommodaties worden verbeterd. De Regionale Sportacademie zal in 2014 dan ook worden uitgebouwd met als doel de topsport in de regio en in Suriname in het bijzonder, op een hoger niveau te brengen. Voorts zal onderzoek worden verricht, de informatievoorziening worden verbeterd en de deskundigheid worden bevorderd. Mogelijkheden zullen worden gecreëerd voor deelname aan sportevenementen en -uitwisselingsprogramma's. Een actieve leefstijl wordt ook in 2014 gepromoot via programma's ontwikkeld voor inactieve volwassenen met speciale aandacht voor ouderen, sociaal zwakkeren, mensen met een beperking of chronische aandoeningen. De investeringen voor 2014 zijn geraamd op SRD 29.185.000,-.

Voor wat betreft het beleidsgebied **Jeugd** hebben de investeringen ten doel middels buiten- en naschoolse activiteiten het maatschappelijk functioneren van de jeugd te bevorderen. Relevante aandachtspunten hierbij zijn opvoeding en vorming, ontwikkeling en participatie, bescherming en mogelijkheden, vroegtijdig signaleren van problemen en aanpak. Instellingen en organisaties met jeugdprogramma's zullen verder worden ondersteund. De organisatiegraad van buurt- en jeugdorganisaties zal worden verhoogd ter verbetering van het woon- en leefklimaat van de gemeenschap in het algemeen en van jeugdigen in het bijzonder. Ook zal het Nationaal Jeugd Instituut worden uitgebouwd met het doel de participatie van de jeugd op onder andere bestuurlijk niveau te bewerkstelligen. De investeringen zijn geraamd op SRD 15.400.000,-.

HOOFDBELEIDSGEBIED Welzijn

BELEIDSGEBIED Sport

De maatregel **Intensievere aanpak van de Recreatiesport, Jeugdsport en Bewegingsrecreatie** wordt uitgevoerd met als doel mogelijkheden te scheppen voor een optimale deelname aan bewegingsactiviteiten en –situaties voor een ieder, een adequate naschoolse opvang en begeleiding van de jeugd. Hierdoor kan interesse voor de sportbeoefening ontstaan en groeien en talent worden ontwikkeld. Ook wordt een vlottere doorstroming naar de georganiseerde sport bevorderd. De totale raming voor genoemd planjaar bedraagt SRD 2.400.000,-. Binnen deze maatregel zullen de volgende beleidsprogramma's worden uitgevoerd:

Met het oog op sporttalentontwikkeling zal de organisatie van **Schoolsportevenementen** op Glo, VOJ en VOS niveau, met name voetbal, slagbal, atletiek, volleybal, zwemmen en recreatieactiviteiten in stad en district integraal plaatsvinden, waardoor een betere basis wordt gelegd voor de verdere ontwikkeling van jeugd- en topsport. De schoolsportevenementen zullen landelijk worden voortgezet en uitgebreid met meer Glo-scholen uit Marowijne en Brokopondo. Tevens zal deelname aan nationale, regionale en internationale studentenuitwisselingsprogramma's ruime aandacht krijgen.

Het **zwemonderwijs** op de basisscholen en in de vakantieperioden zal naar meer districten en buurten worden uitgebreid. Gedurende het schooljaar worden kinderen van de 4^{e} klas de basistechnieken van het zwemmen aangeleerd. Indien ze goed bevonden worden, kunnen zij afzwemmen voor een diploma. In 2014 zal een samenwerking worden aangegaan met een zesde particulier zwembad, zodat meer kinderen

kunnen participeren in het schoolzwemprogramma. Met betrekking tot vakantiezwemmen zal met drie particuliere zwembaden worden samengewerkt.

De **Pupillen Aspiranten Sport Competities** worden in 2014 binnen het programma **Hoe Fit Is Suriname** georganiseerd met als doel op structurele wijze de basis te versterken voor een piramideopbouw van de sport in Suriname. De takken van sport zijn voetbal, atletiek, volleybal en basketbal. Voor talentbegeleiding en –ontwikkeling wordt samengewerkt met het INS. PAS-competities worden landelijk uitgevoerd en aan het eind van het jaar wordt de finale in Paramaribo gehouden.

Binnen voornoemd programma wordt ook het **Sportbuurtwerk** uitgevoerd in 2014. Sportbuurtwerk wordt als prioriteit gezien binnen het directoraat Sportzaken en zal geïntegreerd worden uitgevoerd met de maatregel Naschoolse opvang van het ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling. De onderdelen zijn: bewegen en gezondheid, sportactiviteiten, capaciteitsversterking en infrastructuurverbetering. Doel is het verbeteren van de kwaliteit van de sport- en recreatiebeoefening, maar ook aanpak van de jongerenproblematiek.

Via het **Interdistrictentoernooi** wordt getracht de integratie tussen de districten te bevorderen en het sportniveau in de districten te verhogen. Er zal een pilot worden uitgevoerd op het onderdeel voetbal.

Via **Sportieve recreatie** worden aan de Surinaamse gemeenschap mogelijkheden geboden te participeren in een bewegingsactviteit. Doel is burgers te motiveren om op structurele basis te bewegen. De bewegingsactiviteiten rond herdenkings- en feestdagen zullen ook in 2014 worden georganiseerd. De organisatie van wandel- en trimlopen, het wederopstarten van het Lantimantoernooi, de uitvoering van de gymnastrade en de wederinvoering van de nationale sportweek moeten allemaal leiden tot meer bewegen. Ook de **Volksspelen** zullen in 2014 landelijk worden voortgezet. Doel is waardering voor het eigene te bevorderen. In 2014 wordt wederom aandacht besteed aan **Sport en Beweging voor de mens met een beperking** met als doel sociaal-maatschappelijke integratie. De samenwerking met het platform voor mensen met een beperking zal worden gecontinueerd en uitgediept. Gewerkt zal worden aan de opheffing van het tekort aan specialistische begeleiding.

De maatregel **Bouw, civieltechnische en logistieke activiteiten** zal in 2014 voor een bedrag van SRD 14.000.000,- worden uitgevoerd. Doel is het scheppen en instandhouden van voorwaarden, faciliteiten en middelen ten behoeve van de vorming, ontwikkeling en participatie van de bevolking en in het bijzonder de jeugd. Voor het personeel zal verder worden gewerkt aan verbetering van de fysieke werkomgeving middels renovaties aan bestaande werkruimten en dienstpanden, de inrichting van de centrale huisvesting van het ministerie alsmede de verbetering en uitbreiding van het wagenpark en sportaccomodaties en de aankoop van sportmateriaal. De sportinfrastructuur zal verder worden verbeterd, instandgehouden en uitgebreid. Met het oog op de integratie van het sportbuurtwerk in de naschoolse opvang van het ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling zal aandacht worden geschonken aan de faciliteiten in de omgeving van scholen. Ondersteuning zal worden gegeven aan verenigingen en stichtingen die een sportaccomodatie beheren die ook toegankelijk is voor niet-leden. Ten behoeve van personen met een beperking zullen bij de totstandkoming van nieuwe sportaccomodaties voorzieningen worden getroffen. Ook zal bij verschillende tehuizen nagegaan worden welke behoefte er bestaat bij deze groep. Met

betrekking tot de zwemsport zullen in dit planjaar voorbereidingen worden getroffen voor de bouw van zwembaden en bijbehorende opstallen in de districten.

Ook de maatregel **Ontwikkeling van het Sport- en Jeugdbeleid middels Onderzoek, Informatievoorziening en Deskundigheidsbevordering** zal in 2014 worden voortgezet en wel voor een bedrag van SRD 3.000.000,-. Het doel is betrouwbare informatie te verzamelen middels onderzoek ten behoeve van planning, implementatie, evaluatie en monitoring van het beleid, informatievoorziening en het bijbrengen van vaardigheden aan jongeren en ouderen ten behoeve van een gezonde levensstijl en het ontwikkelen van deskundig en gemotiveerd kader. In 2014 zullen de volgende activiteiten worden uitgevoerd: verdere versterking van de afdeling Onderzoek en Planning; identificatie opleidingsbehoefte van sportbonden en ngo's; het opzetten van landelijke voorlichtingsprogramma's in het kader van sportpromotie; programmauitvoering gericht op moderne archivering van data; verdere uitvoering van het sportontwikkelingsproject Brokopondo en inzet van buitenlandse trainers voor opleiding en begeleiding met als doel topsportbevordering in met name de districten en het binnenland.

In het planjaar 2014 zal de beleidsmaatregel **Subsidie aan sportorganisaties en andere instellingen** worden gecontinueerd. Doel is de buurt-, jeugd- en sportontwikkeling te ondersteunen. In het bijzonder worden organisaties verder financieel bijgestaan bij de uitvoering van hun jaarprogramma, deelname aan c.q. organisatie van regionale/internationale evenementen en trainingen en carrièreplanning van topsporters. Voor 2014 zijn de bestedingen begroot op SRD 2.500.000,-.

Ook in 2014 zullen de **Inter Guyanese Spelen** worden georganiseerd. Doel is het bevorderen van een zo breed mogelijke en verantwoorde deelname van de jeugd aan sportactiviteiten en het systematisch en planmatig verbreden van het niveau van de sportbeoefening van de schoolgaande jeugd onder de 19 jaar als belangrijke onderbouw voor de piramidale opbouw van de sport in het algemeen. Mogelijkheden voor de schoolgaande jeugd van de Guyana's worden hierdoor geschapen om elkaar op sportief gebied te ontmoeten in diverse takken van sport en mede sportieve relaties tussen de Guyana's te bestendigen. De sportonderdelen zijn: atletiek, schaken, wielrennen, zwemmen, basketbal, volleybal en voetbal. Binnen deze maatregel wordt ook de deelname aan regionale en internationale spelen gefinancierd, waaronder de Consude Games en de Gymnasiade. Voor deze maatregel is begroot SRD 1.800.000,-.

De maatregel **Instituut Nationale Sportselecties (INS**) is voor 2014 begroot op SRD 1.500.000,-. Doel is een bijdrage te leveren aan een constante en systematische groei en ontwikkeling van de topsport, met het oog op talentidentificatie en –ontwikkeling. In dit planjaar zal het begrote bedrag besteed worden aan de volgende inspanningen: organisatorische versterking van INS, topsport en talentontwikkeling, educatie en specifieke kadervorming, sociaalmaatschappelijke, psychologische en mentale begeleiding, sport medisch advies en keuring, sport en wetenschap en sportdatainfrastructuur.

De maatregel **Topsportprojecten** heeft ten doel het bieden van garanties aan Surinaamse topsporters om deel te kunnen nemen aan regionale en internationale sportevenementen. Voorzien zal worden in de nodige faciliteiten voor een professionele deelname. De uitzending van nationale selecties en individuele sporters zal na een objectieve beoordeling en advies van het Instituut voor Nationale Sportselecties plaatsvinden. De raming voor 2014 bedraagt SRD 750.000,-.

In 2014 zal de maatregel **Subsidie aan Stichting Anti Doping Authority** worden uitgevoerd met een begroting van SRD 150.000,-. Deze autoriteit heeft tot taak het gebruik van verboden middelen en methoden binnen de sport uit te bannen en zal in samenwerking met de daarvoor in aanmerking komende instanties regelgeving op dit stuk maken en uitvoeren. Ook zullen dopingstesten worden afgenomen, alsook bewustwordings- en educatieprogramma's worden uitgevoerd. Het verzorgen van workshops, trainingen en activiteiten in het kader van doping en antidoping behoren tot de werkzaamheden van deze autoriteit.

De maatregel **Regionale Sport Academie (RSA)** is voor 2014 begroot op SRD 2.000.000,-. Doel is topsport in de regio, Suriname in het bijzonder, op een hoger niveau te tillen. Binnen deze maatregel wordt een sportacademie opgezet die in alle opzichten zal voldoen aan internationale normen voor sportacademies. Vanuit de RSA zal de coördinatie en integratie van projecten en programma's plaatsvinden met verbindingen naar Jeugd, Cultuur en Gendermainstreaming. Het concept van RSA heeft 6 peilers: onderwijs, talentontwikkeling, topsportontwikkeling, sporttoerisme, sporttrainingskampen en onderzoek. De RSA wordt een modern sportcentrum met faciliteiten voor minimaal 8 takken van sport. Diverse internationale sportopleidingen waaronder Sportmanagement, Sport Science, Sport for Development en Physical Education op certificate/diploma, bachelor en masters niveau zullen worden aangeboden.

De bestedingen van de maatregel **Health promotion** zijn voor 2014 geraamd op SRD 1.085.000,-. Dit omvat meer bewegen voor een gezonde leefstijl ter bestrijding van obesitas en andere niet-overdraagbare aandoeningen. Op structurele en professionele wijze zullen personen, in het bijzonder seniore burgers, in beweging gebracht en gehouden worden ter verbetering van hun kwaliteit van leven. Hiertoe zal het Ministerie van Sport- en Jeugdzaken samenwerken met alle relevante ministeries en organisaties. Er zullen landelijk voorlichtings- en bewustwordingscampagnes alsook Healthy Lifestyles programma's worden uitgevoerd.

BELEIDSGEBIED Jeugd

De maatregel **Voorzien in de ontwikkeling van de jeugd** ter ondersteuning van het algemeen jeugdbeleid zal in 2014 worden voortgezet met een begroting van SRD 1.250.000,-. Doel is middels het ontwikkelen van programma's bij te dragen aan de bevordering van het maatschappelijk functioneren van de jeugd en de vermindering van jeugdwerkloosheid. Activiteiten op het gebied van creatieve en culturele vorming, sport en spel en voorlichting worden aangeboden ter bevordering van de creative vermogens, verbetering van de schoolprestaties en vermindering van dropouts. Deze activiteiten worden voornamelijk uitgevoerd in de sociaalzwakke buurten in Paramaribo en de districten. De effectiviteit van kadervormingsprogramma's zal verbeterd worden door trainingen ten behoeve van jeugdwerkers, buurtwerkers en personeel van de jeugdcentra te organiseren. Doel is de kwaliteit van het buurt- en jeugdwerk te verbeteren en de betrokkenheid van de ouders en buurtbewoners te bevorderen bij het gemeenschapsontwikkelingsproces. Ook zullen buurt- en jongerenorganisaties worden ondersteund om deze te stimuleren activiteiten ten behoeve van de jeugd te organiseren en met elkaar samen te werken. Een pilot zal worden uitgevoerd, waarbij bijzondere aandacht zal worden geschonken aan

gezinsbegeleiding en coaching. De uitvoering zal in samenwerking geschieden met ministeries belast met delen van het jeugdbeleid. Voor de risicogroep tienermoeders is voor 2014 een begeleidingsprogramma met vernieuwde inzichten ontwikkeld. Ook in 2014 zal een jongerenbeurs in Paramaribo worden georganiseerd, waarbij informatie wordt verstrekt over opleidings- en trainingsmogelijkheden en hulpverlenende instanties. Onderwerpen zoals HIV/Aids, drugs en criminaliteit zullen ook aan de orde komen. In het kader van zinvolle vrijetijdsbesteding worden activiteiten zoals educatieve dagtochten, vakantiekampen, -werkgelegenheid, -instuif, -manifestatie en -centra (landelijk) ontplooid.

De maatregel **Ondersteuning instellingen en organisaties met jeugdprogramma's** heeft als doel een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling en uitvoering van jeugdprogramma's die de jeugd de vaardigheden en instrumenten aanreiken ter voorbereiding op hun functioneren in de maatschappij. De bestedingen worden voor 2014 geraamd op SRD 1.250.000,- en geheel gefinancierd uit de overheidsbegroting. Binnen deze maatregel zijn oriëntatiebezoeken aan de districten opgenomen ter voorbereiding van projecten, waarbij afstemming plaatsvindt met partners en ander actoren op het gebied van jeugdwerk. De gereserveerde middelen zijn onder andere bestemd voor huisvesting en transport.

Ook zijn in deze maatregel verschillende bewustzijnbevorderingsprogramma's opgenomen. Het **ECD-Awareness Program** is bedoeld om ouders en verzorgers bewust te maken van het feit dat de eerste levensjaren van het kind cruciaal zijn voor de latere sociale en emotionele ontwikkeling. Het **Programma bestrijding geweld tegen kinderen (jeugd)** is gericht op preventie, maar ook het herkennen van symptomen en het adequaat kunnen inspelen. Voorts zal het **Milieuprogramma** worden uitgevoerd om jongeren bewust te maken van de gevolgen van onzorgvuldig omgaan met het milieu. Middels het **Brandpreventieprogramma** zullen aan kinderen/jongeren voorlichting en brandveiligheidstips worden gegeven ter voorkoming van brand en om hun te leren hoe te handelen bij brand. Voolichting met betrekking tot rampen en hoe voorzorgsmaatregelen te treffen om de schade aan mens en milieu te beperken, zal plaatsvinden via het programma **Informatie en vorming**.

Binnen deze maatregel worden de programma's van de Caricom Jeugdambassadeurs (CYA) en Millennium Development Goals Ambassadeurs (UN MDG YA) samen met de afdeling Nationale en Internationale Betrekkingen van het Directoraat Jeugdzaken uitgevoerd. Het hoofddoel van de CYA is het promoten van de CSME, alsook het initiëren van projecten die betrekking hebben op de problematiek van de jongeren op regionaal niveau. Wat betreft UN MDG YA is de voornaamste taak de Surinaamse jongeren zoveel mogelijk bewust te maken van en te betrekken bij activiteiten betreffende de MDG's.

Ook wordt binnen deze maatregel het ondernemerschap onder jongeren gestimuleerd middels de uitvoering van het programma **Publicatie en workshop Ondernemerschap**. Vooral jongeren in de districten zullen getraind en begeleid worden om micro-ondernemingen te starten. Uit verschillende onderzoeken is namelijk gebleken dat jongeren over goede ideëen beschikken, maar deze niet kunnen verwezenlijken door gebrek aan kennis, vaardigheden en middelen voor het opzetten van een bedrijf.

Het project **Junior computerrijbewijs** wordt geïntroduceerd en is een op maat gesneden ictbasistraining voor jongeren tussen 12 en 20 jaar. Deze training houdt in het aanleren van basisvaardigheden in het gebruik van windowsapplicaties en internet. Uitvoering zal plaatsvinden in 5 districten, waarbij de instructeurs met apparatuur en materiaal zullen afreizen naar de diverse locaties.

Het programma **Creative Empowerment** heeft als doel het ontwikkelen van vaardigheden op het gebied van creativiteit en kunst. Het programma zal uitgevoerd worden in samenwerking met onder andere buurt- en jongerenorganisaties. De doelgroep is 6 tot 18 jaar. Daarop aansluitend wordt het programma Talentontwikkeling en vorming geïmplementeerd met als doel het herkennen en ontwikkelen van talent, waarbij samengewerkt wordt met terzake deskundigen.

Voorts zal het programma **Training institutionele versterking jongerenorganisaties** worden uitgevoerd om hen staat te stellen de taken van de organisatie op een professionele wijze uit te voeren en tot betere prestaties te komen.

De maatregel **Subsidie aan jeugdorganisaties** zal ook in 2014 worden uitgevoerd met een begroting van SRD 1.250.000. Door middel van het subsidiebeleid worden voorwaarden geschapen voor de jeugd om tot ontplooiing te komen. Doel is organisaties die werken met en voor de jeugd in staat te stellen zich verder te ontwikkelen en op termijn hun doelen zelfstandig te bereiken.

Voor de uitvoering van de maatregel **Bijdragen aan overheids- / niet-commerciele instellingen** is voor 2014 een bedrag begroot van SRD 150.000,-. Doel is het ondersteunen van productieve jeugdprojecten, jeugd- en sportorganisaties en scholen.

Uitvoering van de maatregel **Instandhouding en verdere uitbouw Nationaal Jeugdinstituut** heeft als doel het bevorderen van de participatie van jongeren en wordt voortgezet in 2014 met een begroting van SRD 7.000.000,-. In dit planjaar zal verder uitvoering worden gegeven aan: het scheppen van voorwaarden voor het beleggen van vergaderingen van het Jeugdparlement voor het nemen van beslissingen, het initiëren van projecten, seminars en het onderhouden van contacten tussen de leden; het informeren van de samenleving omtrent het jeugdbeleid; zorg voor deelname aan conferenties nationaal, regionaal en internationaal ten behoeve van de kwaliteitsontwikkeling van het Jeugdparlement; zorg voor netwerkversterking van het Jeugdparlement zowel nationaal, regionaal als internationaal, uivoering van projecten van de vaste commissies en het opzetten van een gebouw voor het Nationaal Jeugd Insituut.

De maatregel **Versterking en begeleiding van risico-jongeren** zal in het kader van het nieuw beleid met betrekking tot gemeenschapsontwikkeling worden uitgevoerd voor een bedrag van SRD 1.500.000,- in 2014. Deze maatregel is gericht op het begeleiden en versterken van kwetsbare jongeren, met name scholierenmoeders, vroege schoolverlaters jongeren met een beperking en kinderen zonder adequate opvang en begeleiding na schooltijd. Middels voorlichting en begeleiding zullen deze jongeren toegerust worden met sociale en technische vaardigheden met als doel het verbeteren van hun kansen op maximale ontplooiing.

De maatregel **Jeugd- en sportontwikkeling regionale gebiedsdelen** is geïnitieerd om het geïntegreerd sport- en jeugdbeleid adequaat te kunnen uitvoeren en meer gebieden te kunnen bereiken. Het onderdirectoraat Recreatie en Sport Binnenland wordt hiertoe ingesteld en heeft tot taak de participatie van de jeugd en volwassenen over het gehele land in bewegings-, sport- en jeugdactiviteiten te bevorderen en om gemeenschapsontwikkeling in de ruimste zin te bevorderen. Deze maatregel is begroot op SRD 2.000.000,- .

De maatregel **Versterking jeugd en gemeenschapsontwikkeling** wordt in 2014 begroot voor SRD 1.000.000,-. Doel is de actieve participatie van gemeenschappen in de ontwikkeling van jongeren te bevorderen. In dit planjaar zal het accent liggen op versterking van buurtorganisaties.

2.2.6 MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID

Door het Ministerie van Volksgezondheid zijn de ontwikkelingsinspanningen voor beleidsmaatregelen geraamd op SRD 165.894.000,- voor het planjaar 2014. De zestien beleidsmaatregelen zijn in drie doelstellingen onder te brengen, die met hun respectieve begrotingsaandeel de volgende rangorde hebben: 1) de bevolking voorzien van medische dienstverlening middels subsidie van gezondheidsinstellingen voor ca. 59%; 2) het ondersteunen van de gezondheidszorgsector mede door uitbreiding van medisch infrastructuur en het aantrekken en versterken van medisch kader voor ca. 25% en 3) specifieke ziektebestrijding voor ca. 16%.

Tot de zeven gesubsidieerde gezondheidsinstellingen behoren onder meer: de stichtingen Regionale Gezondheidsdienst, Medische Zending, COVAB en het Psychiatrisch Centrum Suriname. Enkele maatregelen ter ondersteuning van de gezondheidszorgsector zijn: Support to the Health Sector, Afbouw Regeling Medische Uitzending Lokale Opbouw Voorzieningen en Aanvullen tekort medische specialisten en overig medisch kader. De ziekten die aan de hand van maatregelen bestreden worden, zijn onder meer: chronische niet overdraagbare aandoeningen, Hiv/Aids, Tuberculose en Malaria.

BELEIDSGEBIED Gezondheidszorg en Gezondheidsbescherming

In het planjaar zal SRD 97.267.000,-, ca. 59% van de begroting van Volksgezondheid, besteed worden aan subsidie van zeven instellingen die gezondheidszorgdiensten aan de bevolking verlenen, te weten: de stichtingen 1) Regionale Gezondheidsdienst 2) Medische Zending 3) COVAB 4) Jeugd Tandverzorging 5) Bureau Dak- en Thuislozen en 6) Nationale Bloedbank van het Surinaams Rode Kruis en 7) het Psychiatrisch Centrum Suriname.

Instellingen die primaire gezondheidszorgdiensten verlenen, de RGD in het kustgebied en de Medische Zending in het binnenland, vormen ca. 63% van de totale subsidie, terwijl psychiatrische zorg, verleend door het PCS alsmede door het Bureau Dak- en Thuislozen, een aandeel van ca. 19% in de subsidie heeft. De onderwijsinstelling COVAB enerzijds en de stichtingen JTV en de Nationale Bloedbank anderzijds beslaan elk ca. 9% van de subsidie.

Het Surinaams Rode Kruis, de enige bloedvoorzieningsorganisatie in Suriname, is een door vrijwilligers gedragen humanitaire hulporganisatie, die actief bijdraagt aan een meer menswaardige samenleving door te voorzien in de landelijke behoefte aan bloedproducten, bestemd voor de zieke mens. Het hoofddoel van de stichting Nationale Bloedbank van het Surinaams Rode Kruis is derhalve het voldoende beschikbaar stellen van veilige kwaliteitsbloedproducten aan de Surinaamse gemeenschap in noodsituaties. De bloedproducten worden dus gedestilleerd uit regulier verkregen bloed van gezonde en vrijwillige bloeddonoren.

De geraamde subsidie voor 2014 per gezondheidsinstelling:

Gesubsidieerde Instellingen	Raming subsidie in SRD
Stichting COVAB	9.000.000
Stichting Medische Zending (PHC)	27.000.000
Stichting Jeugdtandverzorging	7.700.000
Lig-, verpleeg- en medische kosten chronische patiënten PCS	15.000.000
Stichting RGD	34.300.000
Stichting Bureau Dak- en Thuislozen	3.500.000
Stichting Nationale Bloedbank van het SRK	767.000

Ten laste van de gereserveerde middelen voor de maatregel **Afbouw Regeling Medische Uitzending Lokale Opbouw Voorzieningen (ARMULOV)** zullen gemiddeld dertig (30) patiënten per jaar worden uitgezonden voor medische behandeling, gemiddeld 200 ingezetenen worden bestraald in het radiotherapeutisch centrum van het Academisch Ziekenhuis Paramaribo en bepaalde laagfrequente ingrepen, zoals het aanbrengen van heupprothesen, in Suriname worden gefinancierd. Om inkomsten te genereren kan het radiotherapeutisch centrum haar diensten ook aanbieden aan patiënten in het Caribisch gebied, die anders in Miami worden bestraald. In het planjaar zijn de uitgaven geraamd op SRD 9.000.000,-.

Binnen de maatregel **Global Fund ter bestrijding van HIV/AIDS, Malaria en Tuberculose** zullen de diverse preventie- en ziektebestrijdende activiteiten worden voortgezet en/of geïntensiveerd om het aantal ziektegevallen per jaar te minimaliseren. Ten aanzien van HIV/AIDS wordt gestreefd om het percentage van baby's geboren met HIV onder de 5% per jaar te houden. De activiteiten bestaan uit: het verruimen van het aantal HIV test sites, het vergroten van de toegang tot zorg en medicamenten voor HIV/AIDS patiënten en het psychosociaal begeleiden van deze patiënten.

Inzake malariabestrijding wordt in samenwerking met de buurlanden Guyana, Frans Guyana en Brazilië getracht de herintroductie van malaria in Suriname via het personenverkeer over onze landsgrenzen te voorkomen.

Tuberculosebestrijdende activiteiten betreffen het organiseren van bewustwordingscampagnes, zodat de bevolking zich tijdig laat testen en het organiseren van trainingen ter verbetering van de vroege diagnose en behandeling van de ziekte. Gestreefd wordt het aantal tuberculosegevallen per jaar te brengen naar minder dan 40.

Met afnemende donor- en toenemende overheidsmiddelen, respectievelijk ad. SRD 2.403.000,- en ad. SRD 8.693.000,-, wordt in het planjaar totaal SRD 11.096.000,- beschikbaar gesteld voor bestrijding van deze prioritaire infectieziekten. Van de overheidsmiddelen zal ca. 74 % besteed worden aan HIV/AIDS- en 20% aan malariabestrijding, in tegenstelling tot de donormiddelen, waarvan ca. 77% bestemd is voor tuberculose- en 18% voor malariabestrijding.

Op basis van een in 2012 gesloten samenwerkingsovereenkomst met de VN-organisaties UNICEF, UNFPA en PAHO/WHO in Suriname voor de periode van het Ontwikkelingsplan 2012-2016, is ca. SRD 599.000,- in het planjaar 2014 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de maatregel **Common Country Program Action Plan**. Enkele activiteiten zijn: 1) verbetering van Moeder en Kindzorg; 2) publiceren van de Situatie Analyse van kinderen met HIV; 3) het finaliseren van het Voedingssurvey Plan; 4) het opstellen en implementeren van een Nationaal Strategisch Plan voor Adolescenten in Suriname; 5) capaciteitsversterking van de reproductieve gezondheidszorgdienstverlening en de juridische en sociale diensten inzake geslachtgerelateerde geweldpleging; 6) het opstellen en toepassen van medische protocollen van voornoemd type geweldpleging en 7) het bevorderen van de beschikbaarheid en het gebruik van data voor beleid.

Van de Agence Française de Devellopement zijn een lening (AFD) en een schenking (AFD-grant) verkregen voor de uitvoering van de maatregel **Support to the health sector**. Voor het planjaar is totaal SRD 30.232.000,- begroot, waarvan SRD 11.047.000,- begrotingsmiddelen. Tot de activiteiten, die ten laste van de lening **Support to the health sector (AFD)** in 2014 zullen worden uitgevoerd voor SRD 18.084.000,-, behoren onder meer: 1) het afbouwen van het hospitaal in Albina; 2) het aantrekken van een manager, die voor de opstart zal zorgdragen; 3) de inrichting van het ziekenhuis; 4) de installatie van medisch apparatuur en 5) de renovatie van afdelingen binnen het Psychiatrisch Centrum Suriname.

Met de schenkingsmiddelen van de maatregel **Support to the health sector (AFD-grant)**, die geraamd is op SRD 1.101.000,-, zullen de volgende activiteiten worden voortgezet: verbetering van de samenwerking van gezondheidszorginstellingen in het Marowijne grensgebied in het kader van ziektepreventie en patiëntenzorg en het inzetten van de aangetrokken deskundigen, met name de biomedisch en sanitair ingenieurs, de technische assistent en de ziekenhuismanager.

Tot de chronische niet overdraagbare aandoeningen (NCDs, non communicable diseases) behoren: hart- en vaatziekten, diabetes mellitus en kanker, terwijl roken, alcoholmisbruik, ongezonde voeding en overgewicht de risicofactoren vormen bij deze aandoeningen. Voor de **Bestrijding van Chronische Niet-Overdraagbare Aandoeningen** via de gelijknamige maatregel is in het planjaar SRD 12.000.000,- begroot. De onderdelen zijn: 1) ontwikkelen van publieke educatieprogramma's onder meer inzake gezonde leefstijl; 2) implementeren van richtlijnen en protocollen inzake screening, preventie en controle en het trainen van gezondheidswerkers ter uitvoering van NCD-programma's; 3) uitvoeren van NCDs surveillance systemen; 4) implementeren van wet- en regelgeving gerelateerd aan NCD-risicofactoren en 5) implementeren van voornoemde beleidsplannen.

Om op structurele wijze te voorzien in het tekort aan specialisten worden begrotingsmiddelen voor de maatregel **Aanvulling tekort medische specialisten** overgemaakt naar de Nationale Ontwikkelingsbank ten behoeve van het revolverende studiefonds, waarmee de jaarlijkse uitzendkosten voor buitenlandse

stage van medisch specialisten in opleiding kunnen worden gefinancierd. De uitgaven voor het tijdelijk aantrekken van medisch specialisten en overig medisch kader worden eveneens ten laste van dit fonds gedekt. De bestedingen zijn voor het planjaar geraamd op SRD 2.000.000,-.

Om betreffende Millennium Ontwikkelingsdoelen in 2015 te halen, inzake de reductie van moeder- en kindsterfte, zal in 2014 via de maatregel **Terugdringen moeder- en kindsterfte** het Safe Motherhood programma onder coördinatie van het BOG worden uitgevoerd ten bedrage van SRD 3.000.000,-. De activiteiten zullen gericht zijn op: het upgraden van faciliteiten en de aanschaf van apparatuur ten behoeve van zwangeren en zuigelingenzorg, het verstrekken van voorlichting, het verzorgen van trainingen en het automatiseren van de zwangeren- en zuigelingenbestanden. Deze activiteiten moeten resulteren in de afname van moeder- en kinderstefte van respectievelijk 8 en 15 gevallen (in 2011) naar respectievelijk 2 gevallen per jaar en 7 sterften per 1000 levendgeboorten per jaar.

Teneinde te kunnen voldoen aan de vraag naar artsen in diverse disciplines, waaronder huis-, public health- en zaalarts, alsook artsen voor de spoedeisende zorg, is in het collegejaar 2012-2013 de nummerus fixus van de Faculteit der Medische Wetenschappen verhoogd van 30 naar 40 studenten. De ingestelde commissie Huisartsenopleiding heeft een stappenplan opgesteld om de huisartsenopleiders te trainen, stageplaatsen te identificeren en bestaande wetgeving te wijzigen. Na afronding van de commissiewerkzaamheden is de Stichting Huisarts Instituut Suriname (Hisuri) op 2 juli 2013 opgericht met als doel bij te dragen aan de opleiding van basisarts tot huisarts en aan de totstandkoming van het vak huisartsengeneeskunde in het curriculum van de Faculteit der Medische Wetenschappen. Via de maatregel **Operationalisering van het Huisarts Instituut Suriname** zullen in 2014 verdere stappen ter concretisering van de huisartsenopleiding worden gezet en zal een aanvang worden gemaakt met de ‘train de trainers’ cursus. De bestedingen zijn geraamd op SRD 700.000,-.

2.2.7 MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN EN VOLKSHUISVESTING

De ontwikkelingsinvesteringen van het Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting zijn voor het planjaar 2014 geraamd op SRD 660.237.000,-. Deze investeringen zullen binnen het hoofdbeleidsgebied **Welzijn** worden gepleegd, met name in de gebieden Sociaal Zekerheidsstelsel en Huisvesting.

In het kader van **Sociale Zekerheid** zullen de ondersteuningsprogramma’s ten behoeve van de minderdraagkrachtigen en kwetsbare groepen worden gecontinueerd, verbeterd en verruimd. Ten behoeve van de doelgroepen kinderen, jeugdigen, seniore burgers en mensen met een geestelijke of lichamelijke beperking zullen de diverse programma’s worden voortgezet, waaronder de Algemene Kinderbijslag, Algemene Ouderdagsvoorziening, de Financiële Bijstand, de Geneeskundige Hulpkaart en de bijdrage in de kosten van schoolkleding en -materiaal. Het sociaal voorzieningensysteem wordt mede verbeterd door verhoging van de diverse bijdragen en door investeringen in de institutionele capaciteit van de uitvoerende instanties, teneinde de dienst- en hulpverlening naar de doelgroep efficiënter te doen plaatsvinden. Voorts zal het systeem worden verruimd met de invoering van onder andere het programma Bromki Fu Tamara, dat voornamelijk gericht is op het bevorderen van de menselijke kapitaalontwikkeling

bij kinderen middels geconditioneerde financiële uitkeringen. De investeringen ten behoeve van de sociale voorzieningen zijn voor 2014 geraamd op SRD 607.479.000,-.

De bestedingen in het kader van **Huisvesting** zullen in het planjaar 2014 SRD 52.658.000,- bedragen. Dit bedrag zal worden aangewend ten behoeve van het Low Income Shelter Program, Instituut en scholing; Woningbouwprogramma; Overbruggingsregeling; Bouwsubsidie en Grondontwikkelingsbedrijf. Activiteiten betreffen onder meer continuering en uitbreiding van huisvestingsprogramma's, w.o. aanpak van de woningnood van sociaal zwakkeren, instelling Huisvestingsauthoriteit, capaciteitsontwikkeling en het opzetten van adequate programmaorganisaties casu quo beheersystemen, communicatie en voorlichting.

HOOFDBELEIDSGEBIED Welzijn

BELEIDSGEBIED Sociaal Zekerheidsstelsel

In 2014 wordt verdere uitvoering gegeven aan de beleidsmaatregel **Bromki Fu Tamara** via het financieel ondersteuningsprogramma Conditional Cash Transfer (CCT). Doel is de intergenerationele cyclus van armoede te doorbreken middels het investeren in de ontwikkeling van kinderen door het toekennen van geconditioneerde financiële uitkeringen aan huishoudens met zwangere vrouwen en/of kinderen (tot en met 21 jaar), die behoren tot de meest behoeftigen in de samenleving. De condities betreffen het waarborgen van de toegang tot gezondheidszorg en onderwijs ter verlaging van de moeder- en kindsterfte, verbetering van de voedingsstatus van vrouwen en kinderen, alsook verbetering van de participatiegraad van de kinderen in het onderwijs. De totale kosten van dit programma voor het planjaar 2014 zijn geraamd op SRD 8.300.000,-. Het streven is de eerste uitbetalingen in 2014 te doen plaatsvinden en 10.000 huishoudens te bereiken.

De maatregel **Schoolkledingactie**, waarbij kinderen in sociaal zwakke huishoudens in aanmerking komen voor een bijdrage ter garandering van toegang tot onderwijs, is voor 2014 begroot voor SRD 1.108.000,-. De toegekende financiële tegemoetkoming per kind voor het bekostigen van 1 stel uniform, bedraagt als volgt: Kleuteronderwijs SRD 50,-, Glo SRD 60,-, VOJ SRD 65,- en LTS SRD 75,-. Voor de aanschaf van leermiddelen wordt een tegemoetkoming van SRD 50,- toegekend.

Binnen de maatregel **Behoeftige kinderen** is de **Dienst Kindervoeding** belast met het bereiden en distribueren van voeding en het beschikbaar stellen van melk aan gezinnen, crèches en andere kinderinstellingen. De doelgroep betreft kinderen, die ondervoed zijn of met ondervoeding bedreigd worden. De toekenning aan gezinnen vindt plaats op basis van medische en sociale indicatie van de Dienst Jeugdzorg. Voorts zal samengewerkt worden met lokale gaarkeukens in de verschillende districten en zal het verstrekken van rauwe voeding via een bonnensysteem geschieden. De kosten zijn geraamd op SRD 5.945.000,-.

De maatregel **Algemene Kinderbijslag** is gebaseerd op de Algemene Kinderbijslagregeling en wordt verstrekt aan huishoudens met kinderen waarvan de gezinshoofden niet uit andere hoofde aanspraak maken op kinderbijslag. Voor het planjaar 2014 is rekening gehouden met een 20% toename ten opzichte van het aantal geregistreerde kinderen in 2013. De uitgaven voor 2014 zijn geraamd op SRD 26.826.000,-.

De maatregel **Opvangcentrum voor jongens Koela** heeft als doel opvang en begeleiding te bieden aan jongens tussen 6 en 16 jaar met gedragsproblemen. In 2014 zullen renovatiewerkzaamheden worden uitgevoerd aan het complex en gekwalificeerd kader worden aangetrokken voor een optimale begeleiding van de pupillen. Voor dit planjaar zijn de bestedingen geraamd op SRD 145.000,-.

Via het beleidsprogramma **Subsidies en bijdragen** wordt subsidie verleend aan overheids- en particuliere instellingen, die activiteiten ontplooien in het belang van kwetsbare groepen, waaronder kinderen/jeugdigen, mensen met een beperking, senioren en sociaal zwakkeren. De toekenning van subsidie aan particuliere sociale instellingen geschiedt op basis van verblijfdagen gekoppeld aan een aantal voorwaarden. Deze voorwaarden zijn: een financieel verslag van het voorgaande jaar en een overzicht van de geplande activiteiten, het personeel en de cliënten. Voorts wordt op basis van kwaliteitsstandaarden onderzoek verricht binnen de opvanginstellingen. Door de sociale dienst van het Bureau Coördinatie Particulier Initiatief (Bureau CPI) wordt op basis van onder andere oriëntatiebezoeken de situatie in het veld in kaart gebracht. Het BOG (afdeling Milieu Inspectie) let op de hygiënische aspecten. Aan de hand van de rapportage van beide instanties wordt de subsidieaanvraag beoordeeld. Voorts wordt binnen deze maatregel een assistentieprogramma uitgevoerd met als doel de instellingen te begeleiden bij het streven om te voldoen aan de gestelde kwaliteitstandaarden. Voor 2014 is totaal SRD 7.649.000,- aan subsidie en bijdragen begroot.

In het kader van de uitvoering van de maatregel **Medische kosten ten behoeve van Geneeskundige Hulpkaarthouders** zal de Overheid haar bijdrage in onder andere de kosten van 1ste en 2de lijns gezondheidszorg ten behoeve van de doelgroep continueren, waarvoor in 2014 een geplande investering van SRD 139.000.000,- is geraamd.

Voorts wordt binnen de maatregel **Bijdrage aan medische hulpmiddelen** door het Ministerie financiële steun verleend aan minderdraagkrachtigen die daartoe een verzoek hebben ingediend. Tot de medische hulpmiddelen behoren onder andere prothesen, orthesen, gezichts-, gehoor- en verzorgingsmiddelen op basis van medische indicatie, hulpmiddelen ter bevordering van de mobiliteit van personen en aankoop van medicamenten. De uitgaven voor 2014 zijn begroot voor SRD 261.000,-.

De maatregel **Thuiszorg** heeft als doel de kwaliteit van het leven van hulpbehoefenden te verhogen en de kosten voor de gezondheidszorg beheersbaar te maken. Hiertoe zal een landelijk thuiszorgsysteem worden opgezet. Op regelmatige basis zal wijkgerichte basis thuiszorg worden geboden. Tevens zullen in de districten zorgposten met een multifunctioneel karakter worden opgezet met een breed zorgpakket. Genoemde inspanningen zullen in 2014 leiden tot een geraamde investering van ca. SRD 1.000.000,-

Ten aanzien van de beleidsmaatregel **Financiële Bijstand aan mensen met een beperking** zijn de kosten voor het jaar 2014 geraamd op SRD 32.355.000,-. Dit bedrag is vastgesteld op basis van een 10% stijging van het aantal geregistreerden in 2013. Reeds is de wet- en regelgeving met betrekking tot het toekennen van de financiële uitkering voor deze doelgroep geactualiseerd.

Via de maatregel **Zorgvervoer** draagt het Ministerie bij in de dekking van transportkosten van voornamelijk mensen met een beperking, die tegen een gereduceerd tarief gebruik kunnen maken van een geschikt vervoersmiddel. De uitgaven aan zorgvervoer zijn in 2014 begroot voor SRD 1.132.000,-.

De maatregel **Financiële bijstand aan sociaal zwakke huishoudens** wordt in 2014 begroot voor SRD 12.608.000,- en is gebaseerd op 10.000 aanvragen per maand. Deze voorziening zal afhankelijk van de vorderingen van het Bromki Fu Tamara programma, niet meer beschikbaar zijn voor gezinnen met kinderen, die deelnemen in het voornoemd programma.

Met de uitvoering van de maatregel **Bijdrage in acute noodsituaties** wordt invulling gegeven aan het helpen verbeteren van de sociaaleconomische situatie van minderdraagkrachtige huishoudens in geval van onder andere woningbrand, overlijden van een gezinslid, ziekte en calamiteiten bij natuurrampen. Hierbij wordt materiële, sociale of psychosociale hulp geboden. Toewijzing vindt plaats op basis van een sociaal en financieel rapport. Ten behoeve van deze maatregel is een bedrag van SRD 500.000,- gereserveerd.

Binnen de maatregel **Armoedebestrijding** zal verbetering en uitbreiding van het bestaande pakket aan collectieve voorzieningen plaatsvinden. Doel is de effectiviteit en de efficiëntie te verhogen, waardoor de bereikbaarheid van basisvoorzieningen en -goederen voor de doelgroep gegarandeerd is. Het pakket aan collectieve voorzieningen zal in samenwerking met het Ministerie van Arbeid Technologische Ontwikkeling en Milieu worden uitgebreid met het instellen van een ouderschapverzekering. De kosten voor 2014 zijn geraamd op SRD 54.020.000,-.

De maatregel **Algemeen Oudedagsvoorzieningsfonds** valt binnen het Beleidsprogramma **Verbetering zorg aan seniore burgers**. Dit fonds is een dienstverlenende instelling, belast met beheer en uitbetaling van uitkeringen aan AOV- gerechtigden. Gerechtigden zijn personen die de leeftijd van 60 jaar hebben bereikt, de Surinaamse nationaliteit bezitten of ingezetene zijn, die 10 jaar voor het bereiken van de 60-jarige leeftijd onafgebroken in Suriname hebben gewoond en gedurende die tijd AOV-premie hebben gestort. Ter vergroting van de weerbaarheid van de doelgroep zullen voorstellen worden uitgewerkt voor een gefaseerde aanpassing van de uitkering en het systeem. Thans bedraagt de AOV-uitkering per rechthebbende per maand SRD 525,-. In het planjaar 2014 zal het beleid gericht zijn op: het aanmoedigen van de kas-cliënten om bank-cliënten te worden; het in kaart brengen van alle in Suriname wonende rechthebbenden en het voorbereiden van de herziening van het AOV-decreet. Ook wordt in verband met het vergroten van de efficiëntie en doelmatigheid de optie bestudeerd de uitbetaling in het district Sipaliwini en de afgelegen leefgemeenschappen in andere districten uit te besteden aan bankinstellingen. De raming voor AOV-betalingen in 2014 bedraagt SRD 308.380.000,-.

In het kader van de herdenking van de Internationale Dag van de seniore burgers op 1 oktober wordt de maatregel **Bigi Sma Dey** uitgevoerd. Om waardering te tonen voor de bijdrage die de seniore burgers aan de ontwikkeling van het land hebben geleverd, wordt deze dag in het teken van hen geplaatst en zoveel als mogelijk landelijk gevierd. De kosten zijn voor 2014 geraamd op SRD 6.000.000,-.

Het Ministerie zal in 2014 met een budget van SRD 1.000.000,- de implementatie van de maatregel **Gemeenschapsontwikkelingsprogramma** continueren. Binnen dit programma zullen activiteiten worden uitgevoerd ter ondersteuning en ontwikkeling van buurtgroepen en ter vergroting van de particpatie van personen met een achterstand in het maatschapplijk leven. Doel is de ontplooingsmogelijkheden van de doelgroep te vergroten.

De beleidsmaatregel **Monitorings- en evaluatiemechanisme bij uitvoering van het integraal kinderrechtenbeleid** heeft als doel toezicht op de naleving van het Kinderrechtenverdrag. Het budget is voor 2014 geraamd op SRD 250.000,-. Om vorm en inhoud te geven aan de regionale en internationale mensenrechtenverdragsbepalingen zal in 2014 gewerkt worden aan de transformatie van de nationale wetgeving. Versterking zal plaatsvinden van het integraal sociaaljustitieel netwerk ter bescherming van kinderen die geweld ervaren of dreigen te ervaren. Ook zullen doelgroepgerichte promotieactiviteiten worden uitgevoerd.

In 2014 zal voorts uitvoering worden gegeven aan de maatregel **Kraka Yu Srefi**, een gezinsbegeleidingsprogramma met als doel het versterken van de capaciteiten van kwetsbare gezinnen en individuen om ze uit de vicieuze curkel van armoede te halen. Dit programma houdt in: het begeleiden van de doelgroep naar het formeel, beroepsgericht onderwijs danwel naar de arbeidsmarkt; het teweegbrengen van zelfredzaamheid door integratie op de arbeidsmarkt en het stimuleren van harmonische en evenwichtige gezinnen middels het bieden van psychosociale begeleiding en opvoedingsondersteuning. Voor de uitvoering van deze maatregel is voor 2014 een bedrag van SRD 1.000.000,- begroot.

BELEIDSGEBIED Huisvesting

In het planjaar 2014 zal uitvoering worden gegeven aan de beleidsmaatregel **Low Income Shelter Program 2 (LISP 2)**, begroot voor SRD 15.945.000,-. Hiermee zullen naar schatting 970 woonoplossingen gefinancierd kunnen worden.

Voor uitvoering van de beleidsmaatregel **Instituut en scholing** zijn de bestedingen geraamd op SRD 10.703.000,-. Middels deze investering zal in 2014 voorzetting plaatsvinden van de realisatie van de benodigde competentie en capaciteit binnen de sector. De activiteiten die uitgevoerd zullen worden zijn:

- Onderzoek en Planning in het kader van de Huisvesting;
- Instelling van de Nationale Habitat Commissie (NHC);
- Opzetten dienstcentra, crèches en crisisopvang voor kinderen;
- Opvang kinderen uit binnenland (i.v.m. vervolg onderwijs);
- Continuering training voor bouwvakkers.

Het ministerie zal in het planjaar 2014 door uitvoering van de beleidsmaatregel **Woningbouw programma,** SRD 20.280.000,- investeren in het verlenen van ondersteuning aan sociaal zwakkeren die zonder overheidssteun geen woonoplossing kunnen realiseren. Voorts zal het sociaal woningbouwprogramma gecontinueerd worden middels de bouw van ca 100 woningen te Wonoredjo, Voorburg en andere geïdentificeerde locaties. Ook zal ondersteuning verleend worden aan gezinnen in wooncrisis als gevolg van natuurrampen, brand en ziekte. Verder heeft het ministerie ook de nodige middelen gereserveerd voor het bieden van woonoplossingen aan mensen met een beperking die woningbehoeftig zijn of ondersteuning nodig hebben bij renovatie/uitbreiding van hun woning. Het

ministerie zal ook ondersteuning verlenen aan opvanginstellingen voor mensen met een beperking bij het opzetten, uitbreiden en renoveren van hun opvangfaciliteiten.

Voor de beleidsmaatregel **Overbruggingsregeling** is in het planjaar 2014 SRD 3.730.000,- gereserveerd. Onder de voortzetting van het **Low Middle Income Shelter Program** (**LMISP)** vindt in 2014 uitvoering plaats van de navolgende activiteiten: financiering van 45 nieuwbouwwoningen; apparaatskosten en projectmanagementkosten en participatiekosten NGO's.

Voor de uitvoering van de beleidsmaatregel **Bouwsubsidie** in het planjaar 2014, zijn de bestedingen geraamd op SRD 2.000.000,-. Middels voornoemde beleidsmaatregel kunnen gezinnen in aanmerking komen voor bouwsubsidie, met name technische bijstand of financiële hulp, afhankelijk van de sociaal economische situatie van het gezin en de leef-en woonomstandigheden (de staat waarin de woning zich bevindt).

2.2.8 MINISTERIE VAN DEFENSIE

Het Ministerie van Defensie zal in het kader van het mede waarborgen van de nationale veiligheid op het gehele grondgebied de benodigde investeringen plegen op het gebied van: Rehabilitatie van de defensie-infrastructuur (landmacht, luchtmacht en marine), gebouwen, transport en automatisering; Human resource management (civiel-militaire relaties, nazorg dienstplichtigen); Internationale defensiesamenwerking, Rampenbeheersing en uitbreiding van de agrarische productie in eigen beheer ten behoeve van het Nationaal Leger. Voor het planjaar 2014 is ten gunste van deze ontwikkelingsinvesteringen van de Defensieorganisatie een bedrag van SRD 14.592.000,- begroot.

HOOFDBELEIDSGEBIED Veiligheid en Internationaal Beleid

BELEIDSGEBIED Nationaal Defensiebeleid in Relatie tot Nationale Veiligheid

Het Ministerie van Defensie zal in 2014 uitvoering van de beleidsmaatregel **Bijzondere aanschaffingen Defensie-materiaal**, voortzetten middels een investering van SRD 2.500.000,-. De activiteiten die uitgevoerd zullen worden betreffen onder meer de aanschaf van kookketels, een vriescel, zonnepanelen en korjalen.

Er zal in 2014 uitvoering gegeven worden aan uitvoering van de beleidsmaatregel **Bijzondere voorzieningen Defensie** middels een investering van SRD 4.630.000,- De uit te voeren werkzaamheden zijn: renovatie Aero Carto Zanderij, uitbreiding legering Militaire Politie Nickerie, Renovatie westelijke vleugel Militair Hospitaal, nieuwbouw legering Stoelmanseiland en pand Keizerstraat en extra beveiliging munitie opslagplaatsen.

Voor de beleidsmaatregel **Bijdrage Stichting Nazorg Dienstplichtigen en Ex-militairen**, heeft de Defensieorganisatie in 2014 SRD 3.700.000,- begroot, ter dekking van de vaste exploitatiekosten, de kosten van de toelage aan de leden van deze doelgroep en de kosten voor medisch psychiatrische behandeling. Voorts zal verdere invulling worden gegeven aan het beleid met betrekking tot om-/,her- en bijscholing van leden van deze doelgroep.

Het ministerie van Defensie zal in verband met het optimaliseren van de nationale veiligheid uitvoering geven aan de beleidsmaatregel Kosten in verband met Waarborgen Veiligheid, middels de aanschaf van specifiek militair materiaal in 2014. De totale investering wordt geraamd op SRD 2.500.000,-.

Door het ministerie wordt ten behoeve van de beleidsmaatregel **Opzet van een Jungle Survival Site** in 2014 SRD 200.000,- begroot. Hiermee wordt het vervolgtraject in het opzetten van een site als onderdeel van een Jungle Warfare Center gecontinueerd. Doel is jungletrainingen te verzorgen en het aanscherpen van survival skills op reguliere basis. Er zal een totaal pakket jungletrainingen aangeboden worden aan buitenlandse militairen, in het kader van de militaire samenwerking met bevriende landen.

Het ministerie trekt voor de beleidsmaatregel **Bijdrage Stichting Ismay van Wilgen Sporthal** in 2014 SRD 500.000,- uit voor personele en exploitatiekosten van de stichting.

Het verstevigen en continueren van Internationale Defensiebetrekkingen is van strategische waarde en zal in het planjaar 2014, middels uitvoering van de beleidsmaatregel **Militaire Diplomatieke Vertegenwoordiging**, worden gecontinueerd. De geraamde inrichtings- en exploitatiekosten van de geplande en bestaande militaire diplomatieke vertegenwoordigingen in de ontvangende staten bedragen SRD 350.000,-.

Voor het planjaar 2014 is SRD 212.000,- begroot ten behoeve van de uitvoering van de beleidsmaatregel **Doorstart Agrarisch bedrijf Von Freyburg**. In dit verband zullen uitgevoerd worden: Renovatie van loods en kantoorruimte en de aanleg van kweek en vermeerderingskasten in het kader van de geleidelijke uitbreiding van de agrarische productie, welke moet resulteren in afname van kosten voor aanschaf van groeten en fruit ten behoeve van het Nationaal Leger.

2.2.9 MINISTERIE VAN JUSTITIE EN POLITIE

De ontwikkelingsinvesteringen van het Ministerie van Justitie zijn voor het dienstjaar 2014 geraamd op SRD 40.625.000,-. De geraamde kosten zijn ten behoeve van de hoofdbeleidsgebieden **Bestuur en Justitie en Veiligheid en Internationaal beleid** die de dienstonderdelen **Rechterlijke macht, Justitie, Politie, Brandweer en Beveiliging en Bijstand** bevatten.

Voor wat betreft het dienstonderdeel **Rechterlijke macht** wordt verder prioriteit gegeven aan versterking van de Rechtsstaat, teneinde te geraken tot een transparante, zelfsturende en goed uitgeruste rechterlijke organisatie, die in staat is op signalen uit de omgeving te reageren alsook op de ontwikkelingen in de vraag naar haar diensten te anticiperen. Ter uitvoering van het bovengenoemde zal het programma **Modernisering en Verbetering Rechterlijke Organisatie (PMVRO),** welk in 2009 werd geïmplementeerd, in 2014 worden voortgezet. Voorts wordt gewerkt aan het voorbereiden van een nieuwe RAIO - en RIO - opleiding voor de zittende en staande magistratuur en het opzetten van een ICT zaakregistratiesysteem. Ook worden in 2014 ter hand genomen het institutionaliseringsonderzoek, het Hof van Justitie, Professionalisering van de Parketorganisatie en automatiseringsprocessen voor het Openbaar Ministerie. Ook worden de infrastructurele voorzieningen van de Rechterlijke macht aangepakt middels de bouw, inrichting en renovatie van betreffende gebouwen. De uitgaven binnen het dienstonderdeel Rechterlijke macht bedragen voor het dienstjaar 2014 SRD 3.600.000,-.

Voor wat betreft **Justitie** zullen in de planperiode 2014 investeringen gepleegd worden ter bevordering en bescherming van de fundamentele rechten van de mens en zullen diverse projecten worden voorbereid en uitgevoerd, waaronder de herstructurering van de Delinquentenzorgorganisatie middels evaluatie en aanpassing organogram en taakomschrijvingen en het opzetten van een HRM – afdeling, inclusief selectie en plaatsingsbureau. Voorts zal in het planjaar 2014 gewerkt worden aan het resocialisatiebeleid, capaciteitsversterking menskracht DZ en verbetering van de communicatie en informatievoorziening. Ook wordt in het dienstjaar 2014 uitvoering gegeven aan de professionalisering en institionalisering van Meldpunt Ongebruikelijke Transacties (MOT) en het Surinaams Forensisch Instituut (SFI). In het kader van het immigratiebeleid zal in 2014 uitvoering worden gegeven aan de volgende projecten: capaciteitsversterking menskracht, project Bordermangement Systeem en Organisatieversterking Vreemdelingenzaken. Met betrekking tot Kinder, Jeugdbeleid en Gender, wordt uitvoering gegeven aan het opzetten van een Kinderombudsbureau. De conceptwet Kinderombudsbureau zal na goedkering van de Staatsraad in de Nationale Assemblee behandeld worden en zal in het kader van de stuurgroep Huiselijk Geweld en Platform huiselijk geweld, de hulpverlening aan slachtoffers verder verbeterd, onder andere via de inzet van deskundigen, het opzetten van een landelijk netwerk van meldpunten, landelijke awarenessprogramma's over huiselijk geweld, trainingen voor beroepsgroepen betrokken bij huiselijk geweld, alsmede het aangaan van samenwerkingsverbanden met andere ministeries en NGO's. Voorts zal in het planjaar 2014 uitvoering worden gegeven aan het Nationale Actieplan Kinderen en seksueel molest op de werkplek met alle relevante actoren. Ook zullen de infrastructurele voorzieningen van Justitie verbeterd worden middels het bouwen, renoveren en inrichten van de gebouwen van Justitie. De investeringen voor 2014 bedragen circa SRD 14.995.000,-.

Bij **Politie** zal uitgaande van het Ontwikkelingsplan 2012-2016 de integrale veiligheid van de Republiek Suriname met betrekking tot de handhaving van de openbare orde en inwendige veiligheid op het gehele grondgebied worden voortgezet, teneinde de gemeenschap kwalitatief hoogwaardige Politiezorg te bieden. In dit kader zal het ingezette proces van transformatie bij het Kops Politie Suriname (KPS) voortgezet worden en zullen concrete projecten met tastbare fysieke resultaten en beleidsproducten uitgevoerd worden. De telecomnetwerken van het KPS zullen worden aangepakt. In het kader van de effectieve criminaliteitsbestrijding zullen speciale criminaliteitsbestrijdingsprojecten worden uitgevoerd in zowel het binnenland als het kustgebied, alsook in de stad om bepaalde typen criminaliteit aan te pakken. In dit kader zal aandacht besteed worden aan verkeersveiligheid, drugsbestrijding, aanpak van georganiseerde en grensoverschrijdende criminaliteit en verbetering van de interne en externe communicatie van het Korps Politie Suriname. Voorts zullen de bouw, renovatie en inrichting van dienstwoningen, politiebureaus en cellenhuizen worden voortgezet. Voor 2014 zijn de kosten voor het dienstonderdeel Politie begroot op ca. SRD 13.050.000,-.

Voor wat betreft **Brandweer** zal in de planperiode 2014 de landelijke brandweerzorg structureel verbeterd worden middels het treffen van repressieve en preventieve maatregelen en het uitvoeren van activiteiten. Geïnvesteerd zal worden in de herstructurering van het Korps Brandweer Suriname (KBS) organisatie en versterking van de brandweerzorg. Voorts wordt gewerkt aan het ontwikkelen en implementeren van een integraal brandveiligheidsbeleid en het instellen van de Jeugdbrandweer. De infrastructurele voorzieningen

van Justitie zullen verbeterd worden middels het bouwen, inrichten en renoveren van brandweerkazernes. De investeringen voor het dienstonderdeel Brandweer bedragen SRD 8.425.000,-.

De investeringen voor het dienstonderdeel **Beveiliging en Bijstand** bedragen voor het planjaar 2014 SRD 555.000,-. Deze zullen worden aangewend ten behoeve van de reorganisatie van de Beveiligings- en Bijstandsdienst Suriname. In dit kader zal gewerkt worden aan herstructurering van de B.B.S - organisatie, capaciteitsversterking menskracht en verbetering van de communicatie. Ook wordt gewerkt aan verbetering van de infrastructurele voorzieningen.

HOOFDBELEIDSGEBIED Bestuur en Justitie

BELEIDSGEBIED Rechterlijke Macht

In 2014 zal verdere uitvoering worden gegeven aan de beleidsmaatregel **Versterking Rechtsstaat en Infrastructurele voorzieningen ten behoeve van de Rechterlijke Macht**. De kosten voor het jaar 2014 zijn geraamd op SRD 3.600.000,-.

In 2014 zal in het kader van het versterken van de Rechtsstaat verder uitvoering worden gegeven aan het project **Versterking Rechterlijke Macht**, waarbij de waarborging van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en bevordering van een effectieve en efficiënte rechterlijke organisatie centraal staan. De bestedingen voor 2014 zijn geraamd op circa SRD 2.600.000,-.

In 2014 zal het deelproject **Programma Modernisering en Verbetering van de Rechterlijke Organisatie** (PMVRO) (OM Suriname) met de Nederlandse Raad voor rechtspraak worden voortgezet. De kosten in 2014 zijn geraamd op SRD 500.000,-.

Het project **Institutionalisering onderzoek Hof van Justitie** zal in 2014 aanvangen met werkzaamheden die gericht zijn op onder andere onderzoek naar de mogelijkheden van snelrecht, rechtsvergelijkend onderzoek common en civil law, uitvoering pilot project Mediation, waarbij de uitgaven zijn geraamd op SRD 500.000,-.

In het kader van het deelproject **Professionalisering van de Parketorganisatie** wordt in 2014 SRD 500.000,- vrijgemaakt voor onder andere het bijwonen van cursussen, trainingen, seminars, conferenties nationaal en internationaal door leden van het Openbaar Ministerie, snelle berechting en resocialisatie van jeugdigen ter ondersteuning van de vervolgingsambtenaar, het aantrekken van een kinderpsycholoog, een orthopedagoog en een maatschappelijk werker Internationale rechtshulp. Voorst zijn in de begrote bedragen opgenomen permanente educatie van het personeel en de vestiging van een permanente vertegenwoordiging in het district Nickerie van waaruit ook Coronie wordt bestreken.

Het project **Automatiseringsprocessen Openbaar Ministerie en het opzetten van een Openbaar Ministerie website** is voor 2014 geraamd op SRD 150.000,-.

In 2014 zal het deelproject **RAIO en RIO opleidingen** ten behoeve van de zittende magistratuur en het Openbaar Ministerie worden voortgezet. Deze opleiding is begroot voor SRD 950.000,-.

In het kader van de beleidsmaatregel **Infrastructurele voorzieningen Rechterlijke Macht** zullen in 2014 bouw en renovatie via drie projecten worden gecontinueerd voor een totaal bedrag van SRD 1.000.000,-. Het gaat om bouw en inrichting Kantongerecht Strafzaken (SRD 350.000,-), Renovatie en inrichting Hof van Justitie (SRD 350.000,-) en Bouw en inrichting Parket van de Procureur Generaal (SRD 300.000,-).

BELEIDSGEBIED Justitie

Binnen het dienstonderdeel **Justitie** zullen in 2014 de volgende beleidsmaatregelen worden uitgevoerd: **Versterking Rechtsstaat, Rechtshandhaving en Rechtsbescherming, Mensenrechten, Immigratie beleid , Kinder, Jeugdbeleid en Gender en Infrastructurele voorzieningen** voor een bedrag van SRD 14.995.000,-.

Binnen de beleidsmaatregel Versterking Rechtsstaat zullen in 2014 een vijftal deelprojecten worden uitgevoerd voor een totaal bedrag van SRD 1.940.000,-.

De bestedingen voor het deelproject **Herstructurering Delinquentenzorg Organisatie** zijn voor 2014 geraamd op SRD 100.000,-. In 2014 zal het traject Herstructurering Delinquentenzorg dat in 2013 was voorbereid, worden voortgezet. Om verdere invulling te geven aan de professionalisatie van delinquentenzorg zal er een HRM - afdeling worden ingesteld en zal het organogram geëvalueerd en aangepast worden.

Het deelproject **Resocialisatiebeleid** is voor 2014 geraamd op SRD 645.000.-. In het kader van het Resocialisatiebeleid zal uitvoering worden gegeven aan pilotstudy's voor alternatieve straffen, werkstraffen, volwassen, regiemdifferentiatie en reclassering, inclusief het instellen van een reclasseringsbalie. Voorts zal ook aandacht besteed worden aan de uitvoering van speciale projecten z.a. afkicken van drugsverslaving t.b.v. gedetineerden; continuering van arbeidsprojecten en trainingen en resocialisatie voor gedetineerden. Ook zullen voorlichtingsactiviteiten voor jeugdigen worden uitgevoerd om hen bewust te maken van de gevaren van jeugdcriminaliteit

In het kader van het deelproject **Capaciteitsversterking menskracht Delinquentenzorg** worden in 2014 logistiek en attributen van de leden van de ondersteuningsunit van het KPA weder ingesteld. Voorts zullen in 2014 voorbereidingen getroffen worden voor de werving en opleiding van 300-500 nieuwe rekruten. In 2014 gaat de reguliere kaderopleiding Korps Penitentiaire Ambtenaren van start en zullen er vaktrainingen voor FMZ en JKB verzorgd worden. Ook zal de managementtraining AD 38 voor het personeel van JCC (maatschappelijk werkers, leerkrachten en bewakingspersoneel) verzorgd worden. Voor 2014 is voor de uitvoering een bedrag van SRD 500.000,- begroot.

De kosten voor het project **Verbetering communicatie en informatievoorziening** zijn in 2014 begroot voor ca. SRD 500.000,-. Hierbij zal gewerkt worden aan aanpassing, uitbreiding van (radio) communicatie-apparatuur en -systeem in samenwerking met het Korps Politie Suriname.

Voor de uitvoering van het project **Samenwerking en partnerschap** is voor 2014 een begroting van ca. SRD 195.000,- opgenomen. Middels periodieke overleg en structurele samenwerking met Frankrijk, Nederland, de Nederlandse Antillen en de landen in de regio zal gewerkt worden aan een betere

informatie-, kennis-, en ervaringuitwisseling. Tevens zal periodieke afstemming met relevante diensten, particuliere instellingen en NGO's plaats vinden.

Met betrekking tot de beleidsmaatregel **Rechtshanhaving en Rechtsbescherming** zal in 2014 uitvoering worden gegeven aan een tweetal projecten. In 2014 zal uitvoering worden gegeven aan het project **Professionalisering en Institutionalisering Meldpunt Ongebruikelijke Transacties (MOT)**. Conform artikel 12 Wet MOT (S.B. 2012 no.133) dienen dienstverleners verrichte of voorgenomen ongebruikelijke transacties schriftelijk al dan niet digitaal te melden aan het MOT. Voorts zal gewerkt worden aan behuizing van MOT. De uitgaven voor 2014 zijn begroot voor SRD 300.000,-.

In het kader van het project **Professionalisering en Institutionalisering Surinaams Forensisch Instituut (SFI)** zal in 2014 met inachtneming van internationaal geldende standaarden, het forensisch onderzoek verder worden geprofessionaliseerd. In het planjaar 2014 zal een aanvang worden gemaakt met de bouw van een pathologisch anatomisch laboratorium (PA lab) voor de afdeling Forensische Pathologie. De begroting voor 2014 bedraagt SRD 300.000,-.

Voor wat betreft de beleidsmaatregel **Mensenrechten** zullen in 2014 drie projecten worden uitgevoerd. Het deelproject **voorbereidingen en het schrijven van het rapport inzake de Universal Periodic Review ter zake de United Nations** is voor 2014 geraamd op ca. SRD 15.000,- en het project **voorbereidingen en het schrijven van het Common Core Document ter zake de United Nations** is begroot op ca. SRD 15.000,-.

Voor het dienstjaar 2014 zullen met betrekking tot het programma **Immigratiebeleid** twee projecten worden uitgevoerd. Binnen het project **Capaciteitsversterking menskracht Immigratiebeleid** zal in 2014 op elke afdeling van Vreemdelingenzaken meer personeel worden aangetrokken. Ook zullen trainingen verzorgd worden. De investeringen voor 2014 bedragen circa SRD 200.000,-.

Het project **Bordermangement Systeem (installatie checklist met JRCC/Interpol/USA)** zal voortgang vinden in 2014 en is begroot op SRD 200.000,-.

Met betrekking tot het project **Organisatie versterking Vreemdelingenzaken** is in het dienstjaar 2013 reeds een aanvang gemaakt het decentraliseren van de inname van aanvragen naar de districten Commewijne, Wanica en Brokopondo. Het streven is om in 2014 de inname van aanvragen te decentraliseren. Ook zal in 2014 verder invulling worden gegeven aan de mobiele unit voor de vlotte afhandeling van nader onderzoek van ingenomen aanvragen, garantstellers en huisbezoeken. Tevens zal in 2014 een aanvang worden gemaakt met het elektronisch beveiligen van de Penitentiaire Inrichting Duisburglaan en Hazard en het doorvoeren van enkelband (GPS) voor gedetineerden. De totale kosten voor bovengenoemd project zijn geraamd op SRD 100.000,-.

Voor wat betreft de maatregel interne en externe veiligheid zal het deelproject **Beveiligingsplan en bewaking inrichtingen** in 2014 worden gecontinueerd. De kosten zijn geraamd op SRD 5.000.000,-.

Binnen het programma **Kinder, Jeugdbeleid en Gender** zullen in 2014 vijf projecten worden uitgevoerd voor een totaal bedrag van SRD 675.000,-. Het project **Opzet van een Kinderombudsbureau** is voor 2014 geraamd op circa SRD 200.000,-. Middels de instelling van het Kinderombudsbureau wordt beoogd het stelsel van bescherming van kinderen te verruimen. Het wetsontwerp Kinderombudsbureau is

doorgeleid naar de minister en zal na goedkeuring van de Staatsraad behandeld worden in de Nationale Assemblee.

Het project **Stuurgroep Huiselijk Geweld en Platform huiselijk geweld** zal in het planjaar 2014 gecontinueerd worden en heeft als doel een centraal samenwerkingsverband op beleidsniveau te creëren, waarin, de netwerken alle vormen van huiselijk geweld zoveel mogelijk gezamenlijk aanpakken. Voorts geniet prioriteit het verzorgen van landelijke awarenessprogramma's over huiselijk geweld, trainingen voor beroepsgroepen betrokken bij aanpak huiselijk geweld, samenwerking met NGO's en het opzetten van meldpunten ten behoeve van slachtofferhulp in het binnenland. De uitgaven voor 2014 zijn geraamd op SRD 200.000,-.

Voor het project **Uitvoering Nationaal Actieplan Kinderen** zullen in 2014 met actoren belast met de uitvoering van het jeugdbeleid activiteiten uitgevoerd worden. Voor 2014 is voor de uitvoering een bedrag van SRD 50.000,- begroot.

Het project Aanpak **seksueel molest op het Ministerie van Justitie en Politie** is voor het planjaar 2014 begroot op SRD 150.000,-. In het jaar 2010 is het Ministerie van Justitie en Politie samen met de Stichting IIse Henar Hewitt juridische bijstand voor vrouwen een samenwerking aangegaan inzake het formuleren van het beleid aanpak seksueel molest op de werkplek. Tevens is het conceptbeleid, klachtenreglement voorbereid en doorgeleid naar de leiding van het ministerie voor goedkeuring. Ook zullen de voorlichtingstrainingen, van het Ministerie waarbij er ook voorlichtingsmateriaal wordt ontwikkeld in 2014 gecontinueerd worden.

Het doel van het project **Bureau Vrouwen en Kinderbeleid** is dat leerkrachten seksueel misbruik van kinderen gaan herkennen, bespreekbaar maken en weten welke instanties in te schakelen voor hulp. Voorts is in 2014 het streven gericht op het beter bemensen van het bureau. De begroting bedraagt voor 2014 SRD 75.000,-.

In het kader van de maatregel **Infrastructurele voorzieningen Justitie** zullen in 2014 de lopende infrastructurele projecten worden voortgezet. Het gaat hierbij om Kantoor Justitie Nickerie, Jeugd Opvang Gesticht (JOG), Multifunctioneel Centrum KPA. Voorts zal een aanvang worden gemaakt met de projecten: Renovatie Centraal Kantoor aan de Henck Arronstraat no.1 en Renovatie oud BUFAZ gebouw aan de Grote Combé weg. Tevens zullen de volgende projecten in 2014 uitgevoerd worden: bestraten terrein en het vernieuwen van het afvoersysteem aan de Henck Arronstraat no. 1, renovatie van de gebouwen hoofdkantoor Delinquentenzorg, oud parketgebouw aan de Lim A Po straat, Malaha gebouw aan de Henck Arronstraat en kantoor Rechter - commissaris kantoor Lim A Po straat. Eveneens zullen de infrastructurele projecten die onder de hoofdafdeling Delinquentenzorg vallen, worden uitgevoerd of voortgezet. De begroting voor 2014 bedraagt SRD 6.250.000,-.

HOOFDBELEIDSGEBIED Veiligheid en Internationaalbeleid

BELEIDSGEBIED Interne en externe Veiligheid

Binnen het beleidsgebied Interne en externe Veiligheid vallen (voor wat betreft het Ministerie van Justitie en Politie) vallen de volgende dienstonderdelen: Politie, Brandweer en de Beveiligings-en Bijstandsdienst Suriname (BBS).

In 2014 zal verder uitvoering worden gegeven aan de beleidsmaatregel **Interne en externe Veiligheid** van het dienstonderdeel **Politie** via de volgende projecten: continuering van het project **Telecom netwerken KPS** dat is begroot voor SRD 1000.000,-. Deze kosten zullen aangewend worden voor het aanschaffen van een netwerk, inclusief interceptie-apparatuur (telefoontap en andere interceptie-apparatuur), hetgeen moet bijdragen aan verdere indamming van de criminaliteit in de samenleving.

Het project **Vaartuigen territoriale wateren KPS** heeft ten doel de veiligheid in onze kust- en binnenwateren te verhogen middels een intensief patrouilleschema. De aanschaf van aluminiumboten met buitenboordmotoren ten behoeve van de afdeling Maritiem en andere operationele diensten zal in 2014 gecontinueerd worden. De geraamde kosten voor 2014 bedragen circa SRD 1000.000,-.

In het kader van de effectieve criminaliteitsbestrijding, o.a. de transnationale, de klassieke en de nieuwere manifestaties van criminaliteit (waar onder computercriminaliteit, financieel rechercheren en methodieken) zal in 2014 het desbetreffend personeel van het project **Opleidingen KPS** op regelmatige basis worden bijgeschoold. De uitvoering in 2014 is begroot voor SRD 1000.000,-.

Voor de uitvoering van het project **Reorganisatie KPS** is voor 2014 een begroting van ca. SRD 750.000,- opgenomen. Gestreefd wordt naar continu kwalitatief hoogwaardige politiezorg aan de gemeenschap. Voorts zal gewerkt worden aan het actualiseren van de werkprocessen en het professionaliseren van de ambtenaar van politie.

Voor het project **Ontwikkelen ICT van het Korps Politie Suriname** zijn de uitgaven van 2014 begroot op SRD 900.000,-. Dit project zal worden gecontinueerd met aansluiting van de politieposten in de districten.

Het doel van het project **Doorontwikkeling forensische opsporing** voor de planperiode 2014 is het versterken en professionaliseren van de technische recherche, hetgeen moet resulteren in het verruimen van het oplossingspercentage van gepleegde misdrijven, met het oog op het vergroten van het veiligheidsgevoel van de samenleving. De levering van een nieuw Forensisch Laboratorium vindt eind 2013 plaats en de inrichting zal in 2014 plaats vinden. Het project is begroot voor ca. SRD 750.000,-.

In het kader van het project **Aanpak verkeersveiligheid** wordt het geïntegreerde veiligheidsbeleid goed afgestemd op het veiligheidsbeleid tussen de verschillende overheidsdiensten, stakeholders en andere actoren. Ter garandering van de integrale veiligheid zullen merkbare resultaten en beleidsproducten uitgevoerd worden. Voorts wordt samen met het Ministerie van Openbare Werken en de Wegenautoriteit gewerkt aan het veilig stellen van het wegdek en de vernieuwing van het wegmeubilair. Voor 2014 zijn de bestedingen begroot voor SRD 900.000,-.

Ter waarborging van de openbare orde en de inwendige veiligheid zal in 2014 uitvoering worden gegeven aan **Speciale Criminaliteit bestrijding** met het doel effectieve criminaliteitsbestrijding. Voor dit planjaar zijn de uitgaven begroot op SRD 1.000.000,-.

Voor het dienstjaar 2014 is het project **aanpak drugsbestrijding** begroot op ca. SRD 500.000,- en het project **aanpak georganiseerde en grensoverschrijdende criminaliteit** voor SRD 700.000,-.

Het project **Versterking grensposten** is voor 2014 begroot voor ca. SRD 550.000,- en het project **Verbeteren interne en externe Communicatie KPS** zal worden uitgevoerd met een begroting voor 2014 van SRD 500.000,-.

Voor het project **Ontwikkeling professionele bedrijfvoering** is in 2014 een bedrag van SRD 750.000,- geraamd, terwijl het project **Ontwikkeling professionele HRM KPS** begroot is voor SRD 500.000,-.

In het kader van de rechtshandhaving en rechtsbescherming is het project **Mensenhandel & mensensmokkel** voor 2014 begroot op SRD 750.000,-.

Binnen het programma Infrastructurele Voorzieningen KPS zijn de kosten van het project Bouw en renovatie en inrichtingen van dienstwoningen, politiebureaus en cellenhuis in 2014 geraamd op SRD 1.500.000,-.

Het dienstonderdeel **Brandweer** is voor 2014 begroot voor een totaal bedrag van SRD 8.425.000,-. Uitvoering zal worden gegeven aan de volgende projecten: **Herstructurering KBS organisatie** dat is begroot voor SRD 40.000,-. In dit kader zal het organogram van het KBS aangepast en eventueel geformaliseerd worden. In dit kader zullen afgeronde wetgevingsproducten na goedkeuring geïmplementeerd worden.

Voor de uitvoering van het project **Capaciteitsversterking menskracht** is voor 2014 een begroting van ca. SRD 650.000,- opgenomen. Voorts zullen opleidingen met betrekking tot verdere kwaliteitsversterking en carrièregang worden gecontinueerd en zullen managementtrainingen op strategisch, tactisch en operationeel niveau worden verzorgd. Ook zal de Elementaire Brandweeropleiding van de lichting B in 2013 afgerond worden en zullen reguliere opleidingen voortgezet worden. Officiersopleidingen zullen verzorgd worden en personeelsleden in de gelegenheid gesteld worden om brandweertechnische/specialistische trainingen/opleidingen in het buitenland te volgen. De welzijnszorg ten behoeve van het personeel zal worden voortgezet.

Binnen het kader van het project **Versterking brandweerzorg** is voor 2014 een totaal bedrag van SRD 6.200.000,- uitgegeven. Er zijn brandveiligheidsvoorschriften met betrekking tot brandveilig bouwen en gebruiken geconcipieerd. Deze voorschriften zullen in 2014 door wetgevingsjuristen getoetst worden. Projecten met betrekking tot jeugdbrandweer zullen gerealiseerd worden. Tevens vinden voortgang de volgende deelprojecten: verbetering bluswatervoorziening en het opleiden van zelfhulpgroepen in bedrijven en instellingen. Voorts zal in het kader van verbetering van de landelijke brandweerzorg het wagenpark in 2014 worden voortgezet en zullen computerprogramma's worden aangekocht. Met betrekking tot personeelsuitbreiding van de nieuwe kazerne zullen uniformstoffen met bijbehorende attributen en Persoonlijke Standaard Uitrusting aangeschaft worden.

Het project **Ontwikkeling/implementering integraal brandveiligheidsbeleid (incl. te water)** is voor 2014 geraamd op SRD 35.000,-. In dit kader zal de brandweer een samenwerking aangaan met de Politie (KPS) en de Spoed Eisende Hulp (SEH) en zal beleid gemaakt worden voor incidentbestrijding te water.

Het project **Infrastructurele voorzieningen KBS** zal in 2014 gecontinueerd worden en is begroot voor SRD 1.500.000,-. Uitvoering zal worden gegeven aan de inrichting van het aangeschafte pand dat bestemd is voor de brandweerkazerne te Waterloo Nickerie. Tevens zullen in 2014 renovatiewerkzaamheden plaats vinden aan diverse brandweergebouwen onder meer te Albina, Lelydorp en Coronie, uitbreiding opleidingscentrum te Santo Boma, inrichting van afgebouwde kazernes te Kwatta en Moengo en de bouw van het hoofdkantoorgebouw annex kazerne aan de Verlengde Gemenelandsweg.

In het kader van het dienstonderdeel **Beveiligings- en Bijstandsdienst Suriname** is voor het planjaar 2014 SRD 555.000,- opgenomen. In dit bedrag zijn opgenomen de beleidsmaatregelen Infrastructurele Voorzieningen B.B.S. en de Interne en Externe Veiligheid met betrekking tot de Beveiligtings-en Bijstandsdienst Suriname. In het kader van de beleidsmaatregel Interne en Externe Veiligheid wordt uitvoering gegeven aan het project **Reorganisatie Beveiliging- en Bijstandsdienst Suriname** voor een bedrag van SRD 305.000,-. Dit project bestaat uit de volgende deelprojecten: Herstructurering Beveiligings- en Bijstandsdienst Suriname, Capaciteitsversterking menskracht en Verbetering communicatie.

Voor wat betreft het deelproject **Herstructurering Beveiligings- en Bijstandsdienst Suriname** wordt gewerkt aan transformatie van de dienst naar het Korps Bijzondere Politie. Aanpassing van de regelgeving ter implementatie van deze transformatie is noodzakelijk. Voorts is een formatieplan opgesteld middels het operationaliseren van een afdeling in Nickerie en is een aanvang gemaakt met het opzetten van de afdeling Human Resource Management met de onderverdeling Personeelsadministratie, Personeelsbeheer en Personeelsontwikkeling. De uitvoering in 2014 is begroot voor SRD 85.000,-.

Ter versterking van het project **Capaciteitsversterking menskracht** zal in 2014 een lichting beveiligingspersoneel worden aangetrokken, dat na een opleiding ingezet zal worden voor zowel object- als subjectbeveiliging. In Nickerie zal werving plaats vinden, waarbij met lokale krachten gewerkt zal worden. Dit project is voor 2014 begroot op SRD 170.000,-.

Binnen het project **Verbetering communicatie** is met het Korps Politie Suriname een samenwerkingsovereenkomst getekend inzake communicatienetwerken. Voorts krijgt het nieuwe pand een telefooncentrale met netwerkaansluitingen via glasvezelkabels. De kosten voor het dienstjaar 2014 zijn geraamd op SRD 50.000,-.

Binnen de beleidsmaatregel Infrastructurele voorzieningen BBS wordt in 2014 uitvoering gegeven aan het project **Verbetering huisvesting BBS gebouw** voor een totaal bedrag van SRD 250.000,-. In dit kader zal gewerkt worden aan installatie elektronische beveiliging in het gebouw en omgeving (SRD 100.000,-), aanschaf aanvullende inventaris aan kantoor meubilair etc.(SRD 100.000,-) en vestiging dependance in Nickerie (SRD 50.000,-).

2.2.10 MINISTERIE VAN ARBEID TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING EN MILIEU

Het Ministerie van Arbeid Technologische Ontwikkeling en Milieu heeft in het planjaar 2014 ten behoeve van de ontwikkelingsinvestering een voorgenomen besteding van SRD 4.867.000,-. Voornoemd bedrag zal worden aangewend ten behoeve van Arbeid en Technologische ontwikkeling op de beleidsgebieden Educatie, Cultuur en Natie oriëntatie, Bestuurlijk en Juridisch. Voor het beleidsgebied Sociaal en Maatschappelijk Welzijn zijn er geen middelen opgebracht. In uitvoering zullen worden genomen activiteiten op het gebied van vakscholing, arbeidsbemiddeling, het bevorderen van duurzame werkgelegenheid en ondernemerschap.

Voor de sector Milieu zijn er geen middelen opgebracht voor het planjaar 2014 ten behoeve van de beleidsmaatregelen. Het instituut NIMOS is overgebracht naar het ministerie van Binnenlandse zaken.

BELEIDSGEBIED Welzijn

Om het welzijn van de burgers veilig te stellen heeft het ministerie van ATM het voornemen de hierna te noemen activiteiten te ontplooien.

De beroepsvorming van jongeren, werkzoekenden en personen die de behoefte hebben om tweedekansonderwijs te volgen, zal geschieden middels het landelijk regulier doen uitvoeren van korte praktische trainingen om te voorzien in de vraag naar goed geschoolde vaktechnische arbeidskrachten. Het ministerie zal middels implementatie van de beleidsmaatregel **Stichting Arbeidsmobilisatie en Ontwikkeling** in 2014 tegen een voorgenomen besteding van SRD 3.640.000,- zorg dragen voor de uitvoering van de navolgende activiteiten: Opzet training Groenvoorziening en tuinbouw, vaktraining in de districten, bouw dependance SAO in Para, Coronie en Marowijne, institutionele versterking, curriculum ontwikkeling en instructeurs en vernieuwing machine park SAO.`

Het ministerie is voornemens in 2014 invulling te geven aan de beleidsmaatregel **Armoede bestrijding/ Onderwijs en volksontwikkeling/ verbetering sociale bescherming** door uitvoering te geven aan de volgende projecten:

Het **Programma Arbeidsmarktbeleid,** dat is gericht op het terugdringen van de werkloosheid onder kwetsbare groepen, zoals vrouwen, jeugdigen en dropouts;

Het verbeteren van de beschikbaarheid van recente en betrouwbare arbeidsmarktinformatie. Het begroot bedrag voor de uitvoer van deze beleidsmaatregel is SRD 100.000,-.

Via het **Minimumloon** zal het ministerie een bijdrage leveren aan de garantie van een zeker bestaansminimum voor werknemers en hun gezinnen. Voor de uitvoer van de activiteiten is SRD 50.000,- begroot.

Training en scholing van vakbondskader zal worden ondersteund door het Ministerie, middels het ter beschikking stellen van middelen in het kader van uitvoering van het project **Activiteiten van de Arbeidersbeweging**. De kosten die hiervoor zijn begroot bedragen SRD 40.000,-.

De **Stichting Productieve Werkeenheden** zal haar werkzaamheden op het gebied van het verschaffen van hulp en begeleiding bij het voorbereiden en opzetten van kleine ondernemingen en coöperaties en

hulpverlening aan reeds operationele kleine ondernemingen, bedrijven en coöperaties voortzetten in het planjaar 2014. Ook in de districten Coronie en Sipaliwini zullen activiteiten ontplooid worden. De geraamde ontwikkelingsinvestering voor uitvoering van voornoemde activiteiten bedraagt SRD 350.000,-.

De **Stichting Suriname Hospitality Tourism and Training Center**, zal in het jaar 2014 haar activiteiten richten op het optimaliseren van de competenties van werknemers actief in de toerismesector en het verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening in deze sector continueren. Het hiervoor uitgetrokken investeringsbedrag is SRD 350.000,-.

Het **Scholingsinstituut voor de Vakbeweging in Suriname** zal zich in 2014 verder richten op de scholing van de werkende mens in het algemeen en de leden van de vakbeweging in het bijzonder, door hen kennis en inzicht te verschaffen over de organisatie, taak en rol van de vakbeweging in het sociaaleconomisch gebeuren (nationaal, regionaal en internationaal). Voor deze activiteiten is een bedrag van SRD 300.000,- geraamd.

BELEIDSGEBIED Bestuur en Justitie

Om te geraken tot modernisering van de sterk verouderde arbeidswetgeving, welke dateert van de jaren 40, zal door het Ministerie gewerkt worden aan de **Herziening van de Arbeidswetgeving.** Voor deze activiteit zijn een aantal commissies ingesteld en zullen consultants worden aangetrokken. De kosten hiervoor zijn geraamd op SRD 40.000,-.

HOOFDBELEIDSGEBIED Bestuur en Justitie

In het planjaar 2014 zal het ministerie haar inspanningen in het kader van de modernisering van de sterk verouderde arbeidswetgeving voortzetten middels uitvoering van de beleidsmaatregel **Herziening Arbeidswetgeving.** Voor deze activiteit is een consultant aangetrokken om een vijftal wetsprodukten voor te bereiden. Het resultaat zal besproken worden met de sociale partners en andere relevante stakeholders. De kosten hiervoor zijn geraamd op SRD 27.000,-.

Vaststelling en uitvoering van het Handvest Arbeidsinspectie en de gedragscode voor de Arbeidsinspectie en de arbeidsinspecteurs; inwerkingtreding anti-corruptieprogramma, zal in 2014 plaatsvinden middels implementatie van de beleidsmaatregel **Wijziging Decreet Arbeidsinspectie**. De geraamde kosten hiervoor bedragen SRD 10.000,-.

HOOFDBELEIDSGEBIED Milieu

Het Directoraat Milieu, van het Ministerie van Arbeid Technologische Ontwikkeling en Milieu, heeft als voornaamste taken het formuleren van het milieubeleid, het formuleren van milieuwet- en regelgeving, het implementeren van milieuverdragen en de monitoring van de uitvoering hiervan. De monitoring van het milieubeleid zal zich richten op het waarborgen van de realisatie van de speerpunten op het stuk van milieu, welke zijn opgenomen in zowel het Ontwikkelingsplan alsook in de Beleidsnota van het Ministerie

van ATM en in andere nationale milieuprogramma's en -projecten. Daarnaast zal in het kader van het monitoren de periodieke evaluatie van de behaalde resultaten, alsook de evaluatie van de naleving van milieu- en daaraan gerelateerde wet- en regelgeving, plaatsvinden.

In het planjaar 2014 zal het beleid op het stuk van **Afval** zich richten op het terugdringen van de hoeveelheid afval op lange termijn, het recyclen van de hoeveelheden afval die als grondstof gebruikt kunnen worden, het stimuleren van de toepassing van afvalverwerking bij de opwekking van energie en het verhogen van het bewustzijn van de samenleving.

Het beleid omtrent **Chemicaliënbeheer** richt zich in dit planjaar op het continu monitoren van de import van chemicaliën en het duurzaam gebruik en beheer daarvan. Dit zal worden gerealiseerd middels het opzetten van een gedegen database, voorlichting en een sterke samenwerking met instanties die direct betrokken zijn bij het beheer van chemicaliën. Het beleid zal gericht zijn op het in kaart brengen van alle chemicaliën die zich in Suriname bevinden en het ontwikkelen van methodes om gevaarlijke chemicaliën op een verantwoorde wijze te elimineren.

Het beleidsprogramma **Hernieuwbare energie** zal zich in het komende planjaar richten op het promoten van het gebruik van hernieuwbare energie als alternatieve energiebron in geheel Suriname, strevend naar een lage koolstof (carbon) economie ten einde de effecten op het klimaat te minimaliseren.

Voor de komende periode zal het beleidprogramma inzake de **Atmosfeer** zich richten op het treffen van adaptatiemaatregelen tegen de nadelige effecten van klimaatsverandering in zowel het kustgebied als in het binnenland. Ook wil men middels de toepassing van duurzame en schone technologieën de nieuwe ontwikkelingen op gang brengen. De nadruk zal in eerste instantie gelegd worden op het doen van onderzoek, het genereren van data omtrent de kwetsbaarheid van Suriname en de effecten emissies. Het gebruik en de import van ozonafbrekende stoffen (onder andere CFK’s) zal worden geminimaliseerd en de aanwezige hoeveelheden aan ozonafbrekende stoffen zullen als gevaarlijk afval worden verscheept.

In het kader van het beschermen van de ozonlaag door het stopzetten van het gebruik van **Ozon afbrekende stoffen** zullen voorstellen worden gedaan om het Besluit Negatieve Lijst aan te passen. Verder zullen trainingen worden verzorgd en zal voorlichting worden gegeven aan alle belanghebbenden in de koeltechniek.

Het beleid rondom de **Biodiversiteit** zal zich richten op het scheppen van condities voor duurzame ontwikkeling middels het behoud, duurzaam gebruik en billijke en rechtvaardige verdeling van de voordelen welke de biodiversiteit ons oplevert.

Met betrekking tot de beleidsmaatregel **Duurzaam Waterbeheer** zal er worden gewerkt aan de bescherming bij het gebruik van zowel grond- als oppervlaktewateren in Suriname. Ook zal efficiënt watergebruik worden gepromoot. Er zal tevens gewerkt worden aan een effectief beleids-, juridisch en institutioneel kader voor betere bescherming van de waterbronnen.

In het planjaar 2014 zal het beleidsprogramma **Duurzaam Landbeheer** zich voornamelijk richten op het stimuleren van duurzaam landgebruik in Suriname middels het mitigeren van landdegradatie en het verbeteren van het ecosysteem ten behoeve van de landbouw en andere agrarische activiteiten.

2.2.11 MINISTERIE VAN HANDEL EN INDUSTRIE

De ontwikkelingsinvesteringen van het **Ministerie van Handel en Industrie** voor het dienstjaar 2014 zijn geraamd op ca. SRD 8.675.000,-. Het Ministerie streeft naar een ondernemend Suriname. Hierbij richt zij zich op het creëren van het juiste milieu voor ondernemers om te innoveren en groeien. De samenwerking tussen de overheid, ondernemers en onderzoekers is de grondslag. In deze beleidsperiode zal het accent gelegd worden op ondersteuning van de sectoren industrie, landbouw, mijnbouw en de diensten sector. De bestedingen zijn bestemd voor de uitvoering van actieprogramma's onder het **hoofdbeleidsgebied Economie**. De actieprogramma's zijn **Industriële ontwikkeling, Ondernemersklimaat en Consumentenzorg.**

HOOFDBELEIDSGEBIED Economie

In het kader van het actieprogramma Industriële ontwikkeling zal het Ministerie haar beleid richten op bevordering van de industrie**.** De uitgaven ten behoeve van de beleidsmaatregel **ontwikkeling industriële sectoren** zijn geraamd op ca. SRD 250.000,-. In de uitvoering van dit beleid zijn opgenomen Stimulering van innovatie ten behoeve van de productiesector, opzet van een innovatiecentrum en het operationaliseren van dit centrum en stimulering van de specialty food sector. Deze projecten zullen in samenwerking met het Suriname Business Forum uitgevoerd worden.

De uitgaven bij beleidsmaatregel **Surinaams Standaarden Bureau (SSB)** voor het planjaar 2014 zijn geraamd op ca. SRD1.092.000, -. De bestedingen hebben betrekking op personeels- en exploitatiekosten van SSB. De jaarlijkse personeels- en exploitatiekosten van SSB, ter uitvoering van haar taken zijn geraamd op ca. SRD 1.092.000,-. Het Surinaams Standaarden Bureau ontwikkelt, beheerst en onderhoudt de nationale meetstandaarden, terwijl haar technische werkarm, de Dienst Waarborg & IJkwezen toezicht houdt op de metrologiewet en de waarborgwet.

Ten behoeve van de **Opzet en het functioneren van de Mededingings Autoriteiten** zal in het planjaar 2014 een bedrag van ca. SRD 208.000, - worden besteed. In dit bedrag zijn inbegrepen de huur- en bewakingskosten van het gebouw van de Regionale Mededingings Autoriteit, de Caricom Competition Commission (CCC) en het onderhoud van het terrein (SRD 208.000,-). In dit gebouw zijn tevens gehuisvest het Suriname Business Forum en het Suriname Business Development Center (SBC). Het toezicht op de naleving van de mededingingswet is opgedragen aan het Surinaams Mededingings Instituut (SMI). De voorbereidingen ten behoeve van de opzet van dit instituut zullen in het planjaar 2014 voortgang vinden. De wetgeving in dit kader verkeert in finale fase.

In het planjaar 2014 zal de bijdrage van het Ministerie aan het **Suriname Business Forum** ca. SRD .450.000,- bedragen. De raming heeft betrekking op een deel van de exploitatiekosten van het Suriname Business Development Center (SBC). De raming voor personeelskosten is SRD 728.280,- . De raming voor materiële kosten is SRD 449.590,- en de raming voor aanschaffingen is SRD 50.260,-.

Ter **ontwikkeling van het ondernemersklimaat en het concurrentievermogen** van de private sector is een bedrag van SRD 165.000, - voor het dienstjaar 2014 begroot. In dit kader zal in samenwerking met het Suriname Business Center (SBC) de verdere ontwikkeling van de volgende projecten ter hand worden genomen. Centralization of tourism in Brokopondo lake; Organic waste management for composting;

Suriname hydroponic greenhouses; Production and processing units for acai; Amazonics aquaponics in Suriname lodgeshopping tour; Agribusiness cassava incubator; Lodgeshopping tour.

Voor het **uitvoeren van het Nationaal Strategisch Actieplan voor facilitering van de Locale Private Sector** is het bedrag geraamd op ca. SRD 460.000, -. Middels deze investering moet een omgeving worden gecreëerd, waarin het Surinaams bedrijfsleven versterkt wordt om op regionale en internationale markten te kunnen concurreren. De acties betreffen: Internationale matchmaking: B2B: Latijns Amerika (UNASUR) – Caraibisch gebied – China – India – Frankrijk, voor een bedrag van SRD 700.000,- ; Deelname aan nationale en internationale beurzen voor sectorontwikkeling, geraamd bedrag SRD 250.000,- ; Communicatie structuur regionale BSOs voor SMEs, geraamd bedrag SRD 350.000,- ; Opzet incubator programma gericht op agri-business en agro industrie, geraamd bedrag SRD 675.000,-; Opzet regionale PPP structuur voor een regionale carrier voor transport: interregionaal en extraregionaal, geraamd bedrag SRD 400.000,-. Voor de volledige uitvoering van deze projecten zal ook naar donormiddelen gezocht worden.

Voor het dienstjaar 2014 is een investering van SRD 300.000,- begroot voor de **Ontwikkeling van Nationale Certificeringprogramma's**. Bedrijven zullen in de gelegenheid gesteld worden hun bedrijfsprocessen en producten te certificeren. De certificering zal uiteindelijk resulteren in de vervaardiging en verlening van kwalitatief goede producten en diensten, bescherming van het milieu en de ontwikkeling van een gezonde en veilige samenleving. De uitvoering wordt in samenwerking met het Suriname Business Center verricht. Gedurende de implementatie zullen compenserende maatregelen getroffen worden zoals de ontwikkeling van de dienstensector en exportbevordering.

De **contributieverplichtingen** aan regionale en internationale organisaties in het dienstjaar 2014 zijn geraamd op ca. SRD 5.500.000, -. De contributieverplichtingen zijn inclusief de contributieverplichting aan de Islamic Center for Development of Trade (ICDT) en exclusief de OIC en UNASUR contributieverplichtingen.

Voor het dienstjaar 2014 is voor de **ontwikkeling van de dienstensector** een bedrag van ca. SRD 250.000, - begroot. Middels het aantrekken van investeringen, het voeren van bilaterale en multilaterale onderhandelingen met handelsblokken ter bevordering van markttoegang en vestiging van bedrijven en via het uitvoeren van handelsmissies, zal het ministerie de productie en afzet van diensten bevorderen. De afdeling Consumentenzaken is in 2013 opgezet. In afwachting van formalisering van de afdeling voert zij een bewustwordingsprogramma uit over de consumentenwet en consumentenbescherming. In dit kader zullen in 2014 workshops en trainingen over consumentenbescherming worden gehouden. Ook logistieke kosten ter uitvoering van deze activiteiten en kosten voor deelname aan regionale en internationale consumentenwetgevings- en beschermingsactiviteiten zijn opgebracht.

2.2.12 MINSTERIE VAN TRANSPORT, COMMUNICATIE EN TOERISME

De geraamde investering voor het dienstjaar 2014 op het Ministerie van Transport Communicatie en Toerisme bedraagt SRD 55.759.000,- voor de uitvoering van zowel toerismegerelateerde projecten als projecten in het beleidsgebied Transport en Communicatie verspreid over het gehele grondgebied. Ten

behoeve van het beleidsgebied Transport en communicatie is voor het dienstjaar 2014 een bedrag van ca SRD 50.509.000,- begroot. Voor het beleidsgebied Toerisme zijn de geplande programma's op ca SRD 5.250.000- begroot. De uitvoering van de begrote projecten zal deels plaatsvinden via aanbestedingen aan aannemers.

HOOFDBELEIDSGEBIED Economie

BELEIDSGEBIED Dienstensector

Het Ministerie zal in het begrotingsjaar 2014 het transportbeleid van 2013 continueren, waarbij een efficiënt, modern, veilig, competitief, comfortabel, betaalbaar en kwalitatief goed transportsysteem werd nagestreefd. De verdere ordening van de transportsector, verdere herziening van relevante wet- en regelgeving en bovenal investering in het menselijk kapitaal door voortdurende training van het beschikbare kader zijn de vereisten voor een goed transportsysteem waaraan het Ministerie wenst te voldoen. Ter realisering van het beleidsprogramma **Ordening Transportsector** is een bedrag SRD 1.009.000,- begroot. Ook zal het toezicht op naleving van de regels verder worden verscherpt. Ten behoeve van het **Nationaal Vervoer Bedrijf (NVB)** als werkarm van het Ministerie is in het begrotingsjaar 2014 een bedrag van SRD 30.700.000,- gereserveerd. Onder meer zullen de bestedingen worden verricht ten behoeve van de verhuizing van het hoofdkantoor van NVB naar een locatie buiten het Nieuwe Havencomplex. Ook zal een passagiersterminal met sanitaire gelegenheden aan de Heiligenweg worden opgezet en zullen andere busstations passagiersvriendelijk worden ingericht. Voortzetting van het project van nachtbussen zal plaatsvinden, terwijl ook geïnvesteerd zal worden in onder andere de uitbreiding van bus/boottrajecten, zorgvervoer en het verhogen van de efficiëntie van controle.

Het wagenpark zal worden vernieuwd en eventueel worden vervangen om zodoende te komen tot een efficiëntere controle op het wegtransportsysteem.

In het planjaar 2014 zal het Ministerie de bi- en multilaterale samenwerkingsverbanden intensiveren. Ook zal worden nagegaan welke luchtverbindingen commercieel interessant zijn voor de sector en zullen nieuwe routes worden ontwikkeld. Ook zal gewerkt worden aan verdere versterking van luchtvaartrelaties met overige landen binnen en buiten de regio. Verdere integratie in de regio verdient evenwel prioriteit en zal derhalve actief worden geparticipeerd in bi- en multilaterale

samenwerkingsverbanden en internationale organisaties. Via het programma **Verbetering Vliegveiligheid** zal continuering plaatsvinden van de fysieke verbetering van de luchtvaartdienst. In dit kader is in het begrotingsjaar 2014 een bedrag van SRD 500.000,- begroot. Ten einde te kunnen voldoen aan de standaarden van de International Civil Aviation Organisation zal de luchtvaartsector **institutioneel** worden **versterkt**. In het planjaar 2014 is een bedrag van SRD 1.950.000,- begroot. Het aanbieden van trainingen en studiemogelijkheden aan het personeel in de luchtvaartsector voor het versterken en vergroten van deskundigheid verdient hierbij prioriteit.

De subsidies aan met name vluchten naar gebieden die moeilijk begaanbaar zijn over land in het binnenland zullen worden gecontinueerd. In het planjaar 2014 is een bedrag van SRD 5.000.000,- begroot ten behoeve van de beleidsmaatregel **Vliegdiensten Binnenland**.

Het Ministerie van Transport Communicatie en Toerisme zal de weginfrastructuur ontlasten door het transport te water verder te stimuleren. Het Ministerie heeft vanwege haar taakstelling de veiligheid, beveiliging en milieuvriendelijke aspecten binnen de watertransportsector verheven tot prioriteiten. Het streven van het Ministerie is op gericht de rivieren beter bevaarbaar te maken door middel van het baggeren van de vaargeulen. Het traditionele vervoer van personen en goederen via waterwegen zal worden hervormd. Het goederen- en personenvervoerbeleid zal worden geformuleerd en geïmplementeerd. Er zal een integraal maritiem beleid worden uitgestippeld, dat gericht is op een gestructureerd, effectief en efficiënt gebruik van de waterwegen. Door middel van de vastgestelde voorwaarden en richtlijnen zal de daarvoor aangewezen instantie de controle op het gebruik van de waterwegen opvoeren. De **Scheepvaart Maatschappij Suriname (SMS)** zal als werkarm van het Ministerie SRD 9.500.000,- aan subsidie ontvangen. Genoemde investering zal worden gepleegd in onder andere de verdere uitvoering van lijndiensten in het binnenland, bevordering van de toeristische scheepvaart en verbetering van aanmeerfaciliteiten. In het kader van het beleidsprogramma **Verbetering Nationale en regionale Veerdiensten** is SRD 1.5000.000,- begroot.

Binnen het beleidsgebied **Transport en communicatie** is voor het onderdeel Communicatie aan subsidie een bedrag van SRD 350.000,- begroot. Het CANTO/IDB project dat als doel heeft de breedbandontwikkeling in de lidstaten te bevorderen ter optimalisering van de dienstverlening naar de samenleving en stimulering van het internetgebruik in met name het onderwijs en voor personen met een beperking zal worden voortgezet. Er zullen bewustwordingscampagnes worden opgezet. Binnen het kader van een ander regionaal project, namelijk het spectrum harmonisatie project van de Caribbean Telecommunicatie Unie zal Suriname intensief participeren. Het Ministerie van TCT zal samen met de Telecommunicatie Autoriteit Suriname(TAS) prioriteit geven aan projecten die het bewustzijn over ICT bevorderen. Computers zullen worden geschonken aan scholen en de jaarlijkse viering van Girls in ITC Day, Wereld Telecommunicatie en Informatie Samenlevingsdag en de ICT Roadshow zal worden bevorderd. Het onderdirectoraat Communicatie en Toerisme zal institutioneel worden versterkt. Medewerkers zullen continu worden geschoold om hen in staat te stellen de versnelde ontwikkeling binnen de sector bij te benen. Jaarlijks zullen marktevaluaties worden verricht om een duurzame en competitieve telecommunicatiemarkt te creëren. Het Ministerie van TCT zal in samenspraak met de Internationale Telecommunicatie Unie en de Caribische Telecommunicatie Unie workshops en evenementen op telecommunicatievlak organiseren.

BELEIDSGEBIED Toerisme

Naast de traditionele markten en doelgroepen zal worden uitgekeken naar nieuwe markten en nieuwe doelgroepen voor ons toerismeproduct. Hiervoor zullen ook moderne ICT-middelen naast de gebruikelijke marketinginstrumenten ingezet worden. Het beleid is gericht op het ontwikkelen van een kwalitatief goed en duurzaam toeristisch product. De samenwerking met lokale en regionale opleiding- en trainingsinstituten zal verder ter hand genomen worden. Awareness is een ‘ongoing process’ gericht op verschillende doelgroepen variërend vanaf de schooljeugd tot de beleidsmakers. De bewustwording met betrekking tot het belang van toerisme, opleidingen en trainingen, zal via de media geschieden. Het

toerismeproduct van Suriname zal professioneel worden gebrand middels een eigen identiteit. Ten behoeve van het **Suriname Hospitality and Tourism Training Centre** is SRD 250.000,- begroot voor operationele zaken. Het Centrum is bedoeld om personeel ten behoeve van de toerisme-industrie op te leiden. Teneinde een gestage en een duurzame groei van het aantal toeristen naar Suriname te realiseren, zal de aandacht gericht zijn op de opvoering van **awareness, trainingen en opleidingen** op het gebied van toerisme. Deze trainingen en de opleidingen voor koks zullen gecontinueerd worden. Tevens zal de sector worden versterkt middels het verzorgen van een driejarige Mbo-horeca opleiding. Het Ministerie van Transport, Communicatie en Toerisme heeft een beleid geformuleerd en fondsen begroot om de beleidsmaatregelen ten uitvoer te brengen via de werkarmen ressorterend onder het Ministerie en belast met de ontwikkeling en de promotie van het toerismebeleid. Bij deze gaat het primair om de Stichting Toerisme Suriname (STS) en de Stichting Suriname Hospitality Tourism Training Centre. Het beleidsprogramma **Promotie kosten Toerisme** is begroot op SRD 2.000.000,-.

De **Stichting Toerisme Suriname** zal als overkoepelende toerismeorganisatie het Ministerie ter ondersteuning van de uitvoering van het beleid, waarbinnen de private sector een essentiële rol vervult, worden gesubsidieerd. Vanuit STS worden activiteiten ontplooid op het gebied van productontwikkeling en kwaliteitscontrole, marketing en promotie, educatie en informatie om uitvoering te geven aan het beleid van het Ministerie. In het kader van **subsidie STS** is SRD 3.000.000,- begroot.

2.2.13 MINISTERIE VAN OPENBARE WERKEN

De geraamde investering op het Ministerie van Openbare Werken voor het dienstjaar 2014 voor de uitvoering van zowel civieltechnische, bouwkundige als milieugerelateerde projecten, verspreid over het hele grondgebied.bedraagt SRD 810.278.000,- De uitvoering van de projecten zal hoofdzakelijk plaats vinden via aanbestedingen aan aannemers in zowel binnen- als buitenland. Ten behoeve van het directoraat Bouwkundige Werken zal een bedrag van SRD 246.802.000,- worden gereserveerd en voor de uitvoering van projecten in het kader van Openbaar Groen SRD 12.290.000,-. Het directoraat Civieltechnische Werken is begroot voor SRD 550.186.000,-.

BELEIDSGEBIED Infrastructuur

Het uitbreiden en verbeteren van de weginfrastructuur ter bevordering van de productie in diverse sectoren en het weghalen van woongebieden uit hun issolement geniet in het planjaar 2014 prioriteit. Met name voor **Onderhoud van wegen** is een bedrag van SRD 15.000.000,- begroot. In dit kader zal het regulier onderhoud van geasfalteerde, bestrate, lateriet- en zandwegen ter hand worden genomen. Daarnaast zullen betonartikelen worden aangekocht.

Binnen het beleidsprogramma **Aanleg en verbetering van wegen** worden in dit planjaar drie gebieden onderscheiden. Het verbeteren van de kwaliteit van de te asfalteren wegen geniet prioriteit, zodat de weginfrastructuur als primaire basis kan dienen voor zowel de lokale productie als leefomstandigheden. Het herinrichten en reconstrueren van wegen in Paramaribo en districten, afgestemd op de plaatselijke behoeften, zal eveneens behoren tot de prioriteiten binnen dit beleidsprogramma. De aanleg van de

Highway zal in dit planjaar van start gaan. De kosten opgebracht ter realisatie van dit beleidsprogramma bedragen SRD 278.700.000,- .

Ter concretisering van het regulier **Onderhoud van Bruggen** in Paramaribo en districten is voor het planjaar 2014 SRD 3.225.000,- begroot. Het onderhoud en de rehabilitatie van de drie grote bruggen over respectievelijk de Coppenamerivier, Surinamerivier en Saramaccarivier maken onderdeel uit van dit programma, evenals het regulier onderhoud van bruggen in Paramaribo en overige districten.

Voor het beleidsprogramma **Bouwen van Bruggen** is de besteding geraamd op SRD 56.600.000,- De bestedingen zullen gericht zijn op het rehabiliteren van de Blauwe brug over de Saramaccarivier, bouw nieuwe brug tpv TW-brug, bouw brug over de Kabokreek, bouw stalen vakwerkbrug over de Kleine Falawatrakreek, bouw 6e brug over het Saramaccakanaal in het verlengde van de Indira Gandhiweg en bouw brug Domineekreek en aansluitende wegen, herinrichten van het veerplein te Coppenamepunt, voortzetting bouw 2e brug over de Surinamerivier (Domburg-Laarwijk), bouw Carolinabrug, bouw 6-tal bruggen te Berg en Dal – Atjoni, bouw steiger te Leonsberg, etc.

De beleidsprogramma's **Onderhoud onwateringswerken** en **Verbetering irrigatiewerken** en afwateringswerken zijn respectievelijk begroot op SDR 19.000.000,-, en SRD 105.000.000,-. Deze beleidsprogramma's zijn de basis van een landelijk onderhoudsplan van irrigatie- en drainagewerken in zowel Paramaribo als in de districten. Renovatiewerken zullen worden uitgevoerd aan afwateringswerken, het opschonen en uitdiepen van lozingen en de verbetering van de hoofdontwatering van Paramaribo Centrum en Noord. Voortgang zal plaatsvinden van verbetering van de hoofdontwatering in verschillende woonwijken van Paramaribo. De bouw van de pompgemalen fase II zal worden gecontinueerd. In het kader van het beleidsprogramma **Onderhoud Waterkering-** en **Verbetering Waterkeringwerken** zullen landelijk alle door het Ministerie geïdentificeerde vitale kunstwerken, waar oppervlaktewater uit zee, rivier of zwamp een gevaar vormt voor de gemeenschap, worden onderhouden of verbeterd. Onder andere zullen de waterkeringswerken te Weg naar Zee, Commewijne, Saramacca, Coronie, Nickerie en overige districten worden aangepakt. Tevens zullen bestedingen worden gedaan aan Directievoeringskosten Bouw Zeedijk Coronie en Aanleg oeververdedigingswerken rechteroever Surinamerivier en linkeroever Commewijnerivier, Studie en aanleg oeververdediging Waterkant, het verhogen van de Paloeloeweg, aanleg Zeedijk te Weg naar Zee, bouw aanmeersteiger voorzieningen voor pleziervaartuigen en inrichten van het terrein te Domburg, bouw rivierbeschoeiing achter de markt/ Fredericiweg en aanleg damwanden langs diverse primaire waterwegen. De bestedingen voor deze programmaonderdelen zijn respectievelijk geraamd op SRD 7.880.000,- en SRD 35.000.000,- begroot.

Binnen het beleidsprogramma Onderhoud verkeerstechnische voorzieningen is SRD 5.476.000,- begroot ter verbetering van de verkeersveiligheid en ter bevordering van een vlottere verkeersafwikkeling. Onder andere zullen vangrails, wegbegrenzingen, zweepmasten met oversteekvoorzieningen en verkeerspaaltjes worden hersteld. Ook zullen verkeersborden worden geplaatst, alsmede markeringen en verkeersdrempels worden aangebracht.

In het kader van het beleidsprogramma **Verbetering van landsgebouwen** zal in het planjaar 2014 SRD 2. 500.000,- besteed worden aan renovatiewerkzaamheden ten behoeve van diverse afdelingen van het Ministerie van Openbare Werken en andere overheidsgebouwen in Paramaribo en districten.

In het kader van werkzaamheden betreffende de beleidsprogramma's **Onderzoek en dataverzameling, Planning, Milieu, en Verkaveling en Advies** is voor het verrichten van onder andere consultancywerkzaamheden SRD 2.900.000,-. begroot.

Voor het beleidsprogramma **Bouw en uitbreiding van landsgebouwen en ambtenarenwoningen** is SRD 60.160.000,- begroot voor de afbouw van diverse overheidsgebouwen, het restaureren van monumentale panden en nieuw op te zetten overheidsgebouwen.

Het bedrag van SRD 500.000,- is in het planjaar 2014 begroot voor de uitvoering van het beleidsprogramma **Bouwen van landsgebouwen.** Het gaat hierbij om renovatie van dienstwoningen van het Ministerie van Openbare Werken en diverse kantoorruimten in het district Nickerie.

HOOFDBELEIDSGEBIED Welzijn

Binnen het subbeleidsgebied **Gezin** zijn ter verbetering van het **Sociaal Maatschappelijk Welzijn van** de burgers het beleidsprogramma **woningbouw begroot voor** SRD 180.742.000,-

BELEIDSGEBIED Ruimtelijke ordening en Milieu

Het beleidsprogramma **Vuilophaal en Verwerkingsdienst** zal moeten resulteren in het verbeteren van de logistieke, fysieke en beheersvoorzieningen voor een efficiënte vuilophaaldienst en vuilverwerking. Ter realisatie van dit doel is het bedrag van SRD 24.305.000,- begroot voor studie evaluatie tarieven, wijkindeling van de vuilophaaldienst, aanhuur van zwaar materieel, kraakpers wagens, dumptrucks en pick-ups voor huisvuilinzameling Groot-Paramaribo, Studie herinrichting vuilstortplaats Ornamibo en inrichting dumplocatie voor grof afval.

Het beleidsprogramma **Ophalen van dichtbegroeide lozingen** is voor SRD 1.300,000,- begroot. Hierbij zullen aannemers worden aangetrokken voor het opschonen van de diverse lozingen in onder andere Paramaribo en Wanica

Ten behoeve van het beleidsprogramma **Rehabiliteren van secundaire en tertiaire wegen** is SRD 400.000,- voor het dienstjaar 2014 begroot. In dit kader zal het onderhoud van diverse bermen van secundaire en tertiaire wegen worden aanbesteed. De secundaire en tertiaire wegen in de volksbuurten die in zeer slechte conditie verkeren zullen worden bezand en onderhouden. Onder andere de districten Paramaribo, Wanica, Saramacca en Commewijne zullen hierbij aan bod komen.

Voor realisatie van het beleidsprogramma **Opruimen van illegale vuilstortplaatsen en ophalen van groot vuil** is SRD 3.000.000,- begroot**.** Het ligt in de bedoeling om in het dienstjaar 2014 het beleid voort te zetten op het stuk van het opruimen van de illegale vuilstortplaatsen alsmede het schoonmaken van de binnenstad. Het aanhuren van trucks en kleine graafmachines voor diverse opruimingswerkzaamheden wordt uit dit beleidsprogramma gefinancierd, alsmede het aanhuren van bezemwagens.

Voor de implementatie van het beleidsprogramma **Maaien van parken en pleinen** is SRD 2.290.000,- begroot. Binnen dit programma zal het maaien van de parken en pleinen plaatsvinden, evenals de bermen

langs de wegen in de buurten, volgens een vaste planning en middels de aanhuur van maaibalken en taludmaaiers. Tevens zullen de werkzaamheden worden verruimd in de districten Saramacca, Commewijne en Wanica.

Voor de uitvoering van het beleidsprogramma **Stadsverfraaiingsprojecten en Groenvoorziening** is SRD 1.250.000,- begroot. In het dienstjaar 2014 zal continuering plaatsvinden van het rehabiliteren en herinrichten van diverse parken en pleinen middels groenvoorzieningen. Tevens zullen in het binnenland in diverse dorpen speeltoestellen worden geplaatst ten behoeve van kinderen. Ook zullen parken en pleinen in het hele land worden opgeknapt met nieuwe speeltoestellen en zullen omrasteringen worden hersteld.

Het beleidsprogramma **Institutionele Versterking Directoraat Openbaar Groen** is begroot voor SRD 50.000,-. In het kader van de institutionele versterking van het Directoraat Milieubeheer zullen een aantal afdelingen worden gereorganiseerd en versterkt middels capaciteitsopbouw en kennisverruiming. De reorganisatie van het directoraat staat derhalve centraal, waarbij middels deze aanpassing zowel intern als extern een duidelijkere taakverdeling binnen het directoraat wordt beoogd, waardoor de verschillende aandachtsgebieden effectief en efficiënt kunnen worden aangepakt.

Voor realisatie van het beleidsprogramma **Boomzorg** is ca SRD 500.000,- opgebracht. Op basis van de inventarisatie en het lange termijn onderhoudsplan zullen op regelmatige basis bomen op openbaar terrein worden onderhouden en een herbeplantingsplan voor de binnenstad van Paramaribo worden uitgevoerd. In het dienstjaar 2014 zullen bomen langs wegen en op openbare terreinen worden aangepakt in de districten Wanica, Paramaribo en Commewijne.

Het beleidsprogramma **Infrastructurele Werken** is voor het dienstjaar 2014 begroot op SRD 500.000,-. In dit beleidskader zal in het dienstjaar 2014 een verharde parkeergelegenheid worden opgezet voor de voertuigen van het directoraat. Voorts zal een volledig gesloten garageruimte voor de adequate berging van de aan te schaffen machines en voertuigen voor het directoraat worden opgezet. Tevens zullen diverse kantoorgebouwen in de districten Marowijne, (Albina), Commewijne en Paramaribo worden gerenoveerd.

Het beleidsprogramma **Nationale Schoonmaakactie en overige milieuprojecten** zal ook in het dienstjaar 2014 gecontinueerd worden om zodoende een bijdrage te leveren aan de verbetering van de leef– en woonomgeving. Uit het beleidsprogramma worden de Nationale Schoonmaakactie en de Clean Up the World actie gefinancierd. In het dienstjaar 2014 zal een milieu – awarenessprogramma worden uitgevoerd ter bevordering van het proces tot bevordering van milieubewustzijn. Ter realisatie van dit beleidsprogramma is ca SRD 3.000.000,- begroot.

Ten behoeve van enkele beleidsprogramma`s zijn er geen middelen begroot vanwege de noodzakelijke bezuinigingen. Het gaat in deze om:

- Verbetering Dienstverlening Meteorologische Dienst
- Verbetering Grondmechanisch Laboratorium
- Verbetering Dienstverlening Waterloopkundige Dienst

Invulling geven aan de noodzakelijke behoeften binnen deze beleidsprogramma's is echter een grote noodzaak en zal mogelijk in 2015 plaatsvinden.

2.2.14 MINISTERIE VAN NATUURLIJKE HULPBRONNEN

De ontwikkelingsinspanningen ten laste van de beleidsprogramma's via het Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen zullen in het planjaar 2014 resulteren in een besteding van SRD 402.519.000,-.

BELEIDSGEBIED Watervoorziening

Het Ministerie stelt zich op het stuk van de watervoorziening ten doel:

- Zorgdragen voor een optimale en kostenefficiënte voorziening van goed en gezond drinkwater voor de gehele Surinaamse bevolking tegen reële en betaalbare prijzen;
- toezicht houden op en aansturen van de Dienst Water Voorziening (DWV);
- het identificeren en implementeren van oplossingsmodellen t.a.v. drinkwatervraagstukken;
- periodieke evaluatie van de bedrijfsgegevens bij de waterproductie en waar nodig aanpassing van de productie-efficiëntie en/of het watertarief;
- het bevorderen van de export van water;
- instelling van, participatie in, toezicht houden op en sturing van commissies, stichtingen en instituten die onder het Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen vallen;
- via haar structuren toezicht houden op en sturing geven aan de Surinaamsche Waterleiding Maatschappij NV (SWM).

Het beleid is erop gericht om steeds meer waterleidingstations en bijbehorende verzorgingsgebieden in de kustvlakte in de komende jaren te brengen onder de verantwoordelijkheid van de SWM In het jaar 2014 zal dit bedrijf enkele regionale verzorgingsgebieden overnemen van de Dienst Watervoorziening. In het kader van de **overdracht** is SRD 1.000.000,- begroot. De beschikbaar te stellen middelen zullen worden aangewend voor de uitvoering van deeltaken van het Ministerie die ondergebracht zijn bij dit bedrijf. De Dienst Watervoorziening zal in 2014 in alle 10 districten investeringen en aanschaffingen plegen ten behoeve van de **drinkwatervoorziening** voor een bedrag groot SRD 30.000.000,-. In dit kader zullen de projecten versneld worden uitgevoerd.

Enkele van de te ontplooien activiteiten zijn:

- Het bouwen, rehabiliteren en aanpassen van nieuwe waterstations
- Het aanleggen van nieuwe en rehabiliteren van bestaande distributie- en transportleidingen
- Het boren en ontwikkelen van nieuwe waterbronnen
- Het aanschaffen van pompen en pomponderdelen
- Overdracht van het waterleidingstation van Uitkijk aan de SWM
- Het opvoeren van de oppompcapaciteit van de diverse stations
- Het plaatsen en vernieuwen van stalen filters, stalen buizen, galerijen en watertorens.

- Het bouwen van platformen voor reinwatertanks en aanschaffen van rein-watertanks.
- Het aankopen van veldlaboratorium-equipment, boten en buitenboordmo-toren en geofysische instrumenten, watertrucks, etc.
- Het verzwaren en aanleggen van distributienetten
- Renovatie van bedrijfswoningen

De waterleidingbedrijven zullen zodanig worden toegerust, dat de diverse stations goed en gezond drinkwater kunnen distribueren in de verschillende dorpen in het rurale achterland. Daartoe is op de post **Instandhouding waterleidingbedrijven en nieuwe aansluitingen** een bedrag opgebracht van SRD 4.000.000,- voor de aankoop van materialen en de uitvoering van diverse werkzaamheden. Dit zijn reguliere operationele kosten. Voor de uitvoering van **waterleidingprojecten in de kustvlakte en binnenland** is SRD 8.375.000,- begroot. Dit bedrag zal worden gefinancierd door de IDB. Er is een bedrag van SRD 5.000.000,- opgebracht ten behoeve van **watervoorzieningsprojekten** voor volkswoningen welke gebouwd zullen worden op het Hanna's Lustproject door het Ministerie van Openbare Werken. In het project zal ook gewerkt worden aan winning, zuivering, transport en distributie van drinkwater.

Op de begrotingsposten **Nieuwbouw Dienst Watervoorziening** en **Nieuwbouw Begroting en Financiële Zaken** van het Ministerie zijn respectievelijk SRD 4.500.000,- en SRD 1.250.000,- opgebracht voor het opzetten van kantoorgebouwen. Het hoofdkantoor van het Ministerie zal in 2014 worden gerenoveerd voor een bedrag van SRD 284.000,-.

BELEIDSGEBIED Energie

Het energiebeleid van het Ministerie wordt gekenmerkt door de volgende speerpunten:

- zorg dragen voor een optimale en kostenefficiënte voorziening van energie aan de totale bevolking van Suriname (in zowel de kustvlakte als het binnenland) tegen reële en betaalbare prijzen;
- toezicht houden op en het aansturen van de werkzaamheden van de Dienst Elektriciteitsvoorziening (DEV);
- het identificeren en implementeren van oplossingsmodellen voor de energievraagstukken;
- het stimuleren van de ontwikkeling en het gebruik van alternatieve vormen van energie, zoals hydro-, bio-, zonne- en windenergie, al dan niet in eigen beheer of middels samenwerking met de private sector en overige ontwikkelingspartners;
- periodieke evaluatie van de bedrijfsgegevens bij de energieproductie en waar nodig aanpassing van de productie-efficiëntie en/of het energietarief;
- instelling van, participatie in, toezicht houden op en sturing van commissies, stichtingen en instituten die onder het Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen vallen;
- via haar structuren toezicht houden op en sturing van de NV Energiebedrijven Suriname (EBS).

Aan de **EBS** zal in 2014 **subsidie** worden verstrekt tot een bedrag SRD100.000.000,- voor betaling van de openstaande brandstofrekening. De Energie Bedrijven Suriname zal in 2014 versneld een aantal projecten uitvoeren ter vergroting van de opwekcapaciteit en de bedrijfszekerheid, vergroting van de redundantie, flexibiliteit en de betrouwbaarheid van de leveringen, het terugbrengen van de transmissieverliezen, het beheersen en beveiligen van het netwerk, het terugbrengen van storingen en het vergroten van de aansluitcapaciteit.

De Dienst Elektriciteitsvoorziening zal in 2014 voor verdere implementatie zorgdragen van:

- plaatsing van nieuwe lichtaggregaten in diverse dorpen,
- het slopen van bestaande distributienetten,
- het bouwen met Amka kabel,
- plaatsing van straatverlichting in de dorpen,
- revisie van de schakelborden,
- renovatie van de gebouwen alsmede curatief onderhoud aan de verschillende installaties.

De kosten die hiermee gepaard gaan zijn opgebracht onder de beleidsmaatregel **Energievoorziening**, voor een bedrag van SRD 28.000.000,-. De Dienst Elektriciteitsvoorziening zal ook zorgen voor het vervangen en het in stand houden van de **Elektrische centrales van 129 dorpen in het binnenland** voor een bedrag van SRD 3.178.000,-. Er zal onderzoek worden verricht naar de mogelijkheden ter toepassing van herwinbare energie. In dat kader is er op de post **Renewable Energy** SRD 2.500.000,- begroot. Voor de **Openbare Straatverlichting** in de districten en dorpen in het binnenland is een bedrag van SRD 10.000.000, - begroot. Dit bedrag zal worden aangewend voor het gefaseerd aanbrengen van cobra head lampen voor straatverlichting in de dorpen en de districten.

Ten behoeve van de algemene energievoorziening vanuit Afobaka zal aan de Suralco een bedrag van SRD 177.000.000,- worden betaald voor **Inkoop van Energie** ten behoeve van de EBS.

BELEIDSGEBIED Mijnbouw

In het kader van implementatie van projecten door de **De Geologisch Mijnbouwkundige Dienst (GMD)** is SRD 1.127.000,- begroot. De GMD is verantwoordelijk voor:

- het opsporen van de minerale bodemschatten van het land, alsmede de inventarisatie daarvan;
- het bewerken van en de zo economisch mogelijke ontginning van de minerale bodemschatten van het land;
- het geven van adviezen over de uitgifte van rechten van opsporing of ontginning van delfstoffen;
- het medewerken aan handhaving van het naleven van de bepalingen op mijnbouwgebied;
- het medewerken aan de vernieuwing van deze bepalingen;
- het onderhouden van contacten en aangaan van samenwerking met internationale diensten.

De regering heeft grote plannen met de ontwikkeling van de mijnbouwsector. Enkele van deze plannen zullen nu worden geïmplementeerd. Een structurele monitoring van de markten, de prijzen en de ontwikkeling daarvan is nodig. Er is grote behoefte aan een organisatie die de marktontwikkeling volgt, analyseert, prognoses maakt en adviezen kan verstrekken. Hiertoe is het noodzakelijk dat het Mineralen Instituut dat reeds enkele jaren in de planning is thans in uitvoering wordt gebracht. Er zullen voorbereidingen worden getroffen voor het tot stand brengen van een **Mineralen Instituut**. Ten behoeve van het Mineralen Instituut is een bedrag van SRD 1.050.000,- begroot.

De beleidsmaatregel **Ordening van de Goudsector** zal met dezelfde prioriteit worden voortgezet. Derhalve is voor het planjaar 2014 een bedrag van SRD 21.653.000,- uitgetrokken ter implementatie. De activiteiten zijn erop gericht ordening te brengen in de sector en het overheidsgezag te herstellen. Hierdoor kan effectief worden gewerkt aan de leefomgeving van de mensen, de bewaking van de sociale orde, effectieve inning van belastingen.

De bedoeling is om op zeer korte termijn te komen tot significante uitbreiding van de industriële goudmijnbouw in ons land door enerzijds uitbreiding van de goudproductieactiviteiten in het Rosebel gebied in het district Brokopondo en anderzijds het opzetten van een geheel nieuwe operatie in het Meriangebied in het district Marowijne. De **Onderhandelingen** met de multinationals **Iamgold en Newmont** worden in het planjaar 2014 afgerond ten einde uitvoering te geven aan de grote investeringsplannen van zowel de Regering als de multinationals. De kosten voor deze activiteiten zijn geraamd op SRD 1.000.000,-.

Aan het **Bauxiet Instituut Suriname** zal in totaal SRD 2.602.000,- worden besteed. Het instituut heeft als doel een rationele en duurzame ontwikkeling te bewerkstelligen en het verkrijgen van een rechtvaardig aandeel uit de opbrengsten van de bauxietindustrie voor Suriname. Het Bauxiet Instituut Suriname stelt zich ten doel:

- Het verzamelen en verwerken van data die betrekking hebben op het gebeuren in en rond de bauxietindustrie nationaal en internationaal door het daartoe gespecialiseerd kader.
- Voorbereiden van het bauxietbeleid van de Regering
- Bijdragen in de uitvoering van het bauxietbeleid van de Regering
- Het controleren van de bauxietmaatschappijen in Suriname en deze toetsen aan de wet en de diverse relevante overeenkomsten.

2.2.15 MINISTERIE VAN RUIMTELIJKE ORDENING GROND EN BOSBEHEER

De ontwikkelingsinspanningen via het Ministerie van Ruimtelijke Ordening Grond- en Bosbeheer zullen in het planjaar 2014 resulteren in een besteding van circa SRD 35.750.000,-. Dit bedrag zal hoofdzakelijk worden aangewend ten behoeve van de beleidsmaatregelen **Grondaankoop, Verkaveling, en de Stichting Bosbeheer en Bostoezicht (SBB)**. In het kader van de ruimtelijke ordening is de samenwerking tussen de verschillende ruimtelijke, plannings- en ordeningsinstanties van groot belang. De gezamenlijke inspanning en samenwerking zal zichtbaarder worden in de komende beleidsjaren. Dit zal o.a. resulteren in vernieuwde wetgeving op het gebied van ruimtelijke ordening.

BELEIDSGEBIED Grondbeleid

Grond is een belangrijke natuurlijke hulpbron die, indien deze efficiënt en effectief wordt aangewend een belangrijke bijdrage voor de sociaal-economische ontwikkeling van de huidige en toekomstige generaties garandeert. Een goede ruimtelijke planning is gewenst om optimaal economisch profijt te kunnen halen uit de potenties van grondgebruiksmogelijkheden. Vandaar dat grondbeleid inmiddels is afgestemd op de uitvoering van ruimtelijke maatregelen. Het algemeen uitgangspunt van het beleid is ter realisering hiervan, waardoor een bijdrage kan worden geleverd aan de vergroting van het nationaal inkomen.

Ten behoeve van de beleidsmaatregel **Grondaankoop** heeft het Ministerie voor het planjaar 2014 een bedrag van SRD 10.000.000,- geraamd. Deze beleidsmaatregel heeft als doel het aankopen van grond met eventuele opstallen ten behoeve van verkavelings-, infrastructurele en bouwprojecten. Teneinde het tekort aan bouwrijpe gronden voor de woningbouw op te heffen, is het Ministerie in samenspraak met de Commissie Herstructurering Huisvesting landelijk bezig gronden te identificeren en deze te bestemmen voor de woningbouw. Deze gronden zullen worden voorzien van de minimale voorzieningen.

De **verkavelingsprojecten** die gedeeltelijk dan wel niet zijn ontsloten, worden thans geïnventariseerd. Deze zullen in samenwerking met andere instanties worden ontsloten. In 2014 zal met de ontsluiting worden aangevangen. Deze **verkavelingsprojecten** zullen worden voorzien van de minimale infrastructuur. De geraamde begroting bedraagt SRD 7.500.000,-

In het kader van de beleidsmaatregel **Ruimtelijke Ordening** zal er SRD 1.000.000,- worden geinvesteerd in het opzetten van een modern Onder-directoraat Ruimtelijke Ordening.

BELEIDSGEBIED BOSBEHEER en NATUUR

Een duurzaam bos- en natuurbeheer is van eminent belang voor de gezondheid van mens en dier en voor een verantwoord ecologisch evenwicht. Er zal een bosinventarisatie plaatsvinden. De laatste grote inventarisatie stamt uit de jaren zeventig. In dit kader zal SRD 750.000,- worden vrijgemaakt als beleidsmaatregel **Instituttionele versterking Natuutbeheer**. De subsidie aan de **Stichting Natuurbehoud Suriname** zal worden voortgezet waarvoor op de begroting voor 2014 het bedrag van SRD 750.000, - is opgebracht. De beleidsresultaten van deze inspanningen zullen zijn:

- Efficiëntie op het gebied van duurzaam bosbeheer
- Kwalitatief en kwantitatief verbeterd recreatieoord
- Kwalitatief getraind personeel op het gebied van bosbouw en milieu
- Verbeterde gasten- en arbeidersverblijven

De **Stichting Bosbeheer en Bostoezicht** zal in 2014 subsidie ontvangen tot ca SRD 15.000.000,- ten einde de operationele kosten te dekken. Daarnaast zal worden voorzien in de noodzakelijke transportmiddelen. De Stichting Bosbeheer en Bostoezicht heeft als hoofddoel;

Het bevorderen van een duurzame, optimale benutting van de bossen van Suriname in het algemeen en voor de houtproductie bestemde bossen in het bijzonder door toepassing van de in de Wet Bosbeheer

1992 en andere relevante wet en regelgeving daarvoor gegeven richtlijnen. De activiteiten worden als volgt samengevat:

- Toezicht op de naleving van de wet Bosbeheer en aanverwante wettelijke regelingen met betrekking tot de bosbouw.
- Het bevorderen van een duurzame, optimale benutting van de bossen in Suriname in het algemeen.
- Het verzamelen, verwerken en ter beschikking stellen van data.(aan nationale en internationale organisaties)
- Het geven van adviezen aan de regering en andere relevante organisaties op het gebied van bosbouw.
- Het stimuleren van onderzoek en training op het gebied van houtindustrie.
- Faciliteren en begeleiden van de productiesector.

In 2014 zal de SBB de volgende maatregelen continueren:

- Aanschaf van middelen, z.a. moderne communicatiemiddelen, transportmiddelen, kantoorfaciliteiten etc., voor een adequate toezicht op de naleving van de Wet Bosbeheer.
- Het assisteren bij de implementatie van het geformuleerde bosbeleid.
- Training en upgrading van het personeel voor het verhogen van de kwaliteit van de uit te voeren werkzaamheden.
- Enige uitbreiding van het personeel in het algemeen.
- Opzetten van permanente en semi- permanente veldposten in het gehele land voor een efficiëntere controle op de houtkap en begeleiding.

Als bijdrage in de operationele kosten van de stichting **Jan Starke Opleidings- en Ontspanningscentrum (JSOOC)** zal in 2014 subsidie worden verstrekt tot een bedrag van SRD 750.000,-. Het doel van het Jan Starke Opleidings- en Ontspanningscentrum is het bevorderen van natuurbehoud, milieubescherming en het duurzaam benutten en conserveren van de Surinaamse bossen enerzijds en anderzijds het bieden van faciliteiten tot recreatie. Het beleid van het JSOOC zal er in 2014 op gericht zijn het centrum te profileren, zowel als voorbeeldopleidingsinstelling voor de Groene sector als educatief recreatiecentrum in Suriname. De stichting is actief in onder andere het exploiteren en beheren van leerbosarealen, het verzorgen van trainingen en praktijkonderwijs en het uitvoeren van educatieve projecten.

2.2.16 MINISTERIE VAN LANDBOUW VEETEELT EN VISSERIJ

Investeringen in de agrarische productiesectoren tot een totaal bedrag van SRD 144.176.229, - moeten resulteren in de vergroting van de bijdrage van de agrarische sector aan het Bruto Binnenlands Product en aan de duurzame bestrijding van de armoede.

Het agrarische beleid van het Ministerie is gebaseerd op 7 strategische beleidsdoelen, die in de beleidsnota 2010 – 2016 van het Ministerie als volgt zijn opgenomen:

- Het realiseren en waarborgen van de voedselzekerheid voor de totale Surinaamse bevolking.
- Het waarborgen van de agrarische gezondheid en voedselveiligheid.
- Het ontwikkelen van een duurzame agrarische sector.
- Het doen ontwikkelen van de agrarische sector tot de voedselproducent en voedselleverancier voor het Caribisch gebied.
- Het vergroten van de bijdrage van de agrarische sector aan de nationale economie.
- Het scheppen van ruimtelijke voorwaarden voor het duurzaam ontwikkelen van de agrarische sector.
- Het managen van de randvoorwaarden en risico's bij de uitvoering van het agrarisch beleid.

BELEIDSGEBIED Agrarische sector

Op het staatsbedrijf **Alliance** is een aanvang gemaakt met herstel en bouw van faciliteiten voor een efficiëntere productie. Voor het jaar 2014 zullen de investeringen in de aanplant worden vergroot tot het bedrag van SRD 1.604.000,-. Samenwerking met andere organisaties zal nader worden uitgebouwd, vooral met het oog op diversificatie van de productie en het uitbreiden van het sinaasappelareaal.

De **Stichting Nationale Parken (STINAPA)** heeft ten doel het aanleggen, inrichten en onderhouden van nationale parken in Suriname en het beheren en exploiteren van bedoelde parken in het belang van het Surinaamse publiek en het toerisme. De subsidie is geraamd op SRD 750.000,-.

De **Stichting Landbouw Ontwikkeling Commewijne (SLOC)** streeft naar capaciteitsvergroting ter verhoging van de inkomsten om later kostendekkend te kunnen functioneren. Hiervoor is SRD 400.000,- begroot als subsidie.

De Stichting Proeftuinen in Suriname (STIPRIS) heeft als doel het verrichten van onderzoek ter bevordering en verbetering van een rationele teelt van land- en tuinbouwgewassen in Suriname. Op diverse proeftuinen worden de infrastructuur en waterbeheersing verbeterd en kassen worden opgezet voor het verrichten van onderzoek en geven van voorlichting. De investeringen zijn geraamd op SRD 500.000,-.

Het **Anne van Dijk Rijst Onderzoeksinstituut Nickerie (ADRON)** houdt zich bezig met het uitvoeren van onderzoek en voorlichting betreffende het telen en verwerken van rijst, het gebruiken, afzetten van rijstproducten, het zuiver houden van de bestaande alsmede het ontwikkelen van nieuwe rijstrassen en de productie van zaaizaad van hoge kwaliteit. De investeringen in de vorm van subsidie zullen in 2014 oplopen tot SRD 5.715.000,-.

In het kader van het beleidsgebied Ruimtelijke Ordening en Milieu zal in het planjaar 2014 het beleidsprogramma **Bouwwerkzaamheden** verder worden uitgevoerd voor een bedrag van SRD 4.609.000,-. Dit beleidsprogramma omvat de projecten waarin zijn opgenomen renovatie van de kantoorruimtes van het onderdirectoraat Landbouwkundig Onderzoek, Afzet en Verwerking (ODLOAV). Uit

dit bedrag zullen ook woningen ten behoeve van de beheerders in Paramaribo, Wanica en Saramacca worden opgezet.

In het kader van het beleidsprogramma **Landaanwinning en –ontginningen** zullen voor een bedrag van SRD 2000.000,- in Coronie de uitvoeringswerkzaamheden van de bouw van een overlaat en inlaatwerken in de oostelijke polder wordt voortgezet.

Het beleidsprogramma **Cultuurtechnisch Onderhoud** heeft als doel het scheppen van een optimaal milieu voor de agrarische productie. In 2014 zullen diverse projecten worden uitgevoerd in het kader van rehabilitatie- en onderhoud van de agrarische infrastructuur voor een geraamd bedrag van SRD 30.000.000,-. Het gaat om projecten inzake:

- Bezanding van zandwegen in productiegebieden.
- Verbetering drainagekunstwerken voor rijst- en groentegebieden in de districten Para, Wanica, Commewijne, Saramacca en Nickerie.
- Onderhoud van de infrastructuur van landaanwinningprojecten in de verschillende districten voornamelijk bestemd voor de landbouwproductie.
- Verbetering van de efficiëntie en effectiviteit van het productieproces door het tijdig beschikbaar stellen van technische hulpmiddelen.
- Renovatie natte en droge infrastructuur van de Staatsboerderij.

In het kader van het beleidsgebied **Institutionele vormgeving** is een bedrag van SRD 10.782.000,- begroot voor de volgende activiteiten:

- Oplevering van het clusterlaboratorium voor praktijkgericht landbouwkundig onderzoek.
- nutsvoorzieningen voor het CAHFSA gebouw.
- Training van het personeel van het geïntegreerd lab en clusterlab voor duurzame aanwending en instandhouding van de onderzoeksapparatuur.
- Uitvoering van het programma Introductie GLOBAL GAP-richtlijnen bij export producenten.
- Verbetering faciliteiten op de proeftuinen door de bouw van nieuwe kantoorruimten en woningen.
- Faciliteren van het landbouwkundig onderzoek.
- Bouw kassen op diverse proeftuinen voor het verrichten van onderzoek en geven van voorlichting.
- Uitbreiding van de collecties zaaizaad en plantmateriaal.
- Verbetering infrastructuur en waterbeheer op de diverse proeftuinen.
- Institutionele versterking van personeel en huisvestingsfaciliteiten op grensposten.
- Operationalisering van een modern plantdiagnostisch laboratorium.

De beleidsmaatregel **Kennis** zal versneld worden uitgevoerd, waartoe een bedrag van SRD 800.000,- is gereserveerd. Via onderzoek zijn voorlichtingsbehoeften van de agrariërs gepeild. Aan de hand van de resultaten wordt een trainingsprogramma opgezet om een optimaal functionerende voorlichtingsdienst te realiseren. Landelijk zullen trainingen voor aspirant- en juniorvoorlichters worden verzorgd.

In het kader van het effectief beheer en onderhoud van de natte agrarische infrastructuur wordt het beleidsprogramma **Reactivering Waterschappen** uitgevoerd voor een bedrag van SRD 20.946.000,-. Dit bedrag zal worden bestemd voor financiering van rehabilitatie werkzaamheden van waterschap Henarpolder.

In het kader van het beleidsprogramma **Stimulering private sector** zal in 2014 SRD 750.000, - besteed worden aan trainingen. Landelijk zullen 150 agrariërs en 26 consulenten op het Ministerie getraind worden.

Het duurzaam en betrouwbaar Surinaams Agrarisch Informatie Systeem (SAIS) zal in grote lijnen al operationeel zijn en verder worden uitgebreid. In het kader van de werking van dit systeem zijn trainingen verzorgd aan het personeel van de rayon- en ressortkantoren van LVV (inclusief statistische trainingen). Ook wordt dit systeem gekoppeld aan het Geografisch Informatie Systeem (GIS) middels een GPS-training. In 2014 worden wederom specifieke surveys gehouden. Voorts wordt de verzameling van statistische gegevens betreffende de agrarische sector uitgebreid en aangepast. Voor de realisatie is een bedrag van SRD 119.000,- verbonden.

In het kader van het beleidsprogramma **Stimulering van de Landbouwsector** zal het bedrag van SRD 11.942.000,- worden besteed in de uitvoering van projecten en trainingsprogrammas. In dit kader komen de Citruskwekerij te Tamansarie, de Rijstsector in het binnenland, het bevorderen van erfcultures en het stimuleren van het gebruik van tuinbouwkassen voor de productie aan de orde.

Het beleidsgebied **Landbouwinfrastructuur en exportpromotion** is voor 2014 begroot op SRD 19.600,-. De besteding dient een kwalitatieve verbetering op gang te brengen bij de export afhandeling van verse producten.

In het kader van de ontwikkeling van de **Veehouderij** is een bedrag van SRD 12.593.000,- begroot. De ontwikkeling van de veeteeltsector is eveneens gericht op vergroting van het aandeel van de nationale voedselproductie op de lokale markt. Beleidsmaatregelen komen neer op verbetering en bevordering van de productie van melk- en slachtvee zowel grote als kleine herkauwers. Vanuit de Overheid wordt betere samenwerking met de particuliere sector gestimuleerd, alsook binnen de subsectoren pluimvee en varkensteelt zelf. Voorts werkt de Overheid mogelijkheden uit om de lokale productie aantrekkelijk te maken en de nationale teeltontwikkeling verder te stimuleren. Wet- en regelgeving zijn bereids in fase van modernisering/harmonisering met WTO/SPS-standaarden. Om vee- en vleesverwerkingsbedrijven op het niveau van certificering te krijgen worden ook GAP- en HACCP-trainingen intensiever verzorgd.

Het beleidsprogramma voor duurzame **Visserij- en aquacultuur ontwikkeling** zal worden uitgevoerd voor een bedrag van SRD 21.068.000,-. Voor betere garantiestelling van de verduurzaming van de visserijsector worden al geruime tijd verschillende maatregelen uitgevoerd. Het duurzaam beheer van de visserijhulpbronnen zal in 2014 voorgezet worden door continuering van de maatregelen en projecten welke in 2013 zijn ingevoerd, namelijk:

- Opzet van Fish Disease Monitoring programma ter, monitoring van ziekten bij aquatische dieren.
- Participatie in REBYC II (Reduction Bycatch Programme II),
- Meewerken aan realisatie van een gezamenlijk regionaal beheerssysteem.

- Het in gebruik nemen van modelvisrokerijbedrijven in Nickerie en Commewijne en starten met nieuwe in de districten Saramacca en Wanica ter stimulering van rokerijfaciliteiten.
- Ontwikkeling aquacultuur middels onderzoek.
- Implementatie data vis survey.
- Voorbereiding trainingschool voor vissers en informatieverstrekking aan stakeholders.
- Ondersteuning van de kustwacht.
- Opleiding van kwaliteitsmanagers.
- Visopslag op vereiste temperatuur middels koeling in ijsboxen (HACCP-voorwaarden)
- Duurzaam beheer van de visserijsector middels het beschikbaar stellen van inputs.
- Bewaken en verzekeren van de voedselveiligheid bij het produceren, verhandelen, importeren en exporteren van visserijproducten.

2.2.17 Ministerie Regionale Ontwikkeling

Het Ministerie van Regionale Ontwikkeling heeft voor de uitvoering van haar beleidsprogramma voor het planjaar 2014 een bedrag groot SRD 70.713.000,- geraamd.

Decentralisatie van Bestuur, Grondenrechten, Traditioneel gezag en Waterschappen staan centraal in beleid voor het dienstjaar 2014. Gelet op de taakstelling van het Ministerie zijn de volgende actiepunten ook cruciaal ter ondersteuning van het beleid:

- Ontwikkeling van het binnenland;
- Markten in geheel Suriname;
- Vuilophaal - en reinigingsdiensten in geheel Suriname, met uitzondering van Paramaribo;
- Staatslogeergebouwen.

BELEIDSGEBIED Bestuur en Justitie

Het Ministerie heeft verschillende beleidsmaatregelen onder dit beleidsgebied, waaronder het Decentralization and Local Government Strengthening Program (DLGP).

Het decentralisatieprogramma zal onder beheer van het Onderdirectoraat Districtsbestuur en Decentralisatie voortgezet worden, waaronder implementatie van de aanbevelingen van de evaluatie van het programma, het ondersteunen van de level 1 gecertificeerde districten in hun overgang naar hun level 2 status en het doen goedkeuren van fiscale wetsvoorstellen. Voorts zal het Ministerie zich in het dienstjaar ook sterk maken om:

- de institutionele capaciteit van de districten te versterken met het oog op de fiscale en administratieve transformatie van de overheidsinstituten in de districten.
- het proces te ondersteunen, welk tot het vergroten van de economische activiteiten in de verschillende districten zal leiden.

Voor het dienstjaar 2014 is voor de beleidsmaatregel **Decentralisatie and Local Goverment Strengthening Program** een bedrag van SRD 253.000,- begroot.

Het DLGP heeft een bijzondere mijlpaal bereikt, namelijk de certificering van alle 10 (tien) districten. Hierdoor zijn de districten in staat zelfstandig een begroting op te stellen en financieel beheer te voeren. Door een proefproject zelfstandig voor te bereiden, bestekklaar te maken en succesvol uit te voeren, komen de districten in aanmerking voor de level 2 voorzieningen.

Op de districtsbegroting van de 10 (tien) gedecentraliseerde en gecertificeerde districten **Wanica, Para, Commewijne, Marowijne, Nickerie, Paramaribo en Sipaliwini, Coronie, Brokopondo en Saramacca** is een bedrag van SRD 20.000.000,- begroot.

In het kader van het decentralisatieproces zal **Radio Boskopu** het beleid dat gestoeld is op het bevorderen van het ontwikkelingsbewustzijn bij de doelgroep via radioprogramma's en muziekboodschappen, kortom het community radio plus-principe, ondersteunen. In dit kader zullen een nieuw gebouw en een mast worden opgezet op het terrein van het commissariaat Sipaliwini. De geplande activiteiten, exclusief het nieuw gebouw, zijn geraamd op SRD 700.000,-.

Het **Instituut Bestuursambtenaren Suriname (IBAS).** Dit instituut zal het verzorgen van opleidingen, cursussen en trainingen voor de Bestuursdienst van de districten voortzetten. De mogelijkheden voor uitbreiding van de dienstverlening naar Sipaliwini behoren tot de activiteiten van IBAS. Dit instituut is tevens belast met het opzetten, uitvoeren en monitoren van onderzoeksactiviteiten, gericht op verdere professionalisering van de Bestuursdienst. Hiervoor is een bedrag van SRD 1.400.000,- begroot.

BELEIDSGEBIED WELZIJN

Onder dit beleidsgebied valt de beleidsmaatregel **Dorpsontwikkeling** waarbij, door middel van het financieren van kleinschalige projecten, die tot doel hebben het bevorderen van de ontwikkeling van achtergestelde gebieden in districten en binnenland, het Ministerie invulling tracht aan voornoemde taak. Belangrijke voorwaarde is dat bedoelde projecten in samenspraak met de gemeenschappen worden opgesteld en uitgevoerd ter stimulering van zelfwerkzaamheid en verzelfstandiging. Micro-ondernemers zullen effectief worden ondersteund, gestimuleerd en begeleid teneinde hun productiepotentie ten volle te benutten. Voorts zullen ook milieuprojecten uitgevoerd worden ten aanzien van milieubescherming en hygiëne. In het kader van gemeenschapsontwikkeling zal het ontheemdenproject strekkend over de ressorten Koewarasan en Saramaccapolder, in samenwerking met het Ministerie van Ruimtelijke Ordening Grond- en Bosbeheer verder uitgevoerd worden. Het naambordenproject dat ongeveer 250 dorpen beslaat en het communicatiepadenproject zullen in 2014 gecontinueerd worden . Hiervoor is een bedrag van SRD 2.000.000,- begroot.

Onder de beleidsmaatregel **Waterschappen** zal het beleid erop gericht zijn om voor elk district een commissie in stellen die de staat en noodzaak van kunstwerken zal identificeren en daarnaast ook werkbare voorstellen zal aandragen. In het komend begrotingsjaar zal de samenwerking met relevante actoren, waaronder het Ministerie van Landbouw Veeteelt en Visserij en het Ministerie van Openbare Werken, gecontinueerd worden. Het activeren van inactieve waterschappen, evalueren van de

waterschapswet en finalisering van het handboek voor waterschappen, behoren eveneens tot de activiteiten van de afdeling Waterschappen voor 2014. Voor het uitvoeren van dit beleidsgebied is een bedrag van SRD 17.500.000,- begroot. **Stichting Fonds Ontwikkeling Binnenland** (SFOB) is een belangrijk beleidsinstrument van het Ministerie van Regionale Ontwikkeling met als doel de economische achterstand van de in het binnenland woonachtige bevolkingsgroepen weg te werken. Voor 2014 zullen voorbereidingswerkzaamheden worden verricht om de transmissielijn vanuit de Granholosula naar geïdentificeerde dorpen op te zetten. Er is inmiddels een overeenkomst getekend met de IDB voor het opzetten van businessmodellen voor schone energie in het binnenland. In 2014 zullen verschillende activiteiten ter ondersteuning van deze projecten worden geïnitieerd en uitgevoerd. Hiervoor is een bedrag van SRD 2.210.000,- begroot.

BELEIDSGEBIED Ruimtelijke Ordening en Milieu

Betreffende Ruimtelijke Ordening zal het Ministerie conform haar taakstelling zorg dragen voor de secundaire en tertiaire civieltechnische voorzieningen en het onderhoud van natte en droge infrastructuur (onderhoud van lozingen, waterwegen en kunstwerken, wegen) in de districten met uitzondering van Paramaribo. In 2014 zullen openbare terreinen onderhouden worden, conform het opgestelde onderhoudsplan van de technische afdeling. Er zullen in dit kader de nodige investeringen t.b.v. onderhoud, renovatie en uitbreidingswerkzaamheden gepleegd worden. De reguliere onderhoudswerkzaamheden aan ‘s landsgebouwen en terreinen en andere bouwkundige werkzaamheden zullen in dit dienstjaar eveneens uitgevoerd worden.

Voor de beleidsmaatregel **Onderhoud gebouwen en terreinen** is voor 2014 SRD 1.050.000,- begroot.

Voor het uitvoeren van de beleidsmaatregel **Bouwkundige werkzaamheden en Accommodatie Voorzieningen**, waaronder vallen het opzetten van multifunctionele gebouwen, doorgangshuizen en dienstwoningen ten behoeve van ambtenaren en voorbereidingen voor de bouw van een hoofdkantoor voor het Ministerie, is een bedrag begroot van SRD 14.000.000-,

Het **Onderhoud aan wegen, irrigatie- en kunstwerken**, diverse onderhoudswerkzaamheden en het treffen van secundaire en tertiaire civieltechnische voorzieningen voor zowel natte als droge infrastructuur, zullen in 2014 geboekt worden ten laste van deze beleidsmaatregel. Het Ministerie is ook voornemens commissies in te stellen om de behoefte aan kunstwerken in de districten te inventariseren. Voor het dienstjaar 2014 is voor het aanleggen en onderhouden van wegen, irrigatie- en kunstwerken.

SRD 8.600.000,- opgebracht.

KERNTHEMA Grondenrechtenvraagstuk en Traditioneel Gezag

Voor de uitvoering van activiteiten in het kader van het beleidsprogramma **Grondenrechten en Traditioneel Gezag** is een totaal bedrag van SRD 3.000.000,- begroot.

Er is een Bureau Grondenrechten ingesteld met als taak het grondenrechtenvraagstuk in goede banen te leiden. Het Ministerie zal samen met voormeld bureau de goedkeuring en ondertekening van de al

voorbereide gezamenlijke verklaring tussen de Overheid en het traditioneel gezag en implementatie van het stappenplan bewerkstelligen.

Betreffende het Samaaka vonnis heeft het Inter-Amerikaans Hof te Costa Rica ingestemd met het door Suriname gedane voorstel om een gezamenlijke commissie in te stellen. Betreffende commissie zal moeten bestaan uit vertegenwoordigers van de Vereniging van Saramaccaanse Gezagsdragers (VSG) en het Inter-Amerikaans Hof voor de Rechten van de Mens. In 2014 zal deze commissie het vervolgtraject vaststellen ter uitvoering van het vonnis.

De aanpak van het grondenrechtenvraagstuk zal niet alleen gericht zijn op de oorspronkelijke doelgroep, maar ook op de overige bevolkingsgroepen.

Het Traditioneel Gezag is het bestuurlijk instituut van de in stamverband levende gemeenschappen en wordt beschouwd als een belangrijke partner van de Overheid. Het Traditioneel Gezag zal gereguleerd en versterkt worden. Het Ministerie pleit voor representatieve Traditionele Gezagdragers. Het uniform project, waarbij het Traditioneel Gezag voorzien zal worden van een ander uniform, inclusief epauletten en een trainingsprogramma, passen binnen dit streven van het Ministerie. Voorts zullen vergader- en werkruimtes voor het Traditioneel Gezag worden opgezet.

Ook zal in dit dienstjaar aandacht besteed worden aan:

- Het verder inrichten en herinrichten van werkfaciliteiten in de verschillende dorpen.
- Trainingen over bestuurlijke onderwerpen, waaronder het decentralisatieproces.
- Verhoging van de schadeloosstelling van traditionele gezagsdragers.
- De representativiteit en de slagvaardigheid van het Traditioneel Gezag

3. MACRO-ECONOMISCH KADER

SAMENVATTING

De economische groei heeft in de periode 2008-2012 steeds positieve resultaten gekend van gemiddeld ca. 4,1% per jaar. De groei in 2011 bedroeg 4,7%, terwijl in 2012 een lagere groei is (3,9%) gerealiseerd, volgens de voorlopige cijfers van de Stichting Algemeen Bureau voor de Statistiek. De secundaire sector had in 2012 een terugval door een vermindering in de productie van aluinaarde, geraffineerde olieproducten, rijstproductie en lagere visvangsten. De groeiverwachting voor 2013 bedraagt 4,4% en de projectie voor 2014 bedraagt 4,7%. In geval van de grootschalige goudmijnbouw moet de overeenkomst met NewmontMining nog ondertekend worden door de Regering. Ondertussen zijn de bedrijven Grasalco en Moengo Minerals bezig met het mijnen van respectievelijk steenslag, diverse zandsoorten en Kaolien met het doel de schaal van de mijnbouwsector significant te doen uitbreiden. In het hoofdstuk over de productie worden de groeicijfers nader belicht.

Uitgedrukt in procenten van het BBPmp, heeft de Overheid in 2011 en 2012 voor respectievelijk ca. 24,9% en ca. 26,6% via de begroting bijgedragen aan de nationale economische bedrijvigheid.

De totale export en import vertoonde een stijgende trend in 2010 - 2012. De importen stegen met 3,9% in 2012 ten opzichte van 2011, waarbij er meer importen waren in de categorieën transportmaterialen, machines en gefabriceerde producten. De importen in het eerste kwartaal van 2013 lagen 54,7% hoger dan het eerste kwartaal van 2012. De export steeg in de periode 2010-2012 met ca. 23%. De stijging van de export en het handelsoverschot is toe te schrijven aan de mijnbouwsector (voornamelijk goud en aluinaarde). In de periode 2010-2012 vertoonde de lopende rekening van de betalingsbalans positieve resultaten: ca. USD 651 mln. in 2010, USD 251 mln in 2011 en USD 241 in 2012. In het eerste kwartaal van 2013 was het saldo op de lopende rekening ca. USD -132,5 mln. Dit saldo is het gevolg van verhoogde uitgaven in het dienstenverkeer. Voornamelijk de dienstverlening ten behoeve van de mijnbouwsector speelt hierin een grote rol en wel 61% van de totale diensten. Een toename in de bestedingen, als gevolg van de extra inkomsten uit de mijnbouwsector, verhoogde importprijzen, alsook schommelingen in de wisselkoers vanaf 2009, heeft inflatie tot gevolg gehad in de periode 2008-2011. Vanaf 2012 is de inflatie teruggebracht naar single digit, ca. 5% en de verwachting voor 2013 is een gemiddelde van 2,6% en 2% jaareinde inflatie. In het laatse kwartaal van 2009 tot januari 2011 waren er grote discrepanties in de aan- en verkoopkoers van de US dollar ten opzichte van de offciële wisselkoers. In januari 2011 werd de aankoopkoers per USD opgetrokken naar SRD 3,25 en de verkoopkoers naar SRD 3,35. Sinds de unificatie van de wisselkoers is deze vrij stabiel gebleven, maar in de eerste helft van 2013, waren er schommelingen op de markt waardoor de Centrale Bank moest ingrijpen. De overheidsinkomsten vertonen in de periode 2010- 2012 een stijging 35,7% in 2011 ten opzichte van 2010 en 13,8% in 2012 ten opzichte van 2011. Deze stijging is hoofdzakelijk veroorzaakt door de toename van

de lopende ontvangsten, die bestaan uit de belasting- en de niet-belastingontvangsten. Op de lopende rekening van de overheidsbegroting was in 2012 een overschot van ca. SRD 343 mln en op de totale rekening een tekort van SRD 386 mln. Per ultimo juni 2013 was op de lopende rekening een overschot van SRD 24 mln en op de totale rekening van de overheidsbegroting een tekort van SRD 457 mln.

De totale uitgaven zijn in 2012 ten opzichte 2010 met ca. 49,2 % gestegen, van ca. SRD 2955 mln. in 2010 naar ca. SRD 4411 mln. in 2012. De totale uitgaven in 2011 en 2012 zijn gelijk aan respectievelijk ca. 24,9% en 26,6% van het BBPmp.

De feitelijke buitenlandse Staatsschuld is per ultimo juni 2013 per saldo toegenomen met USD 19,6 mln (3,5%) ten opzichte van ultimo 2012, van ca. USD 567,2 mln. naar USD 586,8 mln. Volgens de wet op de Staatsschuld is de bruto buitenlandse Staatsschuld toegenomen met USD 3,4 mln (0,4%), en wel van USD 810,6 mln.in 2012 naar USD 814,0 mln in juni 20132. De feitelijke binnenlandse Staatsschuld is per saldo per ultimo juni 2013 ten opzichte van ultimo 2012 toegenomen met SRD 376,7 mln. (22,7%), en volgens de wet op de Staatsschuld is de toename SRD 369,8 mln (20,9%), van ca SRD 1769,7 mln. naar SRD 2.139,5 mln.

De internationale reserve bedroeg ultimo 2008 ca. USD 657 mln en ultimo 2012 ca. USD 1008 mln. Per ultimo juni 2013 bedraagt de internationale reserve positie USD 812 mln. De liquiditeitenmassa in ruime zin (tabel 3.5.1) is tussen 2008 en 2012 gestegen van SRD 4337 mln naar SRD 8129 mln, een toename van ca. 87,4%. Per juni 2013 bedraagt de liquiditeitenmassa SRD 8282,7 mln. Ook de kredietverlening in SRD vertoont een stijgende trend in de periode 2008-2012 van respectievelijk SRD 1387 mln.in 2008 naar SRD 2708,4 mln in 2012. In de eerste helft van 2013 bedroeg dit bedrag al SRD 2990,1 mln. (tabel 3.5.3). De kredietverlening in vreemde valuta, omgezet in SRD, is in 2012 ten opzichte van 2008 toegenomen met 60%. Per juni 2013 bedroeg de kredietverlening al SRD 1887 mln. De koopkracht van het gemiddeld netto salaris van het algemeen ambtelijk kader bij de Overheid was in 2009 nog 27,7% ten opzichte van 2008. In 2010 bedroeg de koopkracht 0,1% ten opzichte van 2009 en in 2011 is er sprake van een koopkrachtdaling van ca 6,7%, vanwege de hoge inflatie van gemiddeld 17,7%. In het kader van Fiso 2 is twk uitbetaald in 2011. In 2012 zijn de salarissen met 10% verhoogd en is er in fasen uitbetaald waardoor tot en met 2013 ook de twk gelden zijn uitbetaald. Dit heeft een lichte koopkracht stijging teweeggebracht in 2012 van 0,9% en de verwachting bij de lage inflatie van 2,6% is ca. 7,9%.

3.1. PRODUCTIE

3.1.1. Het nominale Bruto Binnenlands Product 2008-2014

Het Bruto Binnenlands Product in nominale termen (marktprijzen) laat een groei in opeenvolgende jaren zien. In nominale termen nam de waarde van de totale binnenlandse poductie in 2012 ten opzichte van 2010 toe en wel met circa SRD 4.547,7 miljoen. In 2012 bedroeg deze grootheid SRD 16.539,5 miljoen. Voor 2013 en 2014 is geprojecteerd dat dit productie-aggregaat een hoogte zal bereiken van respectievelijk SRD 17.855,1 miljoen (8% groei ten opzichte van 2012) om SRD 19.575,5 miljoen (10% groei vergeleken met 2013). In onderstaande tabel is het verloop van de ontwikkelingen van het Bruto

Binnenlands Product tegen basis- en marktprijzen, relatieve aandelen sectoren en macro-economische grootheden over de periode 2008-2014 weergegeven.

Tabel 3.1.1.: Bruto Binnenlands Product basis- en marktprijzen, relatieve aandelen sectoren en macro-economische grootheden

Groeipercentages	2008	2009	2010*	2011*	2012*	2013**	2014**
BBPmp (2007=100)	4.1	3.0	4.2	5.3	3.9	4.4	4.7
Primair (Agrarisch en Mijnbouw)	-3.7	11.3	3.7	3.9	10.1	3.3	3.0
Secundair (ind., Nutsvoorz. En Constr.)	9.0	-8.0	4.9	10.2	-3.2	5.1	5.8
Tertiair (dienstverlening)	3.9	9.8	4.5	4.0	6.7	4.9	5.0
Overheid	4.1	0.6	2.0	-1.6	3.8	2.9	2.9
Relatieve aandelen sectoren in (BBP-basispr.)							
Primair	17.6	18.5	18.0	17.2	16.3	17.0	16.7
Secundair	35.0	29.6	30.1	30.2	31.5	31.1	31.3
Tertiair	37.4	40.2	40.2	41.1	41.6	41.5	41.7
Overheid	10.0	11.8	11.7	11.5	10.7	10.4	10.3
Macro-Econ. Grootheden (x 1000 SRD)							
Bruto Binnenl Prod.(basis prijzen)	9036125	9769200	11136725	12940117	15113897	16296752	17733680
BBP (basis prijzen; 2007=100)	7721516	7953480	8288527	8727500	9065607	9468920	9910191
Bruto Binenlands Prod.(marktprijzen)	9698055	10638424	11991817	14259256	16539502	17855121	19575488
Bruto Binnenl. (marktprijzen 2007=100)	8394994	8648293	9012609	9489930	9857574	10295870	10776341
Bruto Nationaal Inkomen (basisprijzen)	9093671	9783934	10850651	12071046	14471295	15647522	17084450
Bruto Nationaal Inkomen (marktprijzen)	9755601	10653158	11705743	13390184	15896900	17205891	18926258
Beschikbaar Inkomen	10007191	10914478	11948108	13679654	16138290	17449771	19170138
Nationaal Inkomen per capita in SRD	18868	20325	22038	24801	29444	31552	34364

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek en Stichting Planbureau Suriname

Bewerking: Stichting Planbureau Suriname, *) Voorlopige cijfers, **) Projecties

Figuur 3.1.1.: Het verloop van het nominale bruto binnenlands product tegen marktprijzen 2008-2014(x SRD miljoen)

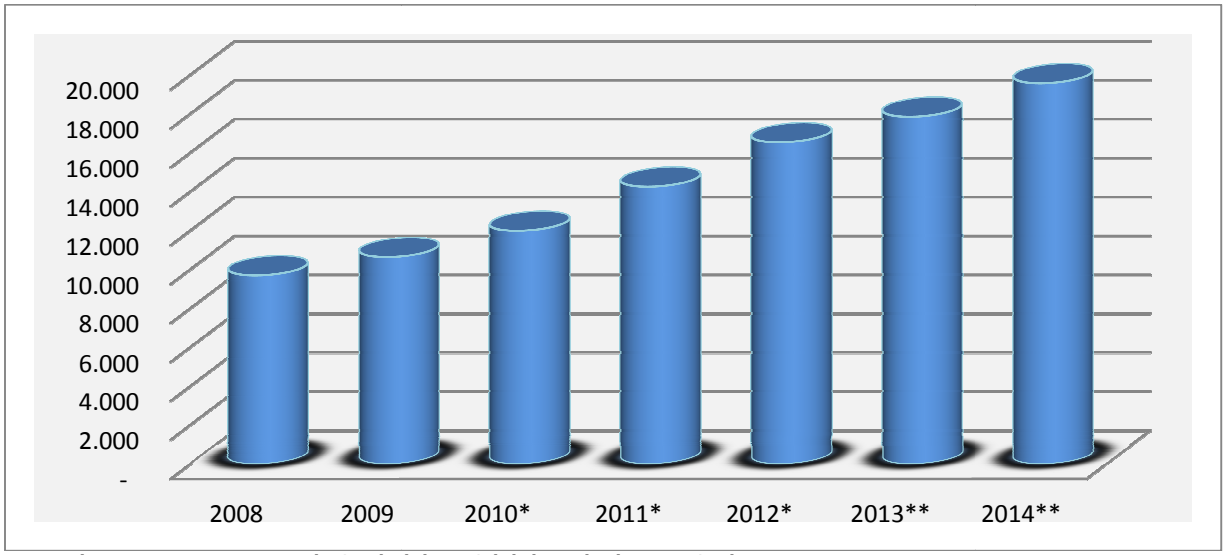

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek en Stichting Planbureau Suriname

Bewerking: Stichting Planbureau Suriname, *) Voorlopige cijfers, **) Projecties

3.1.2 Aandeel naar bedrijfstak

Figuur 3.1.2: Aandeel van primair-, secundair-, tertiair en overheid in het bruto binnenlands-product (basisprijzen) in 2012*

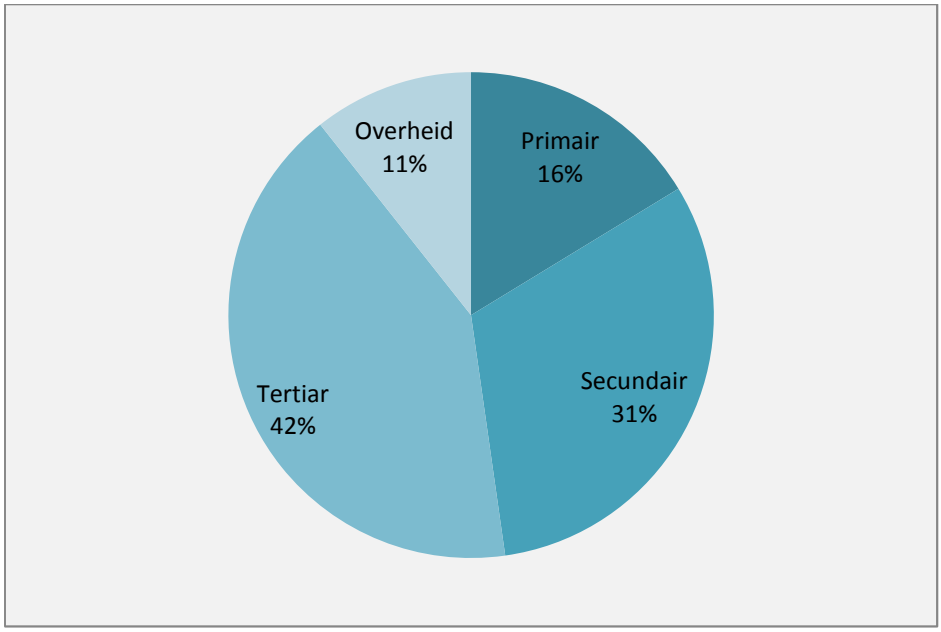

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek en Stichting Planbureau Suriname

Bewerking: Stichting Planbureau Suriname, *) Voorlopige cijfers

De gezamenlijke bijdrage van deze sectoren bedroeg respectievelijk 70,4% in 2010; in 2011 was dat 69,6% en in het daarop volgend jaar 71,1%. In tabel 3.1.2. is het aandeel per bedrijfstak in het bruto binnenlands product (basisprijzen) gedurende de periode 2008-2014 weergegeven.

De gemiddelde bijdrage van de primaire sector aan het BBP-nominaal (basisprijzen) bedroeg 17,2% gedurende de periode 2010-2012. Het aandeel van de secundaire sector in voornoemde periode bedroeg gemiddeld 30,6% van dit productie-aggregaat, terwijl de tertiaire sector een gemiddelde bijdrage noteerde van bijna 41,0%. De gemiddelde bijdrage van de sector Overheid aan voornoemde grootheid bedroeg 11,3% eveneens in deze periode. Uit het voorgaande kan geconcludeerd worden dat de tertiaire sector het grootste aandeel had in het BBP-nominaal (basisprijzen), gevolgd door de secundaire sector. In bovenstaand figuur is het aandeel van de sectoren in het bruto binnenlands product (basisprijzen) voor het jaar 2012 geïllustreerd.

Tabel 3.1.2.: aandeel per bedrijfstak in het bruto binnenlands product (basisprijzen) 2008-2014

Bedrijven en Huishoudens	2008	2009	2010*	2011*	2012*	2013**	2014**
Landbouw,Veeteelt en Bosbouw	7.0	8.2	7.6	6.9	6.6	6.6	6.5
Visserij	2.6	2.5	2.6	2.9	2.4	2.4	2.4
Mijnbouw	8.0	7.8	7.8	7.5	7.2	8.0	7.9
Industrie/fabricage	27.2	22.1	22.6	23.2	23.2	22.3	21.9
Electriciteit,Gas en Water	2.0	2.2	2.3	2.2	2.2	2.1	2.1
Constructie	5.8	5.4	5.2	4.8	6.1	6.7	7.3
Handel	19.5	21.4	20.9	20.7	20.4	20.4	20.5
Hotels en Restaurants	2.2	2.8	2.8	3.2	2.9	3.0	3.1
Transport, Opslag en Communicatie	6.5	6.4	6.4	6.5	7.5	7.4	7.4
Financiële Instellingen	4.9	5.0	5.4	5.7	6.1	6.1	6.2
Zakelijke diensten	3.0	3.2	3.4	3.5	3.3	3.2	3.2
Onderwijs	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
Gezondheidszorg	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6
Ov. Gem. , Soc. en Pers. diensten	0.6	0.6	0.6	0.7	0.8	0.8	0.8
Sector Overheid							
Landbouw,Veeteelt en Bosbouw	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2
Electriciteit, Gas en Water	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
Constructie	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
Transport, Opslag en Communicatie	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2
Public administration	4.1	4.7	4.7	4.6	4.3	4.2	4.2
Onderwijs	3.1	3.9	3.6	3.6	3.3	3.2	3.1
Gezondheidszorg	2.3	2.5	2.7	2.7	2.5	2.4	2.4
BBP tegen basisprijzen	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek en Stichting Planbureau Suriname

Bewerking: Stichting Planbureau Suriname, *) Voorlopige cijfers

3.1.3 Ontwikkeling van het Bruto Binnenlands Product in reële termen

Het Bruto Binnenlands Product in reële zin (op basis van constante prijzen) is het bbp, waarbij de prijsinvloeden zijn uitgeschakeld. De cijfers op basis van constante prijzen zijn belangrijk, omdat afhankelijk van de uitkomst hiervan er aangegeven kan worden of er wel sprake is geweest van groei in de economie over een bepaalde periode. Het bruto binnenlands product in reële zin geeft als het ware aan wat het land werkelijk heeft gepresteerd.

Gedurende de verslagperiode was er sprake van constante groei van het bruto binnenlands product. Over de periode 2010-2012 groeide de productie in reële termen met gemiddeld 4,5%. De hoogste groei werd geregistreerd in 2011, namelijk 5,3%. Op basis van verkregen informatie uit de sectoren is voor de totale productie voor de jaren 2013 en 2014 een groeicijfer geprojecteerd van 4,4% om 4,7%.

In 2010 is het bruto binnenlands product (mp) gegroeid met 4,2% ten opzichte van 2009 als gevolg van een toename van de productie van voornamelijk de sectoren visserij, mijnbouw, industrie, nutsvoorzieningen, constructie, handel, hotels en restaurants alsook transport, opslag en communicatie.

In 2011 was er sprake van groei van de Surinaamse economie van 5,3%. Dit groeicijfer werd merendeels gedreven door een toename van de productie binnen de sectoren landbouw, veeteelt en bosbouw, industrie, nutsvoorzieningen, constructie alsmede hotels en restaurants.

Tabel 3.1.3: Reële groeicijfers per bedrijfstak over de periode 2008-2014

Bedrijven en Huishoudens	2008	2009	2010*	2011*	2012*	2013**	2014**
Landbouw,Veeteelt en Bosbouw	-2.2	36.4	1.5	4.6	13.9	4.2	2.8
Visserij	-22.2	19.7	6.8	4.0	-2.6	3.9	4.5
Mijnbouw	4.2	-13.3	5.2	3.0	11.7	1.8	2.5
Industrie/fabricage	9.2	-11.5	4.8	11.7	-7.4	2.7	3.4
Electriciteit,Gas en Water	9.2	-1.4	7.0	7.6	0.7	3.4	3.4
Constructie	8.1	7.2	4.5	4.6	14.2	14.0	14.0
Handel	2.4	19.9	4.5	2.9	5.3	5.1	5.1
Hotels en Restaurants	2.7	3.8	13.2	9.5	11.0	8.0	8.0
Transport, Opslag en Communicatie	18.5	-0.4	4.8	4.3	11.4	3.7	4.3
Financiële Instellingen	-0.2	4.3	6.2	5.5	5.7	5.4	5.4
Zakelijke diensten	-6.6	0.3	-2.4	2.9	3.3	3.1	3.1
Onderwijs	-15.5	3.3	2.0	4.6	9.0	3.3	3.3
Gezondheidszorg	-19.6	10.9	-2.0	1.6	2.4	2.2	2.2
Ov. Gem. , Soc. en Pers. diensten	43.0	-12.9	-2.3	6.3	6.3	6.3	6.3
Subtotaal	4.2	3.3	4.5	6.1	3.9	4.6	4.8
Sector Overheid							
Landbouw,Veeteelt en Bosbouw	7.4	-6.9	1.2	-5.5	6.5	6.2	6.2
Electriciteit, Gas en Water	21.2	19.0	36.3	-3.4	37.3	10.0	10.0
Constructie	8.8	-14.3	9.3	-6.2	-31.5	7.0	7.0
Transport, Opslag en Communicatie	28.4	13.4	-23.0	4.0	1.1	3.1	3.1
Public administration	6.1	3.6	1.9	2.6	2.3	3.5	3.5
Onderwijs	-2.2	-3.8	2.3	-2.3	1.9	2.0	2.0
Gezondheidszorg	5.8	0.3	3.5	-7.7	8.1	1.9	1.9
Subtotaal	4.1	0.6	2.0	-1.6	3.8	2.9	2.9
BBP tegen basisprijzen	4.2	3.0	4.2	5.3	3.9	4.4	4.7
Indirecte bel. minus subsidies op prod. en importen	4.0	3.2	4.2	5.3	3.9	4.4	4.7
BBP tegen marktprijzen	4.1	3.0	4.2	5.3	3.9	4.4	4.7

***) Voorlopige cijfers**

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek en Stichting Planbureau Suriname

Bewerking: Stichting Planbureau Suriname

In 2012 was er wederom sprake van groei van de totale productie en wel met bijna 4,0%. Dit groeicijfer kan worden toegeschreven aan een toename van de productie binnen de primaire de secundaire alsook de tertiaire sector. De productie binnen de primaire sector nam toe als gevolg van groei binnen de landbouw-, bosbouw- alsook de mijnbouwsector. De groei bij de secundaire sector werd meerendeels gedreven door de constructiesector. De tertiare sector nam toe als gevolg van toename van de productie binnen de dienstverlenende sectoren, waaronder handel, hotels en restaurants alsmede transport, opslag en communicatie. Op basis van voorlopige aannames vanuit de sectoren is voor 2013 en 2014 de groei van de Surinaamse economie geprojecteerd op respectievelijk 4,4% om 4,7%. De sectoren die hieraan

voornameijk een bijdrage zullen leveren zijn industrie, constructie, hotels en restaurants alsmede luchttransport en telecommunicatie.

Figuur 3.1.3.: Overzicht groei van de productie 2008-2014.

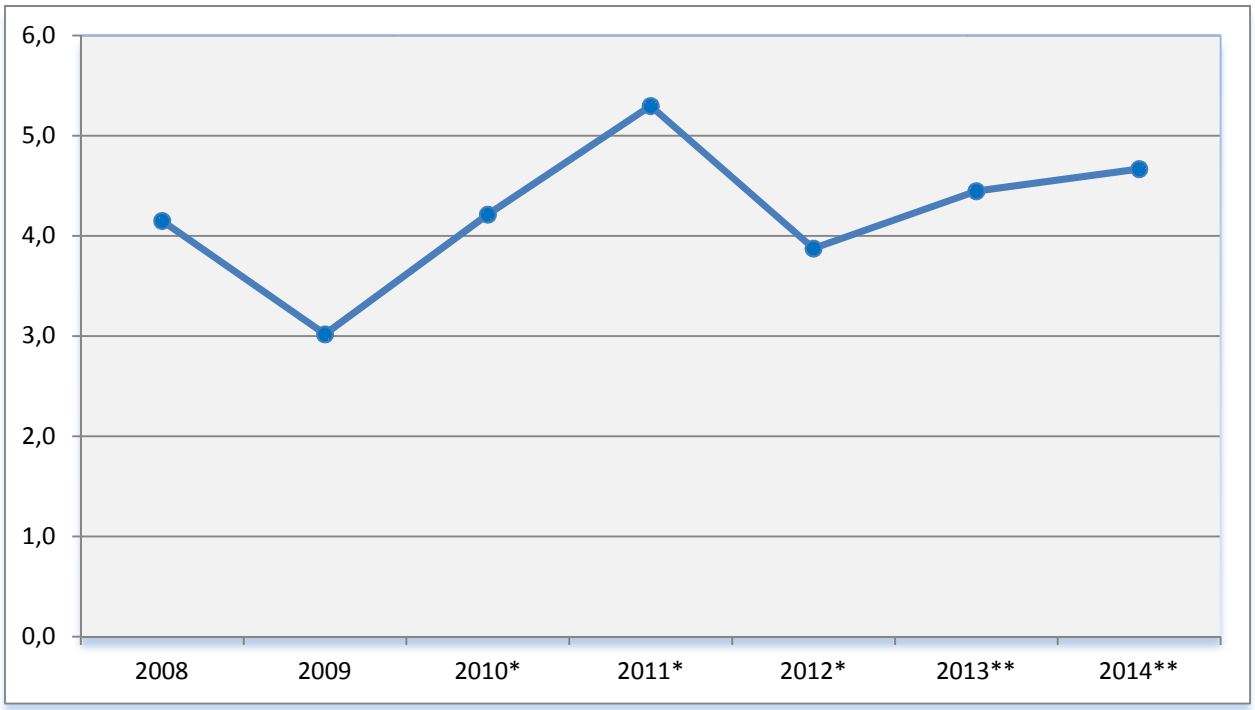

***) Voorlopige cijfers**

****) Projecties**

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek en Stichting Planbureau Suriname

Bewerking: Stichting Planbureau Suriname

De ontwikkeling van de primaire sector

Tot de primaire sector behoren: landbouw, veeteelt, bosbouw, visserij en mijnbouw.

Tabel 3.1.4: Verloop van de ontwikkelingen binnen de primaire sector.

Sectoren	2008	2009	2010*	2011*	2012*	2013**	2014**
Primaire sector	-3.7	11.3	3.7	3.9	10.1	3.3	3.0
Landbouw, Veeteelt en Bosbouw	-2.2	36.4	1.5	4.6	13.9	4.2	2.8
Visserij	-22.2	19.7	6.8	4.0	-2.6	3.9	4.5
Mijnbouw	4.2	-13.3	5.2	3.0	11.7	1.8	2.5

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek en Stichting Planbureau Suriname

Bewerking: Stichting Planbureau Suriname, *) Voorlopige cijfers, **) Projecties

Uit tabel 3.1.4. kan worden afgelezen dat met uitzondering van 2008, de primaire sector een positieve ontwikkeling doormaakte. Gedurende de periode 2010-2012 groeide bovengenoemde sector met gemiddeld 5,9%. Overeenkomstig informatie vanuit de subsectoren is voor de primaire sector wederom groei geprojecteerd en wel 3,3% voor 2013 en 3,0% voor 2014.

De primaire sector had een groei van 3,7% in 2010. Deze positieve ontwikkeling was voornamelijk te danken aan een toename van de productie binnen de sectoren visserij en mijnbouw. De visserijsector nam toe als gevolg van een toename van de vangsten van zeegarnalen en vis. De zeegarnalenvangsten liepen op van 240 ton in 2009 naar 525 ton in 2010, een stijging van 285 ton. De visvangsten klommen van 16.000 ton in 2009 naar 25.717 ton in 2010, een toename van maar liefst 9.717 ton. De groei binnen de mijnbouwsector had als oorzaak een toename van de goudertsproductie van bijkans 16% ten opzichte van het jaar ervoor. De sector landbouw, veeteelt en bosbouw maakte een lichte groei door van 1,5%, dankzij een toename van vooral de landbouw- en bosbouwproductie. De productie binnen landbouw nam toe als gevolg van een stijging van de productie van merendeels cassave, groenten en bacoven. De productie van cassave bedroeg in dat jaar 4.243 ton, een verbetering van 312 ton ten opzichte van 2009, terwijl de productie van groenten opliep naar een niveau van 13.717 ton (een toename van 1373 ton ten opzichte van het jaar ervoor). De bacovenproductie bedroeg in dat jaar 94.272 ton, een stijging van12.005 ton vergeleken met 2009. Bij de bosbouwsector liep de productie van rondhout op en wel van 207.388m^3 in 2009 naar 247.377 m^3 in 2010, een stijging van 39.989 m^3. Vermeldenswaard is dat er in dit jaar sprake was van achteruitgang in de productie van bauxiet (-8,5%) alsmede ruwe aardolie (-0,3%).

In 2011 noteerde de primaire sector een groei van bijna 4,0%. Dit groeicijfer zou kunnen worden toegeschreven aan een stijging van de productie van grotendeels landbouw, bosbouw, visserij en mijnbouw. Bij de landbouwsector steeg voornamelijk de productie van droge padie, bananen en sinaasappels. De productie van droge padie nam toe van 226.686 ton in 2010 naar 235.298 ton in 2011, een stijging van 8.612 ton. De stijging van droge padie had onder andere als oorzaak een toename van het beplant areaal met 6,3%. De productie van bananen en sinaasappels klommen met respectievelijk 6,0% om 6,4%. Vermeldenswaard is dat de totale productie van bacoven een terugval vertoonde van 94.272 ton in 2010 naar 85.017 ton in 2011. Deze daling had vermoedelijk te maken met een achteruitgang van de bacovenproductie van de Stichting Behoud Bananensector Suriname. De productie van dit bedrijf die 70.050 ton in 2010 bedroeg daalde naar 69.190 ton in het daarop volgend jaar. Dankzij gunstige ontwikkelingen die zich voordeden in de bosbouwsector, was er wederom sprake van verbetering van de productie. De productie van rondhout bereikte een hoogte van 366.395 m^3, een toename van 119.018 m^3 vergeleken met 2010. De visserijsector kende wederom een goed jaar. De vangsten van zeegarnalen en vis stegen met respectievelijk 9,0% en 11,3%. De groei bij de mijnbouwsector van 3,0% was het gevolg van een stijging van de productie van gouderts met 0,2%, bauxiet met 3,4% alsook ruwe aardolie met 3,0%.

De groei van de primaire sector van 10,1% in 2012 zou kunnen worden toegeschreven aan een stijging van de productie van landbouw, bosbouw en mijnbouw. De toename van de productie van landbouw zou verklaard kunnen worden door een stijging van de productie van voornamelijk cassave, bacoven, bananen. De productie van cassave steeg van 3.334 ton in 2011 naar 4.186 ton in 2012. De totale productie van bacoven nam eveneens toe van 85.017 ton in 2011 naar 92.391 ton in 2012. De productie van het bacovenbedrijf ‘Stichting Behoud Bananensector Suriname’ droeg eveneens bij aan dit groeicijfer; deze nam toe van 69.190 in 2011 naar 85.667 ton in 2012, een verbetering van bijna 24,0%. Positieve ontwikkelingen in de bosbouwsector leidden wederom tot groei van de rondhoutproductie. Deze nam toe van 366.395 m3 in 2011 naar 436.306 m3 in 2012, een verbetering van 69.911 m3. De groei van de

mijnbouwsector in 2012 zou kunnen worden toegeschreven aan een verbetering van de productie in de kleinschalige goudsector met circa 15,0%. De productie van baxuiet en ruwe aardolie verslechterde in dat jaar. De bauxietproductie die in 2011 circa 3,2 miljoen dmt bedroeg daalde naar 2,9 miljoen dmt in 2012, terwijl ruwe aardolie productie een terugval vertoonde van 0,92%.

Op basis van verkregen gegevens vanuit de sectoren zijn voor de jaren 2013 en 2014 projecties gemaakt voor de primaire sector van respectievelijk 3,3% en 3,0%. Deze groei zal voornamelijk voortkomen uit de productie van landbouw, bosbouw en de mijnbouwsector. De productie van droge padie zal naar alle waarschijnlijkheid toenemen. Op basis van verkregen informatie vanuit de rijstsector zal de productie van droge padie groeien met 4,9% in 2013 en 4,7% in 2014, als gevolg van een stijging van onder meer het beplant areaal. Volgens informatie van SBB zal de groei van de rondhoutproductie verder worden voortgezet en wel tot een niveau van 450.000m^3 in 2013 en 500.000m^3 in 2014. Voorlopige aannames geven aan dat de goudertsproductie zal toenemen in 2013 met 2,5% en in 2014 met 3,4%. Volgens informatie vanuit de bauxietsector zal de productie in 2013 als in 2014 op hetzelfde niveau blijven als in 2012 namelijk 2,9 miljoen dmt. Overeenkomstig voorlopige gegevens vanuit de oliesector zal de productie van ruwe aardolie in 2013 een lichte daling vertonen van 0,4% vergeleken met 2012. Voorlopige assumpties geven aan dat de productie van ruwe aardolie in 2014 een niveau van ongeveer 5.904.000 mt zal bedragen.

De ontwikkeling van de secundaire sector

Tot de secundaire sector worden gerekend: industrie, nutsvoorzieningen (elektra en water) en de constructiesector. In de periode 2010-2012 groeide de secundaire sector met gemiddeld 3,9%. Deze sector registreerde het hoogste groeipercentage in 2011 (10,2%) en het laagste in 2012 (-3,2%). In 2010 noteerde de secundaire sector een groei van 4,9%, dankzij een toename van de productie van de sectoren industrie, nutsvoorzieningen en constructie. Binnen de industriesector steeg voornamelijk de productie van goud met 5,9%, vis met 4,3% en hout met 6,2%. De productie van aluinaarde en raffinaderijproducten kende een terugval van respectievelijk 13,5% en 0,7%. Ook de productie van witte rijst nam af in dat jaar met 7,1%. De sector nutsvoorzieningen realiseerde een groei in 2010 van 7,0%, mede door investeringen die gepleegd zijn in elektra alsmede water. Gunstige ontwikkelingen maakten dat de constructiesector een groei realiseerde van 5,0%. Deze positieve ontwikkeling kwam tot stand door publieke en private investeringen die worden gepleegd in infrastructurele werken en woningbouw.

In 2011 bedroeg de groei van de secundaire sector 10,2%. Dit groeicijfer kwam tot stand door een verbetering van de productie binnen industrie, nutsvoorzieningen en constructie. De industriesector groeide met 11,7% als gevolg van een stijging van de productie van goud met 8,3%, witte rijst met bijna 17,0%, hout met 7,3% alsmede vis met 4,2%. In dit jaar was er wederom sprake van verslechtering van de productie van aluinaarde met 4,4% en raffinaderijproducten met 8,1%. De ontwikkelingen binnen de sector nutsvoorzieningen hadden een positief verloop. De sector realiseerde wederom een groei van bijkans 8,0%, mede als gevolg van investeringen die in deze sector worden gepleegd. Positieve ontwikkelingen in de constructiesector maakten dat de sector groeide met bijna 5,0%. Dit groeicijfer kan worden verklaard uit enorme publieke en private investeringen in infrastructurele werken, transportsector en woningbouw.

De secundaire sector had in 2012 een groei van -3,2%. Dit groeicijfer was te wijten aan een terugval van de productie binnen de industriesector van 7,4%. De achteruitgang binnen de industriesector had vooral te maken met een verslechtering van de productie van aluinaarde met 15,3%, raffinaderijproducten met 8,2%, witte rijst met 7,6% alsook vis met 2,1%. Daarentegen kende de goudsector een goed jaar. De productie van goud bedroeg in 2012 circa 1.107.000 troy oz; dit is een stijging van 5,4% ten opzichte van 2011. In 2012 makte de constructiesector een enorme groei mee en wel van 14,2%. Dit groeicijfer zou kunnen worden toegeschreven aan een toename van publieke en private investeringen in de transportsector, mijnbouwsector alsmede woningbouw.

De vooruitzichten voor 2013 en 2014 voor groei van de secundaire sector zien er gunstig uit, namelijk 5,1% om 5,7%, alsgevolg van een verbetering van de productie bij industrie en constructie. Overeenkomstig voorlopige gegevens vanuit de industriesector zal de productie van goud zowel in 2013 als in 2014 stijgen met 1,3%. De raffinaderijproducten zullen in 2013 groeien met 2,8% en 4,9% in 2014. De aluinaarde productie zal zowel in 2013 als in 2014 op hetzelfde niveau als in 2012 blijven namelijk 1.203.000 mt. De productie van houtverwerking zal in 2013 als in 2014 groeien met ongeveer 10%. Er is een voorlopige assumptie gemaakt van groei van de constructiesector voor 2013 en 2014 van ongeveer 14,0%. Dit hoge groeicijfer zal voornamelijk te maken hebben met constructie- en installatiewerkzaamheden van de modules voor de bouw van de nieuwe raffinaderij van Staatsolie.

De ontwikkeling van de tertiaire sector

Tot de tertiaire sector behoren de diensten die voortvloeien uit handel, restaurants en hotels, transport, opslag en communicatie, financiële instellingen, overheidsdiensten alsmede gemeenschappelijke, sociale en persoonlijke diensten.

Gedurende de periode 2010-2012 groeide de sector gemiddeld met 5,1%. De sectoren die hieraan een belangrijke bijdrage leverden waren handel, hotels en restaurants alsmede transport, opslag en communicatie. De groei van hotels en restaurants had veelal te maken met de grote toeristenstroom naar ons land. Deze bedroegen in 2010 204.519; 220.475 in 2011 en 240.041 in 2012. De groei binnen transport, opslag en communicatie had vermoedelijk te maken met verhoogde activiteiten die hebben plaatsgevonden binnen luchttransport alsmede telecommunicatie. Bij luchttransport was er sprake van constante groei van het passagiersverkeer. Het passagiersverkeer groeide in 2011 met ongeveer 7,1% en in 2012 met circa 3,6%. De groei binnen de communicatiesector had vermoedelijk te maken met grote investeringen die werden gepleegd in het telecommunicatienetwerk alsook verdere ontsluiting in de districten en het binnenland. In de periode 2010-2012 groeide deze sector met gemiddeld 6,7% op jaarbasis. Overeenkomstig informatie vanuit de subsectoren is voor de tertiaire sector een groei van 5,0% voor 2013 en 5,1% voor 2014 geraamd. De vooruitzichten voor groei van de dienstverlening binnen luchttransport, telecommunicatie alsmede hotels en restaurants zien er gunstig uit en zullen wederom een aanzienlijke bijdrage leveren aan de tot standkoming van groei binnen de tertiaire sector. Door de grote toeristenstroom naar ons land is het verwachtbaar dat groei binnen de sectoren luchttransport alsook hotels en restaurants verder zullen worden gecontinueerd. Goede perspectieven binnen de telecommunicatiesector zullen maken dat verdere groei in deze sector zal worden voortgezet.

Ontwikkelingen bij de sector Overheid

De sector Overheid had een gemiddelde groei over de periode 2010-2012 van 1,4%. Deze sector kende een groei van 2,1% in 2010 vergeleken met 2009. In 2011 bedroeg dat groeicijfer -1,6% ten opzichte van 2010. Voor 2012 werd een toename bij deze sector geconstateerd van bijna 4,0%.

3.1.3 Ontwikkelingen per sector en subsector 2008-2012

AGRARISCHE SECTOR

De agrarische sector omvat de subsectoren landbouw, veeteelt, visserij en bosbouw. De sector is van significante betekenis voor onze economie als in beschouwing worden genomen de overheidsinkomsten uit exporten, werkgelegenheid en de voedselvoorziening.

De Landbouwsector

Tabel 3.1.5: Productie van de belangrijkste landbouwgewassen (mton)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Groenten	13	12	14	14	12	n.a
Fruit	33	34	35	33	31	n.a
Wortel-en knolgewassen	5	5	5	5	6	n.a
Droge padie	183	229	227	235	224	235*
Bacoven	89	82	94	85	92	92*

***) voorlopige cijfers**

Bron: LVV, bewerking SPS

De subsectoren binnen de landbouw zijn: rijst, bacoven en tuinbouw, waarbij de subsector tuinbouw op te delen is in de subsectoren groenten en fruit, bijenteelt en sierteelt. De gewassen die deze sector voortbrengt zijn te onderscheiden in: groenten, fruit, wortel- en knolgewassen, rijst en bacoven (de belangrijkste exportgewassen). Rijst en bacoven brengen samen gemiddeld 76% van de totale landbouwproductie en gemiddeld 96% van de totale agrarische exporten voort. Hierdoor beïnvloeden ontwikkelingen binnen de rijst- en bacovensector altijd het totaal landbouwbeeld. De landbouwsector biedt werkgelegenheid aan ca. 12.250 man.

Groente en fruit

Tabel 3.1.6: Productie en export van groenten en fruit (mton)

	2008	2009	2010	2011	2012
Groente productie	13	12	14	14	12
Groente export	3	3	3	3	2
Fruit productie	33	34	35	33	31
Fruit export	0,3	0,2	1,1	1,0	0,6

Bron: LVV, bewerking SPS

De afzet vanuit de groenten- en fruitteelt is voornamelijk gericht op de lokale markt en voor een **beperkt** deel op de export. Naast het produceren voor de lokale markt is het de bedoeling om de export naar landen in de regio te vergroten. Door areaaluitbreiding, gebruik van betere variëteiten, mechanisatie en verbeterde teelttechnieken, kan productieverhoging worden bereikt, werkgelegenheid worden gecreëerd en ontstaat een betere marktpositie. Er wordt in Suriname gemiddeld ongeveer 50.000 ton groente en fruit geproduceerd, waarvan gemiddeld 12.500 ton groente. Hiervan is gemiddeld ongeveer 3.000 ton bestemd voor de export en de rest voor de lokale markt. Bepaalde groenten en fruit worden verwerkt tot eindproducten en aan de consument gebracht, zoals pepersambel, zuurgoed, verschillende sappen, enz. Door de afname van het beplante areaal voor groenten is de productie gedaald naar 11.435 ton (17%) t.o.v. 2011.

In verschillende districten wordt er momenteel gedaan aan kassenteelt en de resultaten zien er goed uit. Het voordeel van het planten in kassen is dat je het hele jaar door kunt planten en oogsten. In verschillende districten wordt er voorlichting gegeven m.n. voor het planten van cassave. De opzet van het cassaveverwerkingsbedrijf te Para heeft ertoe geleid dat de teelt en productie van cassave zijn toegenomen en wel met 25%. Bij de overige aardvruchten is er ook een toename in productie, namelijk pomtayer, chinese tayer en napi. Ook de productie van pinda is toegenomen. De Surinaamse alata pepre is in Duitsland goedgekeurd voor export. De peper is 100% organisch en voldoet zodoende aan de kwalieitseisen.

RIJSTSECTOR

De rijstsector is een belangrijke subsector binnen de landbouw. Deze sector is een belangrijke deviezenverdiener en voedselleverancier voor ons land. Circa 1400 boeren vinden emplooi in de rijstsector.

Productie

Tabel 3.1.7 : Areaal en productie van rijst

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bepl. areaal (ha)	43.654	54.492	53.555	56.930	51.379	56.869*
Droge padi (ton)	182.877	229.370	226.686	235.298	224.127	235.040*
Witte rijst (ton)	82.585	108.815	101.092	117.858	108.949	117.518*

Bron:LVV, bewerking SPS

***) Projecties LVV, regio west**

De totale rijstproductie (padieproductie, verwerking) en het beplante areaal vertonen in de evaluatieperiode (2008-2012) een schommelend verloop. In de laatste jaren wordt de rijstsector geconfronteerd met stijgende kosten en dalende opbrengsten, ook de wereldmarktprijzen dalen. De sector kampt reeds geruime tijd met diverse complexe en structurele problemen. Genoemd kunnen worden: ongunstige weersomstandigheden, irrigatieproblemen, inadequate infrastructuur, verhoogde inputprijzen met als gevolg verhoogde productiekosten en tekort aan financiële middelen en hoge rentepercentages bij de banken. Al deze factoren leiden tot onderbenutting van het beschikbare rijstareaal, inefficiëntie, afname van productiviteit en onvoldoende vergroting van de productiecapaciteit en exportsurplus.

In 2009 was er sprake van stijgende voedselprijzen op de wereldmarkt, waaronder ook die van rijst. Hierop is ingespeeld, want het beplante areaal steeg in 2009 met 10.560 ha tot 54.492 ha. De productie van droge padie nam toe met 46.463 ton tot 229.370 ton. In 2010 zijn rijstaanplanten verloren gegaan vanwege ongunstige weersomstandigheden, irrigatieproblemen en verhoogde inputprijzen met als gevolg verhoogde productiekosten. In 2011 is de productie gestegen, door verbetering van de infrastructuur en subsidies die zijn verleend aan de sector. In 2012 is de productie wederom gedaald, vanwege inadequate infrastructuur, ongunstige weersomstandigheden, irrigatieproblemen en tekort aan financiele middelen. Dit heeft ertoe geleid dat er minder werd ingezaaid, met als gevolg verminderde productie. Ook de afboerderijprijs per kilogram padi daalde van SRD 0,95 naar SRD 0,86. Het streven is om meer te doen zaaien in de komende jaren ter opvoering van de lokale productie.

De rijstproductie is hoofdzakelijk bestemd voor de lokale voedselvoorziening en export. Het resterend deel is ten behoeve van de zaaizaadvoorziening en voorraadvorming alsmede voor het vervaardigen van slijpmeel.

Export

De exportproducten zijn cargo, witte en breukrijst. In de periode 2008 – 2012 werd tussen 52.641 ton en 56.317 ton geëxporteerd met een opbrengst tussen USD 32,4 mln en USD 31,8 mln. In 2008 nam het exportvolume, ondanks gestegen wereldmarktprijzen voor rijst, niet aanzienlijk toe. Mogelijk heeft de invoering van exportvergunningen ter regulering van de rijstexporten stagnerend gewerkt. In 2009 bedroeg het exportvolume 51.941 ton.

Tabel 3.1.8: Exporthoveelheden en –waarden van rijst

	2008	2009	2010	2011	2012
Hoeveelheid (ton)					
Witte rijst	24.217	22.597	52.443	24.183	31.090
Breukrijst	355	495	560	39	35
Cargo	27.199	28.758	36.332	21.789	25.016
Parboiled	870	91	77	98	176
Totaal	**52.641**	**51.941**	**89.412**	**46.109**	**56.317**
Waarde (SRD1000)					
Witte rijst	41.376	27.009	61.685	58.451	53.306
Breukrijst	850	1.162	652	82	45
Cargo	46.725	30.606	42.739	40.906	49.419
Parboiled	1.526	173	137	225	385
Totaal	**90.477**	**58.950**	**105.213**	**99.664**	**103.155**
Gem. exp. waarde/ton (SRD)					
Witte rijst	1.709	1.195	1.176	2.417	1.715
Breuk	2.394	2.347	1.164	2.103	1.286
Cargo	1.718	1.064	1.176	1.877	1.975
Parboiled	1.754	1.901	1.779	2.296	2.188

Bron: LVV, bewerking SPS

Noot:2006-2010----- US$ 1 = SRD 2,78

2011-2012------ US$ 1 = SRD3,25

In 2008 namen de gemiddelde exportprijzen met meer dan 100% toe. De exporthoeveelheid van rijst vertoont geen constant verloop. In 2010 nam deze sterk toe, terwijl in het daaropvolgend jaar een daling is genoteerd. In 2012 is de export van rijst toegenomen met 22%, met een stijging van 3% voor de exportwaarde. De gemiddelde prijzen van rijst vertonen ook een dalend trend.

Het Caribisch gebied is de grootste afnemer met gemiddeld 80% van de totale exporthoeveelheid De tweede grootste afnemer is de Europese Unie met 15%, gevolgd door Zuid-Amerika met 5%

BACOVENSECTOR

Productie

De bacovensector is evenals de rijstsector van grote betekenis voor de Surinaamse economie. Bacove is het tweede belangrijkste landbouwgewas, voornamelijk vanwege de exportgerichtheid. De productie van de bevolkingslandbouw is echter ook van essentieel belang voor de lokale voedselvoorziening. De sector zorgt voor werkgelegenheid en bood in 2012 aan circa 2665 personen emplooi.

Tabel 3.1.9: Areaal en productie van bacoven

	2008	2009	2010	2011	2012
Beplant areaal (ha)	1.849	1.963	2.081	2.044	2.051
Geoogst areaal (ha)	1.542	1.682	2.061	1.960	1.961
Productie (ton)	88.724	82.267	94.272	85.017	92.391

Bron: LVV, bewerking SPS

Noot: bacoven S.B.B.S. + bacoven bevolkingslandbouw (appel- + suikerbacoven)

De beplante arealen en productie van bacoven vertonen een variërende trend. De redenen zijn het transformeren van de bestemming van arealen en het verouderen van een deel van de aanplantingen. In 2011 was er sprake van een terugval in de productie t.o.v. 2010, dit is te wijten aan het feit dat jonge plantjes die nog niet produceren en de verouderde aanplantingen waren verwijderd. De productie in 2012 is gestegen met circa 9% en het beplante areaal is toegenomen met 7 ha.

Export

Tabel 3.1.10: Exporthoeveelheid, -waarde en -prijs van bacoven

	2008	2009	2010	2011	2012
Exportvolume (ton)	65.438	57.993	70.051	69.191	85.667
Exportwaarde(USDx1000)	31.455	26.069	33.808	34.551	43.418
Exportprijs/ton (USD)	481	457	483	499	507

Bron:S.B.B.S., bewerking SPS

De export van Surinaamse bacoven geschiedt evenals die van de overige ACP-landen onder preferentiële regels van de EU. In 2009 is het bedrijf Global GAP gecertificeerd, waardoor het mogelijk is de bacoven overal op de Europese markt af te zetten. Het bedrijf heeft twee marketers die de bacoven in het buitenland distribueren, zodat betere prijzen gerealiseerd kunnen worden. In 2010 is een record hoeveelheid geëxporteerd van 70.051 ton met een opbrengst van USD 33,8 mln. De exporthoeveeelheid in 2011 kende een lichte daling, maar vanwege een betere exportprijs was de opbrengstwaarde gestegen, namelijk USD 34,6 mln. In 2012 is er 25% meer bacoven geëxporteerd t.o.v. 2011. De exporthoeveelheid in 2012 was 85.667 ton met een opbrengstwaarde van USD 43.418 mln, een opmerkelijke stijging.

VEETEELTSECTOR

De voor de eiwitvoorziening van de bevolking belangrijke veeteeltsector omvat de teelt van runderen, varkens, pluim- en overig vee (kleinvee). De rundveeteelt bestaat weer uit de vlees- of slacht- en melkveeteelt en de pluimveesector uit slacht- en legkippenteelt. De productie van de veeteeltsector bestaat uit vlees-, melk- en eierenproductie en wordt geheel afgezet op de lokale markt. De veeteeltsector biedt werkgelegenheid aan circa 6.370 man.

Vleesproductie

De productie van slachtkippen of het slachtgewicht en het aantal slachtingen zijn in de evaluatieperiode (2008-2012) gemiddeld toegenomen. Het totaal aantal slachtkippen en overig pluimvee is in 2012 gestegen met 11%, met een totaal slachtgwicht van 11,387 ton. De importhoeveelheid van kippenvlees is enorm gestegen, namelijk met 42%. De branche was niet in staat tot hogere productie te komen. De voornaamste redenen waren verhoogde productiekosten en **concurrentie van relatief goedkopere geïmporteerde kip en kipdelen**. Toen de sector in de jaren 90 inputs (voer en medicamenten) tegen de vrijemarktwisselkoers moest aanschaffen, leidden de verhoogde kosten tot stagnatie in de productie. Er ontstond een tekort en de Overheid besloot de import van kip op grote schaal toe te staan. Vanaf 1993 is deze import sterk gestegen. Kipproducenten hebben vaker gewezen op de ongezonde situatie in hun sector. De hoge invoerrechten op inputs tegenover de lagere voor geïmporteerde kip en kipdelen vormen de kern van de problematiek.

Duidelijk is dat de dominantie van de kippenteelt groot is. De productie van **kippenvlees** had gemiddeld een groter aandeel dan de overige vleessoorten. Een voorname reden is dat kip over het algemeen meer geconsumeerd wordt dan rund of varken. Behalve de persoonlijke voorkeur speelt ook het prijsaspect een voorname rol. De laatste vijf jaar (2008-2012) is er sprake van een stabiele situatie in de lokale productie. Dit is te danken aan het feit dat een immer groeiend deel van de bevolking voorkeur geeft aan lokaal geproduceerd kippenvlees.

Tabel 3.1.11: Omvang veestapel en productie

	2008	2009	2010	2011	2012
Tot .rundvee (st.)	49.035	53.610	58.150	55.245	57.136
Tot. varkens (st)	27.127	28.838	32.125	34.327	32.155
Tot, overig grootvee (st)	750	1.024	888	895	864
Tot. geiten en schapen (st.)	12.500	13.000	12.548	12.392	9.126
Tot. kip en ovg pluimvee (1000 st.)	4.537	5.910	6.150	5.694	6.333
Slachtgewicht					
Rund (ton)	1.726	1.891	1.882	1.940	1.850
Varkens (ton)	1.551	1.759	1.911	2.157	1.851
Geiten en schapen (ton)	13,5	16,4	15,4	14,7	15.2
Kip en ovg pluimvee (ton)	8.826	11.392	11.984	10.538	11.387
Vlees import					
Zoutvlees (ton)	1.099	1.049	1.092	1.052	982
Kip en ovg pluimvee (ton)	14.196	15.516	16.848	14.869	21.170

Bron: LVV, bewerking SPS

De productie van **rundvlees** vertoonde in de periode 2008–2012 een gestadige groei. De opbouw van de rundveestapel kent een totaal van 57.136 dieren, welke een toename is van 3% t.o.v. 2011. De afboerderij- prijs per kg rundvlees is gestegen van SRD 17,50 naar SRD 20,25. In 2012 zijn minder runderen aangeboden ter slachting. Met de import van slachtstieren uit Brazilie en de Dominicaanse Republiek wordt getracht verbetering te brengen in de scheve geslachtsverhouding van het aangeboden vleesvee. In totaal zijn er ongeveer 890 slachtstieren geimporteerd.

De beschikbaarheid van varkensvlees wordt beïnvloed door de zogenaamde varkenscyclus. Bij hoge prijzen worden veel biggetjes voor de kweek ingezet, waardoor een overschot aan vlees ontstaat. Het gevolg is een prijsdaling en die leidt weer tot afname van het aanbod. De prijs neemt dan weer toe. Ook blijkt dat in periodes van hoge prijsverwachtingen jonge varkens worden geslacht, hetgeen duidt op inslachting. In 2009 werden 24.853 varkens geslacht met een totaal gewicht van 1.759 ton. In 2011 bedroeg de productie 2.157 ton. De stijging kwam door het verbeterde ras uit door grote bedrijven geïmporteerde ouderdieren, gekoppeld aan betere voeding. De voorlichting aan de boeren om beter gebalanceerde voeding te geven heeft ook effect opgeleverd. In 2012 bestond de varkensveestapel uit 32.155 dieren, een afname van 6% t.o.v. 2011, en zijn minder varkens aangeboden ter slachting. Het totale gewicht is t.o.v. het jaar 2011 van 2.157 ton gedaald naar 1.851 ton.

Kleine herkauwers

De potentie van kleinvee (geiten en schapen) voor lokale consumptie en export is niet voldoende benut. De productie schommelde tussen 2008 en 2012 tussen 13 en 15 ton. In 2009 werden 1.595 schapen en geiten voor slachting aangeboden, met een totaal slachtgewicht van 16,4 ton. Dit is de hoogste productie van de afgelopen 5 jaar. In 2012 zijn er 1.467 dieren ter slachting aangeboden met een totaal slachtgewicht van 15,2 ton. Het totaal slachtgewicht is toegenomen met 3% t.o.v. het jaar 2011. De afboerderijprijs per kg is gestegen, vanwege de grote vraag, van SRD 29,25 naar SRD 37,38. Een vermeerderingsbedrijf voor schapen en geiten is opgezet in Tibiti. Veehouders van kleine herkauwers zijn hier terecht voor kwalitatief goed vermeerderingsmateriaal. In het verlengde hiervan zullen in de districten modelbedrijven worden opgestart om zo een impuls te geven aan de particuliere productie.

Melkproductie

Tabel 3.1.12: Levering rauwe melk en verwerking Melkcentrale N.V.

	2008	2009	2010	2011	2012
Productie					
Rauwe melk (1000 ltr)	5.120	4.935	5.236	5.204	4.798
Melkpoeder(1000 ltr)	2.694	2.403	2.328	2.588	2.148
Totaal	**7.814**	**7.338**	**7.564**	**7.792**	**6.946**
Gepast. melk (1000 ltr)	6.304	5.794	5.665	5.964	5.106
Melkproducten (1000 ltr)	1.308	1.529	1.831	1.810	1.736
Aand. melkpoeder (%)	34	33	31	33	31
Waarde (SRD)					
Melkpoeder/ltr	1.57	1.41	1.45	1.98	1.74
Rauwe melk/ltr	1.90	1.90	1.90	2.50	2.50

Bron: LVV, bewerking SPS

Door de hogere kwaliteitseisen vanaf 2008 keurde de Melkcentrale N.V. in 2008 meer aangeboden melk af, waardoor de inname in 2008 en 2009 terugviel naar circa 5 miljoen liter. In 2012 zijn er in totaal 4.798.217 liters verse melk geleverd. Dit is in vergelijking met 2011 een afname van 8%. Door de aanhoudende regens is de productie sterk gedaald. Dit komt door een tekort aan gras en een diaree-epidemie, waarmee de kudde te kampen had. De import van melkpoeder wordt gesubsidieerd door de

Overheid. De opkoopprijs is een bepalende factor in de ontwikkeling van de sector. Als de prijsverhouding tussen melk en vlees verandert in het voordeel van vlees, zullen de boeren besluiten hun melkveestapel over te hevelen. De opkoopprijs van rauwe melk werd sinds 2000 zes keren aangepast. Deze prijs bedroeg in 2000 SRD 0,60 en bedraagt thans SRD 2,50. Naast de melkcentrale, waaraan zo'n 450 bedrijven melk leveren, zijn er drie particuliere bedrijven in de zuivelverwerking. Deze laatste verwerken uitsluitend geïmporteerde melkpoeder. De kostprijs van consumptiemelk bereid uit melkpoeder is substantieel lager dan de consumptiemelk bereid uit lokale rauwe melk. De lokale melk ondervindt dus zware concurrentie van het importproduct. De boeren zijn van mening dat een betere ontwikkeling mogelijk is met maatregelen, zoals **vrijstelling** van **invoerrechten** op **inputs**, **afschaffing** van **omzetbelasting** op **veevoer** en **verhoging** van **invoerrechten** op **commerciële melkpoeder** en andere **melkproducten**.

De productie van consumptie-eieren

Tabel 3.1.13: Productie van eieren

	2008	2009	2010	2011	2012
Inputs broedeieren					
Import (1000 st)	1.630	2.772	2.734	2.229	2.707
Lokaal (1000 st)	4.900	5.771	6.148	6.133	6.366
Totaal broedeieren	**6.530**	**8.543**	**8.882**	**8.362**	**9.037**
Imp.wrde broedei p/st (SRD)	0.92	0.94	0.98	1.25	1.25
Prod. cons. ei (1000 st)	36.190	46.769	45.956	32.323	54.418
Afboerderijprijs p/st (SRD)	0.37	0.45	0.51	0.69	0.81
Consumptieprijs p/st (SRD)	0.57	0.72	0.75	0.80	0.94

Bron:LVV, bewerking SPS

De productie van consumptie-eieren heeft de lokale vraag ruim kunnen dekken. In 2008 was er een tekort, vanwege de gestegen voerprijzen. In 2009 nam de productie toe met bijkans 11 mln stuks tot circa 46,8 mln. De toename van de productie komt door de inzet van nieuwe leghennen. In 2011 nam het aantal weer af, vanwege de inzetdaling van broedeieren. Het gevolg was dat niet genoeg legkuikens gekweekt werden. De productie van eieren bedroeg in 2012 54 mln stuks. Dit komt door inzet van nieuwe leghennen en import van meer broedeieren.

VISSERIJSECTOR

Het visserijbeleid van het Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij richt zich in de komende beleidsperiode op de volgende strategische doelen[2]:

- het waarborgen van voedselzekerheid voor de totale Surinaamse bevolking;
- het waarborgen van de voedselveiligheid in de visserijsector;
- voedselveiligheidstrategie;
- het propageren en ontwikkelen van duurzame visserij;

[2] Beleidsnota LVV 2010-2015; pagina 86

- het doen ontwikkelen van de agrarische sector met de visserijsector als onderdeel daarvan tot de voedselproducent en –leverancier voor het Caribisch gebied;
- het vergroten van de bijdrage van de visserijsector aan de nationale economie;
- het scheppen van ruimtelijke voorwaarden voor het duurzaam ontwikkelen van de aqua-cultuur;
- het managen van de randvoorwaarden en risico's bij de uitvoering van het visserijbeleid.

Volgens gegevens van het Algemeen Bureau voor de Statistiek nam de Bruto Toegevoegde Waarde (lopende prijzen) van de visserijsector in 2012 ten opzichte van 2008 toe en wel van SRD 234,3 miljoen in 2008 naar SRD 365,1 miljoen in 2012; dit is een toename van SRD 130,8 miljoen. De Bruto Toegevoegde Waarde (constante prijzen) van de visserijsector die in 2008 SRD 224,8 miljoen bedroeg steeg in 2012 naar SRD 291,2 miloen; een stijging van SRD 66,4 mln. In onderstaande tabel zijn enkele kengetallen van de visserijsector over de periode 2008-2012 weergegeven.

Tabel 3.1.14: Kengetallen Visserijsector 2008-2012

Omschrijving	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Productiecijfers:	**23,449**	**25,575**	**33,842**	**36,225**	n.a.
w.o Zeegarnalenvangsten	247	240	525	572	n.a.
w.o Seabobgarnalenvangsten	6,023	9,335	7,600	7,031	n.a.
w.o Visvangsten	17,179	16,000	25,717	28,622	n.a.
BBP Visserijsector in lopende prijzen (x 1000 SRD)	234,288	247,784	293,565	374,580	365,054
BBP Visserijsector in constante prijzen (2007=100) (x 1000 SRD)	224,761	268,958	287,275	298,898	291,209
Groeicijfer in %	-22.2	19.7	6.8	4.0	-2.6
Aaandeel Visserijsector	2.6	2.5	2.6	2.9	2.4
Exportvolume Vis en -producten (in ton)	16,704	20,356	21,235	22,083	18,583
Exportvolume schaaldieren (in ton)	4,173	3,332	6,692	3,638	3,179
Exportwaarde Vis en -producten (SRD 1000)	32,572	46,651	44,414	57,879	52,082
Exportwaarde schaaldieren (SRD 1000)	40,612	35,283	41,957	53,319	45,148
Werkgelegenheid	6,924	6,458	6,324	n.a.	n.a.

Bron: Ministerie van Landbouw Veeteelt en Visserij; Onderdirectoraat Visserijdienst en het ABS

Bewerking Planbureau

Deze sector groeide in de periode 2008-2012 met gemiddeld 1,2% op jaarbasis. In 2009 bereikte de sector het hoogste groeipercentage namelijk bijna 20%, terwijl in 2008 het laagste groeicijfer werd geregistreerd van -22,2%.

De enorme groei die deze sector meemaakte in 2009 werd naar alle waarschijnlijkheid veroorzaakt door een toename van de vangst van de seabobgarnalen. De productie van deze garnalen liep op van 6.023 ton in 2008 naar 9.335 ton in 2009. Dit is een toename van maar liefst 3.312 ton. Uit beschikbare cijfers van het ministerie van LVV blijkt dat er in hetzelfde jaar sprake was van een daling van de zeegarnalen- en visvangsten. De zeegarnalenvangsten namen af van 247 ton in 2008 naar 240 ton in 2009 (-3%), terwijl de visvangsten daalden van 17.179 ton in 2008 naar 16.000 ton in 2009 (bijna -7%).

De visserijsector kende in 2010 een groei van 6,8% vergeleken met 2009. Dit groeicijfer kan worden toegeschreven aan een toename van de zeegarnalen- en visvangsten. De zeegarnalenvangsten namen toe van 240 ton in 2009 naar 525 ton in het daaropvolgend jaar, een toename van 285 ton. De visvangsten stegen van 16.000 ton in 2009 naar 25.717 ton in 2010, een stijging van maar liefst 9.717 ton. 2011 was het derde opeenvolgende jaar van groei en wel 4,1% vergeleken met 2010. Dit groeicijfer had net als in 2010 te maken met een toename van zeegarnalen- en visvangsten. De zeegarnalenvangsten stegen van 525 ton in 2010 naar 572 ton in 2011 (9,0%). De visvangsten namen toe met 2.905 ton (11,3%) in 2011 ten opzichte van 2010. Volgens gegevens van het Algemeen Bureau voor de Statistiek is een groei van -2,6% berekend voor de deze sector in 2012.

Figuur 3.1.4: reële groei van de visserijsector in de periode 2008-2012.

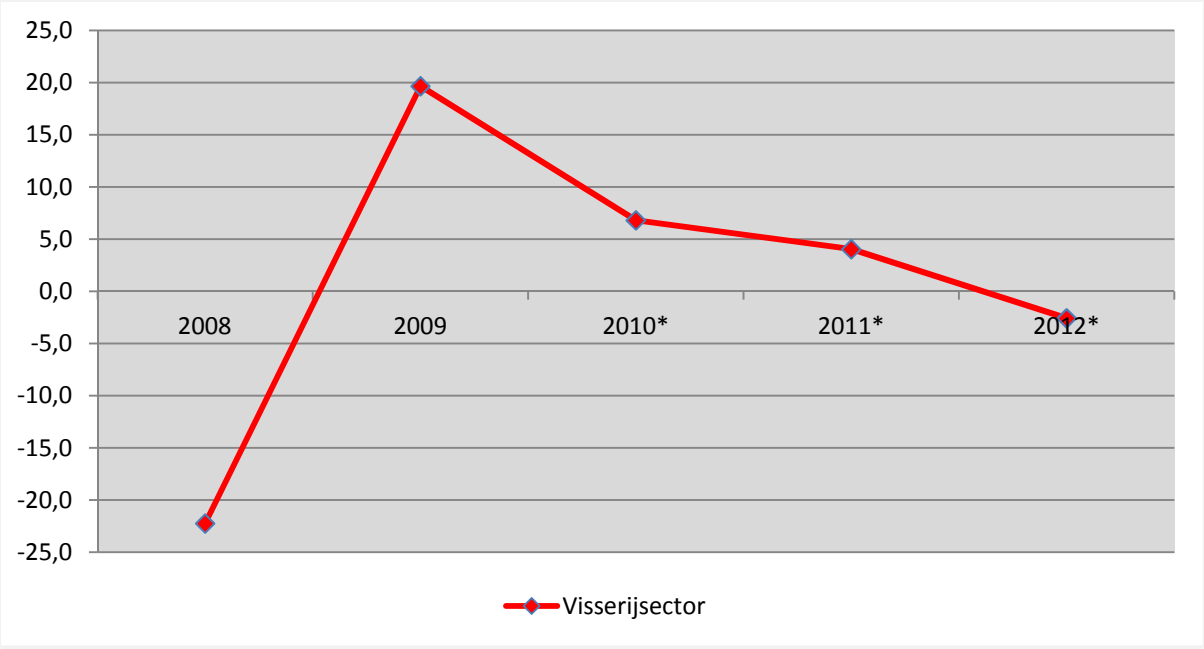

Bron: Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij; Onderdirectoraat Visserijdienst en Algemeen Bureau voor de Statistiek, bewerking Planbureau

Het aandeel van de visserijsector in het Bruto Binnenlandse Product gedurende de periode 2008-2012 schommelde tussen 2,4% en 2,9%. De bijdrage van deze sector in het BBP bedroeg in 2010, 2011 en 2012 respectievelijk 2,6%, 2,9% en 2,4%.

Exportvolume en -waarde van vis en visproducten bedroegen in 2010, 2011 en 2012 respectievelijk 21.235 ton (SRD 44,4 miljoen), 22.083 ton (SRD 57,9 miljoen) en 18.583 ton (SRD 52,1 miljoen).

De exporthoeveelheid en opbrengsten van schaaldieren voor de jaren 2010, 2011 en 2012 bedroegen respectievelijk 6.692 ton (SRD 42,0 miljoen), 3.638 ton (SRD 53,3 miljoen) en 3.179 ton (SRD 45,1 miljoen).

In 2011 was de totale exportwaarde van vis, visproducten inclusief schaaldieren (SRD 111,2 miljoen) hoger dan die van rijst (SRD 99,6 miljoen) en bacoven (SRD 110,9 miljoen). In 2012 waren de

exportopbrengste van vis, visproducten en schaaldieren (SRD 97,2 miljoen) hoger dan die van bacoven (SRD 89,1 miljoen).

MIJNBOUWSECTOR

Aardolie

Tabel 3.1.15: Crude productie en productie van derivaten 2008 tot juli 2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013 jul
Totale crude productie in 1000 barrels	5.900	5.858	5.796	5.991	5.936	5.092
Crude derivaten in 1000 barrels						
Totaal						
- Heavy Vacuum Gasoil (HVGO)	na	na	na	na	na	0
- Fuel Oil (*1000)	2.007	2.247	2.108	1.957	1.703	1.620
- Diesel (*1000)	357	381	512	31	309	294
- Asfalt (*1000)	38	104	99	14	99	33

Bron: Staatsolie Suriname N.V.

De huidige gemiddelde crude productie op dagbasis bedroeg in 2012 ongeveer 16.200 bbls per dag. Om de olieproductie op te voeren is het noodzakelijk additionele reserves te vinden. Speciaal hiertoe is in de planperiode van 2008-2012 de focus gericht op het exploreren van verschillende onshore gebieden. Succes werd bereikt in de blokken te Uitkijk en Weg naar Zee en dragen bij aan een groei van de reserves met ongeveer 5 mln barrels.

De bruto-bedrijfsinkomsten van Staatsolie zijn in 2012 aangegroeid tot boven de USD 1 mld. De winst voor belasting bedroeg USD 479 mln. De bijdrage aan de overheidsbegroting bedroeg in de vorm van belasting en dividend USD 325 mln. Dit is ongeveer vergeleken met 2011 een toename van 22%.

De dochter ondernemingen van Staatsolie, met name Suritex N.V. en Vetrin Petroleum Company Limited hebben ook hun bijdrage geleverd aan het verruimen van het omzet niveau van de moedermaatschappij naar boven de USD 1 mld. De factoren die hierin een voorname rol hebben vervuld zijn:

- Toename van de verhandelde volumes;
- De hoge prijs van aardolie; en
- Beheersing van de kosten

De uitbreidingsbouwwerkzaamheden van de raffinaderij te Tout Lui Faut verlopen voorspoedig. De laatste modules zijn in Suriname aangekomen en worden in elkaar gezet. Het ligt in de planning dat de opstart van de verbouwde raffinaderij van dit jaar nog zal plaatsvinden. De productiecapaciteit en het assortiment eindproducten zal ook gelijdelijk uit het productieproces worden opgevoerd.

Exploratieprogramma voor de kust en op land

Proefboringen te Uitkijk hebben ongeveer 4 mln.bbls aardolie opgeleverd echter zijn er indicaties verkregen uit 2D en 3D seismische data dat de voorraad groter moet zijn richting zee. Staatsolie zal naar aanleiding van deze indicaties voor dit jaar nog boringen plegen in blok 4 voor een gedeelte gelegen voor de kust van Saramacca en Wanica om de aanwezigheid van commerciële hoeveelheden aardolie aan te tonen. Ten aanzien van blok 54 kan elk moment een contract worden getekend met StatOil en Tullow Oil. In het Coronie blok hebben ook exploratiewerkzaamheden plaatsgevonden en zijn uitgevoerd door de dochteronderneming van Paradise Oil Company Suriname (P.O.C.) in samenwerking met Tullow Oil. Dit programma is opgestart in 2010 en heeft geduurd tot 2012. Er zijn 5 putten geboord en de geologie van het onderzochte gebied in kaart gebracht. Van de 5 boorputten vertonen 3 interessante indicaties. De oliesporen die zijn aangetroffen zijn gevormd in het offshore gebied en geëmigreerd naar de kustvlakte. Verdere exploratie moet olie aantonen en uit kwaliteitstesten moet blijken als de productie haalbaar is.

Ook in het Coronie blok maar dan langs de Oost-West verbinding blijkt ook interessante indicaties te hebben van voorkomens. In blok twee vlak voor de kust van Coronie zijn in de jaren 80 oliesporen aangetroffen die deel uitmaken van het petroleumsysteem in het Tambaredjo-olieveld. De uit te voeren exploratie on-shore langs de Oost-West verbinding moet aantonen als er interessante voorraden zijn.

De bauxietsector

De wereld aluminium industrie heeft te kampen met een grote overcapaciteit in zowel China als Rusland die ook inefficiënt produceert tegen hoge kosten. De weigering door zowel China als Rusland om de verouderde productiefaciliteiten te sluiten, uit overwegingen van behoud van arbeidsplaatsen en zelfvoorziened te willen zijn voornamelijk China, zorgen ervoor dat de gehele wereldindustrie niet tot een efficiente herstructurering over kunnen gaan en zorgt ook voor een overaanbod van aluminium op de wereldmarkt hetgeen een negatief effect heeft op de prijsontwikkeling. Het overschot aan aluminium is wel teruggebracht door sluiting van faciliteiten buiten beiden landen die voornamelijk niet instaat waren tegen lage energiekosten te produceren. Het teruggebrachte overschot ging van 535.000 metriek ton aluminium naar 155.000 metrieke ton. De output van alumina of aluinaarde nam toe met 58 mln metrieke ton vanwege prijsstijging voor dit product en verhoogde of verbeterde productiviteit.

De vraagzijde van de aluminium industrie wordt gedomineerd door de ontwikkelingen in China. Dit land alleen consumeert rond de 40-45% van de aluinaarde die wordt geproduceerd in de wereld. De Chinese economie verkeert thans in een fase van overgang waarbij wordt gestreefd naar een gebalanceerde groei van 7-8% per jaar die geleid wordt door de binnenlandse consumptie en niet meer zoals het geval tot voor kort was geweest waarbij investeringen en export de groei bepaalden. De vraag naar grondstoffen zal dan worden bepaald door de toenemende urbanisate en toename van het per capita inkomen. De aanbod zijde van de wereld aluminium industrie wordt beïnvloed door een sterke afname van investeringen in nieuwe productiefaciliteiten. Dit moet leiden tot een meer gebalanceerde markt.

Binnenlandse bauxietindustrie

De bijdrage van deze industrie aan locale leveranciers, waarvan Staatsolie de grootste is, is toegenomen. De personeelskosten zijn vorig jaar door een CAO overeenkomst ook toegenomen. Een tegenvaller is dat later in 2012 er afvloeiingen hebben plaatsgevonden in het kader van bedrijfsherstructuring. Dit hield verband met een wereldwijde plan van Alcoa om in al haar vestigingen te komen tot kostenvermindering en verhoging van de productiviteit.

De staatsinkomsten zijn in 2012 echter afgenomen. Dit staat in direct verband met verminderde aluinaarde exporten en de lagere contractprijs van aluinaarde. De daling van de aluinaarde productie die heeft geleid tot afname van de exporten kan in verband worden gebracht met de daling van de bauxiet productie vanwege:

- veel en zware regens het afgelopen jaar;
- de active mijnen zijn haast uitgeput en de nieuwe mijnen zijn in ontwikkeling;
- stopzetting van de bauxietimporten

Vanwege de ontwikkelingen die zich voordoen op de wereldmarkt wordt verdere vermindering van de exporten niet uitgesloten. De prijs van aluinaarde is in 2012 ook afgenomen t.o.v. 2011. De kosten van het bedrijf en voornamelijk de energiekosten zijn in het afgelopen jaar ook gestegen.

Tabel 3.1.16: Binnenlandse bauxiet en aluinaarde productie van 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Produktie					
Productie Bauxiet in mln. bdmt*	5.3	2.2	3.1	2.3	2.0
Import Bauxiet in bdmt	-	-	0.459	0.257	
verwerking					
Aluinaarde in 1000 mt	2.154	1.536	1.486	1.421	1.203
exporten					
exportvolume aluinaarde in 1000 mt	2.177	1.536	1.506	1.411	1.202
Aluinaarde in milj. Usd	714.0	322.9	440.4	483.0	365.0
wereldmarktprijzen (**average spot prices usd/ton**)					
- Gemid. wereldmarkt prijs aluinaarde usd/ton	328	210	311	351	409
Gemiddelde exportprijs: usd/mt					
- Aluinaarde	172	111	292	342	304
aantal arbeiders in de bauxietsector	**1174**	**925**	**922**	**952**	**932**
gerealiseerde investeringen usd mln.*	86	18	7.9	n.a.	8.9

Bron:Bauxiet Instituut Suriname

GOUD

De grootschalige goudsector in Suriname

De grootschalige industriële goudsector in Suriname gaat goede tijden tegemoet. Naast Iamgold zal ook Newmont Mining een aanvang maken met mijnen en verwerken van goud op grootschalige wijze in Suriname. In de eerste helft van dit jaar werd tussen de Surinaamse overheid en Iamgold een overeenkomst getekend voor een significante uitbreiding van de bestaande operatie in Suriname. Maar belangrijker is dat de Surinaamse overheid ook zal deelnemen voor een minderheidsaandeel in dit project. Deze overeenkomst werd getekend na eerst te zijn goedgekeurd door het Surinaamse parlement.

Tabel 3.1.17: De goudproductie door IamGold van 2008 tot en met april 2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
IAM gold						
goudproductie in troy ounce	331.130	412.492	415.521	407.317	402.012	120.361
IamGold waarde export in mln. USD	287,9	353,0	486,5	599,3	666,7	176,8
export volume goud in troy ounce	330.259	389.175	392.096	380.923	399.000	112.497

Bron: IAMGold

De tweede overeenkomst die nu bij het parlement ligt betreft die van Newmont Mining die via de plaatselijke dochteronderneming Surgold N.V. in Suriname opereert. De Surinaamse staat zal ook mede participeren in deze onderneming. De algehele financiering van deze deelname zal plaatsvinden middels een obligatie lening die op de internationale kapitaalmarkt zal worden uitgegeven.

De prestaties van Iamgold schijnen geleden te hebben onder de sterke stijging van de kosten van energie en de dalende prijs voor goud per troy ounce. In het 2^{e} kwartaal van dit jaar is een verlies geleden van USD 28.4 mln. De voornaamste veroorzakers van dit verlies bleken te zijn:

- Een dalende goudprijs alsgevolg van een sterker wordende Amerikaanse dollar;
- Lagere productie; en
- Minder goud wordt uit het erts gehaald.

Een positieve ontwikkeling is dat de productiekosten in het tweede kwartaal van 2013 afnamen in vergelijking met 2012. Het bedrijf stelt zich ten doel de operationele kosten te verlagen. Voor Suriname houdt dit in dat het bedrijf streeft naar het bereiken van een nieuwe energie overeenkomst met de Surinaamse regering die moet resulteren in lagere energiekosten per troy ounce. De concurrentie positie van het bedrijf verbeterd dan op de internationale kapitaalmarkt. De overheid zal een afweging maken omdat de inkomsten van het bedrijf zodanig zullen zijn dat de het aandeel van de overheid uit de afgenomen inkomsten en de verkoop van energie tegen aan lager tarief meer dan compenseren.

De kleinschalige goudsector

De kleinschalige goudsector kenmerkt zich door problemen, waaronder criminaliteit. Deze sector heeft een groot aandeel in de totale productie van goud. De huidige inspanningen van overheidswege die zijn geleverd ten gunste van de sector hebben geresulteerd in het markeren en opstellen van gebieden waar kleine goudzoekers activiteiten kunnen ontplooien. Ook functioneert de School of Mining met behulp van afgestudeerden van de NATIN reeds in het veld. De school kenmerkt zich niet als een formele opleidingsinstituut waar men in lokalen plaats moet nemen, maar de goudzoekers worden “on the Job” getraind in de noodzakelijke skills die nodig zijn om op een milieu vriendelijk wijze goud te mijnen. In de tijd zal blijken als dit de juiste didactische methode van onderricht van de goudzoekers is.

Ook is gebleken tijdens een bijeenkomst in Suriname met Surinaamse vertegenwoordigers en die uit Brazilie, Guyana, Venezuela en Frans-Guyana dat onder de personen werkzaam in kleingoudmijnbouw het hoogste incident van malaria gevallen is waargenomen. Doordat de goudzoekers rondtrekken van gebied tot gebied en van land tot land hetgeen de controle bemoeilijkt. Het doel van de bijeenkomst is te komen tot een gezamenlijk strategie voor uitroeiing van de malaria muskiet en niet meer om deze terug te dringen. Gebleken is dat in Suriname er geen malaria gevallen worden waargenomen in de dorpen, echter is onder de goudzoekers het aantal gevallen zeer hoog is. Daarom wordt door de vertegenwoordigers aangegeven dat malaria een ziekte is van de goudzoekers.

Er zal een kosten en baten analyse gemaakt moeten worden van de kleinschalige goudmijnbouw om vast te stellen wat de daadwerkelijke bijdrage is aan de economie. De sector heeft wel voor een opleving gezorgd in de handel en dienstverlening. Het aantal ondernemingen dat zwaarmateriaal levert aan de sector is sterk toegenomen. Ook wordt in onderhoud en reparatie van de machines voorzien door enkele grote ondernemingen. Het is belangrijk dat steeds rekening wordt gehouden met het feit dat ondanks het grote aandeel in de totale productie van goud in Suriname de inspanningen van de overheid, om deze subsector doorzichtig te maken, een zware druk leggen op de Staatsbegroting. Ook wordt het milieu belast door de opleving van de mijnbouw in het algemeen, maar ook specifiek door de kleinegoudmijnbouwers. Ondanks het importverbod op kwik, wordt het over de grens gesmokkeld in vrij grote hoeveelheden. Ook de wijze waarop er wordt gemijnd zorgt voor erge vormen van ontbossing en verstoring van de waterspiegel in de kreken.

TRANSPORT EN COMMUNICATIE

De transportsector

De transportsector wordt onderverdeeld in de volgende subsectoren, wegtransport, watertransport en luchttransport

Landtransport

Tabel 3.1.18: Aantal verzekerde rij- en motorvoertuigen

	2008	2009	2010	2011	2012
Personenauto's	93.354	114.770	119.270	124.994	125.590
Bussen	2.494	2.904	3.022	3.229	3.368
Vrachtwagens	24.754	28.140	30.117	31.386	32.392
Tractor/zwaarmaterieel	535	725	959	986	980
Motorfiets	1.103	1.159	1.227	1.308	1.461
Bromfiets	40.761	43.048	43.786	44.149	43.370
Totaal	**163.001**	**190.746**	**198.381**	**206.052**	**208.151**

Bron: Centrale Bank van Suriname (CBvS)

In de periode 2008-2012 was in haast alle jaren sprake van groei van het aantal verzekerde personenauto's. Zowel in 2009 als in 2010 was een stijging van het aantal geregistreerde personenauto's op de openbare weg te constateren. Het aantal verzekerde personenauto's in 2011 bedroeg 124.994. In 2012 was er wederom een stijging van 80%. Het totaal aantal verzekerde rij- en motorvoertuigen toont over de afgelopen vijf jaren een stijgende trend.

Watertransport

Tabel 3.1.19: Overzicht van in- en uitgevoerde ladingen

	2008	2009	2010	2011	2012
Invoer (mton)	1.954	1.704	2.339	2.132	2.044
Uitvoer (mton)	2.792	2.136	2.214	2.144	2.060

Bron: Maritieme Autoriteit Suriname (MAS)

Gedurende de periode 2008-2012 was er sprake van een schommelend verloop met betrekking tot deze subsector. In 2011 is het aantal scheepsbewegingen afgenomen, waardoor er ook een afname was in de invoer en uitvoer van vracht. In 2012 is er wederom een lichte daling in zowel de in- als uitvoer van goederen. In 2012 zijn er minder schepen binnengevaren, in 2011 waren het er 1.311 schepen en in 2012 maar 994. De vaargeul van de Surinamerivier is ondiep. Na baggeren kunnen schepen minimaal 30% meer vracht vervoeren, wachttijden van schepen worden korter en de efficiency van de haven neemt toe.

Luchttransport

Tabel 3.1.20: Kern indicatoren luchttransport

	2008	2009	2010	2011	2012
Vracht (ton)	19.804	24.288	28.265	33.963	35.038
Passagiers (x 1000)	1.026	1.078	1.073	1.168	1.224
Uitbreidinginvestering(x1000 USD)	69	404	509	500	250
Vervanginginvestering(x1000 USD)	1.595	1.735	740	500	390
Werknemers	271	283	328	339	367

Bron: Surinaamse Luchtvaart Maatschappij (SLM)

Luchttransport houdt voor een groot deel verband met de sector Toerisme die al een aantal jaren een stijgende trend vertoont. De subsector Luchttransport vertoont over de periode 2008-2012 een goed beeld. Het vrachtverkeer steeg in 2008 met 9,6%. In 2011 nam vrachtverkeer af, terwijl passagiersverkeer toenam met 7,1%. In 2012 namen zowel vracht- als passagiersverkeer toe, met respectievelijk 6% en 5%. De subsector biedt werkgelegenheid aan circa 367 personen.

TELECOMMUNICATIE

Tabel 3.1.21: Overzicht telecomactiviteiten Telesur, Digicel en Uniqa

	2008	2009	2010	2011	2012
Mobiele aansluit.	657.186	763.912	545.088	561.913	615.873
Vaste aansluit.	75.525	83.747	77.464	83.985	80.584
Internet cafes	42	32	35	84	60
Call centers	2	2	4	2	1
Dial up aansluit.	12.702	14.972	20.190	24.173	29.268
Wireless aansluit.	2.100	1.900	2.100	1.657	2.659

Bron: Telecommunicatie autoriteit Suriname (TAS)

Binnen de telecommunicatiesector is in de periode 2008-2012 een gunstige groei genoteerd. De positieve ontwikkelingen kunnen worden toegeschreven aan verruiming en verbetering van telecommunicatiediensten. In 2008 bedroeg het aantal aansluitingen van vaste aansluitingen 75.525 en van mobiele aansluitingen 657.186. In 2009 was er een toename, het aantal aansluitingen voor vaste aansluitingen bedroeg 83.747 en voor mobiele aansluitingen 763.912. In 2009 zijn ruim 10 nieuwe basestations in bedrijf gesteld en bij 26 andere was sprake van capaciteitsuitbreiding of vervanging. In 2011 bedroeg het aantal mobiele aansluitingen 554.044, een afname in vergelijking met het jaar 2009, maar een toename t.o.v. 2010, (545.088). In 2012 is aantal mobiele aansluitingen toegenomen met 9,6%, ook het aantal internetaansluitingen is toegenomen. De telecommunicatiesector biedt werkgelegenheid aan bijkans 1200 personen.

TOERISMESECTOR

Vanuit het Ministerie van Transport Communicatie en Toerisme wordt het beleid geformuleerd en worden fondsen begroot om de beleidsmaatregelenten uitvoer te brengen. De directe werkarmen hiervoor zijn de Stichting Toerisme Suriname (STS) en Stichting Suriname Hospitality Tourism Training Centre (SHTTC).

De STS heeft als doel het duurzaam ontwikkelen en bevorderen van het toerisme in en naar Suriname. De SHTTC zal maximaal gebruikt worden voor trainingen en opleidingen om de kwaliteit van de dienstverlening binnen de sector te verbeteren.

Op de begroting voor het jaar 2014 van het Ministerie van TCT heeft Toerisme de volgende beleidsmaatregelen: Subsidie Stichting Toerisme Suriname, Stichting Suriname Hospitality training Centre, en Promotiekosten Toerisme. De raming voor deze maatregelen is SRD 5,3 mln.

Tabel 3.1.22: Begroting Directoraat Toerisme

Omschrijving/ Activiteit	Bedrag X SRD
Wet en regelgeving binnen de sector	500.000
Toerismeplan	1.625.000
Awareness Trainingen en Opleidingen	300.000
Regionale Integratie / conferentie/ meetings / workshops	500.000
Onderzoek	300.000
Totaal	**3.225.000**

Bron: Ministerie van Transport Communicatie en ToerismeBewerking: Stichting Planbureau Suriname

In bovenstaande tabel komt duidelijk naar voren dat het Ministerie veel waarde hecht aan het toerismeplan. Suriname beschikt over een aantal kernwaarden waar op de internationale toerismemarkt een grote vraag naar bestaat. Zo is volgens recent trendonderzoek gebleken dat de interesse voor authenticiteit, het ongerepte en niet door massa betreden gebieden enorm is toegenomen. Hoewel strandvakanties nog steeds aan top staan, is er een duidelijke verschuiving gaande van passieve naar actieve vakanties; de hedendaagse toerist heeft meer behoefte aan een overwinning op weerstand, zoals het aangaan van een uitdagende bergbeklimming dan aan een passieve verwenning zoals het liggen zonnen op een strandstoel.

Volgens een Global Swot Analysis van de Technische Universiteit van Kreta (2009) is er sinds de jaren tachtig een nieuwe internationale trend in de vraag naar toerisme. Terwijl het strandtoerisme in de jaren zestig en zeventig hoogtij vierde, verschoof in de jaren tachtig de interesse naar wat tegenwoordig genoemd wordt het Special Interest Tourism. Deze vorm van toerisme wordt gekenmerkt door outdoor activiteiten, besef van ecologische problemen, educatie, esthetiek, zelfverbetering en bekommering om de gemeenschap.

Tabel 3.1.23: Het aantal toeristen 2007 – 2012 vanuit de 4 grenzen

Airport/Border	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Zanderij	133,280	118,245	111,780	143,130	147,486	151,203
Nickerie	12,320	9,923	17,267	29,491	33,195	48,485
Albina	20,076	21,322	20,354	29,159	36,796	37,015
Zorg & hoop	1,009	1,221	1,227	2,739	2,998	3,338
Totaal aantal toeristen	166,685	150,711	150,628	204,519	220,475	240,041

Bron: Stichting Toerisme SurinameBewerking: Stichting Planbureau Suriname

In september 2012 hebben Europeanen, met name de Belgen, ruim Euro 3.000.000,= besteed aan tickets, hotels, transport en voeding in Suriname. Het ging slechts om een groep van 1500 Belgen die elk ongeveer Euro 125,= besteedden per dag.

Figuur 3.1.5: Het aantal toeristen in de jaren 2007-2012

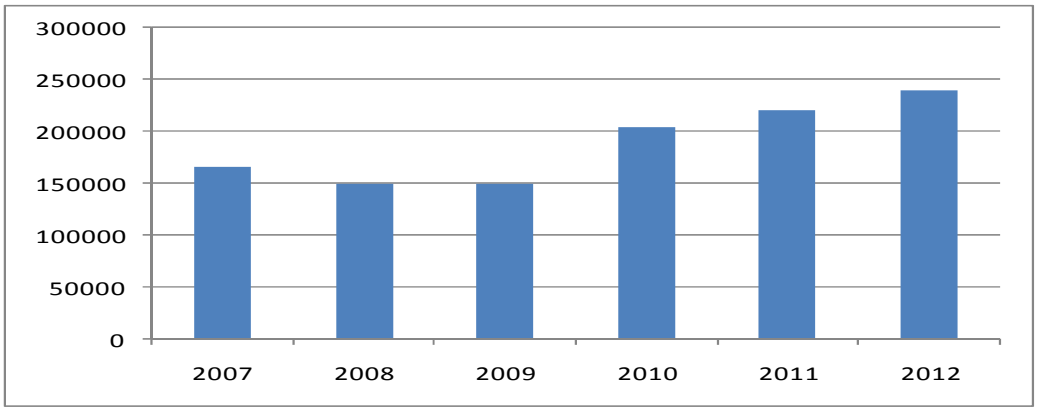

Bron: Stichting Planbureau Suriname

In 2010 was er een stijging van 26,35% van het aantal toeristen. Internationaal was er een stijging van 4% in 2012 en in Suriname was dat een dubbele stijging van 8,15% ten op zichte van 2011. Suriname was voor de Europese landen behoorlijk in trek dit afgelopen jaar, vanwege de zwakkere euro ten opzichte van de dollar.

Figuur 3.1.6: Landen met de meeste internationale toeristen naar Suriname

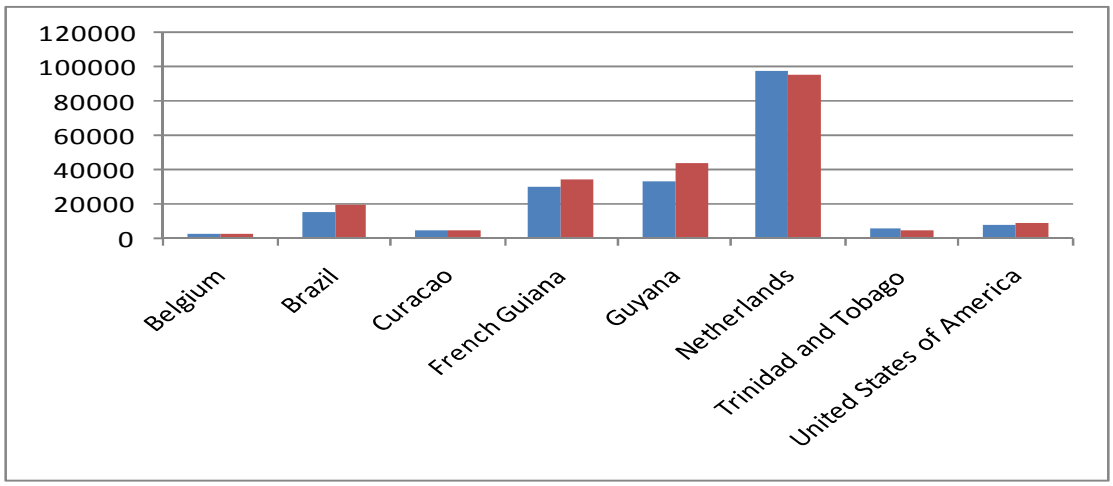

Bron: Stichting Toerisme Suriname Bewerking: Stichting Planbureau Suriname

In de figuur hierboven komen de belangrijkste landen voor die een wezenlijke bijdrage leveren aan de toerismesector. Bovenaan staat nog steeds Nederland. Echter is er een achteruitgang te boeken voor dit land als gekeken wordt naar 2012 ten opzichte van 2011.

Figuur 3.1.7: Procentuele verandering van landen met de meeste internationale toeristen

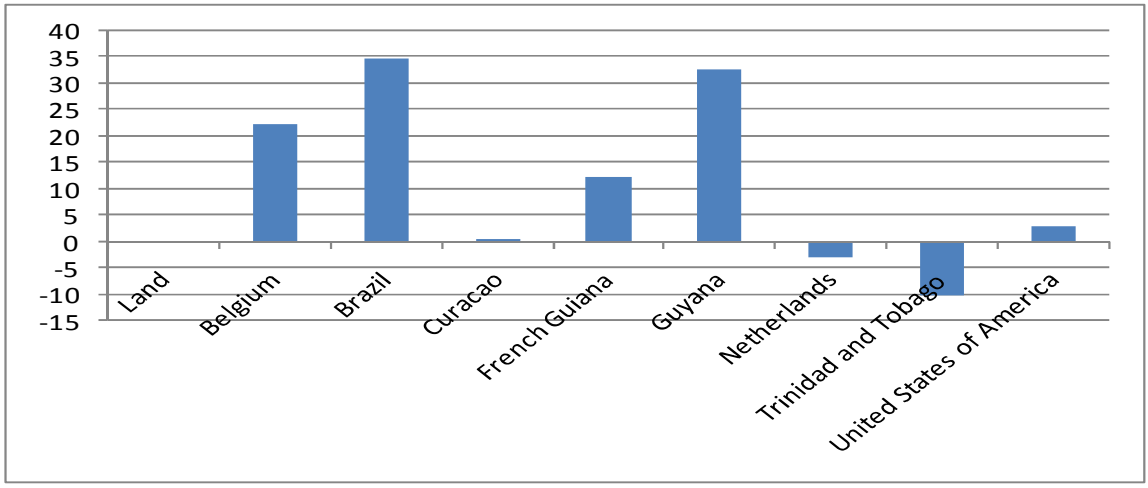

Bron: Stichting Toerisme Suriname/ Stichting Planbureau Suriname

De grootste groei komt vanuit ons buurland Brazilië met een percentage van bijna 35%. Trinidad en Tobago hebben een daling van 10%. In de toerismesector kan Suriname veel aanbieden dat aantrekkelijk is voor buitenlanders. Internationale evenementen zouden toeristen moeten aantrekken. De STS is onder andere hiermee belast. Op de begroting geeft het Ministerie SRD160.200,= aan voorkeur voor productontwikkeling en kwaliteitsbewaking. Dit is ongeveer 5.34% van de totale subsidie die STS zal ontvangen in 2014.

In het district Sipaliwini is te Atjonie een Burger– en toeristen informatiecentrum geopend, vanwege de grote aanwas van toeristenoorden in dit gebied. In Marowijne en Nickerie zullen binnenkort ook toeristeninformatiecentra worden opgezet. Een belangrijk aspect dat vooral het binnenland betreft is het milieu in dorpen die benedenwaarts in Brokopondo liggen. Deze worden overspoeld met allerlei vuil en met alle gevolgen van dien. Wat heel opmerkelijk was de afgelopen jaren, 2011 - 2012, waren de perikelen rondom het natuurpark Brownsberg, van goudwinningactiviteiten tot een slecht managementteam bij Stinasu. De gevolgen zijn te meten aan de drastische daling van het aantal bezoekers voor Brownsberg. In de afgelopen 6 jaar was deze daling 55%. In 2007 was het aantal bezoekers 11.920. In 2012 bezochten slechts 5.313 personen het natuurpark. In de volgende figuur blijkt dat toeristen om verschillende redenen Suriname bezoeken.

Figuur 3.1.8: Doeleinden van internationale bezoekers

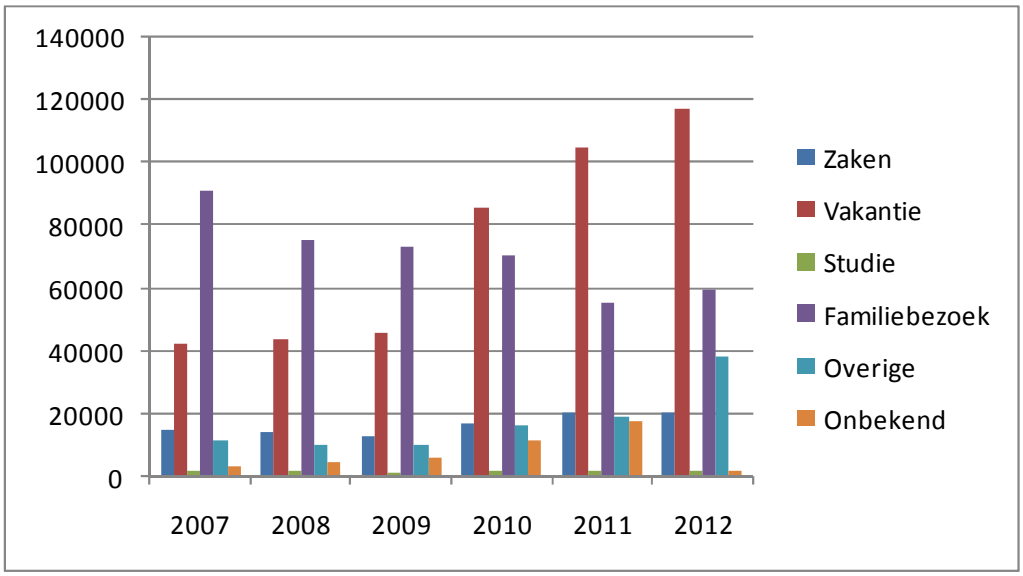

Bron: Stichting Planbureau Suriname

Heel opmerkelijk is dat de rubriek Familiebezoek van 2007 tot en met 2012 een dalende trend vertoont. In 2008 ten opzichte van 2007 was er een daling van 17,8% en in 2011 ten opzichte van 2010 een daling van 21,9%. De rubriek Vakantie vertoont juist het tegenovergestelde met een continue groei vanaf 2007 tot en met 2012. In het jaar 2010 was dit het hoogst met een stijging[3] van 88,3%. Om het Surinaams toeristisch product te verkopen zouden enkele dringende zaken verwezenlijkt moeten worden, zoals wetgeving. Aansluiting bij de bekendste toerismeorganisaties, zoals de CTO en de Wereld Toerisme Organisatie van de Verenigde Naties, is ook van essentieel belang. Veel mogelijkheden om de toerismesector en de economie te stimuleren, worden misgelopen doordat Suriname geen lid is van deze organisaties.

DE NUTSVOORZIENINGEN

In de periode 2008 – 2012 heeft de sector Nutsvoorzieningen (water, elektriciteit en gas) gemiddeld 2% van het BBP bijgedragen. De sector heeft voornamelijk een ondersteunende functie naar de economische activiteiten van het land toe.

SECTOR WATERVOORZIENING

Productie

Uit onderstaande figuur is af te leiden dat in 2010 en 2011 de netto waterproductie en het verbruik niet hetzelfde verloop hadden. Dit kan verklaard worden door de omvang van de Non Revenue Water (NRW), namelijk water dat verloren gaat en waarvoor geen inkomsten gegeneerd kunnen worden. Een van die

[3] In bepaalde periodes (in het bijzonder de jaren 2008 en 2009) waren er geen financiële middelen om immigratieformulieren te laten herdrukken, waardoor er een grote discrepantie is ontstaan ten opzichte van 2010.

redenen is het niet goed functioneren van hoofdkranen en afsluiters. Ook defecte en niet goed afleesbare watermeters zorgen voor een verhoogde NRW.

Figuur 3.1.9: Nettowaterproductie van de SWM en consumptie in de periode 2008 - 2012

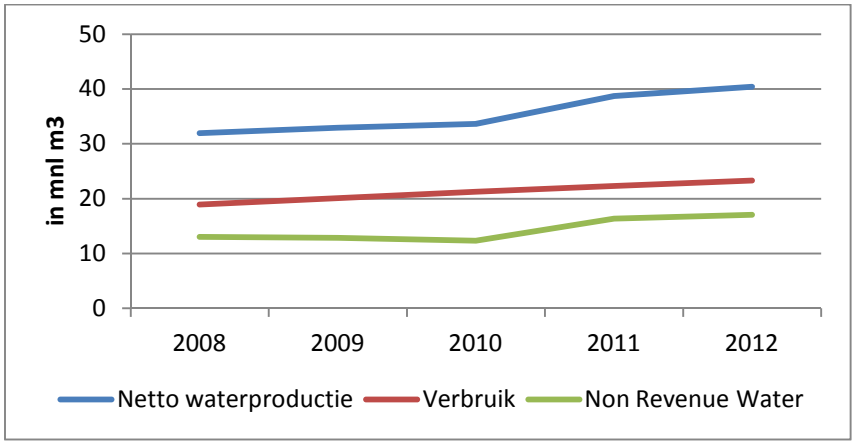

Bron: SWM, bewerking SPS

Overheidsbeleid en investeringen

Leidraad voor het drinkwaterbeleid is de verwezenlijking van de aanbevelingen zoals vervat

in het Suriname Water Supply Master Plan 2011 – 2024. Het beleid is erop gericht om steeds meer waterleidingstations en de bijbehorende verzorgingsgebieden in de komende jaren te brengen onder de verantwoordelijkheid van SWM. Laatstgenoemde heeft voor 2014 gepland

om naast de activiteiten in de operationele sfeer ook enkele uitbreidingsprojecten in verkavelinggebieden van de overheid te ontplooien. Hierdoor zal de toegankelijkheid tot goed drinkwater worden vergroot en kan daarmee ook invulling gegeven worden aan één van de Millennium Development Goals. De activiteiten van de SWM zullen o.a. gericht zijn op toename van de hoeveelheid aan drinkwater naar 5.735 m³/uur. Hiertoe zullen diverse productiestations gerenoveerd worden en/of zal de win- en productiecapaciteit uitgebreid worden. Ook regelmatig onderhoud van bestaande bronnen en zuiveringsinstallaties zal daar zeker een bijdrage daartoe leveren. Echter moeten jaarlijkse maatregelen ter verbetering hiervan de NRW brengen op een aanvaardbaar niveau van 25%. Om de NRW terug te brengen met 2% zullen lekkende hoofdkranen en afsluiters vervangen worden. Om de toegenomen hoeveelheid aan drinkwater adequaat te distribueren, zullen distributiebuizen vervangen moeten worden. Ook asbest cement buizen moeten zoveel als mogelijk vervangen worden, omdat ze de verhoogde druk niet aan zullen kunnen.

ELEKTRICITEIT

Productie

Voor het aanbod van elektriciteit zijn Suralco (hydro en thermisch), EBS (thermisch) en Staatsolie (thermisch) verantwoordelijk. Contractueel levert de Suralco via de overheid ongeveer 80 MW aan de EBS, terwijl Staatsolie middels Power Purchasing Agreements (PPA's) de opgewekte elektriciteit verkoopt aan EBS. De vraag naar elektriciteit in Paramaribo en omgeving wordt voornamelijk met de leveringen van Suralco gedekt. Is de vraag groter dan het aanbod, dan voorzien de productie van EBS en de opgekochte elektriciteit van Staatsolie in de extra behoefte. Geschat wordt dat de vraag gemiddeld met 12% per jaar groeit. Bij lagere opwekking door Suralco als gevolg van lage waterstanden in het Afobaka stuwmeer vanwege geringe regenval, is EBS eveneens genoodzaakt extra vermogen in te zetten. In onderstaande figuur wordt de productie van en de interactie tussen genoemde energieverzorgers voor de periode 2008 tot 2012 weergegeven.

Figuur 3.1.10: Totale elektriciteitsopwekking van Suriname voor de periode 2008 - 2012

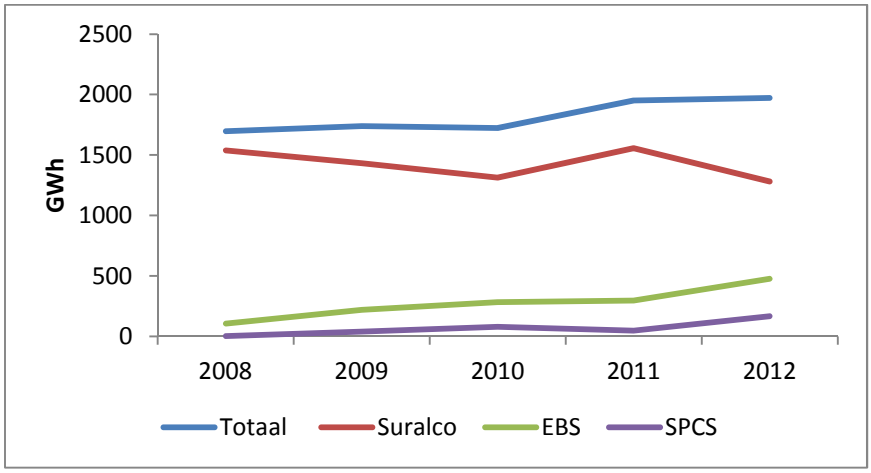

Bron: BIS, EBS, bewerkt door SPS

De figuur geeft de gestadige groei van de landelijke opwekking weer. Het is duidelijk dat EBS in 2010 en 2012 heeft moeten inspelen op de verminderde opwekking van Hydro-elektriciteit, terwijl zij in 2011 juist kon profiteren van de extra opgewekte Hydro-elektriciteit en wel tegen een goedkopere prijs. De prijs van deze energie die door Suriname wordt afgenomen is afhankelijk van de kostprijs van hydro-energie (regenval en exploitatiekosten) en brandstof.

Overheidsbeleid en investeringen

Uitbreiding van de opwekkingscapaciteit van de EBS en Staatolie Power Company Suriname (SPCS) op korte termijn heeft in de evaluatieperiode meer aandacht van de regering gekregen dan het lange termijn Tapajai project. Op aandringen van de Inheemse en Marron gemeenschappen heeft zij zelfs beslist dat het project wordt stopgezet. De EBS treft voorbereidingen om een nieuwe plant te bouwen, waarbij 63 MW extra energie gegenereerd zal worden. Staatsolie zal haar 14 MW-centrale uitbreiden met twee generatoren met elk een capaciteit van 17 MW. Verwacht wordt dat tegen eind 2014 met alle economische investeringen ruim 100 MW extra energie nodig zal zijn. Ook de elektrificatie van het binnenland heeft extra steun ontvangen en wel middels een schenking van de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB). De Stichting Fonds Ontwikkeling Binnenland (SFOB) en de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) tekenden een overeenkomst voor een schenking van USD 1,7 mln. Dit is deel van een totaal bedrag van USD 5 mln dat nodig is voor schone en betrouwbare energie in het binnenland. Uit de begroting zal USD 3,3 mln worden gefinancierd. Het Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen (NH) zal in het komend begrotingsjaar een Energy Desk opzetten. Het doel van het Energiebureau is om binnen het algemeen regeringsbeleid zoals verwoord in het Ontwikkelingsplan 2011 - 2016, te komen tot een actief energiebeleid, waarbij het nationaal energievraagstuk integraal wordt aangepakt en waarmee de productie en distributie van energie voor versnelde duurzame ontwikkeling van ons land wordt gewaarborgd. Ook een nieuwe beleidsmaatregel, namelijk Renewable Energy wordt geïntroduceerd, gericht op het uitvoeren van projecten die betrekking hebben op hernieuwbare energiebronnen in het binnenland. De financiering komt van de IDB en de overheid.

3.2 DE OVERHEIDSFINANCIËN

3.2.1 Inleiding

Het budgettair beleid zoals in voorgaande jaren gevoerd, werd voortgezet. Dit beleid was gericht op een verantwoord en transparant financieel beheer van de overheidsfinanciën, met monetair neutrale financiering van eventuele begrotingstekorten en het beheersbaar houden van de schuldpositie van de Staat conform de bepalingen in de Wet op de Staatsschuld. Onderdeel van genoemd financieel beheer betrof het toezien op de naleving van onder andere de regels van begrotingsdiscipline, evenals de uitvoering van beleid conform de voorgenomen beleidsprogramma's en -maatregelen. Tabel 3.2.1. verschaft inzicht in de mate waarin de overheidsontvangsten en –uitgaven zich in de periode 2008 tot en met juni 2013 hebben ontwikkeld, evenzo in de wijze waarop eventuele tekorten op de overheidsbegroting zijn gefinancierd.

Tabel 3.2.1. De overheidsfinanciën op kasbasis in SRD mln, periode 2008 – 1e helft 2013

Omschrijving	2008*)	2009*)	2010*)	2011*)	2012**)	1e helft 2013**)
Totale ontvangsten:	**2354,8**	**2944,7**	**2606,1**	**3537,5**	**4024,5**	**2087,6**
Lopende ontvangsten:	**2111,2**	**2590,6**	**2457,0**	**3422,1**	**4024,5**	**2087,6**
Directe belastingen	*835,6*	*965,4*	*970,6*	*1341,0*	*1584,6*	*788,8*
Indirecte belastingen	*847,6*	*867,5*	*907,9*	*1326,8*	*1434,5*	*765,0*
Niet-belastingontvangsten	*428,0*	*757,7*	*578,5*	*754,3*	*1005,4*	*533,7*
Kapitaalontvangsten	**-.-**	**-.-**	**-.-**	**-.-**		
Schenkingen	**243,6**	**354,1**	**149,1**	**115,4**	**0**	**0**
Totale uitgaven:	**2209,7**	**2859,5**	**2955,4**	**3551,1**	**4410,6**	**2544,4**
Lopende uitgaven:	**1743,7**	**2253,1**	**2402,6**	**2854,2**	**3681,2**	**2064,0**
Lonen en salarissen	758,5	967,6	1075,3	1208,8	1315,6	780,2
Goederen en diensten	488,0	652,3	688,6	722,0	1246,4	639,4
Subsidies en bijdragen	435,6	499,9	535,2	783,6	978,6	532,9
Interest	61,6	133,3	103,6	139,8	140,6	111,5
Kapitaaluitgaven[4]	**466,0**	**606,4**	**552,7**	**696,9**	**728,4**	**480,4**
Netto leningen	**-.-**	**-.-**	**-.-**	**-.-**	**-.-**	**-.-**
Saldo Lopende Rekening	**367,4**	**337,5**	**54,3**	**567,9**	**343,3**	**23,6**
Financieringstekort/surplus	**159,9**	**-220,3**	**-304,8**	**-283,7**	**-436,7**	**-521,4**
Financiering (netto)	**-159,9**	**220,3**	**304,8**	**283,7**	**436,7**	**521,4**
Binnenlands (netto)	**-193,7**	**236,6**	**120,3**	**-130,0**	**95,2**	**462,6**
- CBvS (netto)	*-124,2*	*231,3*	*-7,8*	*-121,5*	*-29,9*	*401,2*
- Overige depositonemende Instellingen e.a.	*-83,8*	*4,7*	*127,4*	*-21,6*	*114,8*	*96,8*
- Particuliere instellingen	*14,3*	*0,6*	*0,7*	*13,1*	*10,3*	*-35,4*
Buitenlands (netto)	**33,8**	**-16,3**	**184,6**	**413,8**	**341,5**	**58,8**
Statistische verschillen	**15,0**	**-305,5**	**44,3**	**-270,1**	**-51,6**	**-64,6**
BBPmp lopende prijzen	**9698**	**10638**	**11992**	**14259**	**16540**	**17855**
Financieringssaldo in % BBP	**1,6**	**-2,1**	**-2,5**	**-1,9**	**-2,6**	**-2,9**

Bron: Ministerie van Financiën/ CBvS

Bewerking Stichting Planbureau Suriname

***) Herziene cijfers; ·**) Voorlopige cijfers augustus 2013**

3.2.2 De Overheidsontvangsten

Als de ontwikkelingen van de lopende respectievelijk totale overheidsontvangsten worden gevolgd, dan valt op te merken dat beide hetzelfde niveau bereikten in 2012, t.w. SRD 4.025 mln. Dit komt doordat er in onderhavig jaar geen schenkingsmiddelen zijn ontvangen volgens de statstieken van het ministerie van Financiën. De lopende respectievelijk totale ontvangsten zijn ten opzichte van het voorafgaande jaar toegenomen met respectievelijk SRD 602 mln (18%) en SRD 487 mln (14%).

De toename van de lopende ontvangsten kan toegeschreven worden aan de stijging van de directe belastingen met SRD 244 mln (18%). Daarnaast hebben de toenames van de indirecte belasting met SRD 108 mln (8%) en de niet belasting ontvangsten met SRD 251 mln (33%) als gevolg van hogere dividendontvangsten in dat jaar, een wezenlijke bijdrage geleverd aan de stijging van de lopende

[4] Zijn kapitaaluitgaven die uit eigenmiddelen en/of leningen of schenkingsmiddelen zijn gefinancierd.

ontvangsten. Het eerste halfjaar van 2013 laat zien dat zowel de lopende als totale ontvangsten SRD 2.088 mln bedroegen.

3.2.3 De Overheidsuitgaven

Tabel 3.2.2: Overheidsuitgaven 2008 – 2013-II in mln SRD

Omschrijving	2008	2009	2010	2011	2012	2013-II
Totale uitgaven	**2,210**	**2,860**	**2,955**	**3,551**	**4,411**	**2,544**
Loonsom van de Overheid	759	968	1,075	1,209	1,316	780
Materiële lopende uitgaven	488	652	689	722	1,246	639
Subsidies	436	500	535	784	979	533
Interest	62	133	104	140	141	111
Lopende uitgaven	**1,744**	**2,253**	**2,403**	**2,854**	**3,681**	**2,064**
Schenkingen	244	215	149	115	0	0
Kapitaaluitgaven	222	392	404	582	728	480
Totale kapitaaluitgaven	**466**	**606**	**553**	**697**	**728**	**480**

Bron: Ministerie van Financiën

Als de ontwikkeling van de lopende respectievelijk totale overheidsuitgaven in beschouwing wordt genomen, zijn de uitgaven in 2012 ten opzichte van 2008 met ca. 100% gestegen. Deze enorme toename is het gevolg van loonstijgingen en een stijging in de materiële uitgaven en subsidies van de overheid. In 2012 er ten opzichte van 2011 sprake van een toename van de lopende respectievelijk totale uitgaven van SRD 827 mln (29%) en SRD 860 mln (24%).

De stijging van de lopende uitgaven in 2012 kan voornamelijk verklaard worden door de verhoogde ambtenarensalarissen die werden uitgekeerd. Deze namen toe met ruim SRD 107 mln (9%). Verder hebben de materiële uitgaven en de subsidies ook een enorme bijdrage geleverd aan de verhoogde uitgaven, die ten opzichte van 2011 toenamen met respectievelijk SRD 524 mln (73%) en SRD 195 mln (25%), als gevolg van het uitvoeren van de beleidsmaatregelen in de sociale sfeer. De toename van de totale uitgaven kan ook toegeschreven worden aan o.a. de grote infrastructurele werken die door de Overheid worden uitgevoerd. Deze uitgaven, welke in de kapitaalsfeer liggen, laten ook toenames zien van m.n. de kapitaaluitgaven van SRD 33 mln (6%). Volgens tabel 3.2.2 bedroegen de lopende respectievelijk totale overheidsuitgaven in het eerste half jaar van 2013 SRD 2.064 mln en SRD 2.544 mln. Het aandeel van de kapitaaluitgaven in 2011 en 2012 bedroeg respectievelijk ca. 19,6% en 16,5%. In de eerste helft van 2013 is ca. SRD 480 mln. uitgegeven.

Uit figuur 3.2.3 blijkt dat de posten Lonen en Salarissen, Overige goederen en diensten en Subsidies in 2012 de oorzaak zijn van de toename in de lopende uitgaven.

Figuur 3.2.1. Componenten van de lopende uitgaven in 2011 en 2012

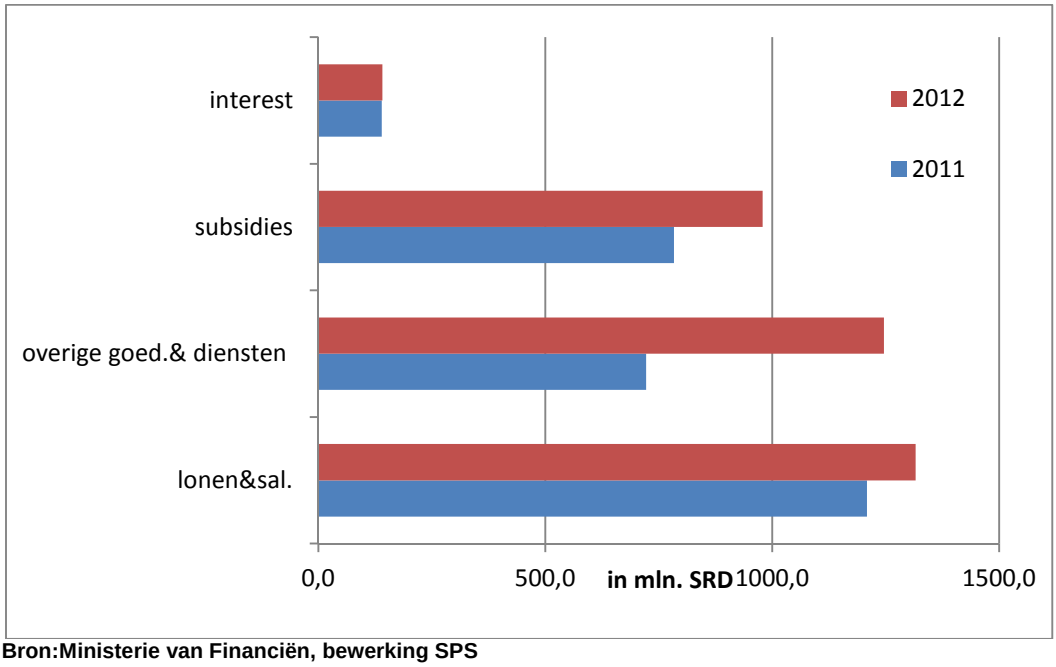

Bron:Ministerie van Financiën, bewerking SPS

Trends in de overheidsuitgaven

In grafiek 3.2.4 wordt het verloop van de overheidsuitgaven in termen van het Bruto Binnenlands Product (BBP)[5] weergegeven. Uit de grafiek blijkt dat het relatief aandeel van de overheidsuitgaven in de economie in de periode 2007 - 2012 een stijgende trend vertoont, met een lichte daling in 2010. Deze trend duidt op een toenemende betrokkenheid van de Overheid in onder andere infrastructurele werken en sociale voorzieningen.

[5] In dit geval zijn de Reële overheidsuitgaven uitgedrukt in termen van het Reële BBPmp (2007 = 100)

Figuur 3.2.2: Trends in Overheidsuitgaven in % van BBPmp

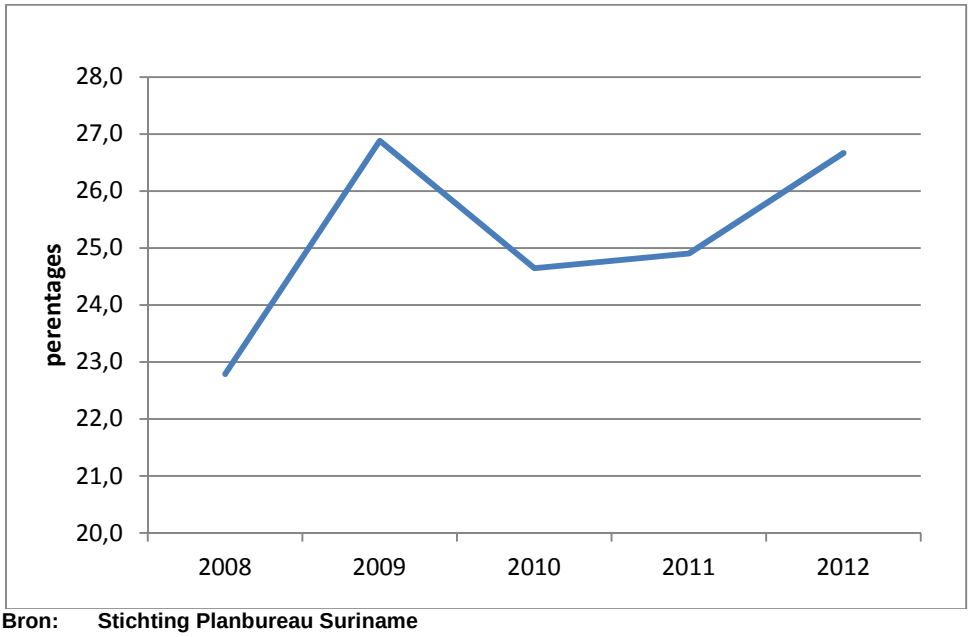

Bron: Stichting Planbureau Suriname

Uit het verloop van de overheidsuitgaven blijkt, dat de Overheid in 2011 en 2012 respectievelijk voor circa 24,9% en 26,6% via de begroting in de vorm van personele en materiële overheidsconsumptie, overdrachtsuitgaven en overheidsinvesteringen, heeft bijgedragen aan de economische bedrijvigheid in het land.

3.2.4 Het saldo op de overheidsbegroting en de financiering

Tabel 3.2.3: Begrotingssaldo 2008 – 2013-II in mln SRD en in % van het BBP

Omschrijving	2008	2009	2010	2011	2012	2013-II
Lopende ontvangsten	2111	2591	2457	3422	4025	2088
Totale ontvangsten	2355	2945	2606	3537	4025	2088
Lopende uitgaven	1744	2253	2403	2854	3681	2064
Totale uitgaven	2210	2860	2955	3551	4411	2544
Lopend saldo	**367**	**337**	**54**	**568**	**343**	**24**
Totaal saldo	145	85	-349	-14	-386	-457
BBP	9698	10638	11992	14259	16540	17855
Lopend saldo in % v/h BBP	**3.8**	**3.2**	**0.5**	**4.0**	**2.1**	**0.1**
Totaal saldo in % v/h BBP	1.5	0.8	-2.9	-0.1	-2.3	-2.6

Bron: Ministerie van Financiën, bewerking SPS

In 2012 was het lopende begrotingsoverschot SRD 343 mln (2% v/h BBP), hetgeen een verslechtering betekent ten opzichte van 2011, aangezien er een overschot was van SRD 568 mln (4% van het BBP). In

het eerste halfjaar van 2013 is het lopend overschot enorm afgenomen tot slechts SRD 24 mln (0,1 % v/h BBP). Het totale begrotingssaldo vertoonde in 2011 een tekort van SRD 14 mln (0,1% v/h BBP). Dit tekort neemt in 2012 verder toe naar SRD 386 mln (-2,3% v/h BBP) en in het eerste halfjaar van 2013 valt op te merken dat deze trend zich voortzet. Aangezien de overheidsontvangsten ver achter liepen op de uitgaven, stijgt het tekort verder tot SRD 457 mln (2,6% v/h BBP).

3.3 DE BRUTO STAATSSCHULD

3.3.1 Inleiding

Mutaties in de Staatsschuld zijn het gevolg van aflossingen van en/of trekkingen op bestaande leningen. Deze oorzaken kunnen in verband worden gebracht met het saldo op de overheidsbegroting. Een positief saldo of overschot op de overheidsbegroting biedt de mogelijkheid om bestaande leningen af te lossen. Aan de andere kant heeft een negatief saldo of tekort op de overheidsbegroting tot gevolg dat er moet worden uitgekeken naar additionele middelen. Deze middelen kunnen worden verkregen door de uitgifte van schatkistpapier, het opnemen van voorschotten bij de Centrale Bank van Suriname, leverancierskrediet en/of leningen bij commerciële instellingen in binnen- en buitenland, evenals bij multilaterale instellingen en bilaterale partners.

Uit tabel 3.2.1 blijkt dat er zowel in 2012 als in de 1e helft van 2013 sprake was van een tekort op de overheidsbegroting. Het tekort in 2012 is per saldo gefinancierd via middelen van particuliere instellingen en leningen van multilaterale instellingen en bilaterale partners. De financiering van het tekort in de 1e helft van 2013 is per saldo geschied middels de uitgifte van schatkistpapier, opname van voorschotten bij de Centrale Bank van Suriname (ex. artikel 21 van de Bankwet), leverancierskrediet, afgeroepen garanties aan algemene banken en leningen bij multilaterale instellingen en bilaterale partners. Genoemde financiering van de begrotingstekorten had tot gevolg dat de bruto Staatsschuld per ultimo juni 2013 in vergelijking met ultimo 2012 per saldo is toegenomen met circa 18,2% of USD 243,3 mln., van circa USD 1.338,5 mln. tot circa USD 1.581,8 mln. Inbegrepen in deze schuld zijn de niet afgeroepen garanties en de niet opgenomen comiteringen op leningen en garanties. Die schuld is de zogenaamde bruto Staatsschuld zoals de wet[6] voorschrijft. Wordt de feitelijke bruto Staatsschuld[7] in beschouwing genomen, dan blijkt dat die per saldo is toegenomen met circa 28,1% of USD 283,9 mln., van circa USD 1009,3 mln. tot circa 1293,2 mln.

[6] Zie artikel 1 van de wet op de Staatsschuld, S.B. 2002 No. 27.

[7] Dit is de bruto Staatschuld exclusief niet afgeroepen garanties en niet opgenomen committeringen op leningen en garanties.

Tabel 3.3.1. De bruto Staatsschuld per ultimo 2008 – ultimo juni 2013 in USD mln

Omschrijving	Ultimo 2008	Ultimo 2009	Ultimo 2010	Ultimo 2011	Ultimo 2012	Ultimo Juni 2013 1)
Feitelijke schuld:	**596,7**	**567,0**	**846,5**	**885,2**	**1009,3**	**1293,2**
Bruto binnenlandse schuld	277,5	377.9	511,6	422,3	527,1	605,9
Bruto buitenlandse schuld	319,2	269,1	334,0	462,9	567,2	687,3
Schuld vlgs. Wet op de Staatsschuld:	**972,2**	**1057,2**	**1187,6**	**1158,2**	**1338,5**	**1581,8**
Bruto binnenlandse schuld	328,9	411,5	538,8	457,3	528,2	670,6
Bruto buitenlandse schuld	643,3	645,7	648,8	700,9	810,3	911,2
Wisselkoers SRD/USD	2,78	2,78	2,78	3,35	3,35	3.35

Bron: Bureau voor de Staatsschuld; 1) Voorlopige cijfers

3.3.2 De bruto buitenlandse Staatsschuld

In tabel 3.3.2 wordt een overzicht gepresenteerd van de samenstelling en de omvang van de bruto buitenlandse Staatsschuld per ultimo 2008 – ultimo juni 2013. Uit genoemde tabel blijkt dat per ultimo juni 2013 ten opzichte van ultimo 2012, de feitelijke bruto buitenlandse Staatsschuld per saldo is toegenomen met circa 3,5% of USD 19,6 mln., van circa USD 567,2 mln. naar USD 586,8 mln. Volgens de wet op de Staatsschuld is de bruto buitenlandse Staatsschuld voor de periode juni 2013 ten opzichte van eind 2012 per saldo toegenomen met circa 0,4% of USD 3,4 mln., van circa USD 810,6 mln. naar circa USD 814 mln.

In het eerste kwartaal van 2013 heeft de overheid één nieuwe buitenlandse leningsovereenkomst getekend met de multilaterale organisatie OPEC ter waarde van USD 13,8 mln., voor verdere rehabilitatie van de weg Meerzorg-Albina. In het tweede kwartaal zijn er geen nieuwe buitenlandse leningen aangegaan volgens rapportage van het Bureau voor de Staatsschuld. In het tweede kwartaal waren leningen met betrekking tot de obligatielening op de internationale kapitaalmarkt en de IADB-lening ter versterking van de financiële sector, nog niet gefinaliseerd. Er is nog één IADB-lening in voorbereiding ter waarde van USD 15 mlnvoor modernisering van de dienstverlening in de agrarische sector. In het tweede kwartaal bedroegen trekkingen op de buitenlandse leningen USD 14,3 mln.

Tabel 3.3.2. De bruto buitenlandse Staatsschuld per ultimo 2008 – ultimo juni 2013 in USD mln

Omschrijving	Ultimo 2008	Ultimo 2009	Ultimo 2010	Ultimo 2011	Ultimo 2012	Ultimo Juni 2013
Multilateraal	73,8	82,3	114,7	201,1	251,2	262,9
Bilateraal	245,4	186,8	219,7	261,8	316,0	323,9
Commerciële instellingen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal volgens internationale definitie (= feitelijke schuld)	**319,2**	**269,1**	**333,4**	**462,9**	**567,2**	**586,8**
Niet opgenomen – gecommitteerde leningen	305,3	357,2	295,9	222,5	229,7	214,4
Niet afgeroepen garanties	18,8	19,4	17,8	15,5	13,9	12,8
Totaal volgens de wet op de Staatsschuld	**643,3**	**645,7**	**648,8**	**700,9**	**810,6**	**814,0**

Bron: Bureau voor de Staatsschuld; 1) Voorlopige cijfers

3.3.3 De bruto binnenlandse Staatsschuld

In tabel 3.3.3 wordt een overzicht gepresenteerd van de samenstelling en omvang van de bruto binnenlandse Staatsschuld per ultimo 2008 - ultimo juni 2013. Per ultimo juni 2013 blijkt dat de feitelijke bruto binnenlandse Staatsschuld per saldo is toegenomen met circa 22,7% of SRD 376,7 mln ten opzichte van ultimo 2012, van circa SRD 1.653,2 mln naar SRD 2.029,9 mln. Volgens de wet op de Staatsschuld is de bruto binnenlandse Staatsschuld per saldo toegenomen met circa 20,9% of SRD 369,8 mln., van circa SRD 1.769,7 mln naar SRD 2.139,5 mln.

Het grootste deel van de verandering in de bruto binnenlandse staatsschuld kan worden toegeschreven aan de uitgifte c.q. het aflossen van schatkistpapier, voorschotten en andere kortlopende schulden bij de Centrale Bank van Suriname (CBvS) en de schulden bij de rest van de particuliere sector, waaronder bedrijven, die infrastructurele werken voor de overheid hebben uitgevoerd.

De schuld vanwege de uitgifte van schatkistpapier door de Overheid bedroeg in het tweede kwartaal van 2013 ca.SRD 39,8 mln. De voorschotten en andere kortlopende schulden bij de CBvS zijn per ultimo juni 2013 in vergelijking met ultimo 2012 per saldo toegenomen met circa 31% .

De betaalde schulden met betrekking tot de binnenlandse schuld bedroegen in het tweede kwartaal van 2013 ca. USD 20,4 mln.

Tabel 3.3.3. Bruto binnenlandse staatsschuld per ultimo 2007 - ultimo juni 2012 in SRD mln

Omschrijving	Ultimo 2008	Ultimo 2009	Ultimo 2010	Ultimo 2011	Ultimo 2012 (1)	Ultimo Juni 2013 (1)
*) Schatkistpapier	132,7	112,9	221,6	209,0	304,3	392,7
*) Voorschotten (ex. Art. 12 van de Bankwet) en andere kortlopende schulden bij de CBvS.	266,7	527,5	761,2	744,4	915,6	1197,9
*) Leningen:	138,3	131,6	125,0	119,0	112,7	158
- w.v. CBvS/Geconsolideerde schuld	*130,6*	*125,0*	*119,5*	*113,9*	*108,3*	*105,6*
- w.v. lange termijn leningen bij het Bankwezen	*7,7*	*6,6*	*5,5*	*5,2*	*4,3*	*52,4*
*) Schulden bij de rest van de particuliere sector (2)	92,4	141,9	186,6	280,2	313,7	278,2
*)Afgeroepen garanties	3,1	5,2	2,8	6,5	6,9	3,2
Totaal volgens internationale definitie (= feitelijke schuld)	**913,4**	**918,4**	**1297**	**1359,6**	**1653,2**	**2029,9**
Niet afgeroepen garanties	21,7	19,9	19,72	20,4	20,6	20,1
Niet opgenomen committeringen op leningen	257,3	195,6	174,9	144,5	88,6	81,7
Niet opgenomen committeringen op garanties	1,6	10,1	6,7	7,9	7,3	7,8
Totaal volgens de wet op de Staatsschuld	**639,8**	**1144,0**	**1497,8**	**1532,0**	**1769,7**	**2139,5**

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

1) **Voorlopige cijfers**

2) **Informatie over achterstallige betalingen van ministeries aan de particuliere sector is onvolledig.**

Met betrekking tot de totale schuld-BBP ratio op basis van de internationale definitie, bedroeg deze in 2012 ca 20,4% bij een nieuwe schatting van BBP marktprijzen (in lopende prijzen) voor 2012 van SRD 16539,5 mln en 24,3% per juni 2013 bij een geschatte BBP marktprijzen van SRD 17855,1 mln voor het jaar 2013.

3.4 DE ONTWIKKELING VAN DE BETALINGSBALANS 2008 – 2012

3.4.1 Algemeen

De periode 2008 tot en met 2012 is de verslagperiode voor de toelichting op de **betalingsbalans.** De transacties zijn grotendeels op kasbasis (economische verrichtingen die daadwerkelijk geleid hebben tot betaling). De handelsdata van goederen zijn op transactiebasis. Bij de goederenhandelsbalans op transactiebasis worden behalve geregistreerde betalingen van en naar het buitenland, ook de ontstane mutaties in buitenlandse vorderingen en schulden betrokken, alsmede transacties met het buitenland welke geen directe invloed hebben op de deviezenvoorraad. De betalingsbalans zoals geëvalueerd in deze toelichting is weergegeven in tabel 3.4.3.

De lopende rekening[8]

De lopende rekening van de betalingsbalans vertoont in vijf opeenvolgende jaren van de verslagperiode een positieve balans. In 2008 is het saldo op de lopende rekening circa USD 325 mln. In 2009 is wederom sprake van een positief saldo van circa USD 111 mln. Deze positieve ontwikkeling houdt aan en ook in 2010 en 2011 is een positief resultaat op de lopende rekening van de betalingsbalans genoteerd van respectievelijk circa USD 651 mln en circa USD 251 mln. In 2012 wordt een saldo van circa USD 241 mln genoteerd. In het eerste kwartaal van 2013 wordt een negatief balansresultaat bereikt van circa USD 133 mln. Het positief saldo in de eerdere jaren wordt gerealiseerd door het positief saldo op de Goederenrekening en de Inkomensoverdrachtenrekening. De saldi op de diensten- en de inkomensrekening dragen grotendeels in negatieve zin bij aan de positieve waarde op de lopende rekening van de betalingsbalans. Figuur 3.4.1 geeft weer hoe de verschillende componenten van de betalingsbalans hebben bijgedragen aan de respectieve saldi.

Figuur 3.4.1 Transacties op de Lopende rekening van de Betalingsbalans, periode 2008– 2012

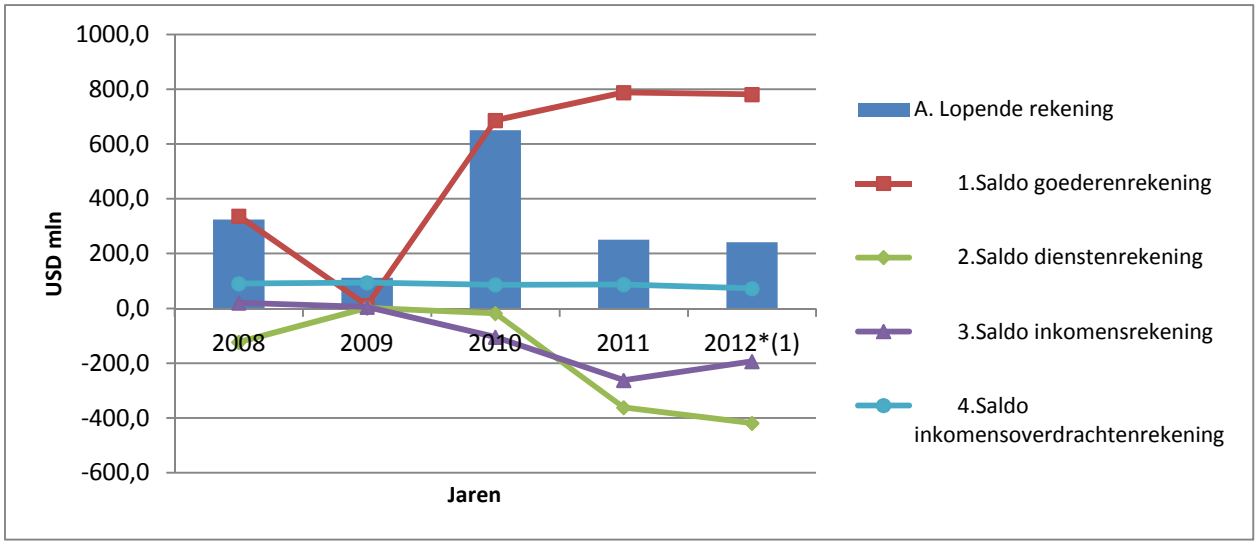

Bron: Centrale Bank van Suriname / bewerking SPS

De Goederenrekening

De uitvoer van goederen wordt gestuurd door de sector Mijnbouw (zie tabel 3.4.1), waarbij de exporten van aluinaarde, goud en aardolieproducten het grootste deel van de exportwaarde opbrengen. De drie mijnbouwsectoren leveren jaarlijks gemiddeld 92% van de exportopbrengsten van Suriname. Deze exportproducten worden door een geringe groep van producenten voortgebracht.

[8] De lopende rekening bestaat uit de goederenhandelsbalans en het onzichtbaar verkeer (dienstenverkeer, inkomens en inkomensoverdrachten).

Tabel 3.4.1 Aandeel van de mijnbouwsector in de exportopbrengsten, 2008-2012

Omschrijving	2008	2009	2010	2011	2012
Aandeel mijnbouwsector	93%	95%	85%	90%	95%
Overige	7%	5%	15%	10%	5%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Bron: Centrale Bank van Suriname / bewerking SPS

De Suriname Aluminium Company, LLC (Suralco LLC), dochtermaatschappij van Alcoa Inc. en de NV BHP Billiton Maatschappij Suriname (BMS), dochtermaatschappij van BHP Billiton plc., waren voor 2009 de belangrijke spelers in de aluinaardesector. Aluinaarde werd in joint venture verband door deze bedrijven geproduceerd en geëxporteerd. Met de overname van BMS door Alcoa in augustus 2009 is deze multinationale onderneming 100% eigenaar van de Paranam aluinaarderaffinaderij. De productie van aluinaarde vindt thans plaats door de NV Alcoa Minerals of Suriname (NV AMS). De goudproductie en -export wordt voor ± 40% verricht door Rosebel Gold Mines NV, dochteronderneming van het Canadese IAMGOLD en voor het resterend deel door kleine binnenlandse bedrijven en individuen. Staatsolie Maatschappij Suriname NV, waar de Staat Suriname 100% aandeelhouder van is, draagt zorg voor de winning, verwerking en export van aardolie en aardolieproducten.

De exportwaarde van de goederenexport is in het begin van de verslagperiode afgenomen. De export nam in 2009 af met 19,6% in vergelijking tot 2008, van circa USD 1744 mln tot circa USD 1402 mln, vanwege de negatieve internationale prijsontwikkelingen in de aluinaarde- en aardoliesector en afname van de aluinaardeproductie vanwege onder meer de terugtrekking van BHP Billiton uit Suriname.

Figuur 3.4.2 Procentuele veradering in de internationale aluinaarde-, olie- en goudprijs t.o.v. het jaar daarvoor, periode 2008- 2012

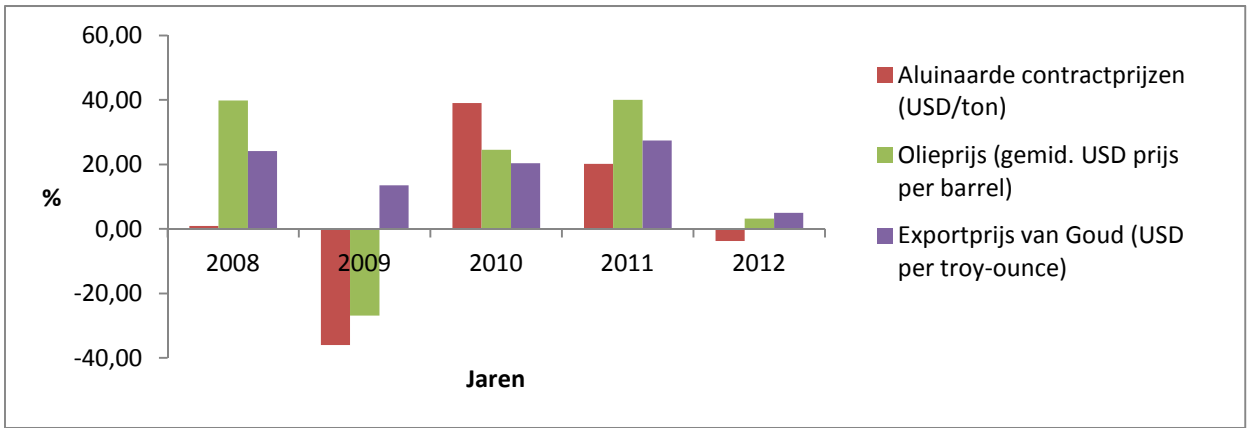

Bron: BIS info, Staatsolie, Surya/bewerking SPS

De aluinaardeprijs daalde met circa 36% en de olieprijs met circa 27% (zie figuur 3.4.2). De daling in de productie en export van aluinaarde is de grootste oorzaak van de exportafname. De bauxietsector bracht jaarlijks, tot aan 2008, de grootste exportwaarde op. In 2008 was het percentage circa 41%. In 2009 is de exportwaarde van aluinaarde meer dan gehalveerd. De exportwaarde is niet meer dan 45% van die in 2008. Het aandeel in de totale exportwaarde van Suriname is vanaf 2009 circa 20%. Vanaf 2009 heeft de

goudsector de grootste exportwaarde. Het aandeel van goud in de totale exportwaarde schommelt rond de 60%. Aardolie staat op de derde plaats als exportsector met de grootste exportwaarde, namelijk 10%.

2010 vertoont een exportstijging van 48,7% ten opzichte van 2009 naar USD 2084 mln. De stijging is voornamelijk toe te schrijven aan de toename van de exportopbrengsten binnen de mijnbouwsector. De internationale prijsontwikkelingen in de goud- en de oliesector hebben invloed gehad op deze exporttoename, evenals de toename van het volume in de goudproductie. De internationale goudprijs steeg met circa 20% ten opzichte van 2009. De prijzen van olie en aluinaarde stegen respectievelijk met circa 25% om circa 39%. De export steeg wederom in 2011 naar USD 2467 mln, een stijging van 18% ten opzichte van 2010. Ook hier is sprake van positieve prijsontwikkelingen voor de goud- en aardoliesector met circa 27% om 40% en volumetoename in de productie van goud. In 2012 was de export circa USD 2563 mln, ± 4% meer dan de export in 2011. De prijsstijgingen waren van geringere aard dan de eerdere jaren, namelijk circa 3% voor olie en circa 5% voor goud. Ook hier stijgt het volume van de productie van goud, hoofdzakelijk veroorzaakt door hogere productie in de sector Kleinmijnbouw. De export van goud gaat voornamelijk naar de Verenigde Arabische Emiraten, Canada en België.

De internationale prijsstijgingen in de goudsector hebben grote invloed gehad op de groei in de exportwaarde. De belangrijkste oorzaak van deze prijsstijging is het wankele vertrouwen in de USD. Investeerders zien, in tijden van daling in het vertrouwen in de USD, goud als veilige haven en drijven daarmee de prijs op. De USD is momenteel nog de munt waarin centrale banken hun deviezenreserves in aanhouden, de belangrijkste geldeenheid voor internationale transacties en waardenoteringen en de munt waarin besparingen worden aangehouden. Vanwege de situatie in de Amerikaanse economie, waaronder de hoge schuldenlast, het grote handelstekort, het expansief monetair beleid en de institutionele bailouts, werd gevreesd voor hoge inflatie en ondermijning van het vertrouwen in de USD. Verbeterd vertrouwen in de USD zal dan ook weer een tegenoversteld effect hebben op de internationale goudprijs.

De productie van aluinaarde daalt al sinds 2008. In 2012 hebben de dalende prijzen van aluminium en aluinaarde op de wereldmarkt geleid tot een productie van circa 613300 mt in de eerste helft 2012 en circa 589500 mt in de tweede helft in vergelijking tot een productie van circa 753791mt in de eerste helft van 2011. In 2011 werd een totale productie van 1421464mt gerealiseerd. De aluinaardeproductie wordt in 2012 voornamelijk (± 87%) geëxporteerd naar Noord-Amerika (VS en Canada). De andere bestemmingen zijn Noorwegen en Ghana. Tot aan 2008 werd ongeveer 30% om 30% van de productie geëxporteerd naar respectievelijk Noorwegen en de Verenigde Staten van Amerika. Vanaf 2009 wordt meer dan 50% van de aluinaardeproductie geëxporteerd naar de Verenigde Staten van Amerika.

Staatolie Maatschappij Suriname NV heeft goede resultaten geboekt de afgelopen jaren. Over het boekjaar 2012 heeft zij een bruto-omzet van USD 1047 mln gerealiseerd en verwerft hiermee de status van one billion dollar company. Volgens haar jaarverslag 2012 hebben de hoge internationale olieprijzen hier een grote bijdrage toe geleverd tezamen met handelsvolumetoenames van Staatsolie en haar dochterondernemingen Suritex en Ventrin en kostenbeheersing. Ventrin is gevestigd op Trinidad and Tobago en actief op de bunkermarkt (brandstof voor schepen). Vanaf 1 september 2011 is Staatolie ook actief op de retailmarkt. Het bedrijf heeft de operaties in Suriname van Chevron/Texaco overgenomen en deze ondergebracht in Suritex.

Na de internationale olieprijsdaling in 2009 werden enorme stijgingen gerealiseerd van circa 25% in 2010 en circa 40% in 2011. De productie van zowel ruwe olie als raffinageproducten daalde in 2012. De productie van ruwe olie bereikte het niveau van 5.99 mln barrels in 2011, terwijl de productie in 2012 circa 5.94 mln barrels bedroeg. De productie van raffinageproducten bereikte het niveau van 2.63 mln barrels in 2011, ten opzichte van 2.31 mln barrels in 2012. De afzetmarkten zijn Suriname en het Caribisch gebied (Trinidad, Barbados, Guyana, etc.). In 2011 ging 45% van de totale verkoop van Staatsolie raffinaderijproducten, Staatsolie diesel, stookolie en bitumen naar de export. De exporten van diesel en stookolie hadden als bestemming Guyana, Barbados, Trinidad, Curaçao en Jamaica. De bitumenexport ging naar Frans Guyana, Guyana en Trinidad and Tobago. In 2010 was het exportaandeel ongeveer 40%. De export ging wederom naar Guyana, Barbados, Trinidad en Tobago, Jamaica en Curaçao. De eerste levering aan Jamaica vond in het vierde kwartaal van 2009 plaats, terwijl er reeds exporten naar Guyana, Curaçao, Barbados en Trinidad en Tobago waren. In 2009 vonden reeds exporten van bitumen plaats naar Frans Guyana, Guyana, Montserrat, St. Vincent en St. Lucia. In 2007 werd slechts 22% van de petroleumproductie van Staatolie geëxporteerd, 56% van deze productie ging naar de aluminiumindustrie, 17% was bestemd voor bunkering (inclusief levering aan vissersvaartuigen) en 5% ging naar de lokale industrie.

De invoer was in 2008 circa USD 1407 mln. In 2009 is de import gedaald met 1,1% ten opzichte van 2008 naar circa USD 1391 mln. De daling kan grotendeels toegeschreven worden aan de afname in de importen van voornamelijk investeringsgoederen waaronder, producten van de nijverheid.

Figuur 3.4.3: Importen naar hoofdgoederengroepen; Investeringsgoederen, Consumptiegoederen, Huishoudgoederen en Overige, in USD mln periode 2008-2012

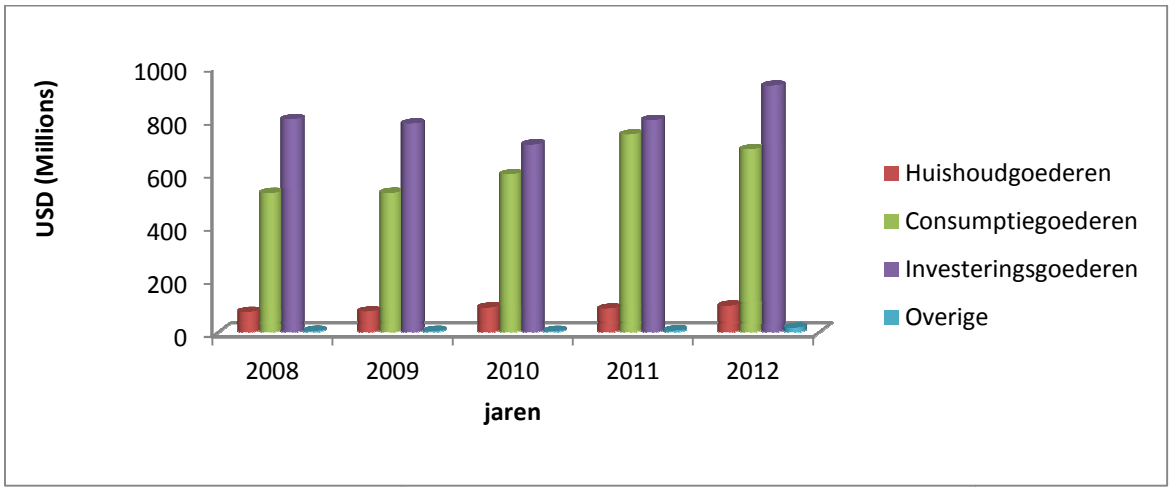

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek/bewerking SPS

Uit figuur 3.4.3 is af te lezen dat de import overwegend uit Investeringsgoederen en Consumptiegoederen bestaat. Het aandeel van Huishoudgoederen en Overige goederen is marginaal. In de verslagperiode wordt gemiddeld 53% van de import besteed aan Investeringsgoederen, terwijl aan Consumptiegoederen

gemiddeld 41% wordt besteed. Ongeveer 5% van de uitgaven aan importen wordt besteed aan Huishoudgoederen.

Onder de hoofdgoederengroep Investeringsgoederen vallen de volgende subgroepen: Investeringsgoederen, Bouwmaterialen, Grondstoffen, Landbouwinputs en Vervoersmiddelen. De hoofdgoederengroep Consumptiegoederen bestaat uit: Voedsel, Drank en Tabak, Speelgoed, Kleding en Schoeisel, Lichaamsverzorging, Papier en Boeken, Farmaceutische producten, Brandstoffen en Rubber en Overige consumptiegoederen. Onder de hoofdgroep Huishoudgoederen vallen: Meubels, Elektrische apparaten, Gereedschappen, Overige apparaten en Kunstwerken. De conclusie is dat de import voor meer dan 50% gestoeld is op de productie. Hoe hoger de binnenlandse productie, hoe hoger de importen.

De importgroei herstelde zich in 2010 met ± 0,5% naar circa USD 1398 mln. De importwaarde van voornamelijk brandstof en voedingswaren nam in 2010 toe. Een niet reguliere import van bauxiet door de Suralco van 458506 dry metric tonnes (dmt) is in dit jaar geregistreerd. Als gevolg van de verminderde aluinaardeproductie zijn minder machines en onderdelen voor de bauxietverwerking geïmporteerd. Deze vallen onder de hoofdgoederengroep Investeringgoederen die afnam met 10%. In 2011 was de import circa USD 1679 mln. De gerealiseerde stijging ten opzichte van 2010 was 20%. Ook in 2011 importeerde de Suralco bauxiet. Het volume van deze import was 257176 dmt, een daling met 44% ten opzichte van 2010. De oorzaak van de importtoename ligt onder meer in de import van brandstoffen en smeermiddelen die met 45% is gestegen en de import van voedsel die met 12% is toegenomen. Brandstoffen en smeermiddelen zitten in de hoofdgoederengroep Investeringgoederen, die toenam met 13%. De importwaarde was in 2012 circa USD 1782 mln, ± 6% hoger dan de import in 2011. Deze stijging is grotendeels veroorzaakt door de toename van de import van machines en transportmaterieel (35%) en gefabriceerde producten (28%). De hoofdgoederengroep Investeringsgoederen steeg met circa 16%, terwijl Consumptiegoederen daalde met circa 8%. Ook bij de import heeft de internationale prijsstijging van olie grote invloed gehad op de stijging in de importwaarde. Brandstoffen namen in 2011circa 20% van de totale importwaarde voor hun rekening, terwijl het percentage in 2008 en 2009 circa 10% betrof. De importproducten die aan de hand van de importwaarde als meest belangrijke kunnen worden aangemerkt zijn in tabel 3.4.2 weergegeven.

Tabel 3.4.2 De tien grootste importen per product in de jaren 2008 t/m 2012, samengesteld naar orde van grootte in respectieve jaren

2012	2011	2010	2009	2008
Dieselolie	Dieselolie	Dieselolie	Motorbenzine	Motorbenzine
Motorbenzine	Motorbenzine	Motorbenzine	Ander brandstof	Kaliumhydroxide
Kaliumhydroxide	Kaliumhydroxide	Sigaretten, tabak bevattend	Kaliumhydroxide	Ander brandstof
Machines waarvan de bovenbouw 360° kan draaien	Machines waarvan de bovenbouw 360° kan draaien	Kaliumhydroxide	Delen van machines voor het boren	Andere vrachtwagens (max. 5 ton)
Andere vrachtwagens (max. 5 ton)	Sigaretten, tabak bevattend	Andere vrachtwagens (max. 5 ton)	Andere vrachtwagens (max. 5 ton)	Andere bunker "C" graad brandstof
Andere vrachtwagens (meer dan 20 ton)	Natriumcyanide	Grijs cement voor het bouwen	Cement voor het bouwen	Andere vrachtwagens (meer dan 20 ton)
Andere brood, gebak, biscuits en andere bakkerswaren	Andere bevroren kipdelen	Gecalcineerd bauxiet	Sigaretten, tabak bevattend	Cement voor het bouwen
Andere delen van slachtafvallen (bevroren)	Personenvervoer (cilinderinhoud 2000-3000 $cm^{3)}$	Smeeroliën	Andere dieselolie	Personenvervoer (cilinderinhoud 1500-1800 cm^3)
Delen van machines voor het mengen, malen of breken ect. (van steen en of andere minerale stoffen)	Smeeroliën	Andere bevroren kipdelen	Andere vliegtuigbrandstof	Kartonnen dozen
Sigaretten, tabak bevattend	Andere vrachtwagens (max. 5 ton)	Andere soja olie	Halogeniden en halogenideoxyden van niet metalen	Machines waarvan de bovenbouw 360° kan draaien

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek

Het importproduct met de hoogste importwaarde in de verslagperiode is afwisselend Dieselolie en Motorbenzine. De import van brandstof is dus een belangrijke component in het importassortiment van Suriname. De andere producten die in de top tien voorkomen zijn overwegend machines, cement en vervoersmiddelen ten behoeve van vrachtvervoer. De consumptieve producten zijn bevroren kipdelen en sojaolie. Het grootste deel van de top tien grootste productimporten is bestemd voor de productiesector. De drie belangrijkste importlanden zijn de Verenigde Staten van Amerika, Trinidad and Tobago en Nederland. Circa 26% van de importwaarde, het grootste aandeel per land, wordt besteed aan importen uit de Verenigde Staten van Amerika. Nederland en Trinidad and Tobago nemen afwisselend de tweede en derde positie betreffende importwaarde voor hun rekening.

Tabel 3.4.3: Betalingsbalans in USD mln, periode 2008 t/m 1ste kw. 2013

Omschrijving	2008	2009	2010	2011	2012*(1)	2013-I*
A. Lopende rekening	**324,7**	**111,3**	**650,7**	**251,2**	**241,1**	**-132,5**
1.Saldo goederenrekening	336,8	11,1	686,2	787,6	781,0	-2,1
Export	1743,5	1401,8	2084,1	2466,7	2563,4	615,7
Import(1)	-1406,7	-1390,7	-1397,9	-1679,1	-1782,4	-617,8
2.Saldo dienstenrekening	-123,0	1,4	-17,7	-361,6	-418,8	-100,2
Diensten: credit	284,2	286,7	241,4	200,9	175,3	38,8
Transport	19,0	19,0	31,0	21,5	28,3	5,3
Overige(1)	265,2	267,7	210,4	179,4	147,0	33,5
Diensten: debet	-407,2	-285,3	-259,1	-562,5	-594,1	-139,0
Transport	-90,0	-63,1	-73,4	-101,8	-96,0	-22,7
Overige	-317,2	-222,2	-185,7	-460,7	-498,1	-116,3
3.Saldo inkomensrekening	20,4	4,8	-104,3	-262,1	-193,8	-44,9
Inkomens: credit(1)	42,2	29,8	26,1	16,2	27,1	6,9
Inkomens: debet(1)	-21,8	-25,0	-130,4	-278,3	-220,9	-51,8
4.Saldo inkomensoverdrachtenrekening	90,5	94,0	86,5	87,3	72,7	14,7
Inkomensoverdrachten: credit	141,0	147,2	141,8	159,4	145,5	33,8
Inkomensoverdrachten: debet	-50,5	-53,2	-55,3	-72,1	-72,8	-19,1
B. Vermogensoverdrachtenrekening (saldo)	**31,9**	**87,4**	**53,9**	**35,0**	**-7,0**	**0,0**
Totaal, Groep A plus Groep B	**356,6**	**198,7**	**704,6**	**286,2**	**234,1**	**-132,5**
C. Financiële rekening, exclusief Groep E	**-48,2**	**-141,2**	**-501,6**	**-85,0**	**321,4**	**-25,7**
1.Directe investeringen (saldo)	-231,4	-93,4	-247,7	72,9	69,3	38,2
2.Beleggingen (saldo)	-16,9	-10,8	-12,0	5,5	0,8	-1,6
4.Overig financieel verkeer (saldo)	200,1	-37,0	-241,9	-163,4	251,3	-62,3
Totaal Groep A tot en met Groep C	**308,4**	**57,5**	**203,0**	**201,2**	**555,5**	**-158,2**
D. Statistische verschillen	**-100,0**	**-18,9**	**-168,1**	**-77,1**	**-375,5**	**19,9**
E. Financierings items:	**-208,4**	**-38,5**	**-35,0**	**-124,1**	**-180,1**	**138,2**
Internationale reserves (2)(3)	-208,4	-38,5	-35,0	-124,1	-180,1	138,2
Memorandum item						
Herwaarderingsverschillen (3)	9,1	-16,0	1,2	-1,9	-11,3	8,7

Bron: Centrale Bank van Suriname

***Voorlopige cijfers,(1)Herziene cijfers wegens verbeterde coverage en herclassificatie**

(2)Exclusief herwaarderingsverschillen, (3)Een minteken duidt op een toename in reserves.

Het balansresultaat betreffende de goederenhandel is positief in de verslagperiode. Het resultaat is circa USD 337 mln in 2008, USD 11 mln in 2009, USD 686 mln in 2010, USD 788 mln in 2011 en USD 781 mln in 2012. In het eetste kwartaal van 2013 is het resultaat negatief namelijk circa - USD 2 mln.

De Dienstenrekening

In de Dienstenrekening zijn onder meer meegenomen transportdiensten, assurantie, reisverkeer, communicatie-, constructie-, computer- en andere zakelijke diensten. Het resultaat op de Dienstenbalans fluctueerde sterk gedurende de verslagperiode en is steeds negatief met uitzondering van 2009. Het tekort in 2008 is circa USD 123 mln. In 2009 is een daling aan de uitgavenzijde van niet minder dan 30% te merken. De inkomstenzijde vertoont een geringe stijging van circa 1%. Het gevolg is een positief balansresultaat van circa USD 1 mln. In 2010 wordt wederom een negatief balansresultaat genoteerd van circa USD 18 mln. De ontvangsten dalen in dit jaar met 16%, terwijl de uitgaven dalen met 9%. Volgens

tabel 3.4.3 wordt de negatieve waarde op de dienstenbalans na 2010 steeds groter. De dienstenbalans vertoont in 2011 een negatieve waarde van circa USD 362 mln. De inkomsten zijn gedaald met circa 17%, terwijl de uitgaven zijn gestegen met circa 117%. Rede voor de stijging van de uitgaven is de toename van activiteiten in de mijnbouwsectoren, waaronder de aardoliesector, waabij er diensten in het buitenland worden betrokken. De Transportuitgaven stegen tot USD 102 mln (39%), vanwege verhoogde exporten van goederen. De uitgaven op het gebied van de Overige diensten stegen tot circa USD 461 mln (148%), vanwege de verhoogde uitgaven in de subpost Constructie. In 2011 wordt circa 42% van de uitgaven in het dienstenverkeer verricht door de mijnbouwsector, namelijk circa USD 238 mln. In 2012 is de negatieve waarde op de dienstenbalans gestegen naar circa USD 419 mln. De toename in de uitgavepost Overige stijgt met 8% naar circa USD 498 mln, wederom vanwege de verhoogde uitgave in de subpost Constructie. Volgens de halfjaarlijkse verslagen 2012 van de Centrale Bank van Suriname is de oorzaak van de verhoogde uitgaven de betaling voor constructiewerkzaamheden uitgevoerd door buitenlandse bedrijven ten behoeve van Staatolie Maatschappij Suriname en Rosebel Gold Mines. De uitgaven voor transportdiensten zijn gedaald met 6% naar circa USD 96 mln. De inkomsten zijn afgenomen met 13%, vanwege de daling in de inkomstenpost Overige met 18%, als gevolg van een daling in de opbrengst van zakelijke dienstverlening. In 2012 loopt het percentage aan uitgaven in het dienstenverkeer van de mijnbouwsector op tot 64% van het totaal aan dienstenuitgaven, namelijk circa USD 383 mln. In het eerste kwartaal van 2013 is reeds circa 61% van de uitgaven in het dienstenverkeer toe te schrijven aan de mijnbouwsector. De Mijnbouwsector heeft thans ook in de dienstenuitgaven de leidende rol.

Het saldo dat gerealiseerd wordt op de subpost Inkomens in de periode 2008-2009 is steeds positief. In 2008 en 2009 wordt een balansresultaat genoteerd van respectievelijk circa USD 20 mln en circa USD 5 mln. In de rest van de verslagperiode wordt de inkomensbalans negatief. De balanswaarde is in 2010 circa - USD 104 mln, in 2011 - USD 262 mln en in 2012 circa -USD 194 mln. De grootste subpost van de Inkomens is de post Kapitaalopbrengsten. De uitgaven werden eerder hoofdzakelijk bepaald door de ontwikkelingen in de dividendovermakingen door de bauxietsector en rentebetalingen op uitstaande leningen van zowel de staat als van de particuliere sector.

De verhoogde uitgaven in 2010 á USD 130 mln en 2011 á USD 278 mln hebben voornamelijk te maken met dividendovermakingen door de mijnbouwsector, met name Rosebel Gold Mines. De lucratieve prijzen in de goudsector resulteerden in verhoogde winsten. De daling in 2012, in vergelijking tot 2011 naar USD 221 mln, heeft als oorzaak dalende winsten in de mijnbouwsector als geheel.

De inkomsten worden overwegend bepaald door rente-inkomsten uit beleggingen van banken en de particuliere sector op de internationale geld- en kapitaalmarkt. In 2009 zetten deze inkomsten zich voort, zij het met een iets minder hoog resultaat. De instabiele internationale financiële situatie in 2009 is hier de oorzaak van. De lagere rentestanden om de economische groei in de ontwikkelde landen te stimuleren hadden als gevolg een daling van het rendement op de buitenlandse beleggingen. De Inkomensoverdrachtenrekening vertoont positieve saldi gedurende de verslagperiode. Het saldo in de respectieve jaren vanaf 2008 tot aan 2012 is circa USD 91 mln, USD 94 mln, USD 87 mln, USD 87 mln en USD 73 mln. In het eerste kwartaal van 2013 wordt een saldo geregistreerd van circa USD 15 mln. De ontwikkelingen op de post Inkomensoverdrachten, voor zowel ontvangsten als uitgaven, worden

hoofdzakelijk bepaald door de subpost Levensonderhoud. In 2008 waren de ontvangsten circa USD 141 mln, terwijl de uitgaven stonden op circa USD 51 mln. In 2009 hebben de inkomsten een waarde van circa USD 147 mln, ± 4% meer dan de waarde in 2008. De uitgaven stijgen met 5% naar circa USD 53 mln. In 2010 vallen de ontvangsten enigszins terug met 4% naar circa USD 142 mln en de uitgaven stijgen verder met 4% naar circa USD 55 mln. De waarde van de ontvangsten in 2011 ligt hoger dan de waarde in 2010, namelijk circa USD 159 mln, circa 12% hoger. Bij de uitgaven is een gelijkende situatie geconstateerd, namelijk een waarde van USD 72 mln in 2011, circa 30% hoger dan in 2010. In 2012 treedt er een daling op in ontvangsten van ongeveer 9%, terwijl de uitgaven met ongeveer 1% toenemen. De ontvangsten dalen naar circa USD 146 mln en de uitgaven stijgen naar circa USD 73 mln. Bij de ontvangsten gaat het hoofdzakelijk om de overmakingen van pensioenuitkeringen aan Nederlandse onderdanen die in Suriname vertoeven en financiële ondersteuning aan familie in Suriname (remittances). Aan de uitgavenzijde is sprake van een min of meer identieke situatie. Ook hier is sprake van voornamelijk financiële ondersteuning aan familie in het buitenland.

De Vermogensoverdrachtenrekening, onderdeel van de kapitaalrekening[9], bestaat uit bedragen die betaald worden aan of ontvangen worden uit het buitenland, voor investeringsdoeleinden, waarvoor geen directe tegenprestatie hoeft te worden geleverd. Op de balans staan overheidsschenkingen die Suriname heeft ontvangen van verschillende donoren, waaronder overheden en internationale organisaties als de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank, de Europese Investeringsbank en de Europese Unie. De schenkingsmiddelen zijn van circa USD 32 mln in 2008 gestegen naar circa USD 88 mln in 2009. In 2010 waren de schenkingsmiddelen circa USD 54 mln. Volgens het jaarverslag 2010 van de Centrale Bank van Suriname betreft het hier restantmiddelen uit hoofde van de ontwikkelingsrelatie met Nederland. In 2011 is de vermogensoverdrachtenrekening netto USD 35 mln. Ook in dit geval betreft het restantmiddelen uit hoofde van de ontwikkelingsrelatie met Nederland. In 2012 wordt een negatief saldo genoteerd van circa USD 7 mln. De ontvangsten zijn circa USD 1 mln en de uitgaven circa USD 8 mln. Bij de uitgave gaat het in deze om de aankoop van het ambassadegebouw en terrein te Parijs, Frankrijk.

De Financiële rekening geeft alle transacties weer die te maken hebben met buitenlandse directe investeringen, beleggingen en kredietverlening. De post Directe investeringen in Suriname is tot aan 2010 negatief, alhoewel de waarde fluctueert. De negativiteit wordt voornamelijk veroorzaakt door de mutaties in de rekening courant-saldi van de bauxietmaatschappijen. In 2008 is een negatieve waarde genoteerd van USD 231 mln, veroorzaakt door de mutatie in de rekening courant-saldi van circa -USD 234 mln. De waarde voor de Directe investeringen steeg tot -USD 93 mln in 2009, om in 2010 te dalen naar -USD 248 mln. Volgens het jaarverslag 2010 van de Centrale Bank van Suriname zijn er in dat jaar op de balans nog transacties opgenomen van het mijnbouwbedrijf BHP Billiton dat in 2009 vertrokken is. In 2011 is een positieve waarde van USD 70 mln genoteerd. De oorzaak van deze inkomende investeringsstroom ligt in directe investeringen gepleegd in de mijnbouwsector (USD 86,9 mln). In 2011 is tevens een waarde voor directe investeringen in het buitenland genoteerd van circa USD 3 mln. Deze desinvestering heeft als oorzaak een terugvloeiing van investeringsmiddelen van Surinaamse investeerders. De netto waarde voor directe investeringen is in 2011 circa USD 73 mln. In 2012 wordt wederom een inkomende

[9] De kapitaalrekening bestaat uit de vermogensoverdrachtenrekening en de financiële rekening

investeringsstroom van circa USD 70 mln genoteerd. De directe investeringen in de mijnbouwsector waren circa USD 22 mln. Tevens wordt een directe investering in het buitenland van circa USD 1 mln genoteerd. In deze gaat het om investeringen van Surinaamse bedrijven in het buitenland. Het saldo dat genoteerd wordt is circa USD 69 mln in 2012. De directe investeringen zijn in het eerste kwartaal van 2013 reeds circa USD 38 mln. USD 34 mln betreft directe investeringen in de mijnbouwsector.

Ook het saldo van de post Beleggingen is negatief in de verslagjaren voor 2011. In de jaren 2008, 2009 en 2010 zijn waarden voor beleggingen in het buitenland van Surinaamse beleggers waar te nemen van respectievelijk circa USD 15 mln, USD 10 mln en USD 2 mln. Het gaat hier voornamelijk om obligaties. De binnenlandse beleggingen van buitenlanders noteren voor zowel 2008, 2009 als 2010 desinvesteringen ter waarde van respectievelijk circa USD 2 mln, USD 1 mln en USD 10 mln. In 2011 en 2012 zijn desinvesteringen van Surinaamse beleggers genoteerd van respectievelijk circa USD 6 mln, USD 1 mln.

Het saldo van Overig financieel verkeer is positief in het begin en aan het eind van de verslagperiode en voor de resterende jaren negatief. De netto kapitaal uitstroom in de jaren 2010 en 2011 wordt voornamelijk veroorzaakt door de hoge waarden op de activa post Overige sectoren. De waarden waren in 2010 - USD 278,5 mln en in 2011 - USD 347,9 mln. De oorzaak van deze hoge waarden ligt in de toename van de tegoeden van de particuliere sector in het buitenland. Volgens het jaarverslag 2010 van de Centrale Bank van Suriname is de toename mede veroorzaakt door het aanzienlijk overschot op de goederenrekening van de betalingsbalans. Vanwege de verhoogde exporten nemen de tegoeden in het buitenland van voornamelijk de exporteurs in de goudsector toe. In 2012 is sprake van een netto kapitaalinstroom van circa USD 268 mln voor de post Overige sectoren, omdat voornamelijk de mijnbouwbedrijven hun tegoeden in het buitenland hebben opgenomen voor financiering van constructiewerkzaamheden in Suriname en aflossing van langetermijnleningen.

Ook de vorderingen van de Banken op het buitenland, waarbij inbegrepen zijn de tegoeden van ingezetenen die bij lokale banken worden aangehouden, zijn gestegen. In 2010 wordt een waarde van circa USD 11 mln genoteerd en in 2011 en 2012 waarden van circa USD 77 mln en USD 108 mln.

De post Centrale overheid op de passiva post is in 2009 negatief door onder meer schuldaflossing van de Staat vanwege opgenomen leningen. In 2011 en 2012 is sprake van een kapitaalinstroom ter waarde van respectievelijk USD 121 mln en USD 95 mln, vanwege onder meer het aangaan van langetermijnleningen bij de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IADB) ten behoeve van infrastructurele projecten en institutionele capaciteitsversterking. De post Overige sectoren op de passiva post heeft eveneens negatieve waarden, vanwege het aflossen van leningen. In 2011 neemt de instroom aan kapitaal toe met een waarde van circa USD 201 mln, vanwege het aangaan van langetermijnleningen door de particuliere sector. De transacties op de Financiële rekening zorgen voor toekomstige transacties op de inkomensrekening in de vorm van rente, interest, dividend en andere primaire inkomens.

Figuur 3.4.4 De Financiële rekening: Financiële stromen (netto) over de periode 2008–2012

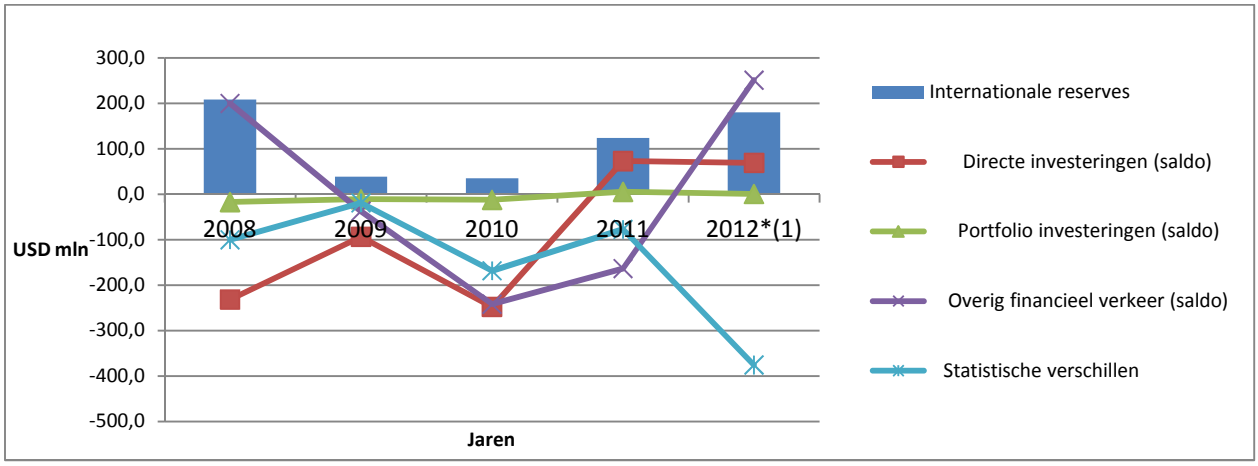

Bron: Centrale Bank van Suriname / bewerking SPS

De voornoemde transacties hebben geresulteerd in netto waarden op de post Financiële rekening die toe en af nemen in de verslagperiode. De netto waarde bedragen circa -USD 48 mln in 2008 en dalen naar circa -USD 141 mln in 2009. De netto waarde bedraagt circa - USD 502 mln in 2010. Deze negativiteit zet zich voort, aangezien de netto waarde in 2011circa - USD 85 mln bedraagt. In 2012 wordt een netto waarde van circa USD 321 mln genoteerd.

De overschotten op de lopende rekening dragen ruimschoots bij aan het positieve betalingsbalansresultaat in de verslagperiode. In het begin van de verslagperiode heeft de Financiële rekening een negatieve invloed uitgeoefend op het saldo van de betalingsbalans. De desinvesteringen in de mijnbouwsector van 2008 tot en met 2010 hebben de balans negatief beïnvloed. In de laatste jaren van de verslagperiode is, volgens figuur 3.4.4, de bijdrage van de Financiële rekening aan het saldo op de betalingsbalans positief. De tegoeden van particulieren leveren in 2012 een positieve bijdrage, vanwege het opnemen van deze middelen. De vordering van particulieren op het buitenland neemt echter af door deze transacties.

Ook de directe buitenlandse investeringen in Suriname leveren in 2012 een positieve bijdrage, tezamen met de opname van leningen door de overheid.

De voornoemde transacties op de Betalingsbalans, met medeneming van de statistische verschillen, hebben tezamen in alle jaren van de verslagperiode geresulteerd in positieve mutatie in de **internationale reserves.** In 2008 is de mutatie namelijk circa USD 208 mln. In 2009 wordt een positieve mutatie van circa USD 39 mln genoteerd. In 2010 is een verdere daling te bespeuren, namelijk een positieve mutatie van circa USD 35 mln. In 2011 wordt wederom een stijging in de mutatie bewerkstelligd van circa USD 124 mln. In 2012 wordt een positieve mutatie van circa USD 180 mln genoteerd. In het eerste kwartaal van 2013 is de mutatie reeds circa USD 138 mln.

De Internationale reserve positie van Suriname verbeterde jaarlijks gedurende de verslagperiode. De grootste post in de Internationale reserves, gemiddeld 49% in de periode 2008-2012, is de post Deviezenvorderingen (zie figuur 3.4.5). De belastingafdrachten, royalty's en dividenduitkeringen van de mijnbouwbedrijven zijn aanzienlijk toegenomen. In 2008 is de Internationale reserve positie circa USD 603 mln. In 2009 stijgt deze tot circa USD 657 mln, een stijging van ongeveer 9% ten opzichte van 2008. De

toename in 2009 is mede veroorzaakt door de toename in Bijzondere trekkingsrechten in het IMF[10] (SDR). De allocatie is verstrekt vanwege de financiële wereldcrisis, om internationaal de kredietgroei en werkgelegenheid te herstellen. In 2009 heeft Suriname zowel de algemene als de bijzondere SDR-allocatie ontvangen. De Internationale reserve positie stijgt in 2010 verder naar circa USD 691 mln, een stijging van ongeveer 5%. De toename in de waarden van Monetair goud en Effecten heeft mede bijgedragen aan deze toename. De oorzaken van de toename in de waarden van Monetair goud zijn de prijsstijging op de internationale markt voor goud en volumegroei. Het aandeel van Monetair goud in de internationale reserves is gemiddeld 11% in de periode 2008-2012. Het aandeel van Monetair goud neemt echter jaarlijks toe. Het aandeel was 7% in 2008, 9% en 2009 en 13% in 2010 en 2011. In 2012 daalt het aandeel naar 12%. Ook de verdiende rente op de door de Centrale Bank van Suriname in het buitenland belegde tegoeden, de Effecten, leveren een wezenlijke bijdrage aan de toename van de internationale reserves. Het aandeel van de Effecten in de internationale reserves is in 2008 28%. In 2009 daalt het aandeel naar 14%, vanwege een daling in de Effecten met 45% ten opzichte van 2008. In 2010 herstelt het aandeel zich enigszins en komt op 22%, vanwege een stijging in de Effecten met 63% ten opzichte van 2009. Het aandeel van de Deviezenvorderingen in de internationale reserves bedroeg 64% in 2008, 56% in 2009 en 46% in 2010. In 2011 staat de Internationale reserve positie op circa USD 817 mln, een toename van ± 18%. De verdeling inzake aandeel van Monetair goud, Deviezenvorderingen en Effecten in 2011 is 13%, 37% om 31%. De Effecten stegen in 2011 met 102% ten opzichte van 2010. In 2012 stijgt de internationale reserve verder naar circa USD 1008 mln, 23% ten opzichte van 2011. De verdeling naar Monetair goud, Deviezenvorderingen en Effecten is respectievelijk 12%, 41% en 32%.

Figuur 3.4.5 Opbouw van de Internationale reserve, periode 2008 -2012

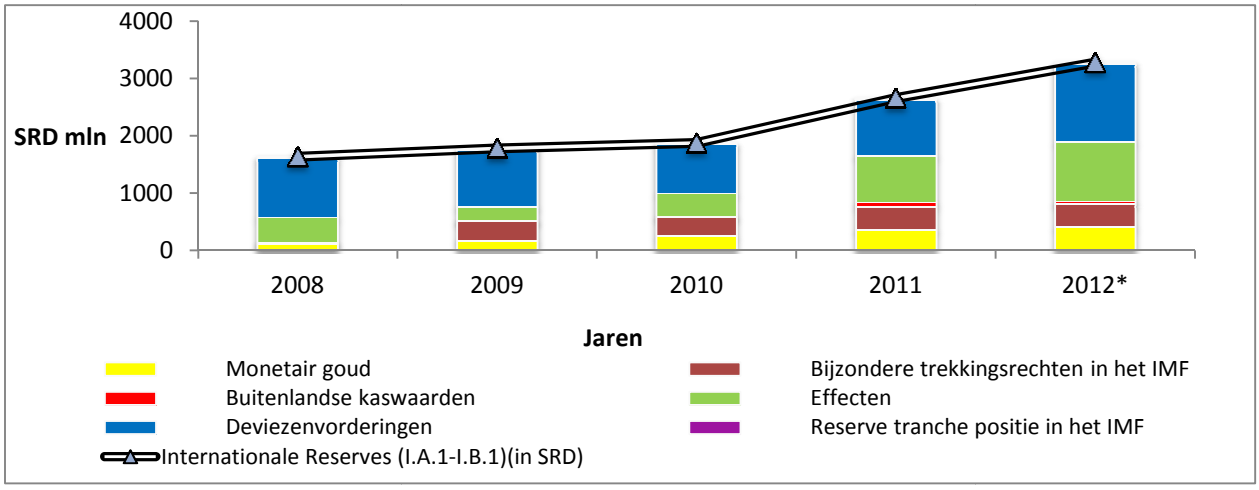

Bron: Centrale Bank van Suriname / bewerking SPS

[10] De SDR is een reserve-instrument, ontwikkeld in 1969 door het IMF ter aanvulling van de deviezenreserves van de lidlanden. De bijzondere SDR-allocatie is incidenteel om alle leden in de gelegenheid te stellen op billijke wijze deel te nemen in het SDR-systeem en om correctief op te treden naar die leden die na 1981 toetraden (niet minder dan 20%). Deze leden zijn namelijk nog nooit in aanmerking gekomen voor SDR- allocatie. De voorgaande allocaties waren in de perioden 1970-1972 en 1979-1981. Suriname is sinds 1978 lid van het IMF en komt voor de tweede maal in aanmerking. De waarde is gebaseerd op een valuta mandje van 4 belangrijke internationaal verhandelbare munteenheden.

In 2008 is de Internationale reserve positie equivalent aan ± 4 maanden import[11]. De dekking van de import door de Internationale reserve stijgt in 2009 naar ± 4,7 maanden import. De dekking is in 2010 al ± 5 maanden import en in 2011 ± 4,4 maanden import. In de 2012 is de dekking 5,1 maanden import, ruim boven de internationaal geaccepteerde drie maanden dekking. Aangezien de mijnbouwbedrijven met eigen deviezen hun importen financieren, ligt de importratio veel hoger.

3.5 DE MONETAIRE SECTOR

De ontwikkeling van de liquiditeitenmassa

De analyse van de ontwikkeling van de monetaire sector is gebaseerd op de periode 2007 tot en met het tweede kwartaal van het jaar 2013. Hierbij is er gewerkt met de recentste beschikbare data van de Centrale Bank van Suriname. Bij de gemaakte analyses wordt er rekening gehouden met de monetaire sector en de volgende aspecten daarvan. De ontwikkeling van de binnenlandse liquiditeitenmassa, kredietverlening en de binnenlandse kasreserve.

Tabel 3.5.1: Ontwikkeling van de liquiditeiten massa in ruime zin in SRD mln.
Periode 2007 - Juni 2013

Omschrijving	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013-II*)
Liquiditeiten massa in ruime zin	**3,597.07**	**4,336.58**	**4,994.76**	**5,525.18**	**6,710.11**	**8,128.54**	**8,282.69**
Netto Buitenlandse Activa	**2,130.10**	**2,616.10**	**2,847.40**	**2,967.90**	**4,399.80**	**5,090.30**	**4,325.80**
Activa	2,326.80	2,805.50	3,365.40	3,486.40	5,014.30	5,727.30	4,986.80
Passiva	196.70	189.40	518.00	518.50	614.50	637.00	661.00
Netto Binnenlandse Activa	**1,466.97**	**1,720.48**	**2,147.36**	**2,557.28**	**2,310.31**	**3,038.24**	**3,956.89**
Netto Kredietverlening aan overheid	162.71	(53.16)	133.75	208.48	(46.97)	4.52	502.23
Kredietverlening aan private sector	1,786.50	2,412.66	2,713.00	3,059.02	3,669.35	4,241.59	4,523.95
Overige	(482.23)	(639.02)	(699.39)	(710.22)	(1,312.07)	(1,207.87)	(1,069.29)

Bron: Centrale Bank van SurinameBewerking: Stichting Planbureau Suriname, *) Voorlopig cijfer

De liquiditeitenmassa in ruime zin bestaat uit de som van het netto buitenlands verkeer en het netto binnenlands verkeer. Het buitenlandse verkeer wordt door de passiva en activa gedreven, die allebei in de evaluatie periode een stijging vertonen. De stijging is in de periode 2007-2012 gemiddeld ca. 25% per jaar. In dezelfde periode maken de buitenlandse activa tussen 51,11% en 65,57% uit van de totale liquiditeitenmassa in ruime zin.

Het binnenlandse verkeer worden gedreven door kredietverlening aan de overheid, private sector en overige. De netto kredietverlening wordt verder onderverdeeld in de posten vorderingen en verplichtingen aan de overheid. De netto kredietverlening aan de overheid was zijn laagst in 2008 met een negatief bedrag van SRD 53,16 en zijn hoogst in juni 2013 met een positief bedrag van SRD 502,23. De private

[11] Als berekeningswijze voor de dekkingsgraad van de Internationale reserve is gehanteerd: monetaire reserve gedeeld door gemiddelde maandimport van goederen en diensten.

sector is de grootste post in netto binnenlandse activa en stijgt met gemiddeld 18% in de periode 2007 – juni 2013.

Tabel 3.5.2.: Oorzaken liquiditeitscreatie in de periode 2007- juni 2013

Omschrijving	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013-II*)
M2	**803.54**	**739.57**	**658.21**	**530.37**	**1184.89**	**1418.47**	**154.14**
Netto Buitenlandse Activa	**702.04**	**486.06**	**231.33**	**120.45**	**1431.87**	**690.53**	**-764.51**
Netto Binnenlandse Activa	**101.50**	**253.51**	**426.88**	**409.92**	**-246.98**	**727.93**	**918.65**
Netto Kredietverlening aan overheid	-194.20	*-215.86*	*186.91*	*74.72*	*-255.45*	*51.49*	*497.71*
Kredietverlening aan private sector	452.06	*626.16*	*300.34*	*346.03*	*610.33*	*572.23*	*282.36*
Overige	-156.36	*-156.78*	*-60.37*	*-10.83*	*-601.86*	*104.21*	*138.58*

Bron: Centrale Bank van Suriname

Bewerking: Stichting Planbureau Suriname,

***) Voorlopig cijfer**

De liquiditeitenmassa in ruime zin steeg in juni 2013 ten op zichte van eind 2011 met SRD 1572,6 mln. Het overgrote deel vloeide voort uit de kredietverlening aan de private sector, gevolgd door de liquiditeitstoevoer uit het buitenland. De overheid financierde haar uitgaven door voornamelijk in te teren op haar tegoeden bij de Centrale Bank van Suriname. Daarnaast nam de kredietverlening aan de private sector toe. Verder is in het betalingsverkeer met het buitenland een toename van het netto buitenlands actief van de overige depositonemende instellingen te constateren.

De binnenlandse liquiditeitenmassa / M2 wordt onderscheiden in de primaire liquiditeiten (M1), te weten Chartaal en giraal geld, en de secundaire liquiditeiten met name de termijndeposito's, effecten en goudcertificaten. Tabel 3.5.2 geeft een overzicht van de oorzaken van de liquiditeitscreatie en de verandering daarvan gedurende in op een volgende jaren. In de meeste jaren is dat een positieve verandering. In 2011 was het verschil een toename van SRD 1431,87 mln voor de netto buitenlandse activa, terwijl bij de binnenlandse activa zich een daling voordeed van SRD 246,8 mln in hetzelfde jaar.

Figuur 3.5.1: Liquiditeitenmassa in ruime zin in de periode 2007 - juni 2013 (in SRD mln.)

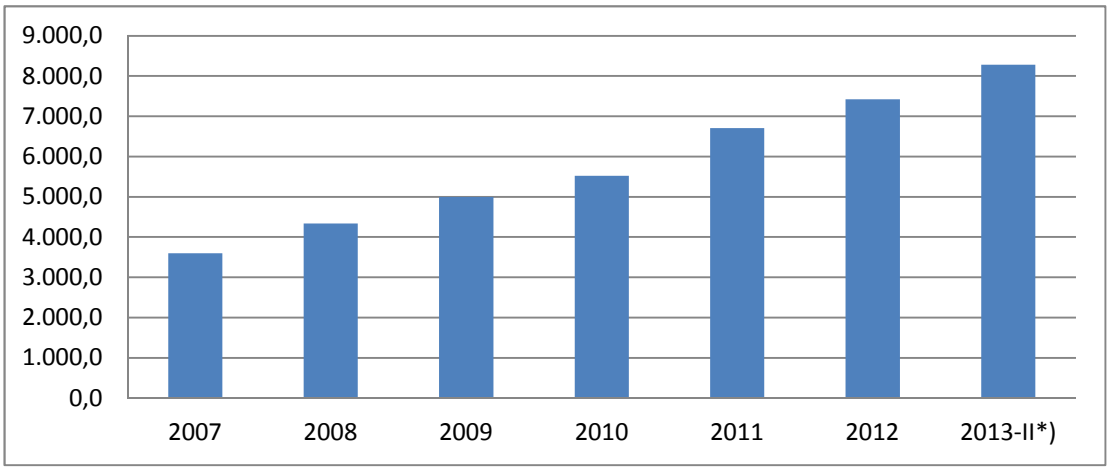

Bron: Centrale Bank van Suriname

Bewerking : Stichting Planbureau Suriname,

***) Voorlopig cijfer**

De jaarlijkse groei van de liquiditeitenmassa in ruime zin gedurende 2007 – 2012 bedroeg gemiddeld ruim 17%. In het eerste halfjaar van 2012 was de groei ten opzichte van 2011 bijkans 12%. De jaarlijkse groei is in de figuur 3.5.1 te zien. De groei schommelde tussen de 12% en 26%. In juni 2013 is de liquiditeitenmassa gestegen naar circa SRD 8282,7mln.

De toename van M2 in 2010 beliep tot 23.7% ten opzichte van 2009. De toename van het netto buitenlands actief droeg hieraan, als gevolg van de wisselkoersaanpassing, in hoge mate bij. In de eerste helft van 2012 nam M2 toe met 12% ten opzichte van dezelfde periode in 2011. Wederom waren liquiditeitscreatie vanuit het buitenland en de particuliere kredietsfeer de belangrijkste oorzaken.

Figuur 3.5.2: Jaarlijkse procentuele stijging giraal geld in de periode 2008 - Juni 2013

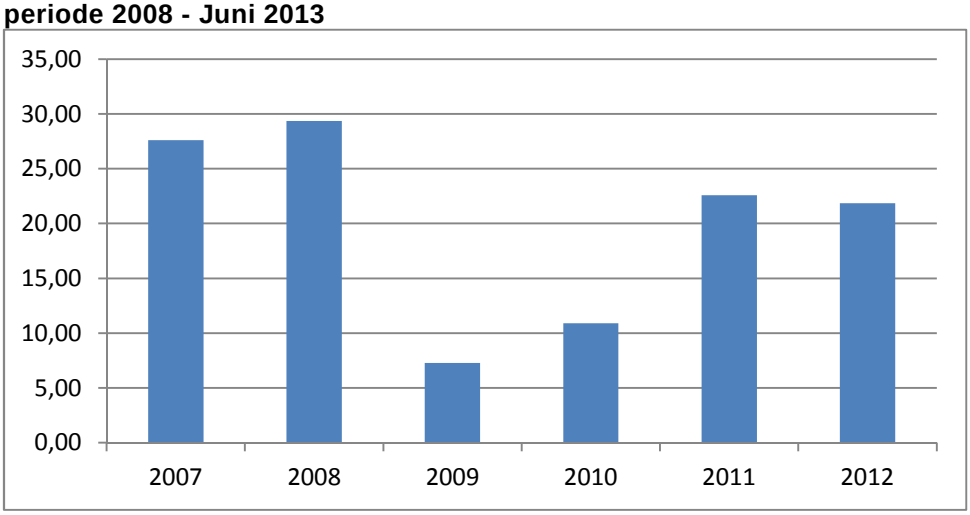

Bron: Centrale Bank van Suriname

Bewerking : Stichting Planbureau Suriname

Het aandeel van Chartaal geld in M1 was gemiddeld 21% per jaar gedurende 2008-2011. De stijging in M1 wordt dus grotendeels beïnvloed door de stijging in het Giraal geldverkeer. Het aandeel van de vreemde valuta rekening-courant deposito's in het giraal geld was gemiddeld bijna 50% gedurende de periode 2007 – juni 2013. Als gekeken wordt naar het aandeel van de vreemde valuta deposito's van ingezetenen in M2, dan blijkt dat dit bijna 50% van de liquiditeitenmassa in ruime zin bedraagt.

Figuur 3.5.3: Jaarlijkse procentuele stijging Chartaal geld 2008 - juni 2013

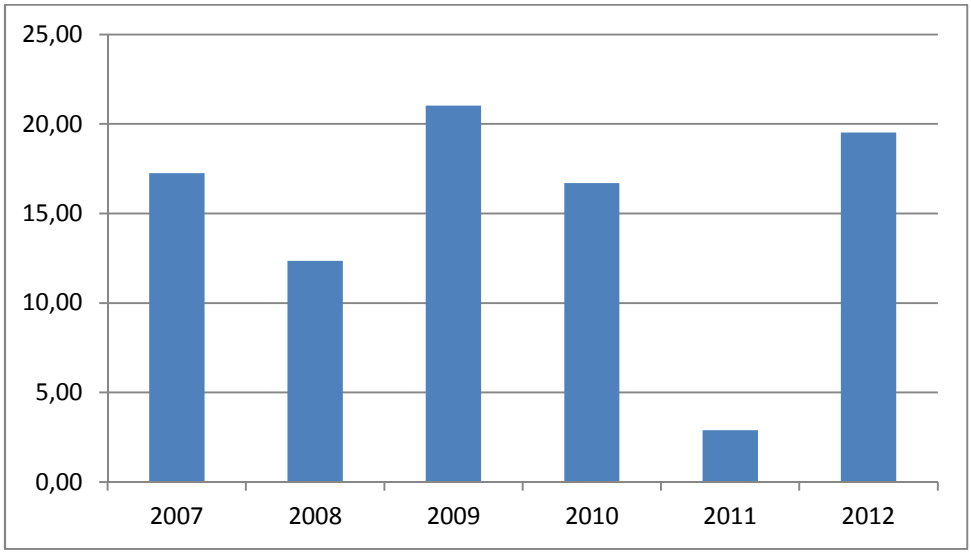

Bron: Centrale Bank van Suriname

Bewerking : Stichting Planbureau Suriname

Vanaf 2008 is te merken dat de dominante invloed van de buitenlandse factor gestaag afnam. Dit hield onder meer verband met de verminderde aanwas van deviezen uit de mijnbouwsector, voornamelijk als gevolg van exportvolumedalingen in de bauxiet- en aardoliesector. De Staat droeg eveneens bij tot liquiditeitscreatie. De financiering van de verhoogde bestedingen van de Staat in het kader van onder meer de gedeeltelijke uitvoering van FISO II en de organisatie van de verkiezingen van mei 2010 lagen hieraan ten grondslag.

De stand van de financiën van de Staat is in 2011 verbeterd ten opzichte van 2010. Zowel de indirecte belastingopbrengsten - zoals de government take op brandstoffen - als de directe belastingopbrengsten – zoals uit de goud- en aardoliesector, namen toe. Tegelijkertijd voerde de overheid bezuinigingen door op de uitgaven voor goederen en diensten, deels om tegenwicht te bieden aan de uitgavenverzwaring uit hoofde van de implementatie van de laatste fase van het FISO (begin 2011). Het prudente overheidsfinancieel beleid is in 2012 voortgezet. De inkomstenstroom had een fluctuerend verloop omdat in de eerste helft van het jaar overmakingen vanuit een deel van de staatsbedrijven vertraging opliepen, terwijl al enkele ontwikkelingsuitgaven voor gecommitteerde investeringen moesten worden gepleegd. Met het oog op de totale verplichte belasting- en overige afdrachten die zich vooral in het laatste kwartaal manifesteren, zal mogelijk een licht tekort op de begroting optreden.

3.5.2 De ontwikkeling van de reserve base en kasreserve

De Centrale Bank van Suriname heeft in haar beleidsvoering tot 2001 het arrangement van kredietplafonnering toegepast, dat werd opgevolgd door de kasreserveregeling. Het instrument van interventies op de valutamarkt maakt thans ook deel uit van het monetair beleid van de Bank. Het verplichte kasreservepercentage voor vreemde valuta voor de deviezenbanken was in de periode 2007 - 2010 33⅓% en is in 2011 aangepast tot 40%, vanwege de dollarisering van de economie. Het niet geringe

aantal kredieten in vreemde valuta, zoals aangegeven in figuur 3.5.4, vereist aanpassing van het kasreservepercentage voor deze valuta, opdat de commerciële banken dan beter gedekt zijn tegen het opvraagbaarheidsrisico. De kredietverlening in SRD is circa SRD 2990,1 mln. in juni 2013 en in hetzelfde jaar is de kredietverlening in vreemde valuta circa SRD 1886,7 mln. Gemiddeld 40% van het totaal aantal verstrekte kredieten in de verslagperiode betreft vreemde valutakredieten.

Tabel 3.5.3 : Kredietverlenging en Beleggingen in SRD naar Economische Sector van de overige Depositonemende Instellingen (Miljoenen SRD)

Omschrijving	2007	%	2008	%	2009	%	2010	%	2011	%	2012	%	2013-II*)	%
Agrarische Sector	39.2	3.7	64.4	4.6	70.5	4.3	76.3	3.6	69.0	3.0	73.2	2.7	74.7	2.5
Landbouw	34.7	3.3	57.5	4.1	62.1	3.8	64.6	3.1	56.1	2.4	57.4	2.1	58.6	2.0
Veeteelt	4.5	0.4	6.9	0.5	8.4	0.5	11.7	0.6	12.9	0.6	15.8	0.6	16.2	0.5
Visserij	10.2	1.0	10.7	0.8	12.5	0.8	15.0	0.7	8.0	0.3	9.8	0.4	10.7	0.4
Bosbouw	1.5	0.1	3.0	0.2	2.8	0.2	1.7	0.1	1.7	0.1	2.0	0.1	0.9	0.0
Mijnbouw	1.9	0.2	4.5	0.3	4.5	0.3	5.2	0.2	6.2	0.3	22.0	0.8	22.3	0.7
Nijverheid	41.4	3.9	54.9	4.0	83.4	5.0	108.5	5.2	141.7	6.1	178.8	6.6	186.7	6.2
Constructie - en Installatiebedrijven	12.3	1.2	29.6	2.1	39.2	2.4	65.0	3.1	82.1	3.5	98.9	3.7	122	4.1
Electriciteit, gas en water	0.1	0.0	0.3	0.0	1.9	0.1	2.7	0.1	2.7	0.1	6.5	0.2	12.1	0.4
Totaal direct- productieve sectoren	**106.6**	**10.2**	**167.4**	**12.1**	**214.8**	**13.0**	**274.4**	**13.1**	**311.4**	**13.4**	**391.2**	**14.4**	**429.4**	**14.4**
Handel	155.2	14.8	229.2	16.5	277.5	16.8	343.5	16.4	422.9	18.2	501.8	18.5	533.4	17.8
Transport, opslag en communicatie	17.6	1.7	28.0	2.0	35.1	2.1	48.3	2.3	52.7	2.3	90.6	3.3	86.7	2.9
Dienstverlening	37.0	3.5	67.7	4.9	88.9	5.4	150.8	7.2	177.6	7.6	148.0	5.5	171.5	5.7
Woningbouw	229.4	21.9	333.0	24.0	407.5	24.6	465.3	22.2	512.5	22.0	609.1	22.5	656.8	22.0
Overige[(1)]	503.6	48.0	561.7	40.5	630.0	38.1	809.5	38.7	850.0	36.5	967.7	35.7	1112.3	37.2
waarvan de overheid [(1)]	156.5	14.9	89.8	6.5	70.8	4.3	174.9	8.4	157.9	6.8	248.7	9.2	381.5	12.8
Totaal niet direct- productieve sectoren	**942.8**	**89.8**	**1219.6**	**87.9**	**1439.0**	**87.0**	**1817.4**	**86.9**	**2015.7**	**86.6**	**2317.2**	**85.6**	**2560.7**	**85.6**
Totaal Generaal	**1049.4**	**100.0**	**1387.0**	**100.0**	**1653.8**	**100.0**	**2091.8**	**100.0**	**2327.1**	**100.0**	**2708.4**	**100.0**	**2990.1**	**100.0**

Bron: Centrale Bank van Suriname

Bewerking : Stichting planbureau Suriname

*** Voorlopige Cijfers**

De totale kredietverlening en beleggingen in Surinaams courant stegen ten opzichte van 2009 met 26,5%. De stijging overtrof die van 2009, toen de kredietgroei 19,2% bedroeg. Het aantrekken van de kredietgroei hield in zekere mate verband met het groeiherstel van de Surinaamse economie in 2010. In de verslagperiode werd bijkans 87% van de SRD- kredieten verstrekt aan de niet-direct productieve sectoren, waaronder handel en woningbouw. Het overige deel was bestemd voor de direct productieve sectoren, waarvan nijverheid, constructie en agrarische sector de belangrijkste zijn.

Tabel 3.5.4 : Kredietverlening en beleggingen in vreemde valuta naar economische sector van de overige depositonemende instellingen (miljoenen SRD)

Omschrijving	2007	%	2008	%	2009	%	2010	%	2011	%	2012	%	2013-II*)	%
Agrarische Sector	22.8	2.6	33.1	3.0	37.7	3.4	51.0	4.5	60.8	4.1	56.5	3.2	52.7	2.8
Landbouw	*21.2*	2.4	*31.1*	2.8	*34.9*	3.1	*47.8*	4.3	*57.5*	3.9	*52.1*	3.0	*46.2*	2.4
Veeteelt	*1.6*	0.2	*2.0*	0.2	*2.8*	0.3	*3.2*	0.3	*3.3*	0.2	*4.4*	0.3	*6.5*	0.3
Visserij	23.5	2.7	25.1	2.3	25.0	2.2	29.0	2.6	31.0	2.1	35.4	2.0	34.8	1.8
Bosbouw	3.0	0.3	2.7	0.2	2.0	0.2	1.3	0.1	0.6	0.0	2.3	0.1	2.2	0.1
Mijnbouw	12.6	1.4	14.0	1.3	28.2	2.5	54.9	4.9	91.7	6.2	86.5	4.9	88.4	4.7
Nijverheid	99.0	11.3	119.0	10.8	114.8	10.3	118.0	10.5	148.7	10.1	167.0	9.5	168.9	9.0
Constructie - en Installatiebedrijven	65.5	7.4	90.7	8.2	60.6	5.4	57.3	5.1	56.7	3.8	48.1	2.7	47.3	2.5
Elektriciteit, gas en water	0.0	0.0	17.6	1.6	26.6	2.4	35.1	3.1	35.7	2.4	16.7	1.0	16.6	0.9
Totaal direct- productieve sectoren	**226.4**	**25.7**	**302.2**	**27.5**	**294.9**	**26.5**	**346.6**	**30.9**	**425.2**	**28.8**	**412.5**	**23.5**	**410.9**	**21.8**
Handel	331.3	37.7	382.2	34.7	390.5	35.1	358.5	32.0	500.3	33.9	698.4	39.7	770.5	40.8
Transport, opslag en communicatie	37.8	4.3	53.5	4.9	38.6	3.5	22.2	2.0	22.8	1.5	83.6	4.8	87.1	4.6
Dienstverlening	91.7	10.4	118.2	10.7	153.0	13.8	161.4	14.4	245.5	16.6	252.1	14.3	281.2	14.9
Woningbouw	47.7	5.4	63.2	5.7	60.5	5.4	59.2	5.3	75.6	5.1	98.5	5.6	92.3	4.9
Overige	144.5	16.4	181.4	16.5	174.5	15.7	173.4	15.5	206.6	14.0	211.9	12.1	244.7	13.0
Totaal niet direct productieve sectoren	**653.0**	**74.3**	**798.5**	**72.5**	**817.1**	**73.5**	**774.7**	**69.1**	**1050.8**	**71.2**	**1344.5**	**76.5**	**1475.8**	**78.2**
Totaal Generaal	**879.4**	**100.0**	**1100.7**	**100.0**	**1112.0**	**100.0**	**1121.3**	**100.0**	**1476.0**	**100.0**	**1757.0**	**100.0**	**1886.7**	**100.0**

Bron: Centrale Bank van Suriname
Bewerking: Stichting Planbureau Suriname
* Voorlopige cijfers

In 2009 werd nog een daling genoteerd van -1,3% ten opzichte van de totaal niet-productieve sectoren in 2010 (tabel3.5.4). Deze daling heeft onder meer te maken met de obligatie-emissie van Staatsolie die via enkele commerciële banken op de binnenlandse markt werd geplaatst. Met deze obligatie-emissie heeft Staatsolie USD 55 mln kunnen aantrekken voor medefinanciering van zijn investeringsprogramma. De groei van de reserve base in 2010 in de US-dollarsfeer, viel in vergelijking met 2009 van 24,5% sterk terug tot 7,9%. Deze terugval hield mogelijkerwijs verband met het verminderde aanbod van Amerikaanse dollars op de valutamarkt. Opvallend waren de rentedalingen op USD- deposito's en -kredieten met 0,2 procentpunt tot respectievelijk 2,7% en 9,3%.

Figuur 3.5.4. : Nominale kredietverlening in SRD en in vreemde valuta bij Algemene Banken, in SRD mln. 2007 - juni 2013

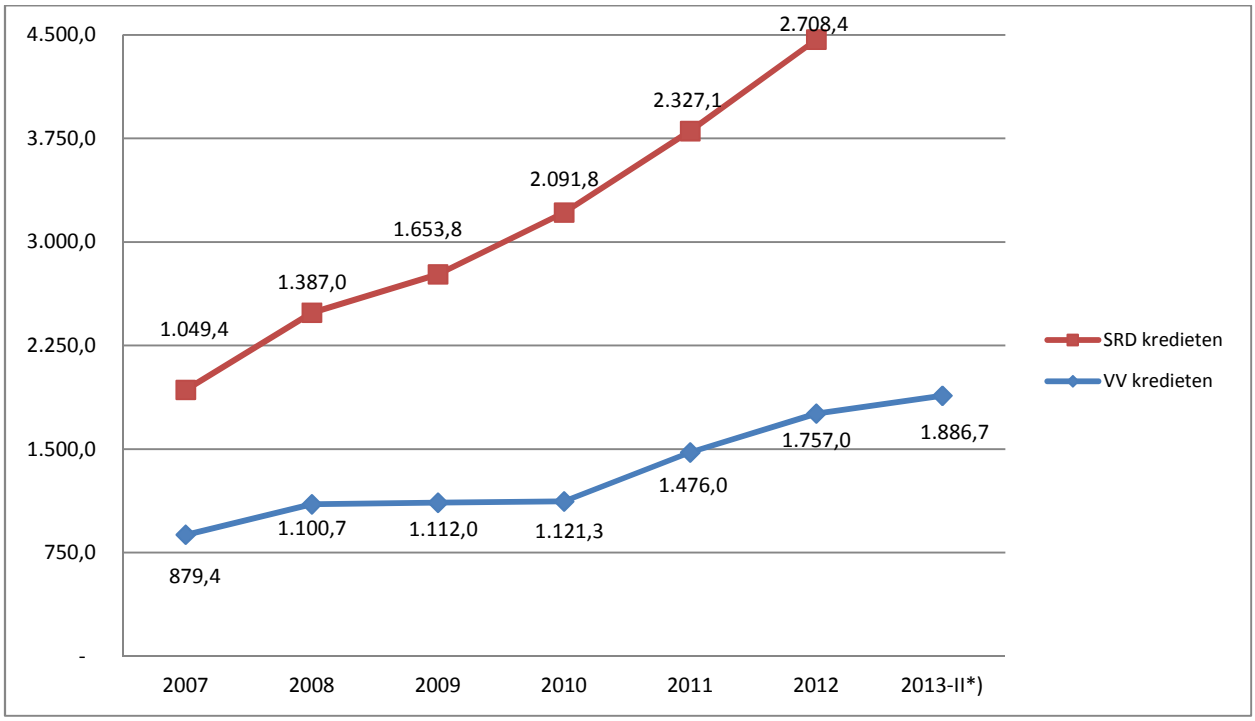

Bron: Centrale Bank van Suriname

Bewerking :Stichting Planbureau Suriname

***)** **Voorlopig cijfer**

In het algemeen beoogt de kasreserveregeling de liquiditeitscreatie vanuit de Algemene banken te reguleren ter bevordering van de stabiliteit van de waarde van de Surinaamse munt. De kasreserveregeling houdt in dat uit de toevertrouwde middelen een verplichte reserve in de vorm van een renteloos deposito bij de Centrale Bank van Suriname aangehouden dient te worden. De cijfers in figuur 3.5.4 hebben betrekking op de Algemene banken.

Het stabiele macro-economische klimaat, het overheidsfinancieel beleid en goede vooruitzichten qua economische groei, gedreven door met name geplande investeringen in de mijnbouwsector, hebben opwaardering van de kredietwaardigheid van Suriname doen plaatsvinden door 's werelds belangrijkste credit ratingbureaus. In april 2012 verhoogde Standard & Poor's de credit rating van B+ naar BB- met stabiele vooruitzichten. Fitch Rating deed hetzelfde in juli 2011 (B-) en daarna in juli 2012 (BB-). In augustus 2012 trok Moody's de rating op naar Ba3.

Tabel 3.5.5: Ontwikkeling reserve base en kasreserve Algemene banken in SRD mln., periode 2007 – juni 2013

Omschrijving	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013-II*)
Reserve base in SRD	**986.0**	**1273.2**	**1467.6**	**1886.3**	**2270.8**	**2461.5**	**3130.5**	**3409.2**
Verplichte kasreserve in SRD	256.2	313.8	373.7	479.9	555.6	608.3	778.4	852.3
waarvan: hypotheeklening uit kasreserve	76.8	115.9	146.6	170.0	198.0	215.9	240.9	277.5
Actuele saldo kasreserve	179.4	197.9	227.1	309.9	357.6	392.4	537.5	574.8
Reserve base in US-dollars	**292.6**	**341.0**	**370.6**	**461.5**	**497.9**	**599.5**	**704.3**	**729.0**
Verplichte kasreserve in US-dollars	97.5	113.7	123.5	153.8	166.0	239.8	281.7	328.1
Reserve base in euro	**140.0**	**180.1**	**197.8**	**234.9**	**277.5**	**298.5**	**310.1**	**331.0**
Verplichte kasreserve in euro	46.7	60.0	65.9	78.3	92.5	119.4	124.0	149.0

Bron: Centrale Bank van Suriname

Bewerking: Stichting Planbureau Suriname,

***) Voorlopig cijfer**

In tabel 3.5.5 is de ontwikkeling van de reserve base en kasreserve af te lezen. Er is een continue stijging van 2007 tot en met juni 2013. De reserve base per 2007 bedroeg SRD 1273 en steeg naar SRD 3409 in juni 2013. De reserve base van 2011 is met 48,3% gestegen t.o.v. 2007. De verplichte kasreserve is dus ook gestegen. In 2007 bedroeg dit SRD 314 en in juni 2012 SRD 720. De verplichte kasreserve in SRD is gestegen met 48,4% in de periode 2007 – 2011. Het deel van verplichte kasreservemiddelen dat mag worden aangewend voor de 7% woningbouwkredieten is thans nog steeds 10% van de reserve base. Het aantal hypotheekleningen uit kasreserve neemt nog steeds toe. De samenleving heeft goed gebruik gemaakt van deze mogelijkheid, geboden door de autoriteiten.

3.5.3 De rentevoet en de wisselkoersontwikkelingen

De rentevoet

De rentevoet van de Algemene banken op kredieten en deposito's in Surinaamse dollars gedurende de periode 2007–2012 is in tabel 3.5.6 weergegeven. In het tweede kwartaal van 2013 staat de gewogen gemiddelde debetrente op 11,9%. De ontwikkelingen op het gebied van het rentetarief kunnen toegeschreven worden aan het rentebeleid van de commerciële banken. De diverse banken hebben, afhankelijk van de macro-economische situatie in Suriname, hun rentetarieven verlaagd of verhoogd voor zowel Surinaamse dollar- als vreemde valutakredieten. Ook het beleid van de moederbank met betrekking tot de kasreservepolitiek naar de Algemene banken toe is van invloed op het renteniveau.

Tabel 3.5.6: Gemiddelde gewogen nominale en reële rentevoet op kredieten en deposito's in SRD, periode 2007 – juni 2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013-II*)
Nominale							
- debetrente	12,90	11,70	11,60	11,80	11,80	11,80	11,90
- creditrente	6,30	6,40	6,20	6,20	6,60	7,00	7,00
Jaareinde Inflatie Percentage	8,3	9,4	1,3	10,3	15,30	4,30	2,60
Reele							
- debetrente	4,2	2,1	10,2	1,3	-3,04	7,19	9,06
- creditrente	-1,8	-2,7	4,8	-3,70	-7,55	2,59	4,29

Bron: Centrale Bank van Suriname, Algemeen Bureau voor de Statistiek

Bewerking : Stichting Planbureau Suriname

***) Voorlopig cijfer**

Af te leiden valt dat de nominale gewogen gemiddelde creditrente (USD) gedurende de periode 2007 – 2012 is toegenomen van 6,3% in 2007 tot 7,0% in juni 2013. Evenals bij de nominale debetrente, is ook hier de macro- economische situatie van invloed.

Volgens de meest recente prijsstatistieken van het Algemeen Bureau voor de Statistiek is de CPI (Consumentenprijsindex) van februari 2013 tot maart 2013 toegenomen met 0,1%. De inflatie op jaarbasis in 2009 was slechts 1,3%. Dit is het laagste cijfer van de afgelopen periode.

De jaarlijkse inflatie is gestaag afgenomen sinds het derde kwartaal van 2011. Eerder dat jaar hadden de wisselkoerscorrectie en een verhoging van de brandstofprijzen geleid tot scherpe stijgingen van de inflatie. Toen een strikt begrotings- en monetair beleid werd gevoerd om de koopkracht van de Surinaamse dollar te beschermen, bleken deze inflatiepieken tijdelijk te zijn. Sinds het tweede kwartaal van 2012 zijn in de meeste maanden inflatiepercentages gemeten van minder dan 4%; in 2013 namen de percentages af tot minder dan 3%.

Tabel 3.5.7: Gewogen gemiddelde interesttarieven op kredieten en deposito's in US Dollars en Euro's, 2007 – juni 2013

Omschrijving	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013-II*)
Debetrente (USD)	9.7	9.5	9.5	9.3	9.5	9.6	9.7
Creditrente (USD)	3.1	3.0	2.9	2.7	2.6	2.6	2.7
Debetrente (EURO)	10.1	9.9	10.3	9.7	9.8	10.0	10.0
Creditrente (EURO)	1.4	1.5	1.0	0.9	0.8	0.8	0.7

Bron: Centrale Bank van Suriname

Bewerking: Stichting Planbureau Suriname, *) Voorlopig cijfer

De reële creditrente fluctueerde hevig in de periode 2007 naar -1,8%. In 2008 is wederom een daling te merken tot -2,7% die gevolgd werd door een stijging naar 4,8% in 2009 en wederom een daling in 2010 naar -3,7%. De fluctuaties hebben alles te maken met de inflatie. Deze nam tot aan 2008 toe tot 9,4% met als gevolg een daling van de reële creditrente. In 2009 is een herstel te constateren van de reële creditrente van 4,8%, vanwege het lage inflatiepercentage dat jaar van 1,3%. Het hoge inflatiepercentage van 10,3% dat in 2010 gerealiseerd werd, heeft de reële creditrente terug doen vallen. In 2011 was de inflatie 15,3%, een stijging ten opzichte van het jaar daarvoor.

Voor de reële debetrente was in 2007 een daling genoteerd van 4,2% ten opzichte van 2006, vanwege het inflatiepercentage van 8,3%. In 2008 is de reële debetrente teruggelopen tot 2,1%, wederom vanwege het hoge inflatiepercentage van 9,4%. In 2009 is de reële debetrente gestegen tot 10,2%, vanwege de geringe inflatie toen van 1,3%. In 2010 kwam de reële debetrente op 1,3% te staan. De inflatie kan voornamelijk worden toegeschreven aan het aantrekken van de internationale energie- en voedselprijzen en de verhoogde bestedingen van de overheid.

De wisselkoersontwikkelingen

Het jaargemiddeldecijfer van de officiële en vrijemarktkoersen in tabel 3.5.8 betreft het gemiddelde van de aan- en verkoopkoersen. De data over vrijemarktkoersen zijn afkomstig van de opnamen verricht door de Stichting Planbureau Suriname.

Tabel 3.5.8: Gemiddelde van de aan- en verkoopkoersen, USD en EUR officieel en vrije markt, periode 2007 – 2012

Omschrijving	2007	2008	2009	2010	2011	2012
SRD per USD						
Vrijemarktkoers per USD	2.775	2.775	2.775	3.153	3.420	3.325
Officiele koers per USD	2.745	2.745	2.745	2.745	3.300	3.300
SRD per EUR						
Vrijemarktkoers per EUR	3.817	4.279	3.971	4.284	4.657	4.299
Officiele koers per EUR	3.760	3.399	3.824	3.530	3.530	3.530

Bron: Centrale Bank van Suriname/ Stichting Planbureau Suriname

Bewerking: Stichting Planbureau Suriname

De gemiddelde officiële aan- en verkoopkoers voor de USD bleef vanaf 2007 tot aan 2010 op hetzelfde niveau, namelijk SRD 2,745. In 2011 kwam hier verandering in. Het gemiddelde van de aan- en verkoopkoers steeg in het tweede kwartaal van 2011 naar SRD 3,300. De oorzaak van de stijging betreft de door de Centrale Bank van Suriname gepleegde aanpassing van de officiële koers per USD. In januari 2011 werd de aankoopkoers opgetrokken naar SRD 3,250 en de verkoopkoers naar SRD 3,350. De toen gehanteerde officiële aan- en verkoopkoersen van respectievelijk SRD 2,710 en SRD 2,780 per USD bleken al in 2009 overgewaardeerd te zijn. De druk op de koers nam in 2010 toe. De markt opereerde toen al rond SRD 3,500 en SRD 3,600 per USD. De Centrale Bank van Suriname heeft op diverse momenten incidenteel valuta – interventies gepleegd. Deze hebben niet het gewenste resultaat opgeleverd. De

autoriteiten hebben eind januari 2011 de koersnotering aangepast aan de markt en het beleid is erop gericht de koers stabiel te houden. De genomen maatregel tot devaluatie van de SRD heeft geleid tot een min of meer stabiele situatie. Een ander gevolg van de koersaanpassing kan ook gezocht worden in de maatregelen die de overheid getroffen had met name de verhoging van de government take op brandstof. Het instrument van interventie op de valutamarkt wordt thans consequent en in verhoogde mate toegepast.

Het gemiddelde van de vrije markt aan- en verkoopkoers bleef van 2007 tot 2009 stationair, namelijk SRD 2,775 (zie tabel 3.5.5). Echter bleek in de praktijk dat afgeweken werd van de genoteerde koers. De koersnotering gaf niet de werkelijkheid weer, aangezien marktpartijen de gelegenheid boden te onderhandelen over de prijs. In het tweede kwartaal van 2010 is een jaargemiddelde vrijemarktkoers van SRD 3,153 voor de USD genoteerd. In 2011 was het gemiddelde van de aan- en verkoopkoers SRD 3,430. In het 2^{e} kwartaal van 2012 was het gemiddelde van de aan– en verkoopkoers SRD 3.340. De ontwikkeling op de internationale valutamarkt betreffende het appreciëren van de Euro ten opzichte van de USD en daaraan gerelateerd de SRD (koppeling van de SRD aan de USD) is te merken aan de officiële en vrijemarktkoersen van de Euro. Het gemiddelde van de vrije markt aan- en verkoopkoers was in 2006 SRD 3,461 en steeg in 2007 naar SRD 3,817 om in 2008 wederom te stijgen naar SRD 4,279. In 2009 blijkt de appreciërende trend van de Euro te zijn overgeslagen naar depreciatie. Het gemiddelde van de door de CBvS genoteerde officiële aan- en verkoopkoers was SRD 3,824, terwijl de vrije markt aan- en verkoopkoersnotering gemiddeld SRD 3,971 was voor de Euro. In 2010 bleek wederom een appreciatie van de Euro plaats te vinden op de vrije markt, met een stijging naar SRD 4,285 voor de Euro. Bij de officiële koers gebeurde het tegenovergestelde en wel een koersdaling naar SRD 3,644 voor de Euro. De notering van de waarde van de Euro ten opzichte van de SRD nam in 2011 voor zowel de officiële als de vrije markt toe. In 2012 is de Eurokoers aanmerkelijk gedaald naar een gemiddelde van SRD 4,316. De daling van de Eurokoers heeft voornamelijk te maken met bezorgdheid over de schuldencrisis in Griekenland. Als de koers op de internationale markt verzwakt, zal in Suriname ook gevolgen hebben, omdat Suriname een vaste koersverhouding heeft t.o.v. de vreemde valuta. In de maand september 2013 steeg de officiële Eurokoers naar gemiddeld SRD 4.377

Op de wisselkoers kan zowel opwaartse als neerwaartse druk ontstaan. Zo heeft de Surinaamse economie in de achterliggende periode hoge exportinkomsten ontvangen, wat de waarde van de Surinaamse dollar in potentie heeft versterkt. Echter, juist door de inkomsten te laten neerslaan in groei van de internationale reserves is deze zogeheten appreciatiedruk op de SRD weggenomen. Hierdoor is voorkomen dat een omgekeerde devaluatie moest worden toegepast, omdat anders de Surinaamse producten relatief duur zouden zijn geworden voor het buitenland. In een dergelijke situatie neemt dan de concurrentiekracht af, wat nadelig is voor investeringen en remmend werkt op economische groei. Met andere woorden, door toe te staan dat buffers in de vorm van deviezenreserves zich ruimschoots konden vormen, heeft de CBvS de wisselkoers stabiel weten te houden.

Uit tabel 3.5.1 dat de vorderingen van de overheid behoorlijk zijn gestegen in het 2^{e} half jaar van 2013 met ongeveer 39%. Om de geldcreatie via het bankwezen te verkrappen, verhoogt de Centrale Bank van Suriname met ingang van 16 september de kasreserve van de commerciële banken voor tegoeden in

Surinaamse dollar en vreemde valuta met 5%. Dit betekent dat de kasreserve van SRD wordt gebracht van 25% naar 30% en vreemde valuta van 45% naar 50%. Hiermee wordt ongezonde geldcreatie beteugeld. Er was in januari 2011 een devaluatie van de Surinaamse dollar met 20 procent. In de tabel is de daling van de internationale reserves ook zichtbaar, in 2012 ongeveer US$ 1008,4 miljard om in juni 2013 naar US$ 811,6 miljard. Dit heeft onder ander te maken met de afdrachten, brandstofrekeningen, beleggingen en aflossingen van de overheidsverplichtingen. De goudreserves werden ook aan het begin van 2012 verkocht om zodoende een deel van de internationale reserves in goud aan te houden te verminderen.

3.6. PRIJZEN, LONEN EN KOOPKRACHTONTWIKKELING

Prijsontwikkelingen

Opmerkelijk is het keerpunt van de inflatie in 2012 van double naar single digit, namelijk van 18% naar 5%. Deze trend vloeit voort uit de afnemende maandelijkse inflatie vanaf genoemd jaar. De schatting voor 2013 en 2014 is respectievelijk 2,6% en 4,1%. De toe- of afname van de inflatievoet is over het algemeen gelinkt aan de totale vraag naar goederen en diensten en de economische capaciteit om goederen en diensten aan te bieden; de inflatievoet stijgt als de vraag groter is en daalt als het aanbod groter is.

De determinanten van de prijsontwikkeling in ons land zijn o.a. mutaties in importprijzen, toenemende bestedingen, bewegingen van de wisselkoers en wijzigingen in de indirecte belastingen.

De periode 2008-2012 geeft een gemiddelde jaareinde inflatie van 8,8%, terwijl het jaargemiddelde 8,1 % bedroeg.

Figuur 3.6.1 Ontwikkeling van de inflatie en de invoerprijsmutatie 2008-2014

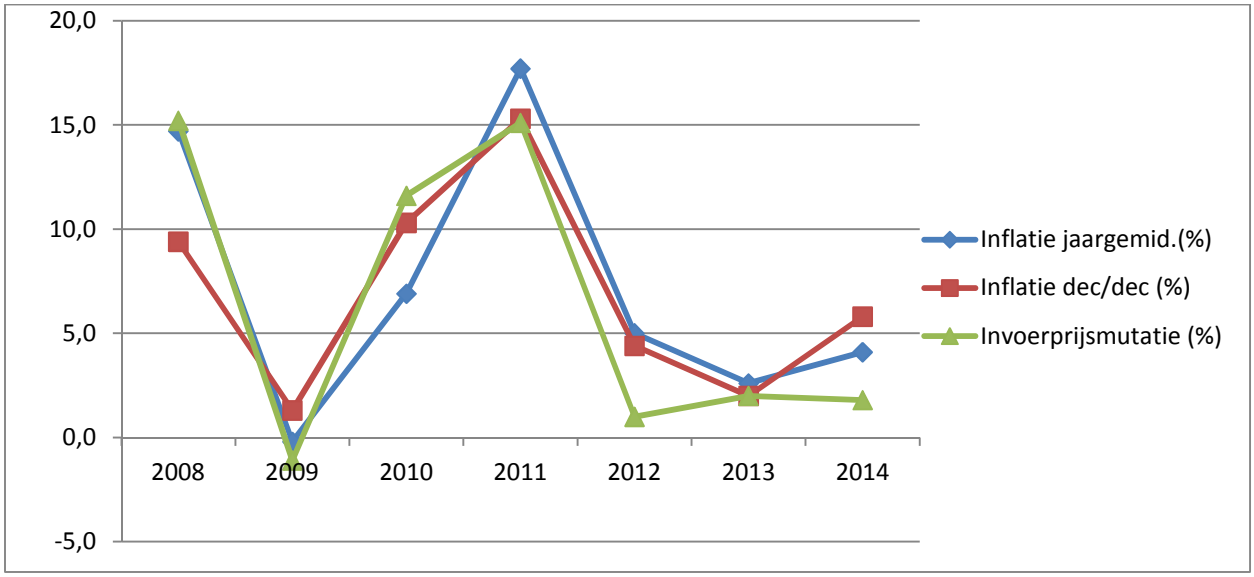

Bron: SPS, september 2013

Het consumptiepakket wordt naar gewichtsgrootte gedragen door de volgende groepen:

- Voeding en Drank;
- Transport;
- Huisvesting en Nutsvoorzieningen en
- Overige goederen en diensten.

De eerste twee consumptiegroepen zijn bovendien het meest getroffen door prijsstijgingen tezamen met de groepen Alcoholische drank, Transport, Buitenshuis eten en Recreatie, Cultuur en Onderwijs en Communicatie.

De hoge brandstofprijs in 2011 werkte door in haast alle categorieën. In 2012 is de inflatie in de categorie Voeding laag en negatief in Transport als gevolg van gedaalde olieprijzen in de maanden juni en juli van genoemd jaar. Deze twee hoofdgroepen trekken de totale jaarinflatie omlaag, door hun gewicht. Hetzelfde patroon is te merken bij de overige categorieën die ook minder hard in prijs zijn gestegen.

In 2013 zijn het wederom de categorieën Voeding en Drank, Transport, Huisvesting en Nutsvoorzieningen en Buitenshuis Eten die getroffen zijn door inflatie.

Internationale ontwikkelingen

Fluctuaties in internationale prijzen weerspiegelen zich in onze kleine open economie. Onder andere worden de import- als de exportprijzen hierdoor positief of negatief beinvloed. De meeste importen in ons land zijn afkomstig uit de USA en Nederland. De wereldgemiddelde inflatievoet is 4,2% voor 2012 (schatting indexmundi). De schatting voor 2013-2015 geeft eerst een lichte toename, waarna het daalt. Dezelfde trend vertoont de USA inflatie, terwijl de Nederlandse inflatie het omgekeerde beeld heeft.

Figuur 3.6.2. Schatting wereldinflatie 2013-2015

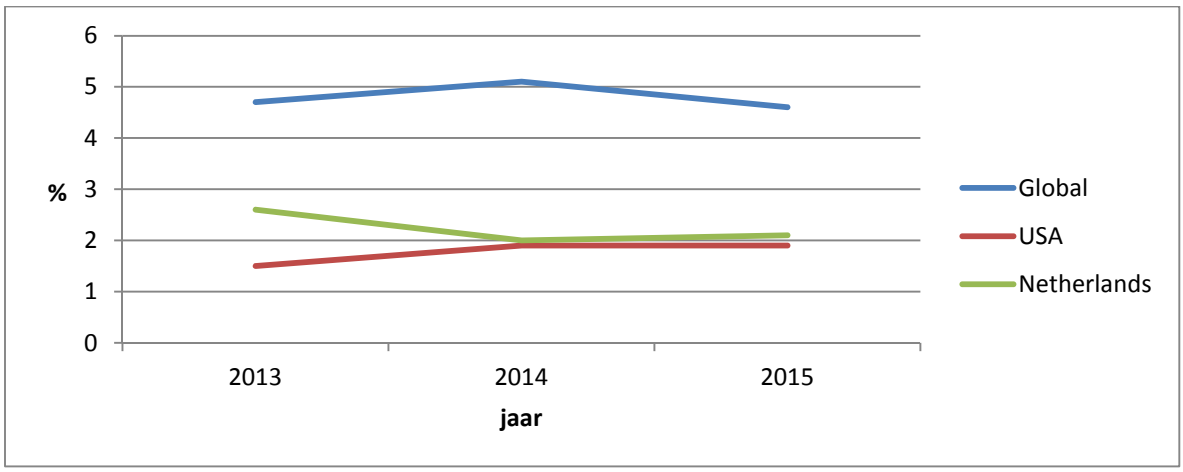

Bron: Global economy watch, augustus 2013

De aardolieprijs op de wereldmarkt maakte een opwaartse beweging sinds februari 2009, na een forse daling in 2008 tot aan januari 2009 als gevolg van de financiële crisis. De prijsstijging bereikte een piek in april-mei 2011, en nam daarna af tot begin 2012. Het IMF geeft in hun World Economic Outlook update van juli 2013, een schatting van een gemiddelde prijs van Brent olie USD 100,09 per barrel in 2013 en voor 2014 een prijs van USD 95,36 per barrel. Vanaf 2012 vertoont goud een dalende trend; in 2011 was de prijs USD 1300 per troy ounce en in 2013 daalt deze naar USD1150 per troy ounce. Voor 2014 wordt een verdere daling naar USD 1050 per troy ounce verwacht.

Figuur 3.6.3. Ontwikkeling internationale prijzen in USD belangrijke exportproducten 2008-2014

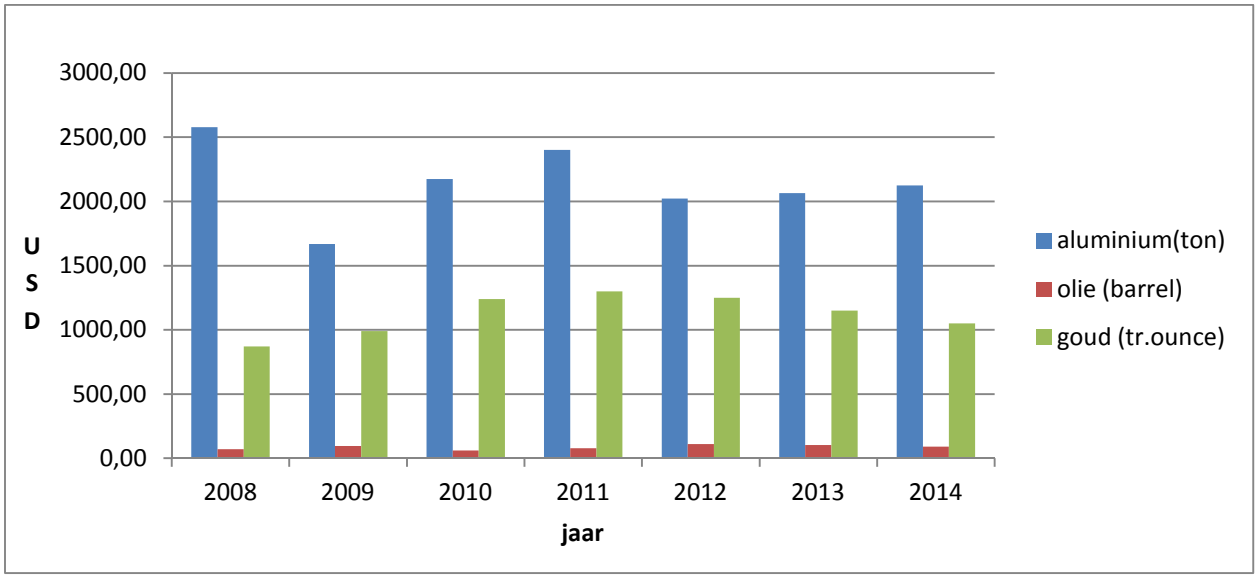

Bron: SPS, september 2013

Ontwikkeling van de overheidslonen en het aantal ambtenaren

De bruto loonsom bij de overheid is als gevolg van de invoering van de nieuwe loonstructuur in 2009, 2010 en 2011 respectievelijk met ca. 27,5%, 11% en 12,4% gestegen, waarbij nog salarissen, gratificaties en overige toelagen met terugwerkende kracht zijn uitbetaald in het kader van Fiso 2. In 2012 is er nog een loonsverhoging toegekend van 10%. De TWK is tot en met mei 2013 uitbetaald.

Het aantal ambtenaren in de periode januari 2011 tot en met juli 2013 heeft een wisselvallig verloop. In de periode oktober 2011 tot april 2012 is er een duidelijke stijging te zien, waarna het aantal afneemt naar 39818 in juli 2012 en vervolgens stijgt in juli 2013 naar 40510 personen, volgens het overzicht van CEBUMA: Ambtenaren naar Ministerie, dat maandelijks uitkomt.

Figuur 3.6.3. Verloop van het aantal ambtenaren in de periode januari 2011- juli 2013

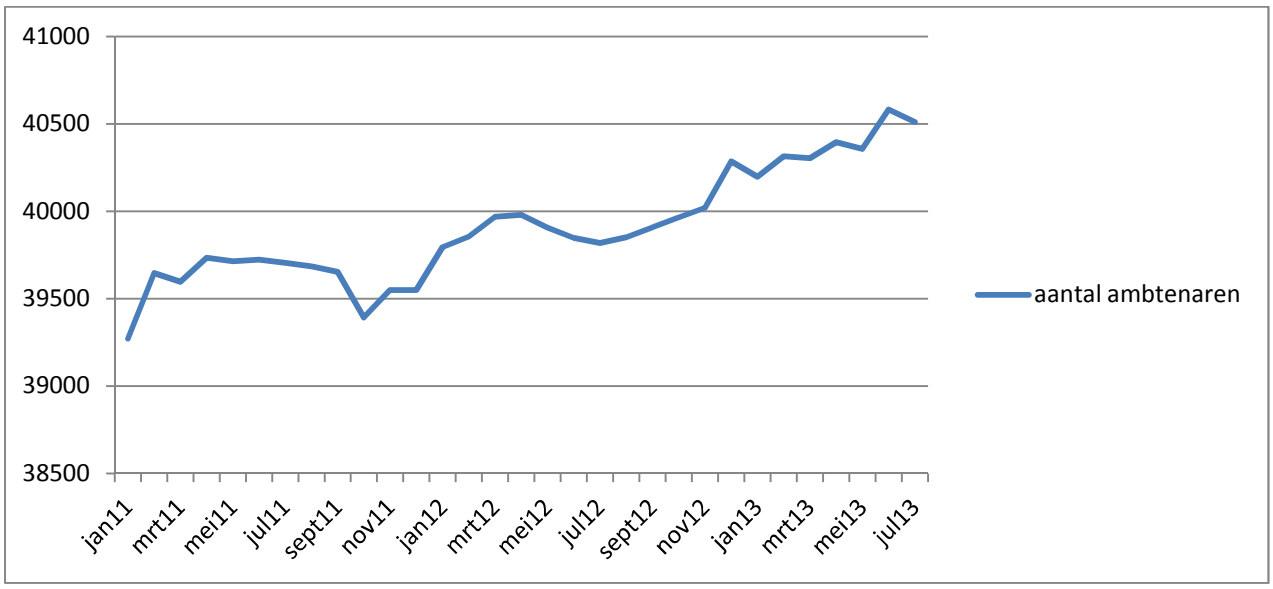

Bron: Cebuma, bewerking SPS

Ontwikkeling van de reële lonen van ambtenaren

Bij de analyse van het reëel loon is ervoor gekozen het gemiddeld brutoloon van een ambtenaar per jaar als uitgangspunt te nemen, waarna het nettoloon is berekend. Vervolgens is de koopkrachtindex berekend door de nettoloon index te delen door de prijsindex. Figuur 3.6.4 geeft de ontwikkeling aan van koopkrachtmutatie per jaar van het gemidddeld netto salaris bij de overheid, de inflatie en de netto loonmutatie voor de periode 2008-2013. Voor 2013 is er een voorlopige schatting gemaakt op basis van de verwachte loonsom en inflatie.

Figuur 3.6.4. Procentuele ontwikkeling van het gemiddeld netto loon bij de Overheid, inflatie en koopkracht 2008-2013*

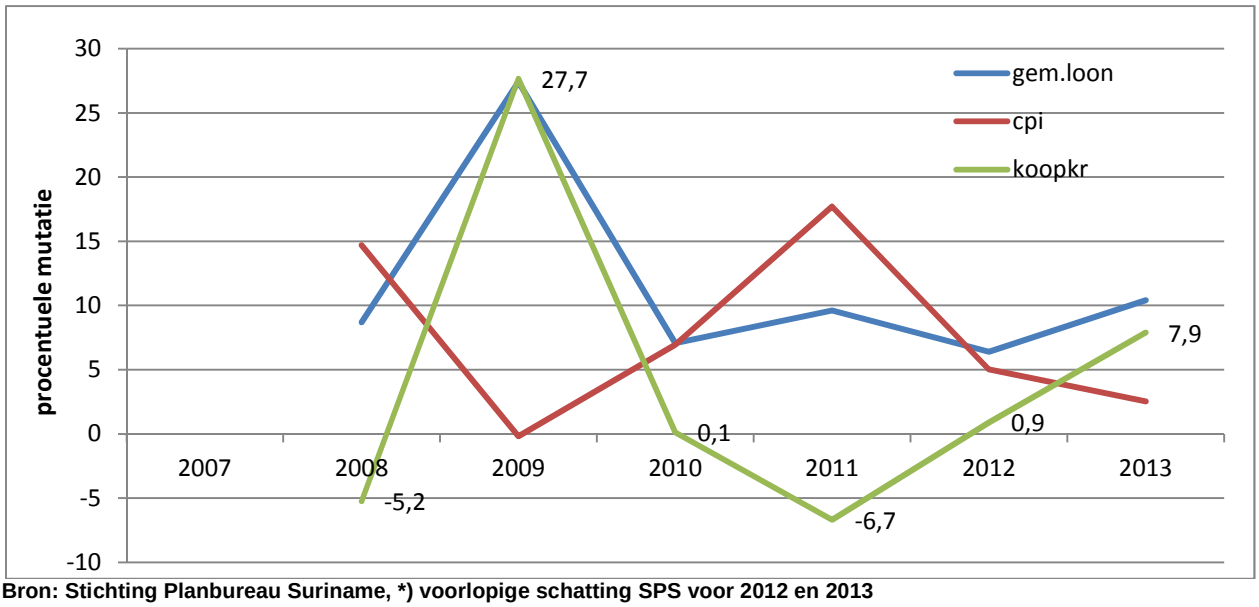

Bron: Stichting Planbureau Suriname, *) voorlopige schatting SPS voor 2012 en 2013

Gedurende 2008-2012 waren er momenten van zowel toe- als afname van de koopkracht. De piek in 2009 resulteert in de uitbetaling van Fiso 1 en het feit dat er geen inflatie was dat jaar. In 2010 was er geen vooruitgang in koopkracht en in 2011 is er sprake van en daling van bijkans 6,7%,. In 2012 is de inflatie ca. 5%. De schatting voor koopkracht in 2013 is 7,9% voor het gemiddeld loon van ambtenaren bij de inflatieverwachting van ca. 2,6%, als gevolg van de uitbetaling van TWK's.

Koopkrachtontwikkeling kwetsbare groepen

In 2011 is de **AKB uitkering met 1000% verhoogd**, van SRD 3 naar SRD 30 per kind per maand. De AOV'ers en de mensen met een beperking hebben jaarlijks een verhoging gekregen, behalve in 2009. De gepensioneerden zijn in de periode 2008-2011 steeds achteruit gegaan in koopkracht, behalve in 2009, vanwege deflatie. De koopkrachtdaling in 2011 voor deze groep bedroeg 2,5% ten opzichte van 2010 en voor 2012 is er enig herstel verwachtbaar van 10,8%, vanwege het feit dat de netto pensioenen in 2012 met ca.11% zijn toegenomen, doordat in april en mei een twk uitkering heeft plaatsgehad. De mensen met een beperking hebben qua koopkracht een verbetering gekend in 2010 en 2011 van respectievelijk 2,9% en 35,2%. De uitkering is in 2010 met SRD 25 en in februari 2011 met SRD 75 verhoogd. In 2012 is er een koopkrachtdaling van 4,9%. De AOV'ers zijn qua koopkracht flink vooruitgegaan in 2011 met 26,5%. De AOV-uitkering werd met ca. 23,5% is verhoogd per januari 2012, resulterend in koopkrachtverruiming met ca. 19,4% voor deze doelgroep. In 2013 geeft de schatting een koopkrachtversterking voor de gepensioneerden van 39,8%. Alle andere doelgroepen gaan met ca. 2,5% achteruit in 2013.

Tabel 3.6.3. Koopkrachtindices van enkele sociale voorzieningen 2008-2013, Index 2007=100

	2007	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**
CPI index 2007=100	100	114.7	114.5	122.4	144.1	151.4	155.2
Uitkerings index							
AOV	100	120.0	120.0	122.7	182.7	229.1	229.1
AKB	100	100	100	100	1000	1000	1000
Mensen met een beperking	100	125	125	137.5	218.75	225	225
fin. Bijstand	100	100	100	100	200	200	200
Overhpensioen netto gem.	100	113.8	126.5	129.7	148.7	173.1	248.2
Koopkracht index							
AOV	100	104.6	104.8	100.2	126.8	151.4	147.6
AKB	100	87.2	87.4	81.7	693.9	660.7	644.3
Mensen met een beperking	100	109.0	109.2	112.3	151.8	148.7	145.0
fin. Bijstand mimimum	100	87.2	87.4	81.7	138.8	132.1	128.9
Overhpensioen netto gem.	100	99.2	110.5	105.9	103.2	114.4	159.9

Bron:SPS, *) Voorlopige schatting,september 2013

Onderstaande koersen worden bij de opstelling gehanteerd :

Koersen jaarplan 2014

	SRD	***US$***	***EURO***
1 SRD	***1,0000***	***0,2985***	***0,2315***
1 US$	***3,3500***	***1,0000***	***0,7755***
1 EURO	***4,3200***	***1,2896***	***1,0000***

FINANCIERINGSBRONNEN

AFD	Agence Francaise de Développement (AFD)
CHINA	China
EOF	Europees Ontwikkelings Fonds
INDIA	India
IDB	Inter American Development Bank
IsDB	Islamic Development Bank
LOK	Lokale financierders
NHAS	Nederlandse Hulpallocatie aan Suriname
ONB	Onbekend
OVE	Overige
OVH	Overheid
PAHO	Pan American Health Organization
UNDP	United Nations Development Program

BIJLAGEN

1. **Overzicht Programma's en Projecten naar financieringsbron (x 1000 SRD)**

2. **Overzicht Programma's en Projecten naar ministerie (x 1000 SRD)**

BIJLAGE 1

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN NAAR FINANCIERINGSBRON (x 1000 SRD)

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Minis-terie
Financieringsbron : Agence Francaise de Development										
Support to health sector (AFD)	10876	40920	102	29131	**18084**					VOL
Support to health sector (AFD-grant)	823	2359		882	**1101**					VOL
Totaal AFD	**11699**	**43279**	**102**	**30013**	**19185**	**0**	**0**	**0**	**0**	
Financieringsbron : China.										
Bouw nieuw kantoorgeb en dienstwoningen		31000								FIN
Meerzorg Albina Corridor Rehabilitatie										FIN
Aanleg ringdijk,ringkanaal,ringweg Groot Par'bo		243203								OW
Aanleg/verbetering van wegen	151033	11263		0	**140000**	300000	186250	16100		OW
Verbetering irrigatie en afwateringswerken					**23250**					OW
Volkswoningbouw		158203		158203	**110742**					OW
Totaal China	**151033**	**443669**	**0**	**158203**	**273992**	**300000**	**186250**	**16100**	**0**	
Financieringsbron : Europese Ontwikkeling Fonds.										
Technical Cooperation Facility		2000								FIN
Totaal EOF	**0**	**2000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	
Financieringsbron : Inter American Development.										
Institutionele versterking Kabinet VP	616				**325**					BIN
Automatisering Belastingen					**15000**	20000				FIN
Automatisering Overheidsbegroting	991		104	1000	**8000**	8000	8000	5000	5000	FIN
Beheer en Toezicht Staatsfinanciën				10000	**8000**	6000	6500	5000	5000	FIN
Census programma		11198		1853	**702**					FIN
Reconditionering wegstrekkiing Meerzorg-Albina		115166								FIN
Strenghtening Management for results in Sur.		1340		1340						FIN
Uitvoering waterleidingsprojekten - kustgebied/bin.		5269		8375	**8375**	8375	8375	8375	8375	NH
Ondersteuning voor verbetering Basisonderwijs		54		629	**629**	629	629	629	629	OND
Aanleg/verbetering van wegen		67000		107200						OW

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Minis-terie
Decen.and Loc. Govern.Str Program	700	820	475	14763	**253**	266	279	293	308	RO
Dorpsontwikkeling					**1000**	1000	1000	1000	1000	RO
Bromki Fu Tamara				6365	**6365**					SOC
Low Income Shelter Program (LISP)	7806	9181	3550	18625	**15101**	6674	6674	6674	6674	SOC
Tottal I.D.B.	**10113**	**210028**	**4129**	**170150**	**63750**	**50944**	**31457**	**26971**	**26986**	
Financieringsbron : India										
Aanschaf helikopter	0	31441		18370	**0**	0	0	0	0	DEF
Verbetering irrigatie en afwateringswerken					**1000**					OW
Totaal India	**0**	**31441**	**0**	**18370**	**1000**	**0**	**0**	**0**	**0**	
Financieringsbron : IsDB										
Bouw ter ondersteuning Sport- en Jeugdbeleid					**8000**					SJ
Totaal IsDB	**0**	**0**	**0**	**0**	**8000**	**0**	**0**	**0**	**0**	
Financieringsbron : Lokaal										
Aanleg/verbetering van wegen	42088	20420		0	**27700**					OW
Verbetering irrigatie en afwateringswerken					**10000**					OW
Totaal Lokaal	**42088**	**20420**	**0**	**0**	**37700**	**0**	**0**	**0**	**0**	
Financieringsbron : Nederlandse Hulpallocatie aan Suriname										
Accountantscontrole verdragsmiddelen		150								FIN
Begeleiding Sectorfonds		650								FIN
Fonds Econ. en Sociale Structuurverst. (FESS)		6068								FIN
FOSCAP		4233								FIN
Micro Kredieten Programma		5146								FIN
Sectorfonds begeleiding Financiën(NHAS)		1088								FIN
Sectorfonds Beheer en Toezicht Staatsfinanciën		12156								FIN

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Minis-terie
Bouw kantongerechtstrafzaken en parket PG	0			0	**0**	0	0	0	0	JP
Capaciteitsontw./versterking publieke organen	0				**0**	0	0	0	0	JP
Agrarische ontwikkeling Binnenland (ASP)		1000								LVV
Reactivering waterschappen (ASP)		2520		16359						LVV
Reactivering waterschappen (ASP)	5000		1280		**20946**	20946	20946	20946	20946	LVV
Veehouderij		8499								LVV
Visserij		2534								LVV
Institionele versterking B.O.G.(NHAS)		5000								VOL
Totaal NHAS	**5000**	**49044**	**1280**	**16359**	**20946**	**20946**	**20946**	**20946**	**20946**	
Financieringsbron : Overige										
Institutionele versterking Rekenkamer		2357			**335**					BIN
Opzet/Operationalisatie Kustwacht				50000						BIN
Bouw bruggen		151360								OW
Verbetering waterkeringswerken					**32700**	40000	40000	40000	40000	OW
Bestrijding HIV/AIDS,TBC en Malaria G.fund		10986		11096	**2403**					VOL
Totaal Overige	**0**	**164703**	**0**	**61096**	**35438**	**40000**	**40000**	**40000**	**40000**	
Financieringsbron : Overheid										
Activiteiten van de Arbeidsbeweging		15		15	**40**	60	100	100	100	ATM
Afval		80		25						ATM
Agro Technologiën				15	**0**	60	50	40	40	ATM
Arbeidsadvies College	96	96		90	**0**	171	171	171	171	ATM
Armoede bestrijding /sociale bescherming			457							ATM
Atmosfeer	518	596		100						ATM
Bemiddelingsraad	301	300		350	**0**	440	440	440	440	ATM
Bijdrage exploitatiekosten SAO	2675	2000	1000	2000	**3640**	4519	4519	4519	4519	ATM
Biodiversiteit		550		100						ATM
Bouw dependance SAO in Para				100						ATM
Chemicaliën				50						ATM
Climate Change Development Strategy		100		50						ATM
Decent work country program	28	80		40	**0**	250	250	250	250	ATM

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Minis-terie
Duurzaam landbeheer	1028	600		100						ATM
Duurzaam ontwikkeling		75		0						ATM
Duurzaam waterbeheer		40		20						ATM
Fabricage Laboratoruim		100								ATM
Groen Kapitaal				20	**0**	120	100	80	80	ATM
Hernieuwbare energie		10		10						ATM
Herziening Surinaamse Arbeidswetgeving		30		15	**27**	60	60	60	60	ATM
Hoogtechnologische sector				20	**0**	90	80	70	70	ATM
Implementatie Milieu Beleid Plan		200		0						ATM
Innovatief onderwijs				15	**0**	50	30	30	30	ATM
Instelling Veiligheidsinstituut				20	**0**					ATM
Institutionele Versterking NIMOS				40	**0**	80	80	80	80	ATM
Jobcoaches project	200	200		200	**0**	320	320	320	320	ATM
Milieu bescherming en milieu rehabilitatie			225							ATM
Milieu Ondersteuningsmechanismen				50						ATM
Milieuwet- en regelgeving				20						ATM
Minimumloonbeleid				50	**50**					ATM
Modernisering Milieuwetgeving		30								ATM
Nationaal Instituut Milieu Ontw Sur(NIMOS)	1375	900		900						ATM
Nationale Raad Bedrijfsgezondheidszorg		40		40	**0**	70	70	70	70	ATM
Nationale Raad voor Werkgelegenheid		20		20	**0**	65	70	70	70	ATM
Nationale Raad Wetenschap en Technologie		100			**0**					ATM
Productie unit steen vormen				30	**0**					ATM
Programma Arbeidsmarktbeleid	150	150		150	**100**	200	200	200	200	ATM
Raad van Cooperatiewezen	79	100		70	**0**	160	200	200	200	ATM
Raad voor Cooperatiewezen		80								ATM
Reorganiseren arbeidsinspectie		15		15	**0**	400	400	400	400	ATM
Reorganiseren technologische ontwikkeling		8		8	**0**					ATM
Scholing voor de vakbeweging in Suriname	200	200		200	**300**	316	350	350	350	ATM
Sociaal Investeringsfonds Arbeid		40		40	**0**	200	200	250	250	ATM
Stg Productieve Werkeenheden (SPWE)	380	350		350	**350**	500	500	600	600	ATM
Stg Hospitality Tourism and Training center	260	200		300	**350**	350	350	400	400	ATM
Training in Landbouwtechnieken				50						ATM
Trainingen thuiszorgwerkers Commewijne				30	**0**					ATM
Tripartiet Overleg	90	90		125	**0**	150	150	150	150	ATM
Uitbanning Kinderarbeid		40		100	**0**	90	90	90	90	ATM

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Minis-terie
Uitvoering porg. doorlichting Bedrijven					**0**					ATM
Vak trainingen in de districten				179	**0**					ATM
Vakscholing Kleine Zelfstandigen		80		40	**0**	260	300	400	400	ATM
Versterking ministerie ATM		30		30	**0**	95	120	120	120	ATM
Vervanging machines afd.machinebankwerken				100	**0**					ATM
Wijziging decreet Arbeidsinspectie					**10**					ATM
Aanpassing en inventaris regeringsgebouw	4781	7000	138	5000	**5000**	5000	5000	5000	5000	BIN
Bevolkingsbeleid Integratie, Migratie	0				**328**	550	550	550	550	BIN
Bijdrage aan huishoudens (Onderstanden)	26881	27000	1144	28000	**32500**	41800	45980	45980	45980	BIN
Bijzondere aanschaffingen C.I.V.D.	7572	10000		14000	**14000**	10000	10000	10000	10000	BIN
Centraal Bureau Burgerzaken	4004	8602	500	4440	**9015**	25000	25000	25000	25000	BIN
CHS	10	100	12	157	**150**	91	50	50	50	BIN
E-governance	4055	5000	191	5000	**5000**	5000	5000	5000	5000	BIN
Eredienst (Religieuze aangelegenheden)	68	271	24	215	**440**	440	490	490	490	BIN
Genderbeleid	359	1125	60	1169	**995**	945	995	995	995	BIN
Innovatie centrum	0		25	1000	**1000**	1000	1000	1000	1000	BIN
Inrichting, acc. en instit. verst. DNA fractie	86	80								BIN
Institutionele versterking C.I.V.D.	2520	3000		3500	**3500**	3000	2000	2000	2000	BIN
Institutionele versterking Kabinet President	0	6000		80000	**55000**	80000	80000	80000	80000	BIN
Institutionele versterking Kabinet VP	3974		199	4500	**4175**	4000	4000	4000	4000	BIN
Institutionele versterking NVD	1454	2000		1000	**1000**	1000	1000	1000	1000	BIN
Institutionele versterking Rekenkamer	587	2357	29	2000	**765**	1620	1500	1500	1500	BIN
Internationale Betrekkingen	2395			800	**800**	800	800			BIN
IT Biza (E-Governance)	719	3606		1750	**500**	2500	2500	2500	2500	BIN
Management Regelgeving	234	419	39	360	**30**	250	300	350	350	BIN
Milieu bescherming en milieu rehabilitatie					**1777**	1907	1907	1907	1907	BIN
NationAal Archief Suriname (NAS)	1872	2614	65	1283	**1875**	1125	1075	1500	1500	BIN
Nieuw bouw en herinrichting DNA				15000	**30000**		0	0		BIN
OKB		878		655	**680**	505	455	455	455	BIN
Opzet/Operationalisatie Kustwacht	23653	23653	143		**49500**	85000	91000	92000	92000	BIN
Overheidspersoneelsbeleid Biza	1342	1463		2000	**1750**	1500	1200	1600	1600	BIN
Renovatie en uitbreiding Hoofdkantoor BZ	518	745		930	**3450**	1000	750	750	750	BIN
Subsidie Stichting Planbureau Suriname			3986	8600	**9304**	8700	8800	8900	9000	BIN
Uitbreiden faciliteiten kabinet VP	0			5000	**5000**	5000	5000	5000	5000	BIN
Vergroting bereikbaarheid staatsmedia	0			2000	**2000**	2000	2000	2000	2000	BIN
Verkiezingen (Pre- en Post electorale activiteiten)	940	2115	24	1370	**20000**	60000	1600	1600	1600	BIN

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Minis-terie
Versterking DNA	61		322	1793	**2174**	2649				BIN
Voorlichting	831	2033		500	**560**	610	250	250	250	BIN
Voorlichting en Communicatie			0	409	**373**					BIN
Welvaartsbevordering			6059	249200	**299000**	300000	300000	300000	300000	BIN
Aankoop panden tbv buitenlandse vertegenwoordigers		2000								BUI
Beleidsonderz. planning en cap.versterking	53	473	65	1000	**1000**	1050	1103	1169	1239	BUI
Bilaterale betrekkingen Buza	853	883	894	1500	**2000**	2100	2205	2337	2478	BUI
Inrichting nieuwbouw Buza		100								BUI
Internationale handelsonderhandelingen Buza	0	84		100	**100**	105	110	117	124	BUI
Migratie en personen vervoer	0	75	1618	5100	**1000**	1050	1103	1169	1239	BUI
Multilaterale betrekkingen Buza	1095	1100	447	1700	**4000**	4200	4410	4675	4955	BUI
Opzetten & onderhouden Amb.&Consulaten	0	677		500	**1100**	1155	1213	1286	1363	BUI
Regionale integratie Buza	1129	1130	3769	6000	**8500**	8925	9371	9934	10530	BUI
Residentiële Diplomatie	0		28716	35000	**25000**	26250	27563	29216	30969	BUI
Bijdr. Nat.coörd. Centrum rampenbeheersing	95	100	29	125	**0**	0	0	0	0	DEF
Bijdrage Stg. Ismay van Wilgen sporthal	111	200	75	200	**500**	200	200	250	250	DEF
Bijdrage Stichting Nazorg	1706	2500	630	2500	**3700**	2900	2900	2900	2900	DEF
Bijzondere Aanschaffing Defensie Materieel	961	1350		1320	**2500**	3601	4362	6575	6575	DEF
Bijzondere Voorzieningen Defensie	1648	4485	98	3920	**4630**	9500	11100	15400	15400	DEF
Doorstart agrarisch bedrijf von Freyburg	0		21	350	**212**					DEF
Kosten ivm waarborgen veiligheid	2078	2200		2500	**2500**	3000	3200	5000	5000	DEF
Militaire Diplomatieke vertegenwoordiging	56	260	130	500	**350**	300	300	400	400	DEF
Opzet Jungle Survival Site	67	300		200	**200**	200	150	250	250	DEF
Voorzienning t.b.v het nationaal leger	7340									DEF
Voorzitterschap CDS van de UNASUR	0			735						DEF
Aanschaf kantoorgebouwen					**3500**					FIN
Aanschaf kantoorgebouwen					**5850**					FIN
ABS	7098	7114	3066	7266	**7266**	9799	10513	11550	12658	FIN
Activiteiten sociaal economische ontw.	0			5861	**2270**	2765	2761	2365	0	FIN
Automatisering Belastingen	1579	17500	1186	36353	**3500**		7000	5000	5000	FIN
Automatisering Overheidsbegroting		1000		3830	**2000**					FIN
Beveiliging Financiën				400	**400**	400	400	400	400	FIN
Beveiliging kantoorgebouwen	0	350		500	**250**	350	250	200	200	FIN
Bijdrage aan IDCS			4558	7000	**7500**	7500	7500	7500	7500	FIN
Bijdrage aan Partnerschappen		81								FIN
Bijdrage innovatie Agro-Processing N.V.					**2000**	2000	2000	2000	2000	FIN

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Minis-terie
Bijdrage stimulering ontwikkelingsprojekten	0	162000	176	216250	**312858**	216250	216250	216250	216250	FIN
Bijzondere Voorzieningen Rampen	1049	3000		3000	**3000**	3000	3000	3000	3000	FIN
Bouw nieuw kantoorgeb en dienstwoningen		10052								FIN
Bureau voor de Staatsschuld	999	1004	421	937	**1202**	1400	1400	1400	1400	FIN
Capaciteitsopbouw	300	1710	236	1200	**1500**	1700	1500	1500	1500	FIN
Capaciteitsopbouw	2193	9200	602	3000	**2500**	3000	2000	3000	2000	FIN
CLAD	4235	4000	1080	4563	**5099**	6000	6000	6000	6000	FIN
Deviezencommissie		124		75						FIN
Donorcoördinatie					**500**	500	500	500	500	FIN
Fiscale Controle Binnenland	0	500		500	**400**	500	400	350	300	FIN
Introduktie belastingswet/regelgeving				7158	**2000**	2000	1500	1000	1000	FIN
Modernisering/verzelfstandiging belastingen				5143	**3000**	5500	5000	4000		FIN
Onderhoud contrakt containerscan	856	858								FIN
Renovatie en nieuwbouw dienstwoningen	0			1500	**1500**	2500	2500	1000	750	FIN
Renovatie en nieuwbouw kantoorgebouwen	0		641	2000	**3000**	15000	15000	10000	5000	FIN
Renovatie en nieuwbouw kantoorgebouwen	0	400		4900	**2830**					FIN
Renovatie kantoorgebouwen en dienstwoning	7	4500								FIN
Rentes en aflossingen	124974	285284	127934	204401	**285000**	285000	385000	385000	385000	FIN
SER		594		150						FIN
Staatsparticipatie in de goudindustrie				640855	**415000**					FIN
Stichting Planbureau Suriname	6483	6483								FIN
Stimulering private sektor		64347								FIN
Strenghtening Management for results in Sur.		168								FIN
Suppletie Overheidsbijdrage Pensioenfonds	112179	88000	58351	99000	**115000**	115000	115000	115000	115000	FIN
Vervanging en vernieuwing wagenpark	1598	3300								FIN
Aanpassing/Redigering wetgeving overeenkomsten		20		0	**0**	0	0	0		HI
Bewustwordingscampagne C.S.M.E.	26	63		0	**0**	0	0	0		HI
Contributie verplichtingen	5190	5500	2501	5500	**5500**	5700	5700	5700	5700	HI
Export promotie						250	250	250	250	HI
Ontwikkelin Nat. Certificeringsprogramma	0		150	300	**300**	300	300	300	300	HI
Ontwikkeling diensten sektor	0		25	250	**250**	250	250	250	250	HI
Ontwikkeling Handelsbeleid						250	250	250	250	HI
Ontwikkeling industriële sectoren	0		17	250	**250**	250	250	250	250	HI
Ontwikkelings ondernemersklimaat	0			165	**165**	165	165	165	165	HI
Opzet geautomatiseerde databank / IUD		15		0	**0**	0	0	0		HI
Opzet huisvesting HI Fase 1										HI

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Minis-terie
Opzet Mededingens Autoriteiten	180	168	91	208	**208**	253	253	253	253	HI
Subsidie Standaarden Bureau Suriname	921	1092	533	1092	**1092**	1422	1422	1422	1422	HI
Suriname Business Forum (SBF)	215	215	450	450	**450**	1226	1226	1226	1226	HI
Uitvoering Export Support Programme (ESP)	40	42		0	**0**	0	0	0		HI
Uitvoering Ind. Technische Ass. Prog. (ITAP)	50	57		0	**0**	0	0	0		HI
Uitvoering nationaal strategisch actieplan	0		32	460	**460**	750	750	750	750	HI
Uitvoering Project Industrie Terreinen		35		0	**0**	0	0	0		HI
Versteviging Surinaamse betrekkingen	22	25		0	**0**	0	0	0		HI
Aankoop Software programma	0			300	**0**	0	0	0	0	JP
Aanpak drugsbestrijding	0				**500**	500	500	500	500	JP
Aanpak georg.en grensoverschiedende crim.	0				**700**	700	700	750	800	JP
Aanpak sexueel molest	0				**150**	125	150	150	200	JP
Aanpak verkeersveiligheid	0				**900**	950	1000	1050	1100	JP
Aanpakken corruptie	0	300		300	**0**	0	0	0	0	JP
Aanschaf bodyscan apparaat DZ	0	250		0	**0**	0	0	0	0	JP
Aanschaf lockers gevangenis wezen	0	125		0	**0**	0	0	0	0	JP
Aanschaf uniform uitrusting attributen	0			1400	**0**	0	0	0	0	JP
Aanschaf van materialen t.b.v.brandbestrijding	920	1000			**0**	0	0	0	0	JP
Aanschaf, bouw, renov, inrichting geb. Justitie	0				**6250**	10000	12500	15000	20000	JP
Alternatieve straffen	0	500		200	**0**	0	0	0	0	JP
Automatisering OM en OM website					**150**	250	500	500	250	JP
Bereikbaarheid hulpdiensten	200	200		100	**0**	0	0	0	0	JP
Beveiligingsplan en bewaking inrichtingen	0			3500	**5000**	5000	2000	2000	2000	JP
Bouw , renovatie en inrichting gebouwen Justitie	15016	5000		0	**0**	0	0	0	0	JP
Bouw en inrichting kantongerechtstrafzaken	2350	2500		1801	**350**	200	150	150	150	JP
Bouw en inrichting parket van de PG	2300	2500		500	**300**	250	250	200	200	JP
Bouw en Opzet Surinaamse Forensisch Inst.	0	500		0	**0**	0	0	0	0	JP
Bouw en renovatie dienstwoningen etc KPS	1125	2500		2250	**1500**	2000	2000	2000	2000	JP
Bouw en renovatie van brandweerkazernes	3150	5500			**0**	0	0	0	0	JP
Bouw inrichting tweeling geb. centraal kantoor Just	2000			0	**0**	0	0	0	0	JP
Bouw multifunctioneel centrum KPA/KBS/KPS	0	3000		0	**0**	0	0	0	0	JP
Bouw netwerken geb Just & Delinquentenzorg	0			8000	**0**	0	0	0	0	JP
Bouw opvanghuis slachtofferszorg	0	750		0	**0**	0	0	0	0	JP
Bureau slachtofferzorg landelijk opzetten meldpunt	35	50		35	**0**	0	0	0	0	JP
Bureau vrouw en kinderbeleid	0	275		250	**75**	50	50	50	50	JP
Capaciteitsver.ondersteuningsgroepen KPA	0	2000		0	**0**	0	0	0		JP

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Minis-terie
Capaciteitsversterking menskracht	0			495	**650**	700	750	800	850	JP
Capaciteitsversterking menskracht DZ	0				**500**	1000	1000	500	500	JP
Capaciteitsversterking menskracht Immigr.	0				**200**	100	100	150	150	JP
Centraal HRM Beleid	0	250		200	**0**	0	0	0	0	JP
Common Core Document	0				**15**	25	25	50	50	JP
Communicatie apparatuur KBS	485	500			**0**	0	0	0	0	JP
Communicatie middelen en call blockers	347	250		0	**0**	0	0	0	0	JP
Doorontwikkeling Forensisch opsporing	450	500		1000	**750**	800	850	900	1000	JP
Drugsbestrijding/hulpverl.opvang en begeleiding		100		75	**0**	0	0	0		JP
Financieel beheer Justitie	1042			0	**0**	0	0	0	0	JP
Gaming Board	0	500		200	**0**	0	0	0	0	JP
Groot onderhoudsplan blusvoertuigen KBS	1350	1500			**0**	0	0	0	0	JP
Herstel gezag binnenland en kustvlakte	900	2000		2000	**0**	0	0	0	0	JP
Herstructurering KBS organisatie	0			50	**40**	45	50	55	60	JP
Herstructuring DZ organisatie	0				**100**	100	250	250	300	JP
Herziening regelgeving gevangenis wezen	0	50		0	**0**	0	0	0		JP
Het VOV Project (BUFAZ)	0	50		0	**0**	0	0	0	0	JP
Implementatie doorlichtingsrapport BUFAZ	0	200		0	**0**	0	0	0	0	JP
Infrastructurele voorzieningen J&P 2012			1341							JP
Institutionalisering onderzoek HvJ					**500**	500	250	250	100	JP
Internationale betrekkingen Justitie (CICAD)		500		0	**0**	0	0	0		JP
Mensenhandel & mensensmokkel	0				**750**	800	850	875	900	JP
Mensenhandel en mensen smokkel	42	100		200	**0**	0	0	0	0	JP
Modernisering en verbetering rechterlijke org.	1350	1500		200	**500**	400	450	400	350	JP
Modernisering vreemdelingen beleid		500		250	**0**	0	0	0	0	JP
Ontw. en implem. geintegreerd veiligheidsbel.	500	500		200	**0**	0	0	0	0	JP
Ontw.geautomatiseerde inform. voorz. KPS	500	500		500	**0**	0	0	0	0	JP
Ontwikkeling brandveiligheidsbeleid	0			35	**35**	40	45	50	55	JP
Ontwikkeling ICT KPS	0				**900**	1050	1950	1975	1975	JP
Ontwikkeling professionele bedrijfsvoering	0				**750**	800	800	800	800	JP
Ontwikkeling professionele HRM KPS	0				**500**	800	825	850	900	JP
Opleiding wetgevingsleer	425	500		0	**0**	0	0	0		JP
Opleidingen KPS	0				**1000**	2150	2250	2300	2500	JP
Opleidingscentrum lager en middenkader KBS	0				**0**	0	0	0	0	JP
Opzetten v/e kinderombudsbureau	0	200		100	**200**	200	250	250	300	JP
Organisatieversterking VZ	0				**100**	150	150	200	200	JP

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Minis-terie
Persoonlijke standaard uitrusting KBS	1850	2000			**0**	0	0	0	0	JP
Professionalisering institutionalesering MOT	0				**300**	250	250	100	100	JP
Professionalisering institutionalesering SFI	0				**300**	250	250	100	100	JP
Professionalisering parketorganisatie	1275	1500		100	**500**	200	150	150	100	JP
Project Bordermangement System	0				**200**	100	100	150	150	JP
Projecten OPD Opzetten Centr Stat Unit OPD	0			300	**0**	0	0	0	0	JP
RAIO en RIO opleidingen	1127	1400		1650	**950**	1000	1250	1250	1250	JP
Rapport Universal Periodic Review	0				**15**	25	25	50	50	JP
Rechtsh. Openbare orde,veiligheid J&P 2012			5962							JP
Renovatie en inrichting gebouwen DZ	3500	4000		0	**0**	0	0	0	0	JP
Renovatie en inrichting Hof van justitie	0			1000	**350**	300	300	250	250	JP
Renovatie Hof van Justitie	475	500		0	**0**	0	0	0		JP
Renovatie OPD en trainingszaal	0	600		0	**0**	0	0	0	0	JP
Reorganisatie KPS	450	5500		500	**750**	1150	1250	1350	1400	JP
Reorganisatie BBS	929	2250		2000	**305**	380	380	470	470	JP
Reorganisatie KBS	175				**0**	0	0	0	0	JP
Resocialisatiebeleid	0				**645**	750	750	800	800	JP
Samenwerking en Partnerschap	0				**195**	100	100	50	50	JP
Speciale criminaliteitsbestrijdingsprojecten.	1500	1500		2000	**1000**	1000	1100	1200	1300	JP
Specialistische opl. KPA	0			50	**0**	0	0	0	0	JP
Specialistische opleidingen KPS	0			950	**0**	0	0	0	0	JP
Stuurgroep huiselijk geweld en Platform ……	206	500		150	**200**	100	100	100	150	JP
Telecom Netwerk KPS	3000	3000		9150	**1000**	2000	2000	2250	2250	JP
Terreinwerken OPD	0	150		0	**0**	0	0	0	0	JP
Uitvoering Nationaal Actieplan Kinderen	0				**50**	50	50	50	50	JP
Uniform uitrusting en attributen KPS	600	600		0	**0**	0	0	0	0	JP
Uniformkleding en attributen KPA	2803			500	**0**	0	0	0	0	JP
Vaartuigen territoriale wateren KPS	750	750		600	**1000**	2000	2250	2500	3000	JP
Verbeterde huisvesting	0				**250**	280	280	300	300	JP
Verbetering comm.en informatie voorziening	0				**500**	250	250	100	100	JP
Verbetering communicatie KPS	0				**500**	500	450	400	400	JP
Verbetering efficientie KPS	2475	0		3500	**0**	0	0	0	0	JP
Verbetering infrastruktuur KBS	0			2500	**1500**	3000	3000	3250	3500	JP
Verbetering mobiliteit KBS	3250	3500			**0**	0	0	0	0	JP
Verbetering mobiliteit/informatie/communicatie	0			4175	**0**	0	0	0	0	JP
Verbetering wagenpark DZ		2000								JP

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Minis-terie
Verbetering wagenpark niet geunif. diensten	0	650		0	**0**	0	0	0	0	JP
Verbetering wetgeving KBS	85	100			**0**	0	0	0	0	JP
Versterking brandweer zorg				525	**6200**	6950	6975	7250	7500	JP
Versterking grensposten	0				**550**	775	750	800	800	JP
Versterking rechtshulp mensenrechten	0	250			**0**	0	0	0	0	JP
Versterking rechtstaat J&P 2012			849							JP
Versterking van de brandweerzorg	1120	1300			**0**	0	0	0	0	JP
Voorlichting Justitie	80	100		0	**0**	0	0	0	0	JP
Agrarische ontwikkeling Binnenland (ASP)		581								LVV
Alliance	900	1266	618	1086	**1604**	1604	1604	1604	1604	LVV
Bouwwerkzaamheden LVV	2457	1160	211	828	**4609**	4609	4609	4609	4609	LVV
Cultuurtechnische onderhoud	8922	8179	3349	30000	**30000**	30000	30000	30000	30000	LVV
Gender LVV		46		70						LVV
Institutionele Vormgeving LVV (ASP)	25	10930	2137	15632	**10782**	10782	10782	10782	10782	LVV
Kennis LVV (ASP)	27	210		1000	**800**	800	800	800	800	LVV
Landaanwinning en ontginning	500	1710		1000	**2000**	2000	2000	2000	2000	LVV
Landbouw infrastruktuur en exportpromotion	0		1409	26000	**19600**	19600	19600	19600	19600	LVV
Landbouwtelling (ASP)	0	116		300	**119**	119	119	119	119	LVV
St.Landbouwontwikkeling Commewijne	150	185	138	275	**400**	400	400	400	400	LVV
Stichting Nationale Parken		250		750	**750**	750	750	750	750	LVV
Stichting Nationaal Rijstinstituut	1960	2120	1867	3479	**5715**	5715	5715	5715	5715	LVV
Stichting proeftuinen Suriname					**500**	500	500	500	500	LVV
Stimulering landbouw sector	10	263	752	8186	**11942**	11942	11942	11942	11942	LVV
Stimulering private sector	0	0		411	**750**	750	750	750	750	LVV
Veehouderij	1189	9918	2678	11332	**12593**	12593	12593	12593	12593	LVV
Visserij	448	3534		27470	**21068**	21068	21068	21068	21068	LVV
Aankoop gebouw dienst energie voorziening	5351									NH
Bauxiet instituut Suriname	1500	2400	576	2846	**2602**	3000	3000	3000	3000	NH
Energie voorziening	12400	18700	4172	21810	**28000**	23000	23000	23000	23000	NH
Energy Desk										NH
Inkoop Brokopondo overeenkomst	70291	76000		177000	**177000**	188605	188605	188605	188605	NH
Kosten electrische centrales binnenland	5412	5568	1102	5000	**3178**	6000	6000	6000	6000	NH
Kosten Instandh.waterl. bedrijven en nw aansl.	5439	5525	1036	6500	**4000**	8500	8000	8000	8000	NH
Nieuwbouw begroting en financiele zaken Grote Combeweg		2500		1250	**1250**	1000	0	0	0	NH
Nieuwbouw t.b.v dienst Watervoorziening		2620	53	1310	**4500**	1257				NH
Onderhandelingen IAMGOLD en Newmont		16750	44	2884	**1000**					NH

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Minis-terie
Openbare straat verlichting	646	2976	691	4038	**10000**	5000	5000	5000	5000	NH
Ordening goud sector	14486	14486	12650	26149	**21653**					NH
Overdracht waterleiding station aan SWM		19933	1145	8000	**1000**	4000	2000			NH
Overname FOB proj. & operationele kosten										NH
Renewable Energy					**2500**	3350	3350			NH
Renovatie hoofdkantoor NH			116	116	**284**					NH
Subsidie EBS		113900		100000	**100000**	344500	344500	344500	344500	NH
Subsidie SWM										NH
Uitvoering projekten t.b.v. GMD	89	1336		1127	**1127**	4000	2000	0	0	NH
Verbouwing gebouw GMD		2100		1050						NH
Voorbereiding Mineralen Instituut					**1050**					NH
Watervoorziening	15875	21250	8085	26000	**30000**	84555	25000	22000	20000	NH
Watervoorzieningsprojekten volkswoningen		5913		5913	**5000**	5913				NH
Adek Universiteit van Suriname	60000	60000	41290	60000	**60000**	63000	69300	79695	95634	OND
Bevordering Cultuur Studies		20		10	**10**	10	50	50	50	OND
Bevordering modern mediabeleid		50		30	**80**	80	80	80	80	OND
Bijdragen aan huishoudens	1076	2684	94	2684	**2684**	2818	3100	3565	4278	OND
Bijzonder lager onderwijs	72345	72812	402	75000	**146950**	154298	169728	195187	234224	OND
Bijzonder nijverheidsonderwijs	617	750		750	**764**	802	882	1014	1217	OND
Cenasu, Centrum Nascholing Suriname	0			500	**500**	525	578	665	788	OND
Christelijk Pedagogisch Instituut	3355	3500		3500	**5211**	5472	6019	6922	8306	OND
Early Childhood Development (ECD E 304.00 unice	87	300		200	**200**	210	231	266	319	OND
Exploitatie bijzondere commissies Cultuur	50	100	30	50	**100**	100	100	100	100	OND
Kunst en Cultuur educatie		100		10	**50**	100	100	150	150	OND
Kunst en Cultuur voorlichtingsprogramma		100		20	**20**	100	100	100	100	OND
Kunst en nijverheids projekten/exporuimte	80	150	46	150	**150**	150	150	200	200	OND
Kunstwerken tbv de Staatscollectie		30		30	**30**	50	50	50	50	OND
Landelijk viering hoogtij-c/q feestdagen	100	250	200	600	**250**	500	500	750	750	OND
Maatregelen opwaardering onderwijzend pers.	0	6000	105	6000	**6000**	6300	6930	7970	9564	OND
Monumentenzorg		250		140	**140**	600	600	600	600	OND
Naschoolse opvang	2976	25834	33110	90834	**90834**	95376	104914	120651	144781	OND
Nieuwbouw, reh./ren. van scholen en woningen	9645	19346		15000	**21500**	15750	17325	19924	23909	OND
Ondersteuning Culturele Centra distrikten		150		150	**250**	250	250	300	300	OND
Ondersteuning voor verbetering Basisonderwijs					**0**	31	97	206	373	OND
Onderwijs innovatie wetenschap en technologie	0	1000		2000	**2000**	2100	2310	2657	3188	OND
Opzetten informatiecentrum Cultuur		0		200	**750**	750	750	750	750	OND

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Minis-terie
Project Nationaal Orgaan Accreditatie (NOVA)	0	350		350	**350**	368	405	466	559	OND
Project ouderparticipatie	0	365	4	300	**300**	315	347	399	479	OND
Schoolvoeding	7633	12000		10000	**10000**	10500	11550	13283	15940	OND
Specifieke culturele activiteiten	490	740	677	1000	**2500**	1500	1500	1500	1500	OND
Stichting Conservatorium Suriname	0		577	1500	**1500**	1575	1733	1993	2392	OND
Stichting Dierentuin, Medische Zending Parima.	165	165	165	165	**165**	173	190	219	263	OND
Stichting Kennedy school Mythlschool	100	100	100	100	**100**	105	116	133	160	OND
Stichting Polytechnic College	2000	2000	1000	2000	**2000**	2100	2310	2657	3188	OND
Studielening middelbaar/hoger onderwijs	11000	11000		10000	**10000**	10500	11550	13283	15940	OND
Subsidie C.C.S. en V.M.S.	40	40		40	**50**	50	50	50	50	OND
Subsidie Museum Nw Amsterdam	50	50		50	**80**	80	80	80	80	OND
Subsidie Naks Gemeenschapscentrum	10	10		10	**10**	10	10	10	10	OND
Subsidie niet Commerciële instellingen	96	100	112	150	**400**	400	400	400	400	OND
Subsidie Stichting Nationale VMSS	50	50		50	**50**	50	50	50	50	OND
Subsidie Stichting Surinaams Museum	60	60		60	**80**	80	80	80	80	OND
Uitvoering activiteiten Basic Life Skills	16	350		100	**100**	105	116	133	160	OND
Vernieuwing en verbetering kwaliteit onderwijs	40162	45000	7200	109200	**99200**	114660	126126	145045	174054	OND
Voorbereidig en deelname aan Carifesta	200	250	15000	15000	**3000**	1000	500	500	500	OND
Aanleg ringdijk,ringkanaal,ringweg Groot Par'bo		27500		0	**0**	0	0	0		OW
Aanleg/verbetering van wegen	119968	154000	58136	48500	**111000**	116570	271977	487950	554455	OW
Boomzorg	697	950	171	400	**500**	550	605	666	732	OW
Bouw bruggen	38650	22685	18681	33302	**56600**	62260	68486	75335	82868	OW
Bouw en uitbreiding van landsgebouwen	44648	58250	15457	46203	**60160**	60176	72794	80073	88080	OW
Bouwen van landsgebouwen	142	603		672	**500**	550	605	666	733	OW
Het maaien van parken en pleinen etc.	578	675	477	800	**2290**	2519	2771	3048	3353	OW
Infrastructurele werken	394	1000		500	**500**	550	605	666	732	OW
Institutionele versterking openbaargroen	157	175		100	**50**	55	61	67	73	OW
Nationaal schoonmaakacties/milieuprojekten	1806	3000	45	1745	**3000**	3300	3630	3993	4392	OW
Onderhoud bruggen	1014	1040	530	3225	**3225**	3548	3902	4292	4722	OW
Onderhoud irrigatie -en afwateringswerken	5257	5271	443	7500	**0**	0	0	0	0	OW
Onderhoud open-en gesloten riolering	9790	10000	2544	11500	**19000**	20900	22990	25289	27818	OW
Onderhoud verkeerstechnische voorzieningen	447	2365	1209	5476	**5476**	6024	6626	7289	8017	OW
Onderhoud waterkeringswerken	371	1050	10	7880	**7880**	8668	9535	10488	11537	OW
Onderhoud wegen	10784	11546	4411	15000	**15000**	16500	18150	19965	21962	OW
Ophalen dichtbegroeide/geslipte lozingen	161	500	157	800	**1300**	1430	1573	1730	1903	OW
Opruimen illegale vuilstortplaatsen	210	440	201	700	**3000**	3300	3630	3993	4392	OW

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Minis-terie
Rehabiliteren van secundaire en tertiare wegen	172	420	79	800	**400**	440	484	532	585	OW
Ruimtelijke Ordening Urbane gebieden/	149	1000	188	1610	**2900**	3190	3509	3860	4246	OW
Stadsverfraiingsprojekten en groenvoorziening	629	2050	276	500	**1250**	1375	1513	1664	1830	OW
Upgraden grondmechanisch laboratorium	119	2700		0						OW
Verbetering dienstv. meteorologische dienst										OW
Verbetering dienstverlening waterloopk.dienst										OW
Verbetering irrigatie en afwateringswerken	54602	71455	37156	38450	**70750**	191895	211085	232193	225412	OW
Verbetering van landsgebouwen	1784	3050	278	2575	**2500**	2750	3025	3328	3661	OW
Verbetering waterkeringswerken		15130								OW
Verbetering waterkeringswerken	5580		446	23200	**2300**	6530	11183	16301	21931	OW
Verkeersvoorzieningen	684	2313	393	5475						OW
Verzelfstandiging Vuilophaal en Verwerkings	16150	16163	8482	20616	**24305**	26736	29409	32350	35585	OW
Volkswoningbouw	36203	85000	3761	243203	**70000**	198816	84700	93170	102487	OW
Grondaankoop tbv overheidsinstellingen	9629	12000		10000	**10000**	10000	10000	10000	10000	RGB
Institutionele versterking grondbeheer			543	2100						RGB
Institutionele versterking Natuurbeheer					**750**	750	750	750	750	RGB
Institutionele versterking Ruimtelijke ordening				14000	**1000**	1000	1000	1000	1000	RGB
Jan Starke Opleidings- en ontspannings centrum			250	1000	**750**	750	750	750	750	RGB
Stichting Bosbeheer en Bostoezicht	11475	11475	6000	12000	**15000**	15000	15000	15000	15000	RGB
Stichting Natuurbehoud Suriname			500	1000	**750**	750	750	750	750	RGB
Verkaveling	1291	9000		7500	**7500**	7500	7500	7500	7500	RGB
Bouwkundige werken / accomodatie voorz.	1562	4317	192	5000	**14000**	14700	15435	16207	17017	RO
Decen.and Loc. Govern.Str Program		6365		950	**253**					RO
Districtsbestuur Brokopondo	154	300	17	1000	**1000**	1050	1103	1158	1216	RO
Districtsbestuur Coronie	74	200	420	1000	**1000**	1050	1103	1158	1216	RO
Districtsbestuur Saramacca	307	400	152	1000	**1000**	1050	1103	1158	1216	RO
Distriktsbestuur Commewijne	1750	1750	782	1500	**1500**	1575	1654	1736	1823	RO
Distriktsbestuur Marowijne	1250	1250		1500	**1500**	1575	1654	1736	1823	RO
Distriktsbestuur Nickerie	1000	1000	906	1500	**1500**	1575	1654	1736	1823	RO
Distriktsbestuur Para	1300	1300	918	1500	**1500**	1575	1654	1736	1823	RO
Distriktsbestuur Par'bo Noord-Oost	2000	2000	670	3000	**3000**	3150	3308	3473	3647	RO
Distriktsbestuur Par'bo Zuid-West	1250	1000	711	1500	**1500**	1575	1654	1736	1823	RO
Distriktsbestuur Sipaliwini	4002	4000	1250	5000	**5000**	5250	5513	5788	6078	RO
Distriktsbestuur Wanica	1000	1000	469	1500	**1500**	1575	1654	1736	1823	RO
Dorpsontwikkeling	991	1200	7	1500	**2000**	1100	1205	1315	1431	RO
Fonds ontwikkeling Binnenland (SFOB)	1000	1000	2200	2200	**2210**	2321	2437	2558	2686	RO

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Minis-terie
Grondrechten en traditioneel gezag	1104	2000	603	2000	**3000**	3150	3308	3473	3647	RO
IBAS	661		355	1250	**1400**	1470	1544	1621	1702	RO
Kennis Instituut Surinaamse Distrikten (IBAS)		1000								RO
Onderhoud gebouwen en terreinen	889	1380	296	1000	**1050**	1103	1158	1216	1276	RO
Onderhoud wegen, irrigatie -, kunstwerken	6535	4000		5000	**8600**	9030	9482	9956	10453	RO
Radio Boskopu	66	300	125	500	**700**	735	772	810	851	RO
Waterschappen	3500	3500	6798	17500	**17500**	18375	19294	20258	21271	RO
Bijdrage aan overheidsinstellingen	87	112		150	**150**	165	182	200	220	SJ
Bouw ter ondersteuning Sport- en Jeugdbeleid	6068	6638	663	18100	**6000**	15400	16940	18634	20497	SJ
Carifesta youth focus	0		2500	2500						SJ
Health Promotion	0		31	685	**1085**	1194	1313	1444	1589	SJ
Instituut Nationale Sportselekties	1807	2000		2000	**1500**	1650	1815	1977	2196	SJ
Intensievere aanpak jeugdsport etc.	1867	2089	474	2600	**2400**	2640	2904	3194	3514	SJ
Inter Guyanese spelen	395	800		920	**1800**	1980	2178	2396	2635	SJ
Jeugd en sportontw. Regionale gebiedsdelen	1375	1500	148	2500	**2000**	2200	2420	2662	2928	SJ
Nationaal Jeugd Instituut	1610	1750	327	8350	**7000**	7700	8470	9317	10249	SJ
Nationaal sport ontwikkelingsplan	200	200		400	**0**	420	441	463	486	SJ
Ondersteuning aan instellingen met jeugdprogr.	1120	1175	405	1250	**1250**	1375	1513	1664	1830	SJ
Ontw. Sport en Jeugdbeleid middels onderz. etc.	2480	3000		3505	**3000**	3300	3630	3993	4392	SJ
Regional sport academy	1000	1000		2000	**2000**	2200	2420	2662	2928	SJ
Sportontwikkelingssamenwerking Sur.-Ned.	0	500		0	**0**	0	0	0		SJ
Subsidie aan anti doping authority	150	150	150	150	**150**	165	182	200	220	SJ
Subsidie aan Jeugdorganisaties	500	500	155	1000	**1250**	1375	1513	1664	1830	SJ
Subsidie aan Sportorg.en andere instellingen	1332	1346	236	2000	**2500**	2750	3025	3328	3660	SJ
Topsportprojecten	307	316	100	750	**750**	825	908	998	1098	SJ
Versterking en begeleiden risico jongeren	869	1597		1500	**1500**	1650	1815	1997	2196	SJ
Versterking Jeugd en gemeenschappelijksontw	300	6000		2000	**1000**	1100	1210	1331	1464	SJ
Voorzien in de ontwikkeling van de jeugd	1106	1144		1250	**1250**	1375	1513	1664	1830	SJ
A.O.V. fonds	307031	308380	155024	308380	**308380**	308380	308380	308380	308380	SOC
Afbouw/reparatie woningen Sociaal zwakkeren	0	2000								SOC
Algemene kinderbijslag	24063	26825		26826	**26826**	26826	26826	26826	26826	SOC
Armoedebestrijding	3510			54020	**54020**	54020	54020	54020	54020	SOC
Behoeftige kinderen	930	945	703	945	**5945**	5945	5945	5945	5945	SOC
Bigi sma dey	999	1000		1000	**6000**	6000	6000	6000	6000	SOC
Bijdrage aan acute noodsituatie	482	500	221	500	**500**	2000	2000	2000	2000	SOC
Bijdrage medische hulpmiddelen	255	261	168	261	**261**	1000	1000	1000	1000	SOC

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Minis-terie
Bouwsubsidie	2000			2000	**2000**	7000	7000	7000	7000	SOC
Bromki Fu Tamara	0			1935	**1935**	22494	22494	22494	22494	SOC
Fin. bijstand aan mensen met beperking	0		17660	32355	**32355**	45537	45537	45537	45537	SOC
Fin. bijstand en alivio aan onverm.	29424	34963								SOC
Fin. bijstand Sociaal zwakke huishoudens	0		735	12608	**12608**	12608	12608	12608	12608	SOC
Gemeenschaps ontwikkelingsprogramma	900	1000	4	1000	**1000**	2000	2000	2000	2000	SOC
Gezinsbegeleidingsprogramma				1000	**1000**	2000	2000	2000	2000	SOC
Grondontwikkelingsbedrijf	500	500								SOC
Instituut en scholing		10703	27	10703	**10703**	14298	14298	14298	14298	SOC
Low Income Shelter Program (LISP)		1000			**844**	9271	9271	9271	9271	SOC
Medische kosten t.b.v. on-minvermogen	136089	139000	35817	139000	**139000**	70000	70000	70000	70000	SOC
Monitoring en evaluatie mechanisme			57	250	**250**	1000	1000	1000	1000	SOC
Nationaal monitoringsmechanisme		250								SOC
Opvangcentrum Koela	55	145	4	145	**145**	145	145	145	145	SOC
Overbruggingsregeling	473	4730	176	3730	**3730**	3730	3730	3730	3730	SOC
Schoolkledingactie	670	1108		1108	**1108**	3200	3200	3200	3200	SOC
Subsidies en bijdragen sociale zaken	4075	6050		7649	**7649**	9649	9649	9649	9649	SOC
Thuiszorg				1000	**1000**	2000	2000	2000	2000	SOC
Versterken Child Indicators Monitoring System		175		0		0				SOC
Woningbouwprogramma	796	20280		20280	**20280**	20000	20000	20000	20000	SOC
Zorgvervoer	270	299	74	549	**1132**	1132	1132	1132	1132	SOC
Aankoop pand TCT		4000		0	**0**	0	0	0		TCT
Aanleg/verbetering vliegvelden Binnenland										TCT
Bus en Bootvergunninghouders	5023	5023		0						TCT
Institutionele versterking luchtvaart				1000	**1950**	1950	1950	1950	1950	TCT
Ordening Transportsector				1109	**1009**	1009	1009	1009	1009	TCT
Promotie kosten Toerisme	7200	7200		2000	**2000**	2000	2000	2000	2000	TCT
Subsidie I.C.T.		350		350	**350**	350	350	350	350	TCT
Subsidie N.V.B.	26550	26550	15150	30300	**30700**	30700	30700	30700	30700	TCT
Subsidie aan S.T.S.	3000	3000	1500	3000	**3000**	3000	3000	3000	3000	TCT
Subsidie S.M.S.	8000	8000	4500	9000	**9500**	9500	9500	9500	9500	TCT
Tourism Training Centre (SHTTC)	80	80	63	250	**250**	250	250	250	250	TCT
Verbetering nationale en regionale verdiensten				4250	**1500**	1500	1500	1500	1500	TCT
Verbetering vliegveiligheid				500	**500**	500	500	500	500	TCT
Vliegdiesten binnenland	1151	1151	1667	4000	**5000**	5000	5000	5000	5000	TCT
Aanvulling tekort medische specialisten	0		77	2000	**2000**	2200	2420	2662	2928	VOL

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Minis-terie
Afbouw Regeling Medische Uitzending	9000	9000	4883	9000	**9000**	9900	10890	11979	13177	VOL
Bestr .chronische niet overdraagbare aand.	2050	2080	361	12000	**12000**					VOL
Bestrijding HIV/AIDS,TBC en Malaria G.fund	9077	4786	5625		**8693**	9981	11765	12353	12971	VOL
Buro Algemene Zietekosten Verzekering	623	900	188	1200						VOL
Institutionele versterking verpleegkundigen	302		33	6227						VOL
Interventies rampspoed en Gezondheidbedr.	600			5000						VOL
Lig-,verpl. en med. kosten chron. patienten P.C.S.	9652	15000	2228	15000	**15000**	16500	18150	19965	21962	VOL
Operationalisering Huisarts Instituut Suriname	0				**700**	770	847	932	1025	VOL
Subsidie aan Stg. COVAB	9240	9240	3750	7500	**9000**	9900	10890	11979	13177	VOL
Subsidie aan Stg. Jeugtandverzorging (J.T.V.)	7200	7200	3903	7700	**7700**	8470	9317	10249	11274	VOL
Subsidie aan Stg. Medische Zending (P.H.C)	23920	23920	13336	27000	**27000**	29700	32670	35937	39531	VOL
Subsidie aan Stg. R.G.D.	29000	29000	15600	33000	**34300**	37730	41503	45653	50219	VOL
Subsidie Babyvoeding	3886	4204		0						VOL
Subsidie Stg. Bureau Dak en Thuislozen.	1286	3000	1213	3500	**3500**	3850	4235	4659	5124	VOL
Subsidie Surinaamse Rode Kruis	0				**767**	844	928	1021	1123	VOL
Suïcide Preventie Suriname	0									VOL
Support to health sector		3589			**11047**					VOL
Terugdringen moeder-en kindersterfte	0			3000	**3000**	3300	3630	3993	4392	VOL
Totaal Overheid	**1900170,4**	**2832877,3**	**871908**	**4250198,2**	**4291577**	**4483503**	**4635499**	**5013128**	**5260606**	
Financieringsbron : Pan American Health Organisation										
Common Country Programme Action Plan	0	0		599	**599**					VOL
Totaal PAHO	**0**	**0**	**0**	**599**	**599**	**0**	**0**	**0**	**0**	
Totaal UN organisaties	**54**	**1247**	**0**	**482**	**130**	**0**	**0**	**0**	**0**	
Financieringsbron : UNDP										
Chemicaliën	54	897		325						ATM
Milieu Ondersteuningsmechanismen				30						ATM
Ozon afbrekende stoffen				110						ATM
Milieu bescherming en milieu rehabilitatie					**20**					BIN
Versterking rechtshulp mensenrechten	0			0	**0**	0	0	0	0	JP

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Minis-terie
Totaal UNDP	**54**	**897**	**0**	**465**	**20**	**0**	**0**	**0**	**0**	
Financieringsbron : UNEP										
Duurzaam waterbeheer				17						ATM
Milieu bescherming en milieu rehabilitatie					**110**					BIN
Totaal UNEP	**0**	**0**	**0**	**17**	**110**	**0**	**0**	**0**	**0**	
Financieringsbron : UNICEF										
Versterken Child Indicators Monitoring System		350								SOC
Totaal UNICEF	**0**	**350**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	
Totaal	**2120157,4**	**3798709**	**877419**	**4705470,2**	**4752317**	**4895393**	**4914152**	**5117145**	**5348538**	

BIJLAGE 2

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN NAAR MINISTERIE (x 1000 SRD)

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Fin. Bron	Type inv.
Ministerie : Arbeid, Technologische ontwikkeling en Milieu											
Activiteiten van de Arbeidsbeweging		15		15	**40**	60	100	100	100	OVH	O
Agro Technologiën				15	**0**	60	50	40	40	OVH	O
Arbeidsadvies College	96	96		90	**0**	171	171	171	171	OVH	O
Armoede bestrijding /sociale bescherming			457							OVH	O
Bemiddelingsraad	301	300		350	**0**	440	440	440	440	OVH	O
Bijdrage exploitatiekosten SAO	2675	2000	1000	2000	**3640**	4519	4519	4519	4519	OVH	O
Bouw dependance SAO in Para				100						OVH	O
Decent work country program	28	80		40	**0**	250	250	250	250	OVH	O
Fabricage Laboratoruim		100								OVH	O
Groen Kapitaal				20	**0**	120	100	80	80	OVH	O
Herziening Surinaamse Arbeidswetgeving		30		15	**27**	60	60	60	60	OVH	O
Hoogtechnologische sector				20	**0**	90	80	70	70	OVH	O
Innovatief onderwijs				15	**0**	50	30	30	30	OVH	O
Instelling Veiligheidsinstituut				20	**0**					OVH	O
Institutionele Versterking NIMOS				40	**0**	80	80	80	80	OVH	O
Jobcoaches project	200	200		200	**0**	320	320	320	320	OVH	O
Minimumloonbeleid				50	**50**					OVH	O
Nationale Raad Bedrijfsgezondheidszorg		40		40	**0**	70	70	70	70	OVH	O
Nationale Raad voor Werkgelegenheid		20		20	**0**	65	70	70	70	OVH	O
Nationale Raad Wetenschap en Technologie		100			**0**					OVH	O
Productie unit steen vormen				30	**0**					OVH	O
Programma Arbeidsmarktbeleid	150	150		150	**100**	200	200	200	200	OVH	O
Raad van Cooperatiewezen	79	100		70	**0**	160	200	200	200	OVH	O
Raad voor Cooperatiewezen		80								OVH	O
Reorganiseren arbeidsinspectie		15		15	**0**	400	400	400	400	OVH	O
Reorganiseren technologische ontwikkeling		8		8	**0**					OVH	O
Scholing voor de vakbeweging in Suriname	200	200		200	**300**	316	350	350	350	OVH	O
Sociaal Investeringsfonds Arbeid		40		40	**0**	200	200	250	250	OVH	O
Stg Productieve Werkeenheden (SPWE)	380	350		350	**350**	500	500	600	600	OVH	O
Stg Hospitality Tourism and Training center	260	200		300	**350**	350	350	400	400	OVH	O
Training in Landbouwtechnieken				50						OVH	O
Trainingen thuiszorgwerkers Commewijne				30	**0**					OVH	O
Tripartiet Overleg	90	90		125	**0**	150	150	150	150	OVH	O
Uitbanning Kinderarbeid		40		100	**0**	90	90	90	90	OVH	O

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Fin. Bron	Type inv.
Uitvoering porg. doorlichting Bedrijven					**0**					OVH	O
Vak trainingen in de districten				179	**0**					OVH	O
Vakscholing Kleine Zelfstandigen		80		40	**0**	260	300	400	400	OVH	O
Versterking ministerie ATM		30		30	**0**	95	120	120	120	OVH	O
Vervanging machines afd.machinebankwerken				100	**0**					OVH	O
Wijziging decreet Arbeidsinspectie					**10**					OVH	O
Afval		80		25						OVH	O
Atmosfeer	518	596		100						OVH	O
Biodiversiteit		550		100						OVH	O
Chemicaliën				50						OVH	O
Chemicaliën	54	897		325						UNDP	S
Climate Change Development Strategy		100		50						OVH	O
Duurzaam landbeheer	1028	600		100						OVH	O
Duurzaam ontwikkeling		75		0						OVH	O
Duurzaam waterbeheer		40		20						OVH	O
Duurzaam waterbeheer				17						UNEP	S
Hernieuwbare energie		10		10						OVH	O
Implementatie Milieu Beleid Plan		200		0						OVH	O
Milieu bescherming en milieu rehabilitatie			225							OVH	O
Milieu Ondersteuningsmechanismen				50						OVH	O
Milieu Ondersteuningsmechanismen				30						UNDP	S
Milieuwet- en regelgeving				20						OVH	O
Modernisering Milieuwetgeving		30								OVH	O
Nationaal Instituut Milieu Ontw Sur(NIMOS	1375	900		900						OVH	O
Ozon afbrekende stoffen				110						UNDP	S
Totaal ministerie A.T.M.	**7434**	**8442**	**1682**	**6774**	**4867**	**9076**	**9200**	**9460**	**9460**		
Ministerie : Binnenlandse Zaken											
Aanpassing en inventaris regeringsgebouw	4781	7000	138	5000	**5000**	5000	5000	5000	5000	OVH	O
Bijzondere aanschaffingen C.I.V.D.	7572	10000		14000	**14000**	10000	10000	10000	10000	OVH	O
E-governance	4055	5000	191	5000	**5000**	5000	5000	5000	5000	OVH	O
Innovatie centrum	0		25	1000	**1000**	1000	1000	1000	1000	OVH	O
Inrichting, acc. en instit. verst. DNA fractie	86	80								OVH	O
Institutionele versterking C.I.V.D.	2520	3000		3500	**3500**	3000	2000	2000	2000	OVH	O

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Fin. Bron	Type inv.
Institutionele versterking Kabinet President	0	6000		80000	**55000**	80000	80000	80000	80000	OVH	O
Institutionele versterking Kabinet VP	3974		199	4500	**4175**	4000	4000	4000	4000	OVH	O
Institutionele versterking Kabinet VP	616				**325**					IDB	S
Institutionele versterking NVD	1454	2000		1000	**1000**	1000	1000	1000	1000	OVH	O
Institutionele versterking Rekenkamer	587	2357	29	2000	**765**	1620	1500	1500	1500	OVH	O
Institutionele versterking Rekenkamer		2357			**335**					OVE	S
Milieu bescherming en milieu rehabilitatie					**1777**	1907	1907	1907	1907	OVH	O
Milieu bescherming en milieu rehabilitatie					**20**					UNDP	S
Milieu bescherming en milieu rehabilitatie					**110**					UNEP	S
Subsidie Stichting Planbureau Suriname			3986	8600	**9304**	8700	8800	8900	9000	OVH	O
Uitbreiden faciliteiten kabinet VP	0			5000	**5000**	5000	5000	5000	5000	OVH	O
Vergroting bereikbaarheid staatsmedia	0			2000	**2000**	2000	2000	2000	2000	OVH	O
Welvaartsbevordering			6059	249200	**299000**	300000	300000	300000	300000	OVH	O
Bevolkingsbeleid Integratie, Migratie	0				**328**	550	550	550	550	OVH	O
Bijdrage aan huishoudens (Onderstanden)	26881	27000	1144	28000	**32500**	41800	45980	45980	45980	OVH	O
Centraal Bureau Burgerzaken	4004	8602	500	4440	**9015**	25000	25000	25000	25000	OVH	O
CHS	10	100	12	157	**150**	91	50	50	50	OVH	O
Eredienst (Religieuze aangelegenheden)	68	271	24	215	**440**	440	490	490	490	OVH	O
Genderbeleid	359	1125	60	1169	**995**	945	995	995	995	OVH	O
IT Biza (E-Governance)	719	3606		1750	**500**	2500	2500	2500	2500	OVH	O
Management Regelgeving	234	419	39	360	**30**	250	300	350	350	OVH	O
NationAal Archief Suriname (NAS)	1872	2614	65	1283	**1875**	1125	1075	1500	1500	OVH	O
OKB		878		655	**680**	505	455	455	455	OVH	O
Opzet/Operationalisatie Kustwacht				50000						OVE	L
Opzet/Operationalisatie Kustwacht	23653	23653	143		**49500**	85000	91000	92000	92000	OVH	O
Overheidspersoneelsbeleid Biza	1342	1463		2000	**1750**	1500	1200	1600	1600	OVH	O
Renovatie en uitbreiding Hoofdkantoor BZ	518	745		930	**3450**	1000	750	750	750	OVH	O
Verkiezingen (Pre- en Post electorale activi	940	2115	24	1370	**20000**	60000	1600	1600	1600	OVH	O
Voorlichting	831	2033		500	**560**	610	250	250	250	OVH	O
Internationale Betrekkingen	2395			800	**800**	800	800			OVH	O
Nieuw bouw en herinrichting DNA				15000	**30000**		0	0		OVH	O
Versterking DNA	61		322	1793	**2174**	2649				OVH	O
Voorlichting en Communicatie			0	409	**373**					OVH	O
Totaal ministerie : Binnenlandse Zaken	**89532**	**112419**	**12960**	**491631**	**562431**	**652992**	**600202**	**601377**	**601477**		

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Fin. Bron	Type inv.
Ministerie van Buitenlandse Zaken											
Aankoop panden tbv buitenlandse vertegenwoordigers		2000								OVH	O
Beleidsonderz. planning en cap.versterking	53	473	65	1000	**1000**	1050	1103	1169	1239	OVH	O
Bilaterale betrekkingen Buza	853	883	894	1500	**2000**	2100	2205	2337	2478	OVH	O
Inrichting nieuwbouw Buza		100								OVH	O
Internationale handelsonderhandelingen Bu	0	84		100	**100**	105	110	117	124	OVH	O
Migratie en personen vervoer	0	75	1618	5100	**1000**	1050	1103	1169	1239	OVH	O
Multilaterale betrekkingen Buza	1095	1100	447	1700	**4000**	4200	4410	4675	4955	OVH	O
Opzetten & onderhouden Amb.&Consulate	0	677		500	**1100**	1155	1213	1286	1363	OVH	O
Regionale integratie Buza	1129	1130	3769	6000	**8500**	8925	9371	9934	10530	OVH	O
Residentiële Diplomatie	0		28716	35000	**25000**	26250	27563	29216	30969	OVH	O
Totaal ministerie Buitenlandse Zaken	**3130,4**	**6522**	**35509**	**50900**	**42700**	**44835**	**47078**	**49903**	**52897**		
Ministerie : Defensie											
Aanschaf helikopter	0	31441		18370	**0**	0	0	0	0	INDIA	L
Bijdr. Nat.coörd. Centrum rampenbeheersir	95	100	29	125	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Bijdrage Stg. Ismay van Wilgen sporthal	111	200	75	200	**500**	200	200	250	250	OVH	O
Bijdrage Stichting Nazorg	1706	2500	630	2500	**3700**	2900	2900	2900	2900	OVH	O
Bijzondere Aanschaffing Defensie Materiee	961	1350		1320	**2500**	3601	4362	6575	6575	OVH	O
Bijzondere Voorzieningen Defensie	1648	4485	98	3920	**4630**	9500	11100	15400	15400	OVH	O
Doorstart agrarisch bedrijf von Freyburg	0		21	350	**212**					OVH	O
Kosten ivm waarborgen veiligheid	2078	2200		2500	**2500**	3000	3200	5000	5000	OVH	O
Militaire Diplomatieke vertegenwoordiging	56	260	130	500	**350**	300	300	400	400	OVH	O
Opzet Jungle Survival Site	67	300		200	**200**	200	150	250	250	OVH	O
Voorzienning t.b.v het nationaal leger	7340									OVH	O
Voorzitterschap CDS van de UNASUR	0			735						OVH	O
Totaal ministerie : Defensie	**14062**	**42836**	**983**	**30720**	**14592**	**19701**	**22212**	**30775**	**30775**		
Ministerie : Financien											
Aanschaf kantoorgebouwen					**3500**					OVH	O
Automatisering Overheidsbegroting	991		104	1000	**8000**	8000	8000	5000	5000	IDB	L

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Fin. Bron	Type inv.
Automatisering Overheidsbegroting		1000		3830	**2000**					OVH	O
Beheer en Toezicht Staatsfinanciën				10000	**8000**	6000	6500	5000	5000	IDB	L
Beveiliging Financiën				400	**400**	400	400	400	400	OVH	O
Bijdrage aan IDCS			4558	7000	**7500**	7500	7500	7500	7500	OVH	O
Bijdrage innovatie Agro-Processing N.V.					**2000**	2000	2000	2000	2000	OVH	O
Bijdrage stimulering ontwikkelingsprojekten	0	162000	176	216250	**312858**	216250	216250	216250	216250	OVH	O
Bijzondere Voorzieningen Rampen	1049	3000		3000	**3000**	3000	3000	3000	3000	OVH	O
Bureau voor de Staatsschuld	999	1004	421	937	**1202**	1400	1400	1400	1400	OVH	O
Capaciteitsopbouw	300	1710	236	1200	**1500**	1700	1500	1500	1500	OVH	O
CLAD	4235	4000	1080	4563	**5099**	6000	6000	6000	6000	OVH	O
Deviezencommissie		124		75						OVH	O
Renovatie en nieuwbouw kantoorgebouwer	0	400		4900	**2830**					OVH	O
Rentes en aflossingen	124974	285284	127934	204401	**285000**	285000	385000	385000	385000	OVH	O
Sectorfonds begeleiding Financiën(NHAS)		1088								NHAS	S
Sectorfonds Beheer en Toezicht Staatsfinanciën		12156								NHAS	S
Staatsparticipatie in de goudindustrie				640855	**415000**					OVH	O
Stimulering private sektor		64347								OVH	O
Strenghtening Management for results in Sur.		168								OVH	O
Strenghtening Management for results in Sur.		1340		1340						IDB	S
Suppletie Overheidsbijdrage Pensioenfonds	112179	88000	58351	99000	**115000**	115000	115000	115000	115000	OVH	O
Aanschaf kantoorgebouwen					**5850**					OVH	O
Automatisering Belastingen					**15000**	20000				IDB	L
Automatisering Belastingen	1579	17500	1186	36353	**3500**		7000	5000	5000	OVH	O
Beveiliging kantoorgebouwen	0	350		500	**250**	350	250	200	200	OVH	O
Bouw nieuw kantoorgeb en dienstwoningen		10052								OVH	O
Bouw nieuw kantoorgeb en dienstwoningen		31000								CHINA	S
Capaciteitsopbouw	2193	9200	602	3000	**2500**	3000	2000	3000	2000	OVH	O
Fiscale Controle Binnenland	0	500		500	**400**	500	400	350	300	OVH	O
Introduktie belastingswet/regelgeving				7158	**2000**	2000	1500	1000	1000	OVH	O
Modernisering/verzelfstandiging belastingen				5143	**3000**	5500	5000	4000		OVH	O
Onderhoud contrakt containerscan	856	858								OVH	O
Renovatie en nieuwbouw dienstwoningen	0			1500	**1500**	2500	2500	1000	750	OVH	O
Renovatie en nieuwbouw kantoorgebouwer	0		641	2000	**3000**	15000	15000	10000	5000	OVH	O
Renovatie kantoorgebouwen en dienstwoni	7	4500								OVH	O
Vervanging en vernieuwing wagenpark	1598	3300								OVH	O
ABS	7098	7114	3066	7266	**7266**	9799	10513	11550	12658	OVH	O

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Fin. Bron	Type inv.
Accountantscontrole verdragsmiddelen		150								NHAS	S
Activiteiten sociaal economische ontw.	0			5861	**2270**	2765	2761	2365	0	OVH	O
Begeleiding Sectorfonds		650								NHAS	S
Bijdrage aan Partnerschappen		81								OVH	O
Census programma		11198		1853	**702**					IDB	L
Donorcoördinatie					**500**	500	500	500	500	OVH	O
Fonds Econ. en Sociale Structuurverst. (FESS)		6068								NHAS	S
FOSCAP		4233								NHAS	S
Meerzorg Albina Corridor Rehabilitatie										CHINA	L
Micro Kredieten Programma		5146								NHAS	S
Reconditionering wegstrekkiing Meerzorg-Albina		115166								IDB	L
SER		594		150						OVH	O
Stichting Planbureau Suriname	6483	6483								OVH	O
Technical Cooperation Facility		2000								EOF	S
Totaal ministerie : Financien	**264541**	**861764**	**198355**	**1270035**	**1220627**	**714164**	**799974**	**787015**	**775458**		
Ministerie : Handel & Industrie											
Aanpassing/Redigering wetgeving overeenkomsten		20		0	**0**	0	0	0		OVH	O
Bewustwordingscampagne C.S.M.E.	26	63		0	**0**	0	0	0		OVH	O
Contributie verplichtingen	5190	5500	2501	5500	**5500**	5700	5700	5700	5700	OVH	O
Export promotie						250	250	250	250	OVH	O
Ontwikkelin Nat. Certificeringsprogramma	0		150	300	**300**	300	300	300	300	OVH	O
Ontwikkeling diensten sektor	0		25	250	**250**	250	250	250	250	OVH	O
Ontwikkeling Handelsbeleid						250	250	250	250	OVH	O
Ontwikkeling industriële sectoren	0		17	250	**250**	250	250	250	250	OVH	O
Ontwikkelings ondernemersklimaat	0			165	**165**	165	165	165	165	OVH	O
Opzet geautomatiseerde databank / IUD		15		0	**0**	0	0	0		OVH	O
Opzet huisvesting HI Fase 1										OVH	O
Opzet Mededingens Autoriteiten	180	168	91	208	**208**	253	253	253	253	OVH	O
Subsidie Standaarden Bureau Suriname	921	1092	533	1092	**1092**	1422	1422	1422	1422	OVH	O
Suriname Business Forum (SBF)	215	215	450	450	**450**	1226	1226	1226	1226	OVH	O
Uitvoering Export Support Programme (ESI	40	42		0	**0**	0	0	0		OVH	O
Uitvoering Ind. Technische Ass. Prog. (ITAI	50	57		0	**0**	0	0	0		OVH	O
Uitvoering nationaal strategisch actieplan	0		32	460	**460**	750	750	750	750	OVH	O

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Fin. Bron	Type inv.
Uitvoering Project Industrie Terreinen		35		0	**0**	0	0	0		OVH	O
Versteviging Surinaamse betrekkingen	22	25		0	**0**	0	0	0		OVH	O
Totaal ministerie : Handel & Industrie	**6644**	**7232**	**3799**	**8675**	**8675**	**10816**	**10816**	**10816**	**10816**		
Ministerie : Justitie & Politie											
Infrastructurele voorzieningen J&P 2012			1341							OVH	O
Rechtsh. Openbare orde,veiligheid J&P 2012			5962							OVH	O
Versterking rechtstaat J&P 2012			849							OVH	O
Aanschaf uniform uitrusting attributen	0			1400	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Aanschaf van materialen t.b.v.brandbestrijc	920	1000			**0**	0	0	0	0	OVH	O
Bouw en renovatie van brandweerkazernes	3150	5500			**0**	0	0	0	0	OVH	O
Capaciteitsversterking menskracht	0			495	**650**	700	750	800	850	OVH	O
Communicatie apparatuur KBS	485	500			**0**	0	0	0	0	OVH	O
Groot onderhoudsplan blusvoertuigen KBS	1350	1500			**0**	0	0	0	0	OVH	O
Herstructurering KBS organisatie	0			50	**40**	45	50	55	60	OVH	O
Ontwikkeling brandveiligheidsbeleid	0			35	**35**	40	45	50	55	OVH	O
Opleidingscentrum lager en middenkader I	0				**0**	0	0	0	0	OVH	O
Persoonlijke standaard uitrusting KBS	1850	2000			**0**	0	0	0	0	OVH	O
Reorganisatie KBS	175				**0**	0	0	0	0	OVH	O
Verbetering infrastruktuur KBS	0			2500	**1500**	3000	3000	3250	3500	OVH	O
Verbetering mobiliteit KBS	3250	3500			**0**	0	0	0	0	OVH	O
Verbetering mobiliteit/informatie/communica	0			4175	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Verbetering wetgeving KBS	85	100			**0**	0	0	0	0	OVH	O
Versterking brandweer zorg				525	**6200**	6950	6975	7250	7500	OVH	O
Versterking van de brandweerzorg	1120	1300			**0**	0	0	0	0	OVH	O
Reorganisatie BBS	929	2250		2000	**305**	380	380	470	470	OVH	O
Verbeterde huisvesting	0				**250**	280	280	300	300	OVH	O
Aankoop Software programma	0			300	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Aanpak sexueel molest	0				**150**	125	150	150	200	OVH	O
Aanpakken corruptie	0	300		300	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Aanschaf bodyscan apparaat DZ	0	250		0	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Aanschaf lockers gevangenis wezen	0	125		0	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Aanschaf, bouw, renov, inrichting geb. Just	0				**6250**	10000	12500	15000	20000	OVH	O
Alternatieve straffen	0	500		200	**0**	0	0	0	0	OVH	O

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Fin. Bron	Type inv.
Beveiligingsplan en bewaking inrichtingen	0			3500	**5000**	5000	2000	2000	2000	OVH	O
Bouw , renovatie en inrichting gebouwen Ju	15016	5000		0	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Bouw en Opzet Surinaamse Forensisch Ins	0	500		0	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Bouw inrichting tweeling geb. centraal kant	2000			0	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Bouw multifunctioneel centrum KPA/KBS/K	0	3000		0	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Bouw netwerken geb Just & Delinquentenz	0			8000	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Bouw opvanghuis slachtofferszorg	0	750		0	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Bureau slachtofferzorg landelijk opzetten m	35	50		35	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Bureau vrouw en kinderbeleid	0	275		250	**75**	50	50	50	50	OVH	O
Capaciteitsontw./versterking publieke orgar	0				**0**	0	0	0	0	NHAS	S
Capaciteitsver.ondersteuningsgroepen KPA	0	2000		0	**0**	0	0	0		OVH	O
Capaciteitsversterking menskracht DZ	0				**500**	1000	1000	500	500	OVH	O
Capaciteitsversterking menskracht Immigr.	0				**200**	100	100	150	150	OVH	O
Centraal HRM Beleid	0	250		200	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Common Core Document	0				**15**	25	25	50	50	OVH	O
Communicatie middelen en call blockers	347	250		0	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Drugsbestrijding/hulpverl.opvang en begeleiding		100		75	**0**	0	0	0		OVH	O
Financieel beheer Justitie	1042			0	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Gaming Board	0	500		200	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Herstructuring DZ organisatie	0				**100**	100	250	250	300	OVH	O
Herziening regelgeving gevangenis wezen	0	50		0	**0**	0	0	0		OVH	O
Het VOV Project (BUFAZ)	0	50		0	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Implementatie doorlichtingsrapport BUFAZ	0	200		0	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Internationale betrekkingen Justitie (CICAD)		500		0	**0**	0	0	0		OVH	O
Mensenhandel en mensen smokkel	42	100		200	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Modernisering vreemdelingen beleid		500		250	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Opzetten v/e kinderombudsbureau	0	200		100	**200**	200	250	250	300	OVH	O
Organisatieversterking VZ	0				**100**	150	150	200	200	OVH	O
Professionalisering institutionalesering MO	0				**300**	250	250	100	100	OVH	O
Professionalisering institutionalesering SFI	0				**300**	250	250	100	100	OVH	O
Project Bordermangement System	0				**200**	100	100	150	150	OVH	O
Projecten OPD Opzetten Centr Stat Unit C	0			300	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Rapport Universal Periodic Review	0				**15**	25	25	50	50	OVH	O
Renovatie en inrichting gebouwen DZ	3500	4000		0	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Renovatie OPD en trainingszaal	0	600		0	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Resocialisatiebeleid	0				**645**	750	750	800	800	OVH	O

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Fin. Bron	Type inv.
Samenwerking en Partnerschap	0				**195**	100	100	50	50	OVH	O
Specialistische opl. KPA	0			50	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Stuurgroep huiselijk geweld en Platform ….	206	500		150	**200**	100	100	100	150	OVH	O
Terreinwerken OPD	0	150		0	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Uitvoering Nationaal Actieplan Kinderen	0				**50**	50	50	50	50	OVH	O
Uniformkleding en attributen KPA	2803			500	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Verbetering comm.en informatie voorzienin	0				**500**	250	250	100	100	OVH	O
Verbetering wagenpark DZ		2000								OVH	O
Verbetering wagenpark niet geunif. dienste	0	650		0	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Versterking rechtshulp mensenrechten	0	250			**0**	0	0	0	0	OVH	O
Versterking rechtshulp mensenrechten	0			0	**0**	0	0	0	0	UNDP	S
Voorlichting Justitie	80	100		0	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Aanpak drugsbestrijding	0				**500**	500	500	500	500	OVH	O
Aanpak georg.en grensoverschiedende crir	0				**700**	700	700	750	800	OVH	O
Aanpak verkeersveiligheid	0				**900**	950	1000	1050	1100	OVH	O
Bereikbaarheid hulpdiensten	200	200		100	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Bouw en renovatie dienstwoningen etc KPS	1125	2500		2250	**1500**	2000	2000	2000	2000	OVH	O
Doorontwikkeling Forensisch opsporing	450	500		1000	**750**	800	850	900	1000	OVH	O
Herstel gezag binnenland en kustvlakte	900	2000		2000	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Mensenhandel & mensensmokkel	0				**750**	800	850	875	900	OVH	O
Ontw. en implem. geintegreerd veiligheidsb	500	500		200	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Ontw.geautomatiseerde inform. voorz. KPS	500	500		500	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Ontwikkeling ICT KPS	0				**900**	1050	1950	1975	1975	OVH	O
Ontwikkeling professionele bedrijfsvoering	0				**750**	800	800	800	800	OVH	O
Ontwikkeling professionele HRM KPS	0				**500**	800	825	850	900	OVH	O
Opleidingen KPS	0				**1000**	2150	2250	2300	2500	OVH	O
Reorganisatie KPS	450	5500		500	**750**	1150	1250	1350	1400	OVH	O
Speciale criminaliteitsbestrijdingsprojecten	1500	1500		2000	**1000**	1000	1100	1200	1300	OVH	O
Specialistische opleidingen KPS	0			950	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Telecom Netwerk KPS	3000	3000		9150	**1000**	2000	2000	2250	2250	OVH	O
Uniform uitrusting en attributten KPS	600	600		0	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Vaartuigen territoriale wateren KPS	750	750		600	**1000**	2000	2250	2500	3000	OVH	O
Verbetering communicatie KPS	0				**500**	500	450	400	400	OVH	O
Verbetering efficientie KPS	2475	0		3500	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Versterking grensposten	0				**550**	775	750	800	800	OVH	O
Automatisering OM en OM website					**150**	250	500	500	250	OVH	O

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Fin. Bron	Type inv.
Bouw en inrichting kantongerechtstrafzake	2350	2500		1801	**350**	200	150	150	150	OVH	O
Bouw en inrichting parket van de PG	2300	2500		500	**300**	250	250	200	200	OVH	O
Bouw kantongerechtstrafzaken en parket P	0			0	**0**	0	0	0	0	NHAS	S
Institutionalisering onderzoek HvJ					**500**	500	250	250	100	OVH	O
Modernisering en verbetering rechterlijke o	1350	1500		200	**500**	400	450	400	350	OVH	O
Opleiding wetgevingsleer	425	500		0	**0**	0	0	0		OVH	O
Professionalisering parketorganisatie	1275	1500		100	**500**	200	150	150	100	OVH	O
RAIO en RIO opleidingen	1127	1400		1650	**950**	1000	1250	1250	1250	OVH	O
Renovatie en inrichting Hof van justitie	0			1000	**350**	300	300	250	250	OVH	O
Renovatie Hof van Justitie	475	500		0	**0**	0	0	0		OVH	O
Totaal ministerie : Justitie & Politie	**60137**	**69300**	**8152**	**53791**	**40625**	**51095**	**52655**	**55925**	**62310**		
Ministerie : Landbouw, Veeteelt en Visserij											
Agrarische ontwikkeling Binnenland (ASP)		581								OVH	O
Agrarische ontwikkeling Binnenland (ASP)		1000								NHAS	S
Alliance	900	1266	618	1086	**1604**	1604	1604	1604	1604	OVH	O
Bouwwerkzaamheden LVV	2457	1160	211	828	**4609**	4609	4609	4609	4609	OVH	O
Cultuurtechnische onderhoud	8922	8179	3349	30000	**30000**	30000	30000	30000	30000	OVH	O
Gender LVV		46		70						OVH	O
Institutionele Vormgeving LVV (ASP)	25	10930	2137	15632	**10782**	10782	10782	10782	10782	OVH	O
Kennis LVV (ASP)	27	210		1000	**800**	800	800	800	800	OVH	O
Landaanwinning en ontginning	500	1710		1000	**2000**	2000	2000	2000	2000	OVH	O
Landbouw infrastruktuur en exportpromotio	0		1409	26000	**19600**	19600	19600	19600	19600	OVH	O
Landbouwtelling (ASP)	0	116		300	**119**	119	119	119	119	OVH	O
Reactivering waterschappen (ASP)		2520		16359						NHAS	S
Reactivering waterschappen (ASP)	5000		1280		**20946**	20946	20946	20946	20946	NHAS	S
St.Landbouwontwikkeling Commewijne	150	185	138	275	**400**	400	400	400	400	OVH	O
Stichting Nationale Parken		250		750	**750**	750	750	750	750	OVH	O
Stichting Nationaal Rijstinstituut	1960	2120	1867	3479	**5715**	5715	5715	5715	5715	OVH	O
Stichting proeftuinen Suriname					**500**	500	500	500	500	OVH	O
Stimulering landbouw sector	10	263	752	8186	**11942**	11942	11942	11942	11942	OVH	O
Stimulering private sector	0	0		411	**750**	750	750	750	750	OVH	O
Veehouderij	1189	9918	2678	11332	**12593**	12593	12593	12593	12593	OVH	O
Veehouderij		8499								NHAS	S

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Fin. Bron	Type inv.
Visserij	448	3534		27470	**21068**	21068	21068	21068	21068	OVH	O
Visserij		2534								NHAS	S
Totaal ministerie : L.V.V.	**21588**	**55021**	**14439**	**144178**	**144178**	**144178**	**144178**	**144178**	**144178**		
Ministerie : Natuurlijke Hulpbronnen.											
Aankoop gebouw dienst energie voorzienin	5351									OVH	O
Bauxiet instituut Suriname	1500	2400	576	2846	**2602**	3000	3000	3000	3000	OVH	O
Energie voorziening	12400	18700	4172	21810	**28000**	23000	23000	23000	23000	OVH	O
Energy Desk										OVH	O
Inkoop Brokopondo overeenkomst	70291	76000		177000	**177000**	188605	188605	188605	188605	OVH	O
Kosten electrische centrales binnenland	5412	5568	1102	5000	**3178**	6000	6000	6000	6000	OVH	O
Kosten Instandh.waterl. bedrijven en nw aa	5439	5525	1036	6500	**4000**	8500	8000	8000	8000	OVH	O
Nieuwbouw begroting en financiele zaken Grote Combe		2500		1250	**1250**	1000	0	0	0	OVH	O
Nieuwbouw t.b.v dienst Watervoorziening		2620	53	1310	**4500**	1257				OVH	O
Onderhandelingen IAMGOLD en Newmont		16750	44	2884	**1000**					OVH	O
Openbare straat verlichting	646	2976	691	4038	**10000**	5000	5000	5000	5000	OVH	O
Ordening goud sector	14486	14486	12650	26149	**21653**					OVH	O
Overdracht waterleiding station aan SWM		19933	1145	8000	**1000**	4000	2000			OVH	O
Overname FOB proj. & operationele kosten										OVH	O
Renewable Energy					**2500**	3350	3350			OVH	O
Renovatie hoofdkantoor NH			116	116	**284**					OVH	O
Subsidie EBS		113900		100000	**100000**	344500	344500	344500	344500	OVH	O
Subsidie SWM										OVH	O
Uitvoering projekten t.b.v. GMD	89	1336		1127	**1127**	4000	2000	0	0	OVH	O
Uitvoering waterleidingsprojekten - kustgebied/bin.		5269		8375	**8375**	8375	8375	8375	8375	IDB	L
Verbouwing gebouw GMD		2100		1050						OVH	O
Voorbereiding Mineralen Instituut					**1050**					OVH	O
Watervoorziening	15875	21250	8085	26000	**30000**	84555	25000	22000	20000	OVH	O
Watervoorzieningsprojekten volkswoningen		5913		5913	**5000**	5913				OVH	O
Totaal ministerie : N. H.	**131489**	**317226**	**29670**	**399368**	**402519**	**691055**	**618830**	**608480**	**606480**		
Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling											

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Fin. Bron	Type inv.
Adek Universiteit van Suriname	60000	60000	41290	60000	**60000**	63000	69300	79695	95634	OVH	O
Bijdragen aan huishoudens	1076	2684	94	2684	**2684**	2818	3100	3565	4278	OVH	O
Bijzonder lager onderwijs	72345	72812	402	75000	**146950**	154298	169728	195187	234224	OVH	O
Bijzonder nijverheidsonderwijs	617	750		750	**764**	802	882	1014	1217	OVH	O
Cenasu, Centrum Nascholing Suriname	0			500	**500**	525	578	665	788	OVH	O
Christelijk Pedagogisch Instituut	3355	3500		3500	**5211**	5472	6019	6922	8306	OVH	O
Early Childhood Development (ECD E 304.	87	300		200	**200**	210	231	266	319	OVH	O
Maatregelen opwaardering onderwijzend pe	0	6000	105	6000	**6000**	6300	6930	7970	9564	OVH	O
Naschoolse opvang	2976	25834	33110	90834	**90834**	95376	104914	120651	144781	OVH	O
Nieuwbouw, reh./ren. van scholen en wonir	9645	19346		15000	**21500**	15750	17325	19924	23909	OVH	O
Ondersteuning voor verbetering Basisonderwijs		54		629	**629**	629	629	629	629	IDB	L
Ondersteuning voor verbetering Basisonderwijs					**0**	31	97	206	373	OVH	O
Onderwijs innovatie wetenschap en technol	0	1000		2000	**2000**	2100	2310	2657	3188	OVH	O
Project Nationaal Orgaan Accreditatie (NO	0	350		350	**350**	368	405	466	559	OVH	O
Project ouderparticipatie	0	365	4	300	**300**	315	347	399	479	OVH	O
Schoolvoeding	7633	12000		10000	**10000**	10500	11550	13283	15940	OVH	O
Stichting Conservatorium Suriname	0		577	1500	**1500**	1575	1733	1993	2392	OVH	O
Stichting Dierentuin, Medische Zending Pai	165	165	165	165	**165**	173	190	219	263	OVH	O
Stichting Kennedy school Mythlschool	100	100	100	100	**100**	105	116	133	160	OVH	O
Stichting Polytechnic College	2000	2000	1000	2000	**2000**	2100	2310	2657	3188	OVH	O
Studielening middelbaar/hoger onderwijs	11000	11000		10000	**10000**	10500	11550	13283	15940	OVH	O
Uitvoering activiteiten Basic Life Skills	16	350		100	**100**	105	116	133	160	OVH	O
Vernieuwing en verbetering kwaliteit onder\	40162	45000	7200	109200	**99200**	114660	126126	145045	174054	OVH	O
Bevordering Cultuur Studies		20		10	**10**	10	50	50	50	OVH	O
Bevordering modern mediabeleid		50		30	**80**	80	80	80	80	OVH	O
Exploitatie bijzondere commissies Cultuur	50	100	30	50	**100**	100	100	100	100	OVH	O
Kunst en Cultuur educatie		100		10	**50**	100	100	150	150	OVH	O
Kunst en Cultuur voorlichtingsprogramma		100		20	**20**	100	100	100	100	OVH	O
Kunst en nijverheids projekten/exporuimte	80	150	46	150	**150**	150	150	200	200	OVH	O
Kunstwerken tbv de Staatscollectie		30		30	**30**	50	50	50	50	OVH	O
Landelijk viering hoogtij-c/q feestdagen	100	250	200	600	**250**	500	500	750	750	OVH	O
Monumentenzorg		250		140	**140**	600	600	600	600	OVH	O
Ondersteuning Culturele Centra distrikten		150		150	**250**	250	250	300	300	OVH	O
Opzetten informatiecentrum Cultuur		0		200	**750**	750	750	750	750	OVH	O
Specifieke culturele activiteiten	490	740	677	1000	**2500**	1500	1500	1500	1500	OVH	O
Subsidie C.C.S. en V.M.S.	40	40		40	**50**	50	50	50	50	OVH	O

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Fin. Bron	Type inv.
Subsidie Museum Nw Amsterdam	50	50		50	**80**	80	80	80	80	OVH	O
Subsidie Naks Gemeenschapscentrum	10	10		10	**10**	10	10	10	10	OVH	O
Subsidie niet Commerciële instellingen	96	100	112	150	**400**	400	400	400	400	OVH	O
Subsidie Stichting Nationale VMSS	50	50		50	**50**	50	50	50	50	OVH	O
Subsidie Stichting Surinaams Museum	60	60		60	**80**	80	80	80	80	OVH	O
Voorbereidig en deelname aan Carifesta	200	250	15000	15000	**3000**	1000	500	500	500	OVH	O
Totaal : ministerie van Minov	**212403**	**266110**	**100112**	**408562**	**468987**	**493572**	**541886**	**622762**	**746145**		
Ministerie : Openbare Werken en Verkeer.											
Bouw en uitbreiding van landsgebouwen	44648	58250	15457	46203	**60160**	60176	72794	80073	88080	OVH	O
Bouwen van landsgebouwen	142	603		672	**500**	550	605	666	733	OVH	O
Ruimtelijke Ordening Urbane gebieden/	149	1000	188	1610	**2900**	3190	3509	3860	4246	OVH	O
Verbetering van landsgebouwen	1784	3050	278	2575	**2500**	2750	3025	3328	3661	OVH	O
Volkswoningbouw		158203		158203	**110742**					CHINA	L
Volkswoningbouw	36203	85000	3761	243203	**70000**	198816	84700	93170	102487	OVH	O
Aanleg ringdijk,ringkanaal,ringweg Groot Par'bo		243203								CHINA	L
Aanleg ringdijk,ringkanaal,ringweg Groot Par'bo		27500		0	**0**	0	0	0		OVH	O
Aanleg/verbetering van wegen	151033	11263		0	**140000**	300000	186250	16100		CHINA	L
Aanleg/verbetering van wegen		67000		107200						IDB	L
Aanleg/verbetering van wegen	42088	20420		0	**27700**					LOK	L
Aanleg/verbetering van wegen	119968	154000	58136	48500	**111000**	116570	271977	487950	554455	OVH	O
Bouw bruggen		151360								OVE	L
Bouw bruggen	38650	22685	18681	33302	**56600**	62260	68486	75335	82868	OVH	O
Onderhoud bruggen	1014	1040	530	3225	**3225**	3548	3902	4292	4722	OVH	O
Onderhoud irrigatie -en afwateringswerken	5257	5271	443	7500	**0**	0	0	0	0	OVH	O
Onderhoud open-en gesloten riolering	9790	10000	2544	11500	**19000**	20900	22990	25289	27818	OVH	O
Onderhoud verkeerstechnische voorzienin	447	2365	1209	5476	**5476**	6024	6626	7289	8017	OVH	O
Onderhoud waterkeringswerken	371	1050	10	7880	**7880**	8668	9535	10488	11537	OVH	O
Onderhoud wegen	10784	11546	4411	15000	**15000**	16500	18150	19965	21962	OVH	O
Upgraden grondmechanisch laboratorium	119	2700		0						OVH	O
Verbetering dienstv. meteorologische dienst										OVH	O
Verbetering dienstverlening waterloopk.dienst										OVH	O
Verbetering irrigatie en afwateringswerken					**23250**					CHINA	L
Verbetering irrigatie en afwateringswerken					**1000**					INDIA	L

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Fin. Bron	Type inv.
Verbetering irrigatie en afwateringswerken					**10000**					LOK	L
Verbetering irrigatie en afwateringswerken	54602	71455	37156	38450	**70750**	191895	211085	232193	225412	OVH	O
Verbetering waterkeringswerken					**32700**	40000	40000	40000	40000	OVE	L
Verbetering waterkeringswerken		15130								OVH	O
Verbetering waterkeringswerken	5580		446	23200	**2300**	6530	11183	16301	21931	OVH	O
Verkeersvoorzieningen	684	2313	393	5475						OVH	O
Verzelfstandiging Vuilophaal en Verwerking	16150	16163	8482	20616	**24305**	26736	29409	32350	35585	OVH	O
Boomzorg	697	950	171	400	**500**	550	605	666	732	OVH	O
Het maaien van parken en pleinen etc.	578	675	477	800	**2290**	2519	2771	3048	3353	OVH	O
Infrastructurele werken	394	1000		500	**500**	550	605	666	732	OVH	O
Institutionele versterking openbaargroen	157	175		100	**50**	55	61	67	73	OVH	O
Nationaal schoonmaakacties/milieuprojekte	1806	3000	45	1745	**3000**	3300	3630	3993	4392	OVH	O
Ophalen dichtbegroeide/geslipte lozingen	161	500	157	800	**1300**	1430	1573	1730	1903	OVH	O
Opruimen illegale vuilstortplaatsen	210	440	201	700	**3000**	3300	3630	3993	4392	OVH	O
Rehabiliteren van secundaire en tertiare we	172	420	79	800	**400**	440	484	532	585	OVH	O
Stadsverfraiingsprojekten en groenvoorzier	629	2050	276	500	**1250**	1375	1513	1664	1830	OVH	O
Totaal ministerie : O.W en V.	**544267**	**1151780**	**153531**	**786135**	**809278**	**1078632**	**1059098**	**1165008**	**1251506**		
Ministerie van Ruimtelijke Ordening, Grond en Bosbeheer.											
Grondaankoop tbv overheidsinstellingen	9629	12000		10000	**10000**	10000	10000	10000	10000	OVH	O
Institutionele versterking grondbeheer			543	2100						OVH	O
Institutionele versterking Natuurbeheer					**750**	750	750	750	750	OVH	O
Institutionele versterking Ruimtelijke ordening				14000	**1000**	1000	1000	1000	1000	OVH	O
Jan Starke Opleidings- en ontspannings centrum			250	1000	**750**	750	750	750	750	OVH	O
Stichting Bosbeheer en Bostoezicht	11475	11475	6000	12000	**15000**	15000	15000	15000	15000	OVH	O
Stichting Natuurbehoud Suriname			500	1000	**750**	750	750	750	750	OVH	O
Verkaveling	1291	9000		7500	**7500**	7500	7500	7500	7500	OVH	O
Totaal ministerie van R.G.B.	**22395**	**32475**	**7293**	**47600**	**35750**	**35750**	**35750**	**35750**	**35750**		
Ministerie van Regionale Ontwikkeling											
Bouwkundige werken / accomodatie voorz.	1562	4317	192	5000	**14000**	14700	15435	16207	17017	OVH	O
Decen.and Loc. Govern.Str Program	700	820	475	14763	**253**	266	279	293	308	IDB	L

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Fin. Bron	Type inv.
Decen.and Loc. Govern.Str Program		6365		950						OVH	O
Districtsbestuur Brokopondo	154	300	17	1000	**1000**	1050	1103	1158	1216	OVH	O
Districtsbestuur Coronie	74	200	420	1000	**1000**	1050	1103	1158	1216	OVH	O
Districtsbestuur Saramacca	307	400	152	1000	**1000**	1050	1103	1158	1216	OVH	O
Distriktsbestuur Commewijne	1750	1250	782	1500	**1500**	1575	1654	1736	1823	OVH	O
Distriktsbestuur Marowijne	1250	1250		1500	**1500**	1575	1654	1736	1823	OVH	O
Distriktsbestuur Nickerie	1000	1000	906	1500	**1500**	1575	1654	1736	1823	OVH	O
Distriktsbestuur Para	1300	1300	918	1500	**1500**	1575	1654	1736	1823	OVH	O
Distriktsbestuur Par'bo Noord-Oost	2000	2000	670	3000	**3000**	3150	3308	3473	3647	OVH	O
Distriktsbestuur Par'bo Zuid-West	1250	1000	711	1500	**1500**	1575	1654	1736	1823	OVH	O
Distriktsbestuur Sipaliwini	4002	4000	1250	5000	**5000**	5250	5513	5788	6078	OVH	O
Distriktsbestuur Wanica	1000	1000	469	1500	**1500**	1575	1654	1736	1823	OVH	O
Dorpsontwikkeling	991	1200	7	1500	**1000**	1100	1205	1315	1431	OVH	O
Dorpsontwikkeling					**1000**	1000	1000	1000	1000	IDB	S
Fonds ontwikkeling Binnenland (SFOB)	1000	1000	2200	2200	**2210**	2321	2437	2558	2686	OVH	O
Grondrechten en traditioneel gezag	1104	2000	603	2000	**3000**	3150	3308	3473	3647	OVH	O
IBAS	661		355	1250	**1400**	1470	1544	1621	1702	OVH	O
Kennis Instituut Surinaamse Distrikten (IBAS)		1000								OVH	O
Onderhoud gebouwen en terreinen	889	1380	296	1000	**1050**	1103	1158	1216	1276	OVH	O
Onderhoud wegen, irrigatie -, kunstwerken	6535	4000		5000	**8600**	9030	9482	9956	10453	OVH	O
Radio Boskopu	66	300	125	500	**700**	735	772	810	851	OVH	O
Waterschappen	3500	3500	6798	17500	**17500**	18375	19294	20258	21271	OVH	O
Totaal ministerie van R.O.	**31095**	**39582**	**17346**	**71663**	**70713**	**74250**	**77968**	**81858**	**85953**		
Ministerie van Sport en Jeugd											
Bijdrage aan overheidsinstellingen	87	112		150	**150**	165	182	200	220	OVH	O
Carifesta youth focus	0		2500	2500						OVH	O
Jeugd en sportontw. Regionale gebiedsdele	1375	1500	148	2500	**2000**	2200	2420	2662	2928	OVH	O
Nationaal Jeugd Instituut	1610	1750	327	8350	**7000**	7700	8470	9317	10249	OVH	O
Ondersteuning aan instellingen met jeugdpl	1120	1175	405	1250	**1250**	1375	1513	1664	1830	OVH	O
Subsidie aan Jeugdorganisaties	500	500	155	1000	**1250**	1375	1513	1664	1830	OVH	O
Versterking en begeleiden risico jongeren	869	1597		1500	**1500**	1650	1815	1997	2196	OVH	O
Versterking Jeugd en gemeenschappelijksc	300	6000		2000	**1000**	1100	1210	1331	1464	OVH	O
Voorzien in de ontwikkeling van de jeugd	1106	1144		1250	**1250**	1375	1513	1664	1830	OVH	O

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Fin. Bron	Type inv.
Bouw ter ondersteuning Sport- en Jeugdbe	6068	6638	663	18100	**6000**	15400	16940	18634	20497	OVH	O
Bouw ter ondersteuning Sport- en Jeugdbeleid					**8000**					IsDB	L
Health Promotion	0		31	685	**1085**	1194	1313	1444	1589	OVH	O
Instituut Nationale Sportselekties	1807	2000		2000	**1500**	1650	1815	1977	2196	OVH	O
Intensievere aanpak jeugdsport etc.	1867	2089	474	2600	**2400**	2640	2904	3194	3514	OVH	O
Inter Guyanese spelen	395	800		920	**1800**	1980	2178	2396	2635	OVH	O
Nationaal sport ontwikkelingsplan	200	200		400	**0**	420	441	463	486	OVH	O
Ontw. Sport en Jeugdbeleid middels onder:	2480	3000		3505	**3000**	3300	3630	3993	4392	OVH	O
Regional sport academy	1000	1000		2000	**2000**	2200	2420	2662	2928	OVH	O
Sportontwikkelingssamenwerking Sur.-Ned	0	500		0	**0**	0	0	0		OVH	O
Subsidie aan anti doping authority	150	150	150	150	**150**	165	182	200	220	OVH	O
Subsidie aan Sportorg.en andere instellinge	1332	1346	236	2000	**2500**	2750	3025	3328	3660	OVH	O
Topsportprojecten	307	316	100	750	**750**	825	908	998	1098	OVH	O
Totaal ministerie : Sport en Jeugd	**22573**	**31817**	**5189**	**53610**	**44585**	**49464**	**54392**	**59788**	**65762**		
Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting											
A.O.V. fonds	307031	308380	155024	308380	**308380**	308380	308380	308380	308380	OVH	O
Algemene kinderbijslag	24063	26825		26826	**26826**	26826	26826	26826	26826	OVH	O
Armoedebestrijding	3510			54020	**54020**	54020	54020	54020	54020	OVH	O
Behoeftige kinderen	930	945	703	945	**5945**	5945	5945	5945	5945	OVH	O
Bigi sma dey	999	1000		1000	**6000**	6000	6000	6000	6000	OVH	O
Bijdrage aan acute noodsituatie	482	500	221	500	**500**	2000	2000	2000	2000	OVH	O
Bijdrage medische hulpmiddelen	255	261	168	261	**261**	1000	1000	1000	1000	OVH	O
Bromki Fu Tamara				6365	**6365**					IDB	L
Bromki Fu Tamara	0			1935	**1935**	22494	22494	22494	22494	OVH	O
Fin. bijstand aan mensen met beperking	0		17660	32355	**32355**	45537	45537	45537	45537	OVH	O
Fin. bijstand en alivio aan onverm.	29424	34963								OVH	O
Fin. bijstand Sociaal zwakke huishoudens	0		735	12608	**12608**	12608	12608	12608	12608	OVH	O
Gemeenschaps ontwikkelingsprogramma	900	1000	4	1000	**1000**	2000	2000	2000	2000	OVH	O
Gezinsbegeleidingsprogramma				1000	**1000**	2000	2000	2000	2000	OVH	O
Medische kosten t.b.v. on-minvermogen	136089	139000	35817	139000	**139000**	70000	70000	70000	70000	OVH	O
Monitoring en evaluatie mechanisme			57	250	**250**	1000	1000	1000	1000	OVH	O
Nationaal monitoringsmechanisme		250								OVH	O
Opvangcentrum Koela	55	145	4	145	**145**	145	145	145	145	OVH	O

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Fin. Bron	Type inv.
Schoolkledingactie	670	1108		1108	**1108**	3200	3200	3200	3200	OVH	O
Subsidies en bijdragen sociale zaken	4075	6050		7649	**7649**	9649	9649	9649	9649	OVH	O
Thuiszorg				1000	**1000**	2000	2000	2000	2000	OVH	O
Versterken Child Indicators Monitoring System		175		0		0				OVH	O
Versterken Child Indicators Monitoring System		350								UNICEF	S
Zorgvervoer	270	299	74	549	**1132**	1132	1132	1132	1132	OVH	O
Afbouw/reparatie woningen Sociaal zwakke	0	2000								OVH	O
Bouwsubsidie	2000			2000	**2000**	7000	7000	7000	7000	OVH	O
Grondontwikkelingsbedrijf	500	500								OVH	O
Instituut en scholing		10703	27	10703	**10703**	14298	14298	14298	14298	OVH	O
Low Income Shelter Program (LISP)	7806	9181	3550	18625	**15101**	6674	6674	6674	6674	IDB	L
Low Income Shelter Program (LISP)		1000			**844**	9271	9271	9271	9271	OVH	O
Overbruggingsregeling	473	4730	176	3730	**3730**	3730	3730	3730	3730	OVH	O
Woningbouwprogramma	796	20280		20280	**20280**	20000	20000	20000	20000	OVH	O
Totaal ministerie: SoZaVo	**520328**	**569645**	**214220**	**652234**	**660137**	**636909**	**636909**	**636909**	**636909**		
Ministerie van Transport, Communicatie en Toerisme											
Aanleg/verbetering vliegvelden Binnenland										OVH	O
Bus en Bootvergunninghouders	5023	5023		0						OVH	O
Institutionele versterking luchtvaart				1000	**1950**	1950	1950	1950	1950	OVH	O
Ordening Transportsector				1109	**1009**	1009	1009	1009	1009	OVH	O
Subsidie I.C.T.		350		350	**350**	350	350	350	350	OVH	O
Subsidie N.V.B.	26550	26550	15150	30300	**30700**	30700	30700	30700	30700	OVH	O
Subsidie S.M.S.	8000	8000	4500	9000	**9500**	9500	9500	9500	9500	OVH	O
Verbetering nationale en regionale verdiensten				4250	**1500**	1500	1500	1500	1500	OVH	O
Verbetering vliegveiligheid				500	**500**	500	500	500	500	OVH	O
Vliegdiesten binnenland	1151	1151	1667	4000	**5000**	5000	5000	5000	5000	OVH	O
Aankoop pand TCT		4000		0	**0**	0	0	0		OVH	O
Promotie kosten Toerisme	7200	7200		2000	**2000**	2000	2000	2000	2000	OVH	O
Subsidie aan S.T.S.	3000	3000	1500	3000	**3000**	3000	3000	3000	3000	OVH	O
Tourism Training Centre (SHTTC)	80	80	63	250	**250**	250	250	250	250	OVH	O
Totaal ministerie van T.C.T.	**51004**	**55354**	**22880**	**55759**	**55759**	**55759**	**55759**	**55759**	**55759**		

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2014 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

Beleidsmaatregel	Uitg. 2012	Raming 2012	Uitg. 2013 half jaar	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Fin. Bron	Type inv.
Ministerie vsn Volksgezondheid											
Aanvulling tekort medische specialisten	0		77	2000	**2000**	2200	2420	2662	2928	OVH	O
Afbouw Regeling Medische Uitzending	9000	9000	4883	9000	**9000**	9900	10890	11979	13177	OVH	O
Bestr .chronische niet overdraagbare aand.	2050	2080	361	12000	**12000**					OVH	O
Bestrijding HIV/AIDS,TBC en Malaria G.fund		10986		11096	**2403**					OVE	O
Bestrijding HIV/AIDS,TBC en Malaria G.fun	9077	4786	5625		**8693**	9981	11765	12353	12971	OVH	O
Buro Algemene Zietekosten Verzekering	623	900	188	1200						OVH	O
Common Country Programme Action Plan	0	0		599	**599**					PAHO	S
Institionele versterking B.O.G.(NHAS)		5000								NHAS	S
Institutionele versterking verpleegkundigen	302		33	6227						OVH	O
Interventies rampspoed en Gezondheidbe	600			5000						OVH	O
Lig-,verpl. en med. kosten chron. patienten	9652	15000	2228	15000	**15000**	16500	18150	19965	21962	OVH	O
Operationalisering Huisarts Instituut Surina	0				**700**	770	847	932	1025	OVH	O
Subsidie aan Stg. COVAB	9240	9240	3750	7500	**9000**	9900	10890	11979	13177	OVH	O
Subsidie aan Stg. Jeugtandverzorging (J.T	7200	7200	3903	7700	**7700**	8470	9317	10249	11274	OVH	O
Subsidie aan Stg. Medische Zending (P.H.(	23920	23920	13336	27000	**27000**	29700	32670	35937	39531	OVH	O
Subsidie aan Stg. R.G.D.	29000	29000	15600	33000	**34300**	37730	41503	45653	50219	OVH	O
Subsidie Babyvoeding	3886	4204		0						OVH	O
Subsidie Stg. Bureau Dak en Thuislozen.	1286	3000	1213	3500	**3500**	3850	4235	4659	5124	OVH	O
Subsidie Surinaamse Rode Kruis	0				**767**	844	928	1021	1123	OVH	O
Suïcide Preventie Suriname	0									OVH	O
Support to health sector		3589			**11047**					OVH	O
Support to health sector (AFD)	10876	40920	102	29131	**18084**					AFD	L
Support to health sector (AFD-grant)	823	2359		882	**1101**					AFD	S
Terugdringen moeder-en kindersterfte	0			3000	**3000**	3300	3630	3993	4392	OVH	O
Totaal ministerie van Volksgezondheid	117535	171184	51299	173835	**165894**	133145	147245	161382	176903		
Totaal	2120157,4	3798708,5	877419	4705470,2	**4752317**	4895393	4914152	5117145	5348538		